

PvdA

Congresvoorstellen

voor het congres van 21 en 22 januari 2012 te 's Hertogenbosch

SAMEN
WERKT
BETER

Inhoud

Aanbiedingsbrief	5
Statuten en reglementen	7
Statuten van de Partij van de Arbeid 2012	7
Toelichting op de statuten	20
Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012	
Deel 1. Algemeen deel	30
Deel 2. De Afdelingen	57
Deel 3. De gewesten	65
Deel 4. De geledingen op landelijk niveau	71
Deel 5. Deelname aan het lokaal bestuur	82
Deel 6. Deelname aan het provinciaal bestuur	94
Deel 7. Deelname aan het waterschapsbestuur	105
Deel 8. Deelname aan de Tweede Kamer	117
Deel 9. Deelname aan de Eerste Kamer	126
Deel 10. Deelname aan het Europees Parlement	134
Memorandum	142
Begrippenlijst	151
Conceptresolutie Nieuwe Wegen	159
<i>Een nieuwe sociaaldemocratische visie op de toekomst van de publieke sector</i>	
1. Leidende beginselen	163
2. De publieke sector: wat gaat er fout?	164
3. De publieke sector: waar kunnen we van leren?	170
4. Hoe nu verder? Nieuwe wegen voor de publieke sector	175
5. De financiën van de publieke sector	183
Conceptresolutie Sociaaldemocratische Internationale Politiek	185
1. De urgentie van sociaaldemocratische internationale politiek	187
2. Tien beginselen voor een sociaaldemocratische internationale politiek	189
3. Sociaaldemocratische keuzes in prangende internationale kwesties	192

Amsterdam, 15 november 2011

Beste partijgenoten,

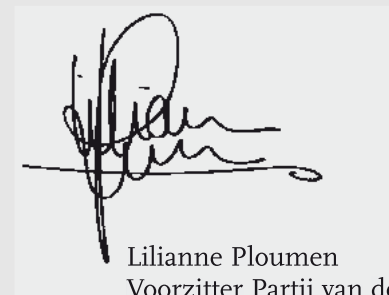
Ten behoeve van het congres op 21 en 22 januari 2012 in de Brabanthallen in 's Hertogenbosch bied ik u hierbij met genoegen de congresstukken aan. De amendeerbare voorstellen in deze stukken hebben betrekking op de herziene statuten & reglementen, de conceptresolutie Nieuwe Wegen en de conceptresolutie Sociaaldemocratische Internationale Politiek.

De afdelingen hebben tot en met woensdag 7 december 12.00 uur de mogelijkheid om amendementen in te dienen. Dit kan via de 'amendeertool' die u vindt op mijn.pvda.nl. Hier vindt u tevens een handleiding voor de wijze van amenderen via de amendeertool. Ik zou u vriendelijk willen verzoeken om hiermee op tijd te beginnen en om het moment van indienen van uw amendementen niet uit te stellen tot het laatste moment.

Daarnaast kunt u uiterlijk dinsdag 27 december 2011 de Beschrijvingsbrief tegemoet zien, met daarin opgenomen de amendementen en preadviezen op bijgaande voorstellen. Tevens zal daarin aandacht zijn voor een aantal congresonderwerpen die géén amendeerfase behoeven te doorlopen, waaronder de bekrachtiging van de ledenraadpleging voor het verkiezen van de nieuwe partijvoorzitter en het verkiezen van een deel van het Partijbestuur.

Namens het Partijbestuur wens ik u allen een goed voorbereidingstraject en een prachtig congres toe!

Met vriendelijke groet,

Lilianne Ploumen
Voorzitter Partij van de Arbeid

Statuten en reglementen*

Statuten van de Partij van de Arbeid 2012

(AMENDEERBAAR)

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1. De naam en de zetel

1. De vereniging, genaamd Partij van de Arbeid, is gevestigd te Amsterdam. Zij wordt in de statuten en reglementen "de partij" genoemd.
2. Leden en organen van de partij hebben niet het recht onder of met gebruikmaking van de naam Partij van de Arbeid een rechtspersoon op te richten, behoudens goedkeuring van het partijbestuur.
3. De naam Partij van de Arbeid mag uitsluitend door of namens de geledingen van de partij worden gebruikt.

Artikel 2. Het doel

De Partij van de Arbeid is een sociaaldemocratische partij, die zich inspent om haar beginselen te verwezenlijken zoals deze nader zijn omschreven in het door het congres vastgestelde beginselprogramma.

Artikel 3. De middelen

De partij tracht dit doel te bereiken door het formuleren van programma's die leidraad zijn bij het politiek handelen van de partij en haar vertegenwoordigers, door het selecteren en verkiesbaar stellen van vertegenwoordigers alsmede het leveren van bestuurders in het publieke domein, door het onderhouden van wisselwerking met de samenleving, door het in stand houden van de partijorganisatie en overige middelen die ten dienste van het doel van de partij staan.

Hoofdstuk 2. De leden

Artikel 4. Het lidmaatschap

De toelating als lid en de rechten van een lid

1. Het lidmaatschap van de partij staat open voor ingezetenen van Nederland en Nederlanders verblijvend buiten Nederland.
2. Om het lidmaatschap te kunnen verkrijgen moet een persoon de leeftijd van zestien jaar hebben bereikt en het doel en de erecode van de partij onderschrijven.

* In de statuten en reglementen wordt veelvuldig "hij" gebruikt als bedoeld wordt op een lid van de partij. Vanzelfsprekend dient hiervoor ook "zij" te worden gelezen..

3. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor de toelating en het uitschrijven van leden.
4. Het lidmaatschap van de partij geeft recht om lidmaatschapsrechten uit te oefenen in de partij en om functies te vervullen namens de partij. Bij de uitoefening van lidmaatschapsrechten in een afdeling of in een gewest is bepalend in welke gemeente het betreffende lid woonachtig is volgens de Gemeentelijke Basis Administratie.
5. Geen lid van de partij kan worden degene van wie naar de mening van het partijbestuur te verwachten is dat hij de partij schade berokkent en geen lid van de partij kan iemand worden of blijven wanneer zich een situatie voordoet als bedoeld in de leden 7 en 9.

De beëindiging van het lidmaatschap en de uitsluiting als lid

6. Het lidmaatschap van de partij eindigt:
 - a. door overlijden;
 - b. door opzegging bij het partijbestuur;
 - c. van rechtswege in geval een lid niet langer voldoet aan het bepaalde in de leden 1 en 2, wanneer één van de gevallen als bedoeld in de leden 7 en 9 zich voordoet, dan wel in geval een lid een contributieachterstand heeft laten ontstaan van een door het partijbestuur als maximaal te rekenen periode;
 - d. door royement, met inachtneming van de bepalingen van deze statuten en van de reglementen.
7. Behoudens een door het partijbestuur per individueel geval te maken uitzondering, kan geen lid van de partij zijn degene die:
 - a. zitting heeft in een vertegenwoordigend lichaam voor een andere politieke groepering, indien de partij op eigen titel of via een samenwerkingsverband heeft deelgenomen aan de verkiezingen voor dat vertegenwoordigend lichaam, of lid is van een bestuur van de desbetreffende politieke groepering, dan wel op een andere manier actief deelneemt aan een andere landelijke, regionale of plaatselijke politieke groepering;
 - b. geplaatst wordt op de kandidatenlijst van een andere politieke groepering, tenzij de ter zake bevoegde geleding van de partij besloten heeft hierin of hiermee een samenwerkingsverband aan te gaan of deel te nemen aan een gezamenlijke kandidatenlijst, dan wel niet deelneemt aan de betreffende verkiezingen;
 - c. op eigen titel zitting heeft in een vertegenwoordigend lichaam op een zetel die verkregen is door plaatsing op de kandidatenlijst van de partij of een samenwerkingsverband waarin de partij deelneemt;
 - d. een bestuurlijke functie bekleedt waarbij hij is of wordt benoemd door een vertegenwoordigend lichaam waarin de partij of een samenwerkingsverband waarin de partij deelneemt is vertegenwoordigd, en waarbij hij niet is of wordt voorgedragen door de fractie van de partij of het samenwerkingsverband waarin de partij deelneemt.
8. Indien de omstandigheden zich wijzigen, op grond waarvan het partijbestuur een uitzondering heeft gemaakt als bedoeld in lid 8, neemt het partijbestuur een nieuwe beslissing.
9. Leden van de partij die zitting hebben in een vertegenwoordigend lichaam of lid zijn van een bestuur van de partij kunnen geen lid zijn van een andere politieke groepering, tenzij de partij deelneemt in die andere groepering op grond van een besluit van de bevoegde vergadering.
10. Royement kan alleen worden uitgesproken wanneer een lid in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de partij handelt of de partij op onredelijke wijze benadeelt. Met inachtneming van de bepalingen van de reglementen, waarbij in omschreven gevallen sprake kan zijn van bemiddeling, wordt een royement uitgesproken door het partijbestuur. De geroyeerde heeft recht van beroep bij de beroepscommissie.

Hoofdstuk 3. Geledingen van de partij

Artikel 5. Het congres

Positionering en taak

1. Het congres is het hoogste gezag binnen de partij. Alle leden hebben toegang tot het congres.
2. Het congres beslist over de volgende onderwerpen:
 - a. het op voorstel van het partijbestuur vaststellen van het beginselprogramma en programma's voor de deelname aan nationale of Europese verkiezingen;
 - b. het op voordracht van het partijbestuur of van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie vaststellen van de kandidatenlijsten bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement;
 - c. het aangaan van een lijstverbinding met andere partijen bij de verkiezingen zoals bedoeld in sub b;
 - d. de deelname van de partij in een regeringscoalitie op grond van het eindresultaat van de onderhandelingen;
 - e. de verkiezing van de leden van het partijbestuur, van de leden van het presidium, van de leden van de beroepscommissie en van de deelnemers aan de delegatie van de vergadering van de Partij van Europese Sociaaldemocraten;
 - f. de beoordeling van het door het partijbestuur gevoerde beleid;
 - g. de aanwijzing van de politiek leider;
 - h. de agenda van het congres en de orde van de vergadering;
 - i. vaststelling en wijziging van de statuten en de reglementen of het ontbinden van de partij.
3. Het congres kan over de volgende onderwerpen beslissingen nemen:
 - a. het geven van opdrachten aan het partijbestuur;
 - b. standpunten van de partij die in de plaats komen van of een aanvulling geven op hetgeen in programma's die op dat moment van kracht zijn is vastgelegd;
 - c. het tot zich trekken van beslissingen die door andere geledingen van de partij genomen dienen te worden.

Het uitschrijven van het congres en de agenda

4. Het partijbestuur bepaalt de datum en de plaats waar het congres wordt gehouden. Tevens bepaalt het partijbestuur welke onderwerpen het wil agenderen.
5. Op verzoek van afdelingen die samen minstens 10% van de leden tellen wordt op een eerstvolgend congres een agendapunt opgevoerd, of als behandeling daarvan geen uitstel kan verdragen wordt een congres bijeengeroepen. Tevens kan de Verenigingsraad het partijbestuur opdragen een agendapunt op te voeren of als behandeling daarvan geen uitstel kan verdragen een congres uit te schrijven.
6. Het congres stelt de agenda vast, op voorstel van het presidium. Het presidium doet zijn voorstel over de agenda van het congres na overleg met het partijbestuur op grond van het bepaalde in lid 4 en met inachtneming van het gestelde in lid 5. Indien een congres bijeen wordt geroepen op basis van een verzoek als bedoeld in lid 5, wordt in elk geval het onderwerp geagendeerd op grond waarvan dit verzoek is gedaan.
7. Het presidium kan voorafgaande aan het congres of bij de behandeling van agendapunten een afhandelingsvoorstel doen. Het presidium leidt de vergadering en bewaakt de agenda en de afhandeling.
8. Voorstellen, amendementen en moties kunnen worden ingediend door het partijbestuur of door de (afgevaardigden van de) afdelingen, alsmede de (afgevaardigden van de) instellingen en geledingen als bedoeld in lid 13, tenzij anders bepaald.
9. Het congres komt minstens eenmaal per kalenderjaar bijeen.

10. De afdelingen van de partij worden op het congres vertegenwoordigd door afgevaardigden. Zij nemen aan het congres deel zonder een gebonden stemopdracht. Na afloop van het congres legt een afgevaardigde verantwoording af aan de geleding die hij vertegenwoordigt met betrekking tot het verloop van het congres en zijn stemgedrag. Aan de afgevaardigden wordt een stemgewicht toegekend dat afhankelijk is van het aantal leden dat zij vertegenwoordigen.
11. Bij besluiten van het congres, zoals bedoeld onder lid 2, sub b, e, g, h en i en lid 3, sub a en c, alsmede bij aangelegenheden die de financiën van de partij of de orde van het congres betreffen, wordt de beraadslaging gevoerd door de afgevaardigden als bedoeld in lid 10, de leden van het partijbestuur en de vertegenwoordigers als bedoeld in lid 12 en 13, terwijl de besluiten worden genomen door de afgevaardigden als bedoeld in lid 10 en de leden van het partijbestuur. Bij alle overige zaken hebben ook de aanwezige partijleden het recht deel te nemen aan de beraadslaging en de stemming.
12. De leden van de fracties in Tweede Kamer, Eerste Kamer en van de delegatie in het Europees Parlement, alsmede bewindspersonen die lid zijn van de partij, nemen deel aan het congres met raadgevende stem. Zij mogen niet deelnemen aan stemmingen.
13. Vertegenwoordigers van de Jonge Socialisten, neveninstellingen waarvan de statuten zijn goedgekeurd door het partijbestuur en door het partijbestuur erkende platforms en netwerken in de partij worden uitgenodigd voor het congres en hebben het recht om deel te nemen aan de beraadslagingen. Deze organisaties en hun afgevaardigden hebben het recht om voorstellen, amendementen en moties in te dienen op gelijke voet als afdelingen en hun afgevaardigden.
14. Indien behalve de afgevaardigden ook de aanwezige partijleden stemmen over zaken, dan vertegenwoordigen de stemmen van de afgevaardigden en de leden van het partijbestuur 75% van de uitslag en de stemmen van de overige aanwezige partijleden 25% van de uitslag. Een afgevaardigde kan niet tegelijk een stem uitbrengen als afgevaardigde en als lid.
15. Het partijbestuur kan anderen uitnodigen om het congres bij te wonen. Het presidium kan anderen dan die mogen deelnemen aan de beraadslaging het woord verlenen.

Overige bepalingen

16. Het congres is openbaar, tenzij het besluit om een deel van de agenda besloten te behandelen. Een dergelijke beslissing wordt genomen door de afgevaardigden als bedoeld in lid 10 en de leden van het partijbestuur.
17. In de reglementen worden regels gegeven ten aanzien van de voorbereiding en het verloop van het congres. Daarvan kan worden afgeweken, indien het congres een spoedeisend karakter heeft. Het partijbestuur voorziet in afwijkingen in de voorbereiding en het verloop, na overleg met het presidium, en maakt die bekend aan de leden van de partij.
18. Het presidium kan voorafgaand aan het congres vergaderingen beleggen waarbij bespreking van de voorstellen bij bepaalde agendapunten kan plaatsvinden. Indien bij dergelijke vergaderingen in ieder geval de afgevaardigden van de afdelingen zijn uitgenodigd, is sprake van een voorbereidend congres. In dat geval kan door een dergelijke vergadering een afhandelingsvoorstel worden vastgesteld over de orde tijdens het congres van de in een dergelijke vergadering besproken onderwerpen. Een dergelijk voorstel kan door het congres worden gewijzigd.

Artikel 6. De afdeling

Positionering en taak

1. Een afdeling omvat één of meer gemeenten. Een afdeling bestaat uit de leden van de partij die woonachtig zijn in die gemeente(n). Het partijbestuur kan toestaan dat in één gemeente twee of meer afdelingen gevestigd zijn en dat afdelingen in het buitenland zijn gevestigd.

2. Een afdeling heeft tot doel deel te nemen aan lokale politiek en om de plaats te zijn waar de tot de afdeling behorende leden hun ledenrechten kunnen uitoefenen, dan wel waar deze ondersteund worden.

De instelling en opheffing van een afdeling, en de toedeling van leden tot een afdeling

3. De oprichting en opheffing van een afdeling, alsmede de fusie van afdelingen tot één nieuwe afdeling behoeft de goedkeuring van het partijbestuur. Het betrokken gewestelijk bestuur wordt in de gelegenheid gesteld over een dergelijke beslissing advies uit te brengen aan het partijbestuur.
4. Een afdeling telt minstens 25 leden. Hiervan kan alleen worden afgeweken met toestemming van het partijbestuur, dat een dergelijke toestemming geeft voor hoogstens 4 jaar. Voor een nieuwe periode dient opnieuw een verzoek te worden ingediend bij het partijbestuur. Het betrokken gewestelijk bestuur wordt in de gelegenheid gesteld over een dergelijke beslissing advies uit te brengen aan het partijbestuur.
5. Indien een afdeling minder dan 25 leden telt, of als in een afdeling van minstens 25 leden de afdelingsvergadering het besluit neemt de afdeling op te heffen, of indien het bij een afdeling van minstens 25 leden duurzaam niet lukt om te voldoen aan de vereisten van statuten en reglementen, dan besluit het partijbestuur bij welke andere afdeling(en) de leden die het betreft worden ingedeeld, na het inwinnen van advies van het gewestelijk bestuur.
6. Leden die woonachtig zijn in het buitenland kunnen worden ingedeeld bij afdelingen die gevestigd zijn in het buitenland. Dergelijke afdelingen behoeven de goedkeuring van het partijbestuur dat tevens vaststelt welk gebied een dergelijke afdeling omvat.
7. Leden die niet kunnen worden ingedeeld bij een afdeling en leden die daartoe toestemming krijgen van het partijbestuur op basis van een schriftelijk gemotiveerd verzoek, worden aangemerkt als algemene leden. Zij hebben geen rechten in een afdeling en kunnen zich niet op die wijze laten vertegenwoordigen in een partijgeleding.

De organisatie van een afdeling

8. Het hoogste gezag in een afdeling ligt bij de afdelingsvergadering. Voor een afdelingsvergadering worden alle leden van de afdeling uitgenodigd. Een afdeling organiseert minstens twee maal per jaar een afdelingsvergadering.
9. Een afdeling wordt bestuurd door een bestuur waarvan alle leden telkens voor een periode van twee jaar worden gekozen uit de leden van de afdeling door de afdelingsvergadering. Het bestuur treedt in functie op de dag nadat de afdelingsvergadering de bestuursleden heeft gekozen.
10. Leden van de gemeenteraadsfractie en leden van het college van burgemeester en wethouders mogen geen lid zijn van het afdelingsbestuur. Leden van de gemeenteraadsfractie en wethouders kunnen de vergaderingen van het bestuur bijwonen, met raadgevende stem.
11. Een afdeling kan door de afdelingsvergadering worden ingedeeld in onderafdelingen, indien een afdeling minstens twee gemeenten omvat of als de gemeente waarin de afdeling opereert is ingedeeld in stadsdelen waarvoor een vertegenwoordigend lichaam is ingesteld.

Overige bepalingen

12. Indien als gevolg van een gemeentelijke herindeling de afdelingen in de afzonderlijke gemeenten die samengaan moeten fuseren, dan vindt deze fusie niet later plaats dan nadat het besluit tot herindeling onherroepelijk is geworden.
13. Indien in een gemeente democratisch gelegitimeerde binnengemeentelijke overheden bestaan, kan het partijbestuur ermee instemmen dat de afdelingen worden georganiseerd voor het gebied van deze binnengemeentelijke overheden. Voor aangelegenheden die de gehele gemeente omvatten treedt dan de gemeenschappelijke vergadering van de leden van alle afdelingen in die gemeente op als bevoegde vergadering.

Artikel 7. Het gewest

Positionering en taak

- 1. Het gewest is de geleding van de partij, waarin de afdelingen in één provincie deelnemen.
- 2. Het gewest heeft als doel deel te nemen aan de provinciale politiek en het bestuur van de in die provincie gevestigde waterschappen, en om binnen de kaders die het partijbestuur geeft het functioneren van de partij als vereniging te ondersteunen.

De organisatie van een gewest

- 3. Het hoogste gezag van het gewest ligt bij de gewestelijke vergadering. Alle in het gewest woonachtige leden worden uitgenodigd voor een gewestelijke vergadering en mogen deelnemen aan de beraadslaging. De besluiten worden genomen door afgevaardigden van de afdelingen en de leden van het bestuur. Aan de afgevaardigden wordt een stemgewicht toegekend dat afhankelijk is van het aantal leden dat zij vertegenwoordigen. Afgevaardigden nemen deel zonder een gebonden stemopdracht.
- 4. De gewestelijke vergadering kan besluiten om regio’s in te stellen.
- 5. Het gewest wordt bestuurd door een bestuur waarvan de leden telkens voor een periode van twee jaar worden gekozen uit de leden die woonachtig zijn in het gewest. Het bestuur treedt in functie op de dag nadat de gewestelijke vergadering de bestuursleden heeft gekozen. Leden van het bestuur kunnen geen afgevaardigde zijn naar de gewestelijke vergadering.
- 6. Leden van de provinciale Statenfractie, leden van het college van Gedeputeerde Staten en leden van de fractie in het waterschapsbestuur mogen geen lid zijn van het gewestelijk bestuur of afgevaardigde zijn. Zij kunnen deelnemen aan de vergaderingen van het gewestelijk bestuur en aan de gewestelijke vergadering met raadgevende stem.

Artikel 8. De Politieke Ledenraad

Positionering en taak

- 1. De Politieke Ledenraad adviseert, naast het congres, het partijbestuur, de politiek leider, de fracties in Tweede Kamer en Eerste Kamer en de delegatie van de partij in het Europees Parlement gevraagd en ongevraagd met betrekking tot de uitvoering van de programma’s en de politieke koers.

Het uitschrijven van een Politieke Ledenraad en de agenda

- 2. Het partijbestuur bepaalt de datum en de plaats waar de Politieke Ledenraad wordt gehouden. Tevens bepaalt het partijbestuur welke onderwerpen het wil agenderen.
- 3. Op verzoek van afdelingen die samen minstens 10% van de leden tellen of op verzoek van minstens 5 gewesten, wordt een agendapunt opgevoerd op een eerstvolgende Politieke Ledenraad, maar als de behandeling van dat onderwerp dat vergt wordt een Politieke Ledenraad bijeengeroepen.
- 4. Op verzoek van de Tweede Kamerfractie, de Eerste Kamerfractie of de delegatie in het Europees Parlement wordt een agendapunt opgevoerd op een eerstvolgende Politieke Ledenraad en als de behandeling van dat onderwerp dat vergt wordt een Politieke Ledenraad bijeengeroepen.
- 5. De Politieke Ledenraad stelt de agenda vast, op voorstel van het presidium. Het presidium doet zijn voorstel over de agenda na overleg met het partijbestuur op grond van het bepaalde in lid 2 en met inachtneming van opgevoerde onderwerpen op grond van de leden 3 en 4. Indien een Politieke Ledenraad bijeen wordt geroepen op basis van de leden 3 of 4, wordt in elk geval het onderwerp geagendeerd op grond waarvan dit verzoek is gedaan.
- 6. Het presidium leidt de vergadering en bewaakt de agenda en de afhandeling. Het presidium kan voorafgaande aan de Politieke Ledenraad of bij de behandeling van agendapunten een afhandelingsvoorstel doen.

- 7. Voorstellen, amendementen en moties kunnen worden ingediend door het partijbestuur of door (de afgevaardigden van) de afdelingen en de gewesten, alsmede de (afgevaardigden van de) Jonge Socialisten, de neveninstellingen en de door het partijbestuur erkende platforms en netwerken, zoals bepaald in lid 11.

- 8. Vergaderingen van de Politieke Ledenraad zijn openbaar, tenzij de vergadering besluit om een deel van de agenda besloten te behandelen.

De deelname aan de Politieke Ledenraad

- 9. Alle leden hebben toegang tot de Politieke Ledenraad en kunnen deelnemen aan de beraadslaging en stemmingen.

- 10. Aan de vergaderingen nemen in ieder geval afgevaardigden deel van de gewesten en van grote afdelingen of regionaal gebundelde afdelingen. Deze afgevaardigden nemen deel zonder een gebonden stemopdracht. Na afloop van een vergadering van de Politieke Ledenraad legt een afgevaardigde verantwoording af aan de geleding die hij vertegenwoordigde met betrekking tot het verloop van de vergadering en zijn stemgedrag.

- 11. Behalve de afgevaardigden als bedoeld in lid 10 stemmen ook de overige aanwezige partijleden over de moties en voorstellen. Daarbij vertegenwoordigen de stemmen van de afgevaardigden 75% van de uitslag en de stemmen van de overige aanwezige partijleden 25% van de uitslag. Een afgevaardigde kan niet tegelijk een stem uitbrengen als afgevaardigde en als lid.

- 12. Afgevaardigden van de Jonge Socialisten, neveninstellingen waarvan de statuten zijn goedgekeurd door het partijbestuur en door het partijbestuur erkende platforms en netwerken in de partij worden uitgenodigd voor de Politieke Ledenraad en hebben het recht om deel te nemen aan de beraadslagingen. Zij hebben het recht om voorstellen, amendementen en moties in te dienen op gelijke voet als de afgevaardigden als bedoeld in lid 9. Indien de hier bedoelde afgevaardigden lid zijn van de partij, dan kunnen zij deelnemen aan stemmingen op grond van lid 8.

- 13. Het partijbestuur kan anderen uitnodigen om de Politieke Ledenraad bij te wonen. Het presidium kan anderen dan die mogen deelnemen aan de beraadslaging het woord verlenen.

- 14. Voor vergaderingen van de Politieke Ledenraad worden de leden van de fracties in Tweede Kamer en Eerste Kamer en van de delegatie in het Europees Parlement en bewindspersonen die lid zijn van de partij, uitgenodigd. Zij nemen evenals de leden van het partijbestuur deel aan de vergadering met raadgevende stem.

Artikel 9. De Verenigingsraad

Positionering en taak

- 1. De Verenigingsraad heeft tot taak beslissingen te nemen over in de reglementen omschreven organisatorische en financiële aangelegenheden van de vereniging en om over andere organisatorische en financiële kwesties gevraagd en ongevraagd advies te geven aan het partijbestuur.

Het uitschrijven van een vergadering van de Verenigingsraad en de agenda

- 2. Het partijbestuur bepaalt de datum en de plaats waar een vergadering van de Verenigingsraad wordt gehouden. Tevens bepaalt het partijbestuur welke onderwerpen het wil agenderen.

- 3. Op verzoek van afdelingen die samen minstens 10% van de leden tellen of door minstens 5 gewesten, wordt een agendapunt opgevoerd op een eerstvolgende vergadering van de Verenigingsraad, maar als de behandeling van dat onderwerp dat vergt wordt de Verenigingsraad bijeengeroepen.

- 4. De Verenigingsraad stelt de agenda vast, op voorstel van het presidium. Het presidium doet zijn voorstel over de agenda na overleg met het partijbestuur op grond van het bepaalde in lid 2 en met in acht nemen van lid 3. Indien een vergadering van de Verenigingsraad bijeen wordt geroepen op basis van lid 3, wordt in elk geval het onderwerp geagendeerd op grond waarvan dit verzoek is gedaan.

- 5. Het presidium leidt de vergadering en bewaakt de agenda en de afhandeling. Het presidium kan voorafgaande aan een vergadering van de Verenigingsraad of bij de behandeling van agendapunten een afhandelingsvoorstel doen.

6. Voorstellen, amendementen en moties kunnen worden ingediend door het partijbestuur of door (de afgevaardigden van) de in de Verenigingsraad vertegenwoordigde afdelingen of regionaal gebundelde afdelingen en de gewesten.
7. De vergaderingen van de Verenigingsraad zijn besloten. De besluiten worden openbaar gemaakt, tenzij de vergadering of het partijbestuur besluit tot vertrouwelijkheid.

De deelname aan de Verenigingsraad

8. De Verenigingsraad bestaat uit afgevaardigden van de gewesten en van grote afdelingen of regionaal gebundelde afdelingen. Deze afgevaardigden worden uit en door de besturen aangewezen en nemen deel aan de vergadering zonder een gebonden stemopdracht. Na afloop van een vergadering van de Adviesraad Verenigingsaangelegenheden legt een afgevaardigde verantwoording af aan de geleding die hij vertegenwoordigde met betrekking tot het verloop van de vergadering en zijn stemgedrag.
9. De leden van het partijbestuur nemen deel aan de vergadering met raadgevende stem.
10. De vergadering kan ermee instemmen dat anderen dan de afgevaardigden de vergadering bijwonen en dat aan hen het woord wordt verleend.

Artikel 10. Het partijbestuur

Positionering en taak

1. Het partijbestuur is belast met het bestuur van de partij, het beheer van de partijorganisatie en het uitvoeren van alle overige taken en bevoegdheden die aan het partijbestuur zijn toegewezen en is daarover verantwoording schuldig aan het congres en de Verenigingsraad.
2. Het partijbestuur vertegenwoordigt de partij in en buiten rechte. Naast de algemene bepalingen die gelden volgens het Burgerlijk Wetboek wordt de partij vertegenwoordigd door de voorzitter of door de penningmeester. Bij afwezigheid wordt de voorzitter vervangen door de vicevoorzitter. Het partijbestuur of de voorzitter kan voor daarbij aangegeven doeleinden een of meer van zijn leden, van de geledingen of van de medewerkers van de partij machtigen.
3. Het partijbestuur is bevoegd tot het sluiten van overeenkomsten tot het kopen, vervreemden of bezwaren van registergoederen, het sluiten van overeenkomsten waarbij de partij zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van een derde verbindt.

De samenstelling van het partijbestuur

4. De leden van het partijbestuur worden gekozen door het congres.
5. De leden van het partijbestuur kunnen te allen tijde, samen of afzonderlijk, door het congres als lid van het partijbestuur worden ontslagen.
6. De leden van de fracties in de Eerste en Tweede Kamer en leden van de delegatie in het Europees Parlement, alsmede leden van de partij die deelnemen aan het kabinet mogen geen lid zijn van het partijbestuur.
7. De leden van het partijbestuur worden gekozen voor een periode van 4 jaar. Verkiezingen van leden van het partijbestuur vinden elke twee jaar plaats.
8. Leden van het partijbestuur die een volle periode van vier jaar zitting hebben gehad, zijn hoogstens eenmaal aansluitend herkiesbaar in de positie die ze in het partijbestuur hebben bekleed. Na die periode zijn de leden van het partijbestuur wel herkiesbaar in een andere, al dan niet rechtstreeks gekozen, functie.
9. Leden van het partijbestuur treden in functie op de dag nadat het congres de bestuursleden heeft gekozen.

Overige bepalingen

10. Leden van het partijbestuur mogen geen afgevaardigde zijn naar het congres of lid zijn van de Politieke Ledenraad of de Verenigingsraad, het presidium of de beroepscommissie.
11. De politiek leider, de voorzitters van de fracties in de Tweede en Eerste Kamer en de voorzitter van de delegatie in het Europees Parlement wonen de vergaderingen van het partijbestuur bij met raadgevende stem.
12. De directeur van de Wiardi Beckman Stichting, de voorzitter van het Centrum voor Lokaal Bestuur en een vaste vertegenwoordiger van het landelijk bestuur van de Jonge Socialisten kunnen de vergaderingen van het partijbestuur bijwonen met raadgevende stem, mits zij partijlid zijn.
13. Het partijbestuur kan anderen uitnodigen om aan de vergadering of onderdelen daarvan deel te nemen, met raadgevende stem, of om die bij te wonen.
14. De vergaderingen van het partijbestuur zijn besloten. De agenda en de besluiten worden openbaar gemaakt, tenzij het partijbestuur besluit tot vertrouwelijkheid.

Artikel 11. Het presidium

1. Het presidium heeft tot taak de vergaderingen van het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad te leiden en om een goed verloop van deze vergaderingen te bewerkstelligen, zowel tijdens de vergadering als in de voorbereiding daarvan.
2. De leden van het presidium worden gekozen door het congres voor een periode van 4 jaar. Verkiezing van leden van het presidium vindt elke twee jaar plaats, waarbij telkens een deel van de leden aftredend is.
3. De leden van het presidium kunnen aansluitend op de vervulling een volle periode van 4 jaar eenmaal worden herkozen.
4. Leden van het presidium treden in functie op de dag nadat het congres de leden heeft gekozen.
5. Leden van het presidium mogen geen lid zijn van het partijbestuur of afgevaardigde zijn naar het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad, danwel lid zijn van de fractie in de Tweede of Eerste Kamer, of van de delegatie in het Europees Parlement.

Artikel 12. De beroepscommissie

1. De beroepscommissie doet bindende uitspraken in beroep in geval van roeyement, alsmede in die gevallen waarvan de beslissing in beroep door de statuten of de reglementen aan haar is opgedragen. Bij elke uitspraak wordt gemotiveerd op welke gronden deze tot stand is gekomen. De beroepscommissie doet uitspraak over de voorgelegde kwestie en kan daarbij een uitspraak doen over de procedure die gevolgd is.
2. De leden van de beroepscommissie worden gekozen door het congres.
3. De leden van de beroepscommissie worden gekozen voor een periode van 4 jaar. Verkiezingen van leden van de beroepscommissie vinden elke twee jaar plaats, waarbij telkens een deel van de leden aftredend is. Het partijbestuur kan een aanbeveling doen.
4. Herververkiezing van leden is één keer mogelijk als zij een volle periode van vier jaar hebben bekleed.
5. Leden van de beroepscommissie treden in functie op de dag nadat het congres de leden heeft gekozen.
6. Een lid van de beroepscommissie kan geen lid zijn van het partijbestuur of een dienstbetrekking vervullen bij de partij of een daaraan verbonden rechtspersoon. Een lid van de beroepscommissie neemt niet deel aan de behandeling van een aangelegenheid, indien dat lid betrokkenheid heeft bij een geleding van de partij die in die aangelegenheid betrokken is, of van wie op andere wijze de schijn bestaat van partijdigheid in die aangelegenheid, dit ter beoordeling van de beroepscommissie.

Artikel 13. De politiek leider

1. De politiek leider van de partij is eerstverantwoordelijk voor het dagelijkse politieke handelen in de landelijke politiek, voor de uitvoering van het programma voor de Tweede Kamerverkiezingen en de politieke koers van de partij. Daarover legt hij verantwoording af aan het congres, de Politieke Ledenraad en het partijbestuur.
2. Politiek leider is degene die lijsttrekker is bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Hij kan de functie uitsluitend bekleden als (beoogd) voorzitter van de Tweede Kamerfractie of minister in een kabinet.

Hoofdstuk 4. Overige bepalingen

Artikel 14. Vertegenwoordigers en bestuurders in het publieke domein

1. De leden gekozen tot lid van de Tweede Kamer op een lijst onder de naam Partij van de Arbeid, vormen de Tweede Kamerfractie van de partij.
2. De leden gekozen tot lid van de Eerste Kamer op een lijst onder de naam Partij van de Arbeid, vormen de Eerste Kamerfractie van de partij.
3. De leden gekozen tot lid van het Europees Parlement op de lijst van de Partij van de Arbeid, maken deel uit van de fractie Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten in het Europees Parlement en worden gemeenschappelijk aangeduid als de delegatie in het Europees Parlement.
4. De leden gekozen tot lid van de gemeenteraad op een lijst onder de naam Partij van de Arbeid, vormen de gemeenteraadsfractie van de partij. Indien de afdelingsvergadering daartoe heeft besloten, vormen de gemeenteraadsleden van de partij één fractie met leden van één of meer andere partijen.
5. De leden gekozen tot lid van Provinciale Staten op een lijst onder de naam Partij van de Arbeid, vormen de Statenfractie van de partij. Indien de gewestelijke vergadering daartoe heeft besloten, vormen de Statenleden van de partij één fractie met leden van één of meer andere partijen.
6. De leden gekozen tot lid van een waterschapsbestuur op een lijst onder de naam Partij van de Arbeid, vormen de waterschapsfractie van de partij. Indien de gewestelijke vergadering daartoe heeft besloten, vormen de leden van de partij in het waterschapsbestuur één fractie met leden van één of meer andere partijen.
7. De leden gekozen tot lid van elk ander vertegenwoordigend college op een lijst onder de naam Partij van de Arbeid, vormen de fractie van de partij in dat college. Indien de bevoegde vergadering daartoe heeft besloten, vormen de leden van de partij van deze fractie één fractie met leden van één of meer andere partijen.
8. De in de leden 1, 2 en 3 bedoelde vertegenwoordigers leggen schriftelijk verantwoording af aan het congres en aan de Politieke Ledenraad. De vertegenwoordigers die bedoeld zijn in de leden 4 tot en met 7 leggen schriftelijk verantwoording af aan de vergadering die hen op de kandidatenlijst heeft geplaatst via welke zij verkozen zijn.
9. Bestuurders die benoemd zijn door één van de vertegenwoordigende colleges die bedoeld zijn in de leden 4 tot en met 7, dan wel daarvan het vertrouwen genieten, en lid zijn van de partij worden aangemerkt als leden van de partij die indirect op grond van hun lidmaatschap van de partij een functie bekleden in het publieke domein.
10. Van alle leden van de partij die direct op grond van hun lidmaatschap een functie bekleden in het publieke domein wordt verwacht dat zij zich inzetten voor het bevorderen van de verwezenlijking van het doel van de partij in de onderscheiden vertegenwoordigende lichamen en dat zij daarvan verantwoording afleggen aan de partij, met inachtneming van hun staatsrechtelijke positie. Van alle leden van de partij die indirect op grond van hun lidmaatschap een functie bekleden in het publieke domein wordt verwacht dat zij zich inzetten voor het bevorderen van de verwezenlijking van het doel van de partij in de functie die zij bekleden, met inachtneming van hun staatsrechtelijke positie.

Artikel 15. De geldmiddelen van de partij

1. De leden zijn verplicht contributies te betalen overeenkomstig de reglementen.
2. De geldmiddelen van de partij bestaan uit:
 - a. de contributies vanwege het partijlidmaatschap, alsmede aanvullende en specifieke contributies die verbonden zijn aan het bekleden van een functie in het openbaar bestuur die direct of indirect voortvloeit uit het lidmaatschap van de partij;
 - b. donaties en schenkingen van natuurlijke personen;
 - c. erfstellingen en legaten;
 - d. renten van beleggingen;
 - e. andere inkomsten.
3. Afhankelijk van de hoogte van de in lid 2, sub b bedoelde donaties en schenkingen kan het partijbestuur gehouden zijn aan publicatie van de naam van de donateur of schenker.
4. Het partijbestuur stelt met instemming van de Verenigingsraad het aandeel van de contributie vast dat ter beschikking van de afdelingen en gewesten komt.
5. Het toezicht en de controle op de administratie worden uitgeoefend door het partijbestuur. De jaarcijfers worden ter controle voorgelegd aan de accountant. De jaarcijfers worden vastgesteld door het partijbestuur en goedgekeurd door de Verenigingsraad.

Artikel 16. Bemiddeling en toezicht

1. Indien een geleding of lid van de partij handelt of dreigt te handelen in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de partij, dan wel de partij op onredelijke wijze benadeelt of dreigt te benadelen, is het partijbestuur bevoegd voor zover nodig maatregelen te nemen zoals besluiten van partijgeledingen buiten werking te stellen, aanwijzingen te geven, beperkingen aan te brengen in de uitoefening van rechten en functies. De reglementen geven nadere regels omtrent de uitoefening van deze bevoegdheid.
2. Indien een geleding of lid van de partij handelt of dreigt te handelen in strijd met de statuten, reglementen of besluiten van de partij, dan wel de partij op onredelijke wijze benadeelt of dreigt te benadelen, is het partijbestuur bevoegd informatie in te winnen en stappen te zetten om te bemiddelen. Deze taak kan worden opgedragen aan een lid van het partijbestuur of aan anderen die namens het partijbestuur optreden. Een en ander laat onverlet dat het partijbestuur kan besluiten maatregelen te nemen als bedoeld in lid 1, ten tijde dat informatie wordt ingewonnen en een poging tot bemiddeling wordt gedaan.

Artikel 17. Integriteit

1. Voor leden van de partij geldt een erecode ten aanzien van hun optreden in het publieke domein. Aan leden die kandidaat zijn voor een vertegenwoordigende functie wordt in het kader van de bereidverklaring een document ter ondertekening voorgelegd dat gebaseerd is op deze erecode.
2. Er is een Commissie Integriteit die belast is met het, op verzoek van het partijbestuur, of van een betrokkene en partijgeledingen die bij een kwestie betrokken zijn, uitspreken van een oordeel over feitelijke kwesties met betrekking tot integriteit. De commissie kan gevraagd en ongevraagd het partijbestuur adviseren over integriteit.
3. De leden van de Commissie Integriteit worden benoemd en ontslagen door het partijbestuur.
4. Een lid van de Commissie Integriteit kan geen lid zijn van het partijbestuur of een dienstbetrekking vervullen bij de partij. Een lid van de Commissie Integriteit neemt niet deel aan de behandeling van een aangelegenheid, indien dat lid betrokkenheid heeft bij een geleding van de partij die in die aangelegenheid betrokken is, of van wie op andere wijze de schijn kan bestaan van partijdigheid in die aangelegenheid, dit ter beoordeling van de Commissie Integriteit.

Artikel 18. Besluitvorming in de partij

1. Besluiten worden genomen door de bevoegde vergadering. Besluiten kunnen alleen worden genomen door de deelnemers aan de vergadering. Over de wijze van besluitvorming voorzien de reglementen.
2. Als daartoe redenen aanwezig zijn, kan het bestuur dat verantwoording verschuldigd is aan de bevoegde vergadering een voorlopige voorziening treffen inzake een kwestie die aan de bevoegde vergadering is. Het bestuur legt daarover verantwoording af aan de bevoegde vergadering.
3. De bevoegde vergadering of het bestuur dat daaraan verantwoording schuldig is, kan besluiten een beslissing te laten nemen via een ledenraadpleging onder de leden die in of door de bevoegde vergadering worden gerepresenteerd. Bij een ledenraadpleging over de vervulling van een positie is de uitkomst een gekwalificeerde voordracht aan de bevoegde vergadering die een definitieve beslissing neemt. Over het houden van een ledenraadpleging gelden de bepalingen in de reglementen.

Artikel 19. Geestverwante organisaties en werkverbanden binnen de partij

1. De Jonge Socialisten in de Partij van de Arbeid (JS) zijn de dragers van het politieke jongerenwerk in de partij.
2. De Wiardi Beckman Stichting (WBS) is het wetenschappelijk bureau dat met de Partij van de Arbeid verbonden is.
3. Het Centrum voor Lokaal Bestuur is de vereniging van leden van de Partij van de Arbeid die in het lokale, provinciale en waterschapsbestuur en daaraan gerelateerde bestuurslichamen direct of indirect op grond van hun lidmaatschap van de partij een functie bekleden. Ook leden die dergelijke functies bekleed hebben, kunnen lid worden van het Centrum voor Lokaal Bestuur.
4. De Evert Vermeer Stichting is de met de partij verbonden organisatie die zich inspant ten aanzien van internationale samenwerking en die ernaar streeft dat de stem van de mensen uit ontwikkelingslanden doordringt in de Nederlandse en Europese politiek.
5. De Alfred Mozer Stichting is de met de partij verbonden organisatie die zich inspant om contacten te leggen en te onderhouden met sociaaldemocraten in Centraal en Oost-Europa.
6. De geestverwante organisaties zoals genoemd in lid 1 tot en met 5 dienen hun statuten en reglementen, alsmede wijzigingen daarin te laten goedkeuren door het partijbestuur.
7. Platforms en netwerken in de partij die op grond van statuten en reglementen van de partij rechten kunnen doen gelden bij beraadslagingen of besluitvorming binnen de partij, dienen door het partijbestuur erkend te worden. Over een dergelijke erkenning door het partijbestuur adviseert de Verenigingsraad en deze erkenning is voor een bepaalde tijd die hoogstens 4 jaar bedraagt. Voor een nieuwe periode is een nieuw besluit van het partijbestuur nodig.
De erkenning van dergelijke werkverbanden binnen de partij wordt door het partijbestuur aan de leden bekend gemaakt. Bij de erkenning worden afspraken gemaakt over de toegankelijkheid voor leden van de partij en het functioneren en naar buiten treden van het werkverband. Reglementen van een werkverband, inclusief de wijzigingen daarin, behoeven de goedkeuring van het partijbestuur.

Artikel 20. Samenwerking in de Europese Unie

1. De partij neemt deel aan de politiek in de Europese Unie via het lidmaatschap van de Partij van Europese Sociaaldemocraten.
2. De bepalingen bij het verkiezen van leden van de partij in het Europees Parlement stemmen zo goed mogelijk overeen met de verkiezing van leden van de Tweede Kamer, met dien verstande dat de leden van de partij die verkozen zijn in het Europees Parlement daarin de delegatie van de partij vormen in de fractie Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten .

Hoofdstuk 5. Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 21. Uitwerking in reglementen

1. Bij reglement worden nadere regels gesteld over de organisatie en financiën van de partij en de wijze waarop de kandidaatstelling voor vertegenwoordigende lichamen en daarmee samenhangende aangelegenheden wordt georganiseerd.
2. De reglementen en wijzigingen daarin worden vastgesteld door het congres. Dit gebeurt bij meerderheid van stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen niet worden meegeteld bij het bepalen van de uitslag.
3. De reglementen mogen niet in strijd zijn met het bepaalde in de statuten. Indien de bepalingen in de statuten en de reglementen onderling tegenstrijdig zijn bij de toepassing, dan gaan de bepalingen uit de statuten voor.
4. De reglementen voor de partij en wijzigingen daarin treden in werking 30 dagen nadat deze door het congres zijn aangenomen, tenzij bij de vaststelling door het congres anders is bepaald.
5. Het is aan partijgeledingen niet toegestaan regels te stellen die in strijd zijn met de statuten en reglementen van de partij.

Artikel 22. Wijziging van de statuten

1. De statuten en wijzigingen daarin worden vastgesteld door het congres. Dit gebeurt bij meerderheid van stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen niet worden meegeteld bij het bepalen van de uitslag.
2. De statuten treden in werking zodra deze zijn neergelegd in een notariële akte. Een wijziging van de statuten treedt niet in werking voordat deze is neergelegd in een notariële akte. Tot het verlijden van deze notariële akte is ieder lid van het partijbestuur bevoegd.

Artikel 23. Slotbepalingen

1. Het partijbestuur is bevoegd in elk onvoorzien geval waarin statuten of reglementen niet voorzien, alsmede bij spoedeisende kwesties waarbij de voorgeschreven procedure niet volstaat, in naam van de partij te beslissen, onverminderd zijn verantwoordelijkheid tegenover het congres.
2. De partij is opgericht voor onbepaalde tijd.
3. Bij ontbinding van de partij geschiedt de liquidatie door het partijbestuur, overeenkomstig het bepaalde in het Burgerlijk Wetboek. Bij het ontbindingsbesluit kan tevens worden bepaald welke andere bestemming dan die, genoemd in het Burgerlijk Wetboek, aan het batig saldo zal worden gegeven.

TOELICHTING OP DE STATUTEN

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

In de statuten worden de hoofdzaken geregeld van de vereniging Partij van de Arbeid.

De naam, de plaats van vestiging, het doel, de middelen. Hoe word je lid, maar ook: hoe komt er een einde aan het lidmaatschap, eventueel in de vorm van een royement.

De belangrijkste onderdelen van de organisatie zijn geregeld in de statuten. Deze onderdelen worden in de tekst aangeduid met de term "geleding".

In de partij is het congres het hoogste orgaan. Als het echter gaat om plaatselijke politiek is de afdelingsvergadering het hoogste orgaan.

Overall zijn besturen die er voor moeten zorgen dat activiteiten gebeuren, afspraken worden nagekomen enzo voort. Het partijbestuur, het landelijk bestuur dat wordt gekozen door het congres, bestuurt de partij als geheel. Als er een knoop moet worden doorgehakt, en de statuten en reglementen geven geen houvast, dan moet het partijbestuur een uitweg bepalen.

Behalve de geledingen binnen de partij, zijn de vertegenwoordigers namens de partij in het publieke domein van groot belang. Een politieke partij is immers een vereniging die mensen levert voor politieke en bestuurlijke functies, hen een programma meegeeft en hen bijstaat als klankbord en tegelijk controleert of ze het wel goed doen.

Al dat soort zaken wordt in hoofdlijnen behandeld in de statuten. Een verdere uitwerking heeft vervolgens plaatsgevonden in de reglementen. Deze reglementen zijn opgedeeld in 10 delen.

Een algemeen deel (deel 1) regelt zaken die algemeen van toepassing zijn in de vereniging, zoals de wijze van vergaderen en het nemen van beslissingen. De daarop volgende delen gaan over de gang van zaken in afdelingen (deel 2) en de gewesten (deel 3). Deel 4 gaat over de landelijke geledingen, zoals congres, partijbestuur en presidium. Zes delen gaan over het deelnemen aan het openbaar bestuur op lokaal, provinciaal, landelijk en Europees niveau.

In ieder deel van die zes delen is de gang van zaken geregeld rond de kandidaatstelling voor de verkiezingen van het betreffend vertegenwoordigd lichaam en tevens - voor zover van toepassing - het maken van een verkiezingsprogramma en spelregels rond het deelnemen van de partij aan het dagelijks bestuur.

Bij de inhoud en opzet van de statuten en reglementen gelden de volgende uitgangspunten:

- Het *verenigingsrecht*, zoals neergelegd in het Burgerlijk Wetboek, is leidend.
- Binnen de vereniging dient zorgvuldig omgegaan te worden met de *rechten van de individuele leden*.
- Democratie vergt een goede *balans tussen macht en tegenmacht* en het zo veel mogelijk voorkomen dat *belangen en posities conflicteren*.
- Bestaande gebruiken en terminologie worden alleen gewijzigd als dat een te motiveren verbetering oplevert, of als het een uitdrukkelijke wens is van het partijbestuur als initiatiefnemer of van het congres.
- De gang van zaken dient bij vergelijkbare procedures (bijvoorbeeld bij kandidaatstellingen) en bij verschillende geledingen van de partij *overeenkomstig* te zijn. Als van een dergelijke eenvormigheid afgeweken wordt, dan dient deze uitzondering gemotiveerd te worden.
- Statuten en reglementen zijn er vooral om de gang van zaken in de partij te ondersteunen en conflicten te voorkomen. Als er binnen de partij spanning optreedt, moeten teksten direct duidelijkheid bieden.
- Natuurlijk worden voortdurend allerlei beslissingen genomen als uitvloeisel of interpretatie van de reglementen, maar de statuten en reglementen behoren zodanig te zijn dat in de partij verder *geen aanvullende spelregels nodig* zijn.
- Het is belangrijk dat de statuten en reglementen *leesbaar* zijn, zo *concreet* mogelijk en *niet voor meer interpretaties* vatbaar.

In de statuten en reglementen wordt veelvuldig "hij" gebruikt als bedoeld wordt op een lid van de partij. Vanzelfsprekend dient hiervoor ook "zij" te worden gelezen.

Als een rode draad loopt door de statuten en reglementen dat voor elk partijniveau er een bevoegde vergadering (afdelingsvergadering, gewestelijke vergadering, congres) is en een bestuur. Het bestuur wordt gekozen en ontslagen door de bevoegde vergadering en heeft tot taak de aangelegenheden van een geleding uit te voeren of te doen uitvoeren. In de praktijk komt het vaak voor dat de in functie gekozen leden van een bestuur het "dagelijks bestuur" vormen. Nergens in de statuten of reglementen is sprake van een dagelijks bestuur, hetgeen impliceert

dat dit slechts een informele betekenis heeft. Taken en bevoegdheden worden alleen toegekend aan het bestuur of aan omschreven bestuursleden (voorzitter, secretaris, penningmeester).

In de statuten en reglementen wordt verder alleen gesproken over fracties en soms over de fractievoorzitter en fractiesecretaris. Het optreden van een bestuur binnen een fractie is een aangelegenheid van de fractie zelf en heeft in de partij verder geen betekenis.

De bedoeling van de nieuwe statuten is niet zo veel anders dan van de huidige en van de meeste statuten van organisaties. In de statuten worden de belangrijkste zaken geregeld: de naam, het doel, de middelen, hoe je lid wordt van de vereniging of hoe je het lidmaatschap verliest, hoe de organisatie in elkaar zit, nog wat bijkomende bepalingen en afrondende bepalingen als zaken niet goed zijn geregeld of als er iets helemaal mis gaat.

En toch is er veel veranderd ten opzichte van de huidige statuten.

Bijvoorbeeld omdat in de huidige statuten erg veel bepalingen waren geslopen die thuishoren in reglementen.

In de eerste plaats was het dus een kwestie van flink de bezem erdoor en de statuten weer de regeling laten zijn over de hoofdzaken van de organisatie van de Partij van de Arbeid. De rest wordt geregeld in reglementen, die voortaan functioneel zijn ingedeeld. Zo veel mogelijk wordt geprobeerd te bewerkstelligen, dat de spelregels voor een organisatieonderdeel of voor een bepaalde procedure bij elkaar staan in één reglement.

Ten tweede zijn ten opzichte van de huidige statuten allerlei verbeteringen aangebracht. Deze worden nader toegelicht in het schuin gedrukte gedeelte van de toelichting. Dit gedeelte vervalt na vaststelling van de statuten, zodat alleen de in gewone letters gedrukte toelichting per artikel blijft bestaan. Deze toelichtingen zijn een hulp bij het lezen van de statuten en reglementen en zijn geheel voor de verantwoordelijkheid van het partijbestuur.

De statuten zijn verder meer gestructureerd dan in het verleden. Artikelen zijn in hoofdstukken gegroepeerd, maar ook zijn omvangrijke artikelen ingedeeld in paragrafen. Die volgen zo veel mogelijk dezelfde opbouw. In verband met deze ordening is erg geschoven met stukken tekst.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Hoofdstuk 1. Algemeen

Artikel 1. De naam en de zetel

Dit artikel behandelt de naam van de vereniging en het recht om de naam te voeren.

De tekst van dit artikel komt overeen met de tekst uit de huidige statuten.

Artikel 2. Het doel

Dit artikel behandelt het doel van de Partij van de Arbeid.

De tekst van dit artikel komt overeen met de tekst uit de huidige statuten.

Artikel 3. De middelen

Dit artikel behandelt de middelen van de Partij van de Arbeid om het doel te bereiken.

De tekst van dit artikel komt vrijwel geheel overeen met de tekst uit de huidige statuten. Bij het tweede middel, ten aanzien van het leveren van vertegenwoordigers, is dat aangevuld met bestuurders die door de partij worden geleverd. Daarnaast is een algemene formulering toegevoegd, waarmee bijvoorbeeld ook de permanente campagne een formele basis vindt in dit artikel.

Hoofdstuk 2. De leden

Artikel 4. Het lidmaatschap

Dit artikel behandelt het lidmaatschap van de partij.

In het eerste deel van dit artikel wordt aangegeven wie lid kan zijn en hoe men lid wordt. Het kent aan het partijbestuur de bevoegdheid toe leden toe te laten en uit te schrijven. Tevens staat omschreven wat het lidmaatschap inhoudt.

In lid 5 wordt de mogelijkheid geopend iemand als lid te weigeren. Er is een veelheid van redenen waarom het partijbestuur een lid kan weigeren. Dat varieert van het herhaaldelijk afgevoerd zijn wegens contributieschuld tot aan het zitting hebben in een gemeenteraad voor een andere partij terwijl de partij daarin ook vertegenwoordigd is. Op een dergelijke weigering is geen beroep mogelijk. Dat ontslaat het partijbestuur er niet van een dergelijke weigering in de richting van betrokkene te motiveren. De uitwerking hiervan treft men aan in deel 1 van de reglementen.

In het tweede deel van het artikel gaat het om het opzeggen of verliezen van het lidmaatschap. Omdat het daarbij ook gaat om het door de partij uitsluiten van een lid, zijn hierbij waarborgen opgenomen om dit zorgvuldig te doen qua argumentatie en procedure.

Een lastige kwestie betreft het uitsluiten van een lid als deze actief wordt of blijkt te zijn in een andere partij (lid 7). Als zo iemand op een kandidatenlijst gaat staan van een andere partij of lid is van het bestuur, dan is overduidelijk dat iemand feitelijk kiest voor die andere partij. Ook andere activiteiten in of voor een andere partij verdragen zich echter niet met het lidmaatschap van de partij. Daarbij belanden we in een overgangsgebied, waarbij het partijbestuur een oordeel moet geven over concrete gevallen. Het geven van een stemadvies van een partijlid om op een andere partij te stemmen is meestal onvoldoende grond voor roeyement, maar het optreden als woordvoerder van een andere partij wel. Overigens is de ervaring dat een betrokkene die wordt aangesproken op een dergelijke conflicterende rol, zelf de conclusie trekt dat hij geen lid meer kan zijn van de partij: de onheldere situatie werkt immers twee kanten op. Andersom kunnen zich situaties voordoen, waarbij het partijbestuur tot de conclusie komt dat iemand die op een kandidatenlijst staat van een andere partij wel lid kan worden van de partij, bijvoorbeeld na het publiekelijk afstand nemen van die andere partij en het neerleggen van een ingenomen zetel of het verklaren af te zien van de functie waarvoor men kandidaat was gesteld.

Een soms voorkomende situatie is dat bij het vormen van een college van B&W door andere deelnemende partijen (met name lokale groeperingen) een lid van de partij wordt voorgedragen. Dat hoeft geen bezwaar te zijn als de fractie van de partij of het samenwerkingsverband waarin de partij deelneemt daar geen bezwaar tegen heeft.

In verband met dergelijke situaties is aan het partijbestuur de ruimte gelaten concrete situaties op eigen merites te beoordelen. Indien de omstandigheden zich echter wijzigen, op grond waarvan het partijbestuur die uitzondering heeft toegestaan, dan moet het partijbestuur een nieuwe beslissing nemen (lid 8).

Er is dus geen algemeen verbod op het zogenoemde dubbellidmaatschap. Alle bepalingen in dit artikel zijn er op gericht te voorkomen dat niet helder is namens welke partij iemand optreedt, indien deze twee of meer partijlidmaatschappen heeft. Als iemand echter in en namens een partij een terughoudende rol speelt, is er geen overwegend bezwaar dat deze twee of meer lidmaatschappen combineert.

Lid 1 is ongewijzigd overgenomen uit de huidige statuten.

Lid 2 is in de huidige statuten het derde lid. Toegevoegd is de bepaling dat een lid ook de erecode van de partij moet onderschrijven. De inhoud van de erecode is gericht op het optreden van leden van de partij in het (semi)publieke domein.

Lid 3 is in de huidige statuten het tweede lid. Toegevoegd is dat het partijbestuur niet alleen verantwoordelijk is voor het toelaten, maar ook voor het uitschrijven van leden. Als iemand niet wordt toegelaten, is niet langer de beroepsprocedure toepasbaar die wel van toepassing blijft bij het roeyement van een lid. Wel is in de reglementen een motiveringsplicht opgenomen.

Lid 4 is, met redactionele verheldering, overgenomen uit de huidige statuten.

Lid 5 is ongewijzigd overgenomen uit de huidige statuten.

Lid 6 is grotendeels overgenomen uit de huidige statuten, waarbij de maximaal toelaatbare contributieachterstand door het partijbestuur wordt vastgesteld. Lid 7 is in hoofdlijnen overgenomen uit de huidige statuten, met dien verstande dat het uitsluiten van het lidmaatschap niet optreedt indien de partij niet deelneemt of niet heeft deelgenomen (ook niet in een samenwerkingsverband) aan de verkiezingen voor het vertegenwoordigend lichaam waar het om gaat. Toegevoegd is sub d waarin de strekking van dit onderdeel is uitgebreid tot bestuurders, zoals wethouders, dagelijks bestuurders van waterschappen of gedeputeerden. In lid 8 is een beperkende bepaling opgenomen ten opzichte van lid 7.

Lid 9 is overgenomen uit de huidige statuten, met de uitbreiding dat deze bepaling niet opgaat indien de bevoegde vergadering een besluit heeft genomen over deelname in een andere politieke groepering.

Lid 10 is overgenomen uit de huidige statuten.

Hoofdstuk 3. Geledingen van de partij

Artikel 5. Het congres

Dit artikel behandelt het congres, het hoogste orgaan in de partij.

In het eerste gedeelte wordt aangegeven dat het congres het hoogste gezag is in de partij en worden de taken opgesomd. De opsomming van taken is onderverdeeld in een aantal dat onverbrekelijk aan het congres is opgedragen en een aantal taken die het congres kan uitoefenen.

Het tweede gedeelte van het artikel betreft de bijeenroeping van het congres en het bepalen van de agenda. Daarin wordt aandacht besteed aan de rollen en taken van partijbestuur, presidium en afgevaardigden. De gebruikelijke gang van zaken bij het bepalen van de agenda en de verdere afwikkeling daarvan is als volgt:

1. Het partijbestuur schrijft een congres uit en stelt vast welke onderwerpen tijdens dat congres behandeld moeten worden. Het kan ook zijn dat onderwerpen geagendeerd moeten worden of zelfs een congres bijeengeroepen moet worden, omdat voldoende afdelingen daar om vragen of omdat de Verenigingsraad dat opdraagt aan het partijbestuur.
2. Het partijbestuur overlegt met het presidium over de agenda. Het presidium maakt een conceptagenda waarop de onderwerpen staan die door het partijbestuur zijn aangegeven of die op andere manier zijn aangereikt of eerder afgesproken zijn. Verder maakt het presidium per agendapunt een afhandelingsvoorstel over de wijze waarop een agendapunt wordt ingericht.
3. Het congres stelt (aan het begin van de zitting) de agenda vast, alsmede de voorstellen van het presidium over de afhandeling.
4. Het presidium zorgt ervoor dat de agenda wordt afgehandeld zoals afgesproken.

Het derde gedeelte behandelt wie er deelnemen aan het congres en wie verder worden uitgenodigd tot bijwoning van het congres. Weliswaar is het congres een vergadering van alle leden van de partij, maar bij een aantal aangewezen onderwerpen wordt de feitelijke deelname ingeperkt tot afgevaardigden en de leden van het partijbestuur. Als het gaat om inhoudelijke onderwerpen, kunnen alle aanwezige leden van de partij deelnemen aan de beraadslaging en de stemming. De leden van de Kamerfracties en van de delegatie in het Europees Parlement en eventuele bewindspersonen nemen bij alle onderwerpen deel met raadgevende stem, maar kunnen niet meestemmen.

Afgevaardigden nemen deel zonder een gebonden stemopdracht. (Ook wordt wel gesproken van het deelnemen zonder "last", een ouderwets begrip dat aangeeft dat een afgevaardigde niet verplicht kan worden zich te houden aan een uitspraak van de geleding die hij vertegenwoordigt.) Daarmee wordt bevorderd dat er sprake is van een uitwisseling van argumenten en standpunten. Wat niet wegneemt dat een afgevaardigde die anders stemt dan wat de geleding graag zou hebben gezien, zich daarover dient te verantwoorden.

Uiteraard zal een uitspraak van een afdeling over een aangelegenheid op het congres voor de afgevaardigde als zwaarwegend moeten worden opgevat en als hij tot een andere beslissing komt, zal hij dat desgevraagd moeten kunnen motiveren naar de afdeling.

Een dergelijke bepaling is ook in andere artikelen opgenomen waarin sprake is van afgevaardigden.

Het vierde gedeelte bevat nog enkele resterende bepalingen ten aanzien van het congres. Daarin wordt de mogelijkheid geboden dat een voorbereidende congreszitting wordt belegd waar één of meer agendapunten worden besproken. Mits dit een bijeenkomst is waarvoor alle congresafgevaardigden zijn uitgenodigd (dat maakt het tot een voorbereidend deel van het congres), kan daar een afhandelingsvoorstel van de feitelijke congreszitting worden bepaald. Het congres kan daar uiteraard zelf nog wel wijziging in aanbrengen. Een dergelijk voorbereidend deel van het congres kan plaatsvinden een dag voorafgaand aan het congres of op dezelfde dag, maar ook bijvoorbeeld een week eerder om de uitkomsten goed te kunnen verwerken. Op deze wijze kan bij een gecompliceerd onderwerp de beraadslaging tijdens het congres zich richten op de hoofdzaken en de politiek gevoelige onderwerpen, terwijl in het voorbereidend congres recht is gedaan aan andere onderwerpen die besproken dienen te worden en waarover een beslissing genomen moet worden.

Verschillende onderdelen van wat in de huidige statuten in het artikel over het congres werd geregeld, verhuizen naar de reglementen. Dat betreft bijvoorbeeld de wijze waarop afdelingen afgevaardigden aanwijzen en hoe zij naar de afdeling verantwoording afleggen, de bevoegdheden van het presidium, de procesgang bij de voorbereiding e.d. Andere onderwerpen zijn beknopter geformuleerd, maar horen wel thuis in de statuten.

Enkele ondergeschikte aangelegenheden zijn anders geregeld dan in de huidige statuten, veelal op grond van de inmiddels gegroeide praktijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om de wijze waarop neveninstellingen e.d. verantwoording afleggen (aan het partijbestuur), het vaststellen welke functies in het partijbestuur gehonoreerd worden (dit dient gekoppeld te zijn aan het vaststellen van de profielschets, en dient daarmee een zaak te zijn van het partijbestuur, daarin geadviseerd door de Verenigingsraad) en het behandelen van de jaarrekeningen in de Verenigingsraad.

De rechten van Jonge Socialisten, neveninstellingen en door het partijbestuur erkende platforms en netwerken zijn in de huidige statuten onvolledig en verschillend geregeld. Via een algemene bepaling zijn deze rechten gelijkgetrokken en verruimd.

In de redactie is een reeks wijzigingen aangebracht. Ook de opzet van het artikel is aangepast.

Nu ook de leden van de partij deelnemen aan het congres, is ervoor gekozen het congres niet primair te definiëren als vergadering van de afgevaardigden van de afdelingen, maar juist als vergadering van de leden van de partij.

In de nieuwe redactie is een aantal aanvullingen opgenomen:

- Het congres kan besluiten in beslotenheid te vergaderen.
- Het congres kan besluiten bepaalde beslissingen die aan andere partijgeledingen worden overgelaten, tot zich te trekken.
- Met een kapstokbepaling wordt de ruimte gegeven om via voorbereidende zittingen de besluitvorming en de beraadslaging tijdens het congres te bespoedigen. Voorbereidende congreszittingen vergen dat in ieder geval de afgevaardigden worden uitgenodigd om onderwerpen in eerste aanleg te bespreken. In de praktijk zal dit betekenen, dat bijvoorbeeld een week eerder of de dag voorafgaande aan het feitelijke congres een dergelijke voorbereidende zitting wordt belegd, met de bedoeling de bespreking in het feitelijke congres te kunnen richten op de hoofdzaken en de politiek heikele punten. Zo 'n voorbereidende zitting kan zelfs plaatsvinden op de zelfde dag als het congres.

Artikel 6. De afdeling

Afdelingen zijn een essentiële schakel in de partij om leden de gelegenheid te geven deel te nemen in de activiteiten van de partij. Dat betreft zowel deelname in de vereniging als de deelname aan lokale politiek. Dat betekent dat in principe alle leden van de partij ingedeeld moeten zijn bij een afdeling en dat er voldoende vrouwen moet bestaan dat een afdeling ook daadwerkelijk functioneert en niet alleen op papier bestaat.

In verband hiermee is in de statuten een getalscriterium opgenomen ten aanzien van de minimale omvang van een afdeling (25 leden), al bestaat de mogelijkheid dat het partijbestuur dispensatie verleent aan afdelingen met minder leden, zij het telkens voor een bepaalde periode.

Mede door de introductie van dit getalscriterium is het noodzakelijk regels te stellen voor afdelingen die meer van één gemeente omvatten. Meer dan eerder het geval is geweest, zullen dergelijke afdelingen mogelijk besluiten te werken met onderafdelingen om een geschikte vorm te vinden voor deelname aan de lokale politiek.

De mogelijkheid bestaat ook dat in één gemeente meer afdelingen bestaan. Dat vloeit voort uit de aanwezigheid van democratisch gelegitimeerd openbaar bestuur voor dergelijke delen van een gemeente.

Tevens bestaat de mogelijkheid leden die in het buitenland verblijven in te delen bij in het buitenland gevestigde afdelingen.

Sommige leden die in het buitenland verblijven zijn niet in te delen bij een afdeling. Ook zijn er leden die om zwaarwegende redenen wordt toegestaan om geen deel uit te maken van de afdeling waartoe zij gerekend zouden moeten worden. Leden die niet tot een afdeling behoren worden "algemene leden" genoemd en kunnen geen ledenrechten uitoefenen in en via een afdeling.

In de huidige statuten zijn veel bepalingen opgenomen over afdelingen, het afdelingsbestuur, de gemeenteraadsfractie en de positie van wethouders, die beter op zijn plaats zijn in het reglement voor de afdelingen. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de huidige statuten betreffen de minimaal gewenste omvang van een afdeling en de mogelijkheid om afdelingen op te heffen. In de huidige statuten is alleen opgenomen dat een afdeling niet eerder kan worden opgericht dan wanneer deze 10 leden telt. De oprichting vergt toestemming van het partijbestuur. In de praktijk is echter gebleken dat een afdeling in het algemeen voldoende kritische massa moet hebben om duurzaam te kunnen functioneren. Er is voor gekozen de minimaal gewenste omvang vrij laag te houden (25 leden) en daarnaast de mogelijkheid te bieden dat kleinere afdelingen toch kunnen bestaan met toestemming van het partijbestuur. Verder is de ontbrekende schakel in de huidige statuten, het kunnen opheffen van een afdeling, ingevuld.

Artikel 7. Het gewest

Het gewest is de benaming voor de partijgeleding op het niveau van de provincies. De politieke taken van een gewest richten zich zowel op provinciale politiek als op het bestuur van waterschappen. In dat laatste geval moet er rekening mee worden gehouden dat de grenzen van een gewest en van de waterschappen niet altijd mooi samenvallen, zodat in de reglementen bepalingen zijn opgenomen om dat verschil op te lossen.

Het gewest heeft geen eigenstandige taken binnen de vereniging, anders dan om het gewest zelf goed te laten draaien. Dat neemt niet weg dat het gewest als een geleding waarin de afdelingen in één provincie verzameld zijn, een coördinerende en stimulerende rol kan spelen in de partijorganisatie. Hoewel een gewestelijk bestuur daarover in de praktijk verantwoording schuldig is aan de gewestelijke vergadering, opereert het gewest en het gewestelijk bestuur daarbij binnen de verantwoordelijkheid van het partijbestuur.

In de huidige statuten wordt het gewest omschreven als het partijorgaan dat de afdelingen in een provincie omvat, maar in de nieuwe statuten is gekozen voor de formulering dat het gewest de geleding is waarin de afdelingen in één provincie deelnemen. Daarmee wordt tot uitdrukking gebracht dat in de vereniging de afdelingen (naast het congres) leidend zijn. Daarom is er ook voor gekozen om de organisatorische taken van het gewest te plaatsen in de context van de positie van het partijbestuur. Dat opent mogelijkheden om het gewest, meer specifiek het gewestelijk bestuur, te laten optreden als regionale voorpost van het partijbestuur.

In de huidige statuten zijn veel bepalingen opgenomen over gewesten, het gewestelijk bestuur, de Statenfractie en de positie van gedeputeerden, die beter op zijn plaats zijn in het reglement voor de gewesten.

Artikel 8. De Politieke Ledenraad

De Politieke Ledenraad is bedoeld om, gevraagd en ongevraagd, advies te geven aan het partijbestuur, de politiek leider, de fracties in Tweede Kamer en Eerste Kamer, alsmede de delegatie in het Europees Parlement over de uitvoering van de programma's en de politieke koers. Daarmee is de vergadering van de Politieke Ledenraad voor dergelijke onderwerpen een soort minicongres. Met dit verschil dat over dergelijke onderwerpen geen besluiten kunnen worden genomen, maar slechts adviezen kunnen worden gegeven.

Het aantal afgevaardigden is kleiner dan bij het congres. Mede om te bevorderen dat het niveau van de gewesten voldoende betrokkenheid heeft bij de politieke taken van de partij en om te bevorderen dat een relatie wordt gelegd tussen provinciale politiek en de aangelegenheden in de Politieke Ledenraad, mogen ook de gewesten elk een afgevaardigde sturen. Uit de afdelingen is het aantal afgevaardigden beperkt door alleen aan de grotere afdelingen een eigen afgevaardigde toe te kennen. De andere afdelingen kunnen zich regionaal bundelen en bij voldoende omvang een gemeenschappelijke afgevaardigde sturen.

Bij vrijwel alle onderwerpen die op een Politieke Ledenraad aan de orde zijn, kunnen alle leden van de partij deelnemen aan de beraadslaging. Het recht om voorstellen (inclusief amendementen) en moties voor te leggen, is echter beperkt tot de afgevaardigden en de geledingen die ze vertegenwoordigen, het partijbestuur en de Jonge Socialisten, neveninstellingen en de door het partijbestuur erkende platforms en netwerken.

De figuur van de agendacommissie is ten opzichte van de huidige statuten geschrapt, omdat deze niet goed bleek te passen in de structuur van de partij: twee organen die ongeveer de zelfde taak hebben. De taak van de agendacommissie is geheel belegd bij het presidium. Voor het overige zijn de rechten van Jonge Socialisten, neveninstellingen en door het partijbestuur erkende platforms en netwerken vergeleken met de huidige statuten gelijkgetrokken en verruimd.

Artikel 9. De Verenigingsraad

De Verenigingsraad is de belangrijkste gesprekspartner voor het partijbestuur over organisatorische en financiële aangelegenheden. Daarmee wordt het congres ontlast dat - zeker nu alle leden kunnen deelnemen bij de inhoudelijke onderwerpen - zich daardoor meer kan richten op de politieke inhoud en de politieke strategie. De afgevaardigden in de Verenigingsraad zijn afkomstig uit de besturen van afdelingen en gewesten, omdat bij hen directe ervaring en betrokkenheid bestaat bij de onderwerpen die worden behandeld. Het vergroot ook het draagvlak voor de uitvoering van wat er in de Verenigingsraad wordt besproken en besloten. Naast de afgevaardigden hebben de leden van het partijbestuur toegang tot de vergaderingen, die besloten zijn. De vergaderingen worden geleid door het presidium.

Anderen kunnen met toestemming van de Verenigingsraad de vergadering bijwonen en mogen het woord voeren. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om medewerkers van het partijbureau die de leden van het partijbestuur assisteren.

Omdat de Verenigingsraad voor een aantal organisatorische en financiële kwesties de besluiten neemt of dient in te stemmen met bepaalde besluiten van het partijbestuur, is een bepaling opgenomen dat de besluiten openbaar zijn, tenzij de vergadering of het partijbestuur besluit tot vertrouwelijkheid.

Dit artikel komt overeen met de bepalingen in de huidige statuten.

Omdat de benaming "Adviesraad Verenigingszaken" in de praktijk verwarring gaf over de bevoegdheden van deze geleiding, is de meer passende benaming "Verenigingsraad" gebruikt.

Artikel 10. Het partijbestuur

Het partijbestuur bestuurt de partij, maar fungeert in de praktijk als het hoogste orgaan van de partij tussen de zittingen van het congres in.

Het partijbestuur bestaat uit 11 leden, waarvan er 4 in functie worden gekozen. Bij de verkiezing van de voorzitter wordt een ledenraadpleging gehouden, mits er minstens twee geschikte kandidaten zijn die voldoende worden ondersteund. Leden van het partijbestuur worden gekozen voor een periode van 4 jaar, waarbij telkens ongeveer de helft elke twee jaar aftreedt.

De tekst in de nieuwe statuten komt grotendeels overeen met die in de huidige statuten, zij het dat de opsomming van deeltaken verschoven is naar het reglement. De taken betreffende vertegenwoordiging van de partij zijn verschoven van de slotbepaling (in de huidige statuten) naar de taken van het partijbestuur (in de nieuwe statuten).

Het bepalen hoeveel en welke functies in het partijbestuur bezoldigd zijn, wordt vastgesteld in de profielschets van nieuw te verkiezen leden van het partijbestuur. De vaststelling van de profielschets is voortaan aan het partijbestuur, na advies van de Verenigingsraad. Dat sluit aan op de praktijk die is gegroeid, omdat het onwerkbaar bleek dat een congres al een jaar voor de verkiezing van het partijbestuur een profielschets voor de te verkiezen leden vaststelt.

De bepaling dat een partijbestuur een rooster van aftreden vaststelt in de eerstvolgende vergadering van het partijbestuur na verkiezing door het congres van leden van het partijbestuur is uit praktische overwegingen opgerekt tot "binnen drie maanden".

Omdat vergaderingen van het partijbestuur besloten zijn, is opgenomen dat de besluiten openbaar zijn, tenzij het partijbestuur besluit tot vertrouwelijkheid.

Artikel 11. Het presidium

Het presidium draagt zorg voor onafhankelijk voorzitterschap van het congres, de Politieke Ledenraad en de Adviesraad Verenigingsaangelegenheden en is verantwoordelijk voor een goed verloop van de vergadering. Tevens heeft het presidium een belangrijke taak bij de voorbereiding van deze vergaderingen. Het stelt de agenda op, op grond van de onderwerpen die door het partijbestuur worden aangereikt of waarom vanuit de partij is gevraagd en het kan voorstellen doen over de wijze van afhandeling van agendapunten.

De tekst in de nieuwe statuten komt in grote lijnen overeen de "opdracht" die het partijbestuur gaf over de positie en taken van het presidium in de profielschets bij de vorige verkiezing van leden van het presidium. De taken van het presidium zijn ruimer beschreven dan in de huidige statuten, conform de ontwikkeling die heeft plaatsgevonden in de praktijk.

De bepaling dat het partijbestuur een rooster van aftreden vaststelt voor de leden van het presidium, is vervangen door een bepaling dat het presidium dat rooster van aftreden zelf vaststelt.

Net als de leden van het partijbestuur en van de beroepscommissie worden de leden van het presidium voortaan voor vier jaar gekozen, met dien verstande dat via het rooster van aftreden wordt bewerkstelligd dat telkens ongeveer de helft elke twee jaar aftredend is.

Artikel 12. De beroepscommissie

De beroepscommissie is een onafhankelijk orgaan dat in gevallen die in statuten en reglement zijn omschreven, een uitspraak doet in een geschil. Een dergelijke uitspraak is bindend. De beroepscommissie telt 5 leden. Daarmee wordt bewerkstelligd dat als een lid van de beroepscommissie op een of andere wijze bij een uitspraak verbonden is deze niet betrokken hoeft te worden bij de voorbereiding en het doen van een dergelijke uitspraak. Ook is het niet bezwaarlijk als er enige tijd sprake is van een vacature.

Mocht overigens het aantal leden van de beroepscommissie op enig moment minder dan 3 zijn, dan zorgt het partijbestuur voor een tijdelijke aanvulling.

De tekst in de nieuwe statuten komt vrijwel overeen met die in de huidige statuten. Het aantal leden is uitgebreid naar 5, in plaats van de regeling in de huidige statuten van 3 leden en 3 plaatsvervangende leden. De figuur van 3 plaatsvervangende leden is behalve ongebruikelijk ook onduidelijk: waren dergelijke plaatsvervangende leden ook herkiesbaar, hoe moeten ze gekozen worden, wanneer waren ze nodig en wie bepaalde dat? Door het aantal leden op 5 te stellen, kunnen altijd minstens 3 leden deelnemen aan de beoordeling van een kwestie, ook als er een vacature is in de commissie of als een lid niet kan deelnemen aan een beroepszaak door betrokkenheid daarbij.

De taken van de in het huidige huishoudelijk reglement omschreven "bezwarencommissie" worden toegevoegd aan die van de beroepscommissie. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Omdat daarover onduidelijkheden bestonden, is expliciet opgenomen dat de beroepscommissie niet alleen een uitspraak doet over de voorgelegde kwestie, maar dat zij ook een uitspraak kan doen over de procedure die gevolgd is.

Artikel 13. De politiek leider

De politiek leider is het boegbeeld van de partij. In dit artikel wordt geregeld hoe een politiek leider wordt aangewezen.

De politiek leider wordt gelijkgesteld aan de (beoogd) lijsttrekker bij de Tweede Kamerverkiezingen. De positie van politiek leider kan alleen effectief worden bekleed door iemand die lid is van de Tweede Kamerfractie (in de functie van fractievoorzitter) of lid is van een kabinet waarin de partij deelneemt (als minister). Als de politiek leider niet in een dergelijke functie optreedt, is het niet goed mogelijk op te treden als politiek leider.

Het is mogelijk dat een politiek leider zijn positie opgeeft of dat een congres aan de politiek leider deze rol ontnemt. In een dergelijke situatie dient het partijbestuur te beoordelen hoe in de opvolging het beste voorzien kan worden (wat niet betekent dat het partijbestuur de opvolger aanwijst!). Het hangt zo sterk af van de omstandigheden van dat moment en de reden waarom de politiek leider is teruggetreden, dat daarvoor moeilijk vaste regels zijn te formuleren die in de statuten opgenomen kunnen worden.

Een vergelijkbare rol in de lokale politiek of de provinciale politiek is niet in de statuten of reglementen geregeld. Behalve dat op lokaal of provinciaal niveau de betekenis van een politiek leider minder groot is, verschillen de omstandigheden tussen de afdelingen en provincies nogal. Hiervoor is geen eensluidende gedragslijn te formuleren.

Hoewel de positie van politiek leider zich heeft ontwikkeld tot een belangrijke en niet weg te denken rol, werd deze min of meer bepaald door pikorde en ongeschreven partijrecht. Zowel binnen de partij als bij andere politieke partijen waar de rol evenmin geregeld is, leidt dat tot onduidelijke en soms pijnlijke situaties. Daarom is een artikel opgenomen over deze positie en de verantwoordelijkheid van de politiek leider ten opzichte van de partij.

Hoofdstuk 4. Overige bepalingen

Artikel 14. Vertegenwoordigers en bestuurders in het publieke domein

De effectiviteit van de partij wordt in de eerste plaats uitgemaakt door de vertegenwoordigers van de partij in vertegenwoordigende lichamen en bestuurders die daaraan verantwoording schuldig zijn. In dit artikel staat een opsomming van de onderdelen van het openbaar bestuur waarop de partij zich richt. Tevens wordt omschreven dat van de partijgenoten die dergelijke functies bekleden verwacht mag worden dat zij de doelen van de partij dienen, met inachtneming van hun staatsrechtelijke positie.

De positie van bestuurders is geëxpliciteerd, waarbij door middel van de formuleringen zowel door volksvertegenwoordigingen benoemde bestuurders (wethouders, gedeputeerden, hoogheemraden) als bestuurders die op andere wijze benoemd worden (leden van het kabinet, burgemeesters, Commissarissen van de Koningin, dijken-graven), zijn bedoeld. Die laatste categorie is "gevangen" door te spreken over bestuurders die "het vertrouwen genieten" van de betreffende vertegenwoordigende lichamen. Al deze bestuurders zijn indirect aan de partij gerelateerd en daardoor zijn de bepalingen van statuten en reglementen wel degelijk op hen van toepassing. Dat is relevant voor de rechten die zij in de partij genieten, maar ook als grondslag voor de aanvullende contributies die leden die direct of indirect een door de partij verkregen functie in het publieke domein vervullen aan de partij verschuldigd zijn.

De tekst in dit artikel komt voort uit verschillende artikelen in de huidige statuten. Die waren overigens vooral gericht op volksvertegenwoordigers, omdat de invoering van het dualisme in lokale en provinciale politiek nog niet in alle opzichten was vertaald in de tekst van de huidige statuten.

Artikel 15. De geldmiddelen van de partij

In het artikel over de geldmiddelen van de partij worden de contributies, de begroting en de jaarverslaggeving geregeld.

De tekst van dit artikel stemt overeen met de artikelen in de huidige statuten over de contributies en over de geldmiddelen van de partij. Enkele onderdelen zijn verplaatst van de statuten naar de reglementen.

Artikel 16. Bemiddeling en toezicht

Met dit artikel wordt de grondslag gegeven voor het optreden van of namens het partijbestuur in de vereniging als dat door het partijbestuur noodzakelijk wordt gevonden. Het partijbestuur kan maatregelen treffen of voorlopige voorzieningen treffen, maar heeft ook het recht informatie in te winnen. Tevens zijn er situaties die vragen om bemiddeling.

Het artikel uit de huidige statuten is overgenomen in de nieuwe statuten en aangevuld met een bepaling om aan het partijbestuur de bevoegdheid te geven om informatie in te winnen, om leden of partijorganen te belasten met de taak namens het partijbestuur te bemiddelen, maar tegelijk ervoor zorg te dragen dat noodzakelijke maatregelen genomen kunnen worden in situaties waarin bemiddeling plaatsvindt.

Artikel 17. Integriteit

Dit artikel regelt dat een erecode geldt voor alle leden van de partij en dat deze niet pas aan de orde is binnen het kader van een kandidaatstelling. Daarnaast blijft het noodzakelijk om in het kader van de kandidaatstelling de kandidaten te vragen een document te ondertekenen inzake integer optreden. Af en toe zijn er, in concrete gevallen, kwesties over de vraag wat wel of niet door de beugel kan. Het is wenselijk daartoe een commissie te belasten die hierover een onafhankelijk oordeel kan vellen. Dat kan gevraagd worden door een betrokkene, maar ook door het partijbestuur of door een betrokken partijgeleding.

Dit is een nieuw artikel.

Artikel 18. Besluitvorming in de partij

In dit artikel worden drie kwesties geregeld die alle te maken hebben met besluitvorming in de partij. Een kapstokartikel voor de uitgeschreven spelregels bij stemmingen over zaken en personen, waarbij in de statuten de cruciale bepaling is opgenomen dat besluiten alleen kunnen worden genomen door aanwezige leden bij een bevoegde vergadering. Stemmen bij volmacht en overdracht van stemmen zijn niet mogelijk. Verder bevat het artikel een bepaling over het treffen van een voorziening door een bestuur in situaties waarin het bevoegde orgaan niet tijdig een beslissing kan nemen. Over een dergelijke voorziening dient een bestuur zich daarna te verantwoorden aan de bevoegde vergadering. Tenslotte is een kapstokbepaling voor de ledenraadpleging opgenomen. Allerlei regels, zoals het aantal handtekeningen ter ondersteuning van een kandidatuur of de te volgen procedure, worden opgenomen in de reglementen. In het algemeen deel van de reglementen zijn de spelregels opgenomen over het houden van vergaderingen en de besluitvorming in de partij.

Dit artikel bevat elementen uit de huidige statuten, aangevuld met de mogelijkheid voor een bestuur om als dat noodzakelijk is een voorlopige voorziening te treffen.

Artikel 19. Geestverwante organisaties en werkverbanden binnen de partij

Vanuit de vereniging gezien, hebben de geestverwante organisaties en werkverbanden die functioneren binnen de partij, in de eerste plaats een band met de partij via het partijbestuur. Het partijbestuur keurt de statuten en reglementen van deze neveninstellingen en werkverbanden goed, kent deze een bijdrage toe in verband met het functioneren enz.

In de huidige statuten worden de geestverwante organisaties en werkverbanden binnen de partij behandeld vóór alle partijgeledingen. Verplaatsing naar het slot van de statuten miskent niet het belang, maar plaatst deze organisaties in een meer zelfstandige positie. De tekst van de nieuwe statuten komt voor dit onderwerp qua inhoud overeen met de huidige statuten.

Artikel 20. Samenwerking in de Europese Unie

In dit artikel wordt geregeld dat en hoe de partij deelneemt aan Europese politiek.

Dit artikel bevat de voor de statuten relevante bepalingen uit de huidige statuten. De spelregels rond het vormen van een delegatie van de partij naar de vergaderingen van de Partij van Europese Sociaaldemocraten zijn verplaatst naar de reglementen.

Artikel 21. Uitwerking in reglementen

In dit artikel is geregeld hoe de reglementen gewijzigd kunnen worden en op welk moment wijzigingen van kracht worden. Omdat het kan voorkomen dat bij de toepassing van de statuten en reglementen tegenstrijdigheid optreedt, is bepaald dat de bepalingen van de statuten dan voorgaan op die uit de reglementen. Omdat in de praktijk van alledag voortdurend situaties optreden waarbij afgeweken wordt van de statuten en reglementen van de partij, is een bepaling toegevoegd dat dit niet is toegestaan. Dat betekent natuurlijk niet dat er nooit in strijd met de statuten en reglementen geopereerd zal worden, maar op zijn minst dat als iemand daar bezwaar tegen maakt zo’n afwijkende wijze van opereren geen doorgang kan vinden. Deze bepaling biedt ook een basis voor partijbestuur en beroepscommissie om een oordeel te vellen over een gang van zaken in een concrete situatie die onreglementair is.

Dit is een nieuw artikel. Het bevat bepalingen die gebruikelijk zijn om de relatie tussen statuten en reglementen weer te geven en de doorwerking van de reglementen in de geledingen van de partij.

Artikel 22. Wijziging van de statuten

In dit artikel is geregeld hoe de statuten gewijzigd kunnen worden en op welk moment gewijzigde statuten van kracht worden.

Dit artikel bevat teksten uit de huidige statuten.

Artikel 23. Slotbepalingen

Dit artikel kent de ontsnappingsclausule dat het partijbestuur kan optreden in situaties die niet te voorzien waren in de statuten en reglementen. Dat betekent niet dat het partijbestuur naar willekeur kan opereren. Als de statuten en reglementen wel houvast bieden, dan dient het partijbestuur zich daaraan te houden. Tegelijk dient het partijbestuur in een eerstvolgende vergadering van het congres of de Verenigingsraad verantwoording af te leggen over de toepassing van lid 1.

De tekst van dit artikel in de nieuwe statuten komt vrijwel overeen met die in de huidige statuten. Omdat de afwijkingsbevoegdheid van het partijbestuur niet helder was geformuleerd is gekozen voor een strakkere bepaling. De onderdelen over het vertegenwoordigen van de partij zijn, in iets gewijzigde vorm, verplaatst naar artikel 10 waarin de taken van het partijbestuur worden opgesomd.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 1, Algemeen deel

(AMENDEERBAAR)

Hoofdstuk 1.1. Bepalingen over de vergaderorde van en de besluitvorming in alle geledingen

Artikel 1.1. Algemene bepalingen (ten aanzien van vergaderorde en besluitvorming)

1. Vergaderingen van partijgeledingen kunnen alleen worden gehouden, indien zij die toegang hebben tot die vergadering daarvan tijdig op de hoogte zijn gesteld, met vermelding van tijd en plaats en de te behandelen agendapunten of onderwerpen.
2. De deelnemers aan een vergadering zijn de leden die deel uitmaken van de geleding die vergadert en die in persoon aanwezig zijn. Stemmen zijn niet overdraagbaar en stemmen bij volmacht is niet toegestaan.

Artikel 1.2. Besluiten over de orde van een vergadering

1. De agenda wordt vastgesteld door de vergadering, tenzij anders is bepaald in de reglementen. De voorzitter volgt de agenda. De vergadering bepaalt de orde van de vergadering, met inachtneming van het bepaalde in lid 4 tot en met 8.
2. Ter vergadering kunnen agendapunten worden opgevoerd of afgevoerd. Bij het ter vergadering opvoeren van agendapunten kunnen bij deze agendapunten alleen besluiten worden genomen als deze spoedeisend zijn. Indien het spoedeisend karakter ontbreekt, terwijl wel besluiten voorliggen of voorgelegd kunnen worden, wordt het agendapunt verdaagd tot een volgende vergadering of wordt een nieuwe vergadering uitgeschreven.
3. Als spoedeisende besluiten moeten worden genomen door een daartoe bevoegde vergadering, terwijl de bevoegde vergadering redelijkerwijs niet tijdig bijeengeroepen kan worden, dan kunnen daartoe bevoegde partijgeledingen of functionarissen een voorziening treffen of een besluit nemen. Het bestuur of de functionaris die een dergelijke voorziening treft of een dergelijk besluit neemt, legt daarover verantwoording af aan de bevoegde vergadering.
4. Elk lid van de vergadering kan een voorstel van orde doen. De voorzitter bepaalt of een dergelijk voorstel terstond wordt behandeld of wordt verdaagd naar een meer geschikt moment.
5. Het is niet toegestaan een voorstel van orde te doen tijdens een stemming en totdat de uitslag van de stemming is vastgesteld door de voorzitter.
6. Voordat de beraadslaging over een agendapunt of onderwerp begint, kan de voorzitter een afhandelingsvoorstel doen. Een dergelijk voorstel kan ook voorafgaande aan de vergadering worden gedaan. Elk lid van de vergadering kan ten opzichte van dit afhandelingsvoorstel een amendement indienen. Over het afhandelingsvoorstel wordt besloten voordat het agendapunt of onderwerp in behandeling wordt genomen.
7. De stemming over een voorstel van orde vindt plaats bij handopsteken. De voorzitter van een vergadering kan over een dergelijk voorstel een schriftelijke of elektronische stemming laten plaatsvinden als de uitslag onvoldoende duidelijk is. Ook de vergadering kan besluiten tot het houden van een schriftelijke of elektronische stemming over een voorstel van orde.
8. Een voorstel van orde is aangenomen als meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen vóór het voorstel is, waarbij de blanco stemmen niet meetellen. Als evenveel stemmen voor als tegen zijn uitgebracht, is het voorstel verworpen. Als geen stemming wordt verlangd, wordt het voorstel van orde geacht met algemene stemmen te zijn aangenomen.

Artikel 1.3. De voorzitter

1. Een vergadering wordt geleid door een voorzitter. Als regel is dat de voorzitter van de geleding die vergadert. Als de voorzitter van de geleding die vergadert of een meerderheid van de vergadering dat verlangt, wordt een andere deelnemer aan de vergadering of een daartoe uitgenodigde persoon die geen deel uitmaakt van de vergadering aangewezen door de vergadering als voorzitter.
2. Bij vergaderingen van het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad treedt een lid van het presidium op als voorzitter.
3. Indien aan de vergadering voorstellen of moties worden voorgelegd, formuleert de voorzitter de uitkomst van de vergadering ten aanzien van deze voorstellen of moties. Deze uitkomst is van kracht, zo lang deze niet door de bevoegde vergadering wordt herroepen of gewijzigd.
4. De voorzitter kan een vergadering te allen tijde schorsen voor korte of langere tijd, met vermelding van de reden van de schorsing.
5. Indien de voorzitter van een vergadering verstek laat gaan of tijdens de vergadering om welke reden ook het voorzitterschap neerlegt, voorziet de vergadering in het voorzitterschap.

Artikel 1.4. De uitnodiging voor en verslaglegging van een vergadering

1. De uitnodiging voor een vergadering en de verslaglegging gebeuren door of onder verantwoordelijkheid van de secretaris van de partijgeleding die vergadert. De verslaglegging van een vergadering kan gebeuren in de vorm van het vastleggen van de besluiten van de vergadering.
2. Het verslag van een vergadering wordt in een volgende vergadering vastgesteld door die vergadering.
3. Tenzij anders bepaald dient de oproeping voor een vergadering minstens 7 dagen voor de vergadering bij de leden te zijn die worden uitgenodigd voor die vergadering. In spoedeisende gevallen kan afgeweken worden van gebruikelijke termijnen.
4. Het aankondigen en convoceren van vergaderingen geschiedt met behulp van reguliere post of digitale post indien het digitale adres in door het lid aan de partij is opgegeven.

Artikel 1.5. Het tellen van stemmen en het bepalen van de uitslag

1. Stemmen uitgebracht met een niet geldige stemkaart, met een niet bij de stemming geldig stembiljet, op kandidaten die niet aan de orde zijn of waarbij de voorkeur onduidelijk of onleesbaar is weergegeven, en in het geval dat bij een elektronische of telefonische stemming de bevoegdheid tot stemmen niet is vast te stellen, zijn ongeldig.
2. Bij het bepalen van de uitslag worden het aantal uitgebrachte stemmen vermeld, het aantal ongeldige stemmen, het aantal blanco stemmen en het aantal stemmen dat op voorliggende mogelijkheden of kandidaten is uitgebracht. Bij het bepalen van een uitslag van een stemming bij handopsteken kan volstaan worden met de vaststelling dat een meerderheid voor of tegen het voorstel heeft gestemd.
3. Bij het bepalen van de uitslag worden ongeldige en blanco stemmen buiten beschouwing gelaten. Een meerderheid van stemmen wordt dus alleen gerekend over de overige, geldig uitgebrachte stemmen.
4. De voorzitter bepaalt de uitslag van de stemming. Hij kan daarin worden bijgestaan door een commissie van stemopneming die wordt samengesteld door de voorzitter of de vergadering. Deze commissie wijst uit zijn midden een voorzitter aan. Indien deze commissie de uitslag opneemt, maakt de voorzitter van de commissie de uitslag bekend. Van een commissie van stemopneming mogen geen leden deel uitmaken die zelf kandidaat zijn voor een functie waarover in de vergadering wordt gestemd.

Artikel 1.6. Besluitvorming over zaken

1. De besluitvorming over zaken betreft de vaststelling van:
 - a. resoluties en programma's;
 - b. procedures en plannen;
 - c. statuten en reglementen;
 - d. begrotingen en jaarverslagen;
 - e. moties die uitmonden in een opdracht;
 - f. overige besluiten van een daartoe bevoegde vergadering niet zijnde besluiten over de orde van de vergadering.
2. Een besluit kan alleen worden genomen door de geleding of de functionaris die op grond van de statuten of reglementen bevoegd is om het besluit te nemen. Indien een geleding een voorstel behandelt als voorbereiding op de behandeling in de bevoegde vergadering, gelden dezelfde bepalingen als bij het nemen van een besluit.
3. Voorstellen tot het nemen van een besluit worden gedaan door de geledingen die in de statuten en reglementen zijn genoemd of deelnemers aan een vergadering, in overeenstemming met het bepaalde ten aanzien van die vergadering. Als geen beperkende bepalingen bestaan, zijn alle leden van de geleding die vergadert bevoegd een voorstel te doen. Voorstellen dienen tijdig gedaan te worden en bekend gemaakt te worden aan alle leden van de vergadering. Indien een voorstel wordt gedaan staande de vergadering heeft een voorstel alleen bekend te zijn bij de aanwezige leden van de vergadering. Als geen beperkende bepalingen bestaan, kunnen voorstellen worden gedaan tot aan het moment waarop de besluitvorming begint. Indien de voorzitter of de vergadering daarin bewilligt, kunnen voorstellen worden gedaan tijdens de besluitvorming.
4. Elke daartoe bevoegde geleding of lid van een vergadering kan ten opzichte van een voorstel een amendement indienen dat strekt tot wijziging van een voorgelegd voorstel. Deze amendementen zijn vanaf het moment van indiening onderdeel van de besluitvorming. Amendementen die naar het oordeel van de voorzitter of de vergadering een strekking hebben die tegengesteld is aan het voorstel of daarmee geen verband houden, zijn ontoelaatbaar. Het verwerpen van een voorstel of van een gedeelte van een voorstel wordt niet aangemerkt als een amendement, maar staat altijd open aan de vergadering. Op een amendement zijn de bepalingen van lid 3 van toepassing.
5. Indien de geleding of het lid dat een voorstel heeft ingediend besluit tot aanpassing van dat voorstel, dan geldt vanaf dat moment dit aangepaste voorstel als voorstel. Het komt in de plaats van het oorspronkelijk voorstel. Indien amendementen zijn ingediend op een onderdeel van het oorspronkelijk voorstel voordat deze is gewijzigd, dan worden de indieners van deze amendementen door de voorzitter in de gelegenheid gesteld te beoordelen of zij hun amendementen handhaven, wijzigen of intrekken. Indien een amendement door de indieners wordt gewijzigd, dan geldt vanaf dat moment het gewijzigde amendement als het te behandelen amendement.
6. Het indienen, wijzigen of intrekken van een voorstel of een amendement is de verantwoordelijkheid van de eerste ondertekenaar van een voorstel of amendement, of de afgevaardigde van de geleding die een voorstel of amendement heeft ingediend.
7. Indien de voorzitter van een vergadering oordeelt dat de tekst van een voorstel of amendement onvoldoende helder is voor het nemen van een besluit, kan hij de redactie aanpassen. Een dergelijke aanpassing kan alleen ongedaan gemaakt worden als een meerderheid van de vergadering daartoe beslist.
8. Een voorzitter van een vergadering kan voorstellen of amendementen met eenzelfde strekking samenvoegen. Een dergelijke samenvoeging kan alleen ongedaan gemaakt worden als een meerderheid van de vergadering daartoe beslist.

Artikel 1.7. De stemming over zaken

1. De stemming over zaken vindt plaats bij handopsteken. De voorzitter van een vergadering kan over zaken een schriftelijke of elektronische stemming laten plaatsvinden. De vergadering kan bij de stemming over zaken besluiten tot het houden van een schriftelijke of elektronische stemming.

2. Tenzij de reglementen anders aangeven, is een voorstel aangenomen als meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen vóór het voorstel is uitgebracht, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten. Als evenveel stemmen voor als tegen zijn uitgebracht, is het voorstel verworpen. Als geen stemming wordt verlangd, wordt het voorstel geacht met algemene stemmen te zijn aangenomen.
3. Bij elk voorstel wordt eerst gestemd over de amendementen, in volgorde van verstrekkendheid. Indien een dergelijke volgorde niet is aan te geven, bepaalt de voorzitter de volgorde van de stemming. Over elk onderdeel van een voorstel is afzonderlijke stemming mogelijk, op aangeven van de voorzitter of op verzoek van een lid van de vergadering. Een dergelijke stemming of een voorstel of een gedeelte daarvan gehandhaafd blijft, vindt niet eerder plaats dan nadat de tekst is vastgesteld waarover gestemd kan worden.
4. Over elk voorstel, al dan niet gewijzigd na de besluitvorming over amendementen, vindt een (eind)stemming plaats. Als geen stemming wordt verlangd, wordt het (eind)voorstel geacht met algemene stemmen te zijn aangenomen.

Artikel 1.8. Besluitvorming over personen

1. De besluitvorming over personen kan gaan over:
 - a. het kiezen van een kandidaat waarbij één functie vervuld moet worden;
 - b. het kiezen van kandidaten in als in één stemming twee of meer functies vervuld moeten worden;
 - c. het vaststellen van een kandidatenlijst;
 - d. het opzeggen van het vertrouwen in iemand die een functie bekleedt bij het vervullen van die functie.
2. Een besluit over personen kan alleen worden genomen door een geleding die op grond van de statuten of de reglementen bevoegd is om daarover het besluit te nemen. Indien een geleding een voorstel dat betrekking heeft op personen behandelt als voorbereiding op de behandeling door de bevoegde vergadering, dan gelden dezelfde bepalingen als bij het nemen van een besluit over personen.

Artikel 1.9. De stemming over personen in een vergadering

1. Indien bij de stemming over personen meer kandidaten beschikbaar zijn dan er plaatsen zijn toe te wijzen, geeft de voorzitter van de vergadering voorafgaande aan de stemming aan welke kandidaten beschikbaar zijn.
2. De stemming over personen in een vergadering gebeurt schriftelijk of langs beveiligde elektronische weg op een wijze waardoor het uitbrengen van een stem een vertrouwelijk karakter behoudt. De uitslag van elke stemming wordt terstond aan de vergadering bekend gemaakt.
3. Bij de aankondiging van een stemming over personen wordt door of onder verantwoordelijkheid van de secretaris van de bevoegde vergadering vooraf aan alle betrokkenen bekend gemaakt op welke wijze, bij wie en tot welk moment kandidaten zich kunnen melden of gesteld kunnen worden. Tenzij anders bepaald in de reglementen, kunnen alleen kandidaten die aan deze voorwaarden voldoen in aanmerking komen voor het vervullen van een functie of een plaats op een kandidatenlijst. Van kandidaten die voor een functie in aanmerking komen, dient bekend te zijn dat zij bewilligen in aanvaarding van die functie.
4. Indien over de verkiezing van een persoon in een enkelvoudige functie een geldige ledenraadpleging is gehouden, wordt deze positie vervuld door de kandidaat die bij de ledenraadpleging is aangewezen, tenzij de bevoegde vergadering een andere beschikbare kandidaat verkiest met een meerderheid van minstens tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten.

Artikel 1.10. De verkiezing als er één positie vervuld moet worden

1. Bij het kiezen van een kandidaat als er één positie vervuld moet worden, wordt gekozen uit de kandidaten die voor die functie beschikbaar zijn of zijn gesteld.

2. Indien twee of meer kandidaten beschikbaar zijn als er één positie vervuld moet worden, is de kandidaat gekozen die meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt, waarbij blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten. Indien twee kandidaten beschikbaar zijn en zij behalen een gelijk aantal stemmen, dan vindt een herstemming plaats; indien dan beide kandidaten opnieuw evenveel stemmen behalen, beslist het lot.
3. Indien 3 of meer kandidaten beschikbaar zijn en geen van de kandidaten behaalt bij de stemming meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten, dan vindt herstemming plaats tussen de twee kandidaten met de meeste stemmen. Als bij een herstemming het niet mogelijk is twee kandidaten aan te wijzen omdat twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen hebben behaald, dan worden alle kandidaten die dat betreft toegelaten tot de herstemming. Indien bij de herstemming de resterende kandidaten een gelijk aantal stemmen behalen zodat niet één van hen verkozen kan worden verklaard, dan vindt tussen hen een herstemming plaats. Indien deze kandidaten dan opnieuw een gelijk aantal stemmen behalen, beslist het lot.
4. Indien als er één positie vervuld moet worden, slechts één kandidaat beschikbaar is, dan is deze zonder stemming verkozen, tenzij de vergadering besluit de kandidaatstelling te heropenen en te stemmen in een volgende vergadering. Op een dergelijk voorstel zijn de bepalingen van toepassing die gelden voor een stemming over personen.
5. Indien als er één positie vervuld moet worden geen kandidaat beschikbaar is, wordt de kandidaatstelling heropend en wordt de stemming gehouden in een volgende vergadering.

Artikel 1.11. De verkiezing als tegelijk twee of meer posities vervuld moeten worden

1. Bij het kiezen van kandidaten als tegelijk twee of meer posities vervuld moeten worden, wordt gekozen uit de kandidaten die voor die functies beschikbaar zijn of zijn gesteld.
2. Indien het aantal beschikbare kandidaten hoogstens het aantal te vervullen posities bedraagt, zijn de kandidaten zonder stemming verkozen, tenzij bij één of meerdere kandidaten door de vergadering een voorstel wordt ingediend en aangenomen waarin wordt uitgesproken dat het niet gewenst is dat deze de te vervullen positie bekleedt. Op een dergelijk voorstel zijn de bepalingen van toepassing die gelden voor een stemming over personen.
3. Indien één of meer posities niet vervuld kunnen worden door gebrek aan kandidaten, wordt voor deze posities de kandidaatstelling heropend en wordt over de vervulling van deze posities in een volgende vergadering gestemd.
4. Indien er meer kandidaten beschikbaar zijn dan er plaatsen zijn te vervullen, wordt in één stemming beslist over de vervulling van alle beschikbare posities. Bij deze stemming is een stem slechts geldig als daarbij evenveel namen zijn genoemd als er plaatsen te vervullen zijn. De kandidaten die de meeste stemmen krijgen, mits dat aantal stemmen meer bedraagt dan de helft van het aantal uitgebrachte geldige stemmen, zijn verkozen. Indien na deze stemming er één of meer posities resteren die nog niet vervuld zijn, vindt een herstemming plaats tussen het dubbeltal van de nog te vervullen posities. De kandidaten die aan deze herstemming deelnemen zijn de kandidaten die in de eerste stemming de meeste stemmen hebben gekregen, maar niet verkozen zijn. De kandidaat die in de herstemming de meeste stemmen krijgt is verkozen.
5. Indien kandidaten in een stemming evenveel stemmen krijgen als gevolg waarvan geen winnaar is aan te wijzen, vindt herstemming plaats tussen deze kandidaten.
6. Indien er een herstemming nodig is tussen een dubbeltal van het nog te vervullen aantal plaatsen, maar door het behalen van een gelijk aantal stemmen van daarvoor in aanmerking komende kandidaten het niet mogelijk is precies op dat dubbeltal uit te komen, nemen alle kandidaten die dat gelijke aantal stemmen behaalden in de eerste stemming deel aan de tweede stemming.

Artikel 1.12. De stemming bij het vaststellen van een kandidatenlijst

1. Het vaststellen van een kandidatenlijst gebeurt aan de hand van een ontwerp-kandidatenlijst die aan de bevoegde vergadering wordt voorgelegd door het bestuur of door een onafhankelijke commissie. Bij het vaststellen van een kandidatenlijst geschiedt de stemming plaats na plaats, te beginnen bij de eerste plaats op de lijst.

2. Indien over het lijsttrekkerschap een geldige ledenraadpleging is gehouden, wordt de eerste plaats ingenomen door de kandidaat die bij de ledenraadpleging als beoogd lijsttrekker is aangewezen, tenzij de vergadering een andere beschikbare kandidaat verkiest met een meerderheid van minstens tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten.
3. Voor een plaats op de kandidatenlijst zijn kandidaat diegene die op de ontwerp-kandidatenlijst voor die plaats is voorgedragen en anderen die door de stemhebbende leden van de vergadering worden voorgedragen uit de beschikbare kandidaten. De beschikbare kandidaten zijn de kandidaten die geplaatst zijn op de ontwerp-kandidatenlijst en nog niet geplaatst zijn door de vergadering en de kandidaten die vermeld zijn op de lijst van niet geplaatste kandidaten.
4. Kandidaten kunnen zich te allen tijde, vooraf aan de vergadering en tijdens de vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, terugtrekken tot aan het moment dat zij geplaatst zijn door de vergadering. Als een kandidaat geplaatst is op de kandidatenlijst, kan hij zich niet meer terugtrekken. Een kandidaat die zich terugtrekt, dient dit kenbaar te maken aan de secretaris van de bevoegde vergadering of aan de voorzitter van de vergadering; als een kandidaat zich terugtrekt, is deze niet langer beschikbaar voor de lijst.
5. Indien voor een plaats niet één of meer tegenkandidaten worden gesteld, is de op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatste kandidaat verkozen zonder dat stemming kan worden verlangd. Als naast de voorgestelde kandidaat één of meer kandidaten zijn voorgesteld voor een plaats, vindt een stemming plaats.
6. De kandidaat die meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt is verkozen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten.
7. Indien voor een plaats op de kandidatenlijst tussen twee kandidaten gekozen wordt en zij behalen een gelijk aantal stemmen, dan vindt een herstemming plaats. Indien beide kandidaten dan opnieuw evenveel stemmen behalen, beslist het lot.
8. Indien voor een plaats op de kandidatenlijst tussen drie of meer kandidaten gekozen wordt en geen van de kandidaten behaalt bij de stemming meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten, dan vindt herstemming plaats tussen de twee kandidaten met de meeste stemmen. De kandidaat die dan meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten, op zich verenigt is verkozen. Indien beide kandidaten in deze herstemming een gelijk aantal stemmen behalen, vindt een herstemming plaats tussen beide kandidaten. Als ook bij die herstemming deze kandidaten opnieuw een gelijk aantal stemmen behalen, beslist het lot.
9. Indien bij de keuze tussen drie of meer kandidaten voor een plaats op de kandidatenlijst twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen behalen, terwijl minstens één van die kandidaten deel zou moeten uitmaken van een herstemming, dan worden alle kandidaten die dat betreft toegelaten tot de herstemming. De kandidaat die dan meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten, op zich verenigt is verkozen. Indien bij de herstemming kandidaten een gelijk aantal stemmen behalen terwijl geen kandidaat is verkozen of meer stemmen heeft, dan vindt tussen de kandidaten met een gelijk aantal stemmen een herstemming plaats. Indien dan deze kandidaten opnieuw een gelijk aantal stemmen behalen, beslist het lot. Indien de situatie optreedt dat in de herstemming tussen meer dan twee kandidaten geen kandidaat is verkozen en twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen behalen, maar elk een lager aantal heeft dan de andere kandidaat, dan vindt eerst een herstemming tussen de beide kandidaten met evenveel stemmen plaats om te bepalen welke kandidaat in een herstemming treedt met de kandidaat met de meeste stemmen.
10. Indien een tegenkandidaat verkozen wordt verklaard, schuiven de voor de betrokken plaats op de ontwerp-kandidatenlijst voorgestelde kandidaat en de daarop volgende kandidaten op naar de eerstvolgende lagere plaats op de ontwerp-kandidatenlijst.
11. De vergadering kan voordat een kandidaat door de vergadering op een plaats is gezet een kandidaat de kandidatuur ontnemen; hiervoor is een meerderheid van minstens tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen vereist, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten. Op een dergelijk voorstel zijn de bepalingen van toepassing die gelden voor een stemming over personen.

12. Indien een kandidaat die op de ontwerp kandidatenlijst is geplaatst zich terugtrekt na het vaststellen van de ontwerp kandidatenlijst en voordat hij door de bevoegde vergadering is geplaatst op de kandidatenlijst, of indien de bevoegde vergadering een wijziging aanbrengt ten opzichte van de voorgelegde ontwerp kandidatenlijst, is het aan het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingcommissie die de ontwerp kandidatenlijst aan de vergadering heeft voorgelegd toegestaan wijziging aan te brengen in de ontwerp kandidatenlijst, met dien verstande dat de reeds door de vergadering geplaatste kandidaten geen andere plaats meer toegekend kunnen krijgen.

13. Indien een kandidaat die geplaatst is op de ontwerp kandidatenlijst zich terugtrekt vóór de vergadering waarop de kandidatenlijst wordt vastgesteld, is het aan het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die de ontwerp kandidatenlijst voorlegt aan de vergadering toegestaan een andere kandidaat voor te stellen die tot dat moment niet beschikbaar was. Voordat in dat geval de ontwerp kandidatenlijst in behandeling wordt genomen, dient de vergadering in te stemmen met de beschikbaarheid van een dergelijke kandidaat.

14. De vergadering bepaalt de lengte van de kandidatenlijst, binnen de door de wet gestelde voorwaarden.

Artikel 1.13. Het opzeggen van vertrouwen in een persoon in de functie die hij bekleedt

1. De bevoegde vergadering kan het vertrouwen opzeggen in een lid dat een functie bekleedt waarin hij door die vergadering is geplaatst, voor zover dat gaat over het vervullen van die functie. Een voorstel met die strekking dient op schrift te worden ingediend en vermeldt zowel de naam als de functie van betrokkene. Op een dergelijk voorstel zijn de bepalingen van toepassing die gelden voor een stemming over personen.

2. Indien een uitspraak als bedoeld in lid 1 openstaat voor beroep en dat beroep wordt ook binnen de voorgeschreven termijn ingesteld, dan dient eerst de uitspraak in beroep te worden afgewacht voordat de betrokkene terugtreedt. Het partijbestuur kan evenwel maatregelen nemen, ook ten aanzien van betrokkene, die een werkbare situatie bevorderen.

3. Indien op grond van de reglementen geen beroep mogelijk is op de uitspraak als bedoeld in lid 1 of de betrokkene die wel recht van beroep heeft, stelt dat beroep niet in, dan legt het lid waartegen een dergelijke uitspraak is aangenomen zijn functie terstond neer.

Artikel 1.14. Besluitvorming over moties die uitmonden in een gevoel en een verzoek

1. Tenzij anders is bepaald in de reglementen, kan een lid van de vergadering op elk moment een motie indienen waarin een gevoel wordt verwoord of een verzoek wordt gericht aan een fractie, een afgevaardigde, een functionaris of geleding van de partij. Een motie kan ingediend worden voorafgaande aan of tijdens de vergadering door een lid van die vergadering of door een geleding die in die vergadering is vertegenwoordigd.

2. Over een motie wordt gestemd bij handopsteken. De voorzitter van een vergadering kan over een motie een schriftelijke of elektronische stemming laten plaatsvinden. De vergadering kan besluiten tot het houden van een schriftelijke of elektronische stemming over een motie.

3. Een motie als bedoeld in lid 1 kan niet worden geamendeerd. Het indienen, wijzigen of intrekken van een motie is de verantwoordelijkheid van de eerste ondertekenaar van een motie of de afgevaardigde van de geleding die een dergelijke motie heeft voorgesteld.

4. Indien de voorzitter van een vergadering oordeelt dat de tekst van een motie onvoldoende helder is voor het uitspreken van een gevoel en het doen van een verzoek, kan hij de redactie aanpassen. Een dergelijke aanpassing kan alleen ongedaan gemaakt als een meerderheid van de vergadering daartoe beslist.

5. Een voorzitter van een vergadering kan moties met eenzelfde strekking samenvoegen. Een dergelijke samenvoeging kan alleen ongedaan gemaakt als een meerderheid van de vergadering daartoe beslist.

6. Tenzij de reglementen anders beslissen, is een motie aangenomen als meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen vóór het voorstel is, waarbij de blanco uitgebrachte stemmen buiten beschouwing worden gelaten. Als evenveel stemmen voor als tegen zijn uitgebracht, is de motie verworpen. Als geen stemming wordt verlangd, wordt de motie geacht met algemene stemmen te zijn aangenomen.

7. Indien moties over hetzelfde onderwerp in stemming worden gebracht, gebeurt dat in volgorde van verstrekkendheid. Indien een dergelijke volgorde niet is aan te geven, bepaalt de voorzitter de volgorde waarin de moties in stemming worden gebracht.

Hoofdstuk 1.2. De ledenraadpleging

Artikel 1.15. Algemene bepalingen inzake een ledenraadpleging

1. Bij een ledenraadpleging worden alle leden die stemgerechtigd zijn voor een tijdig bekend gemaakt uiterste moment in de gelegenheid gesteld via een schriftelijke, telefonische of elektronische stem deel te nemen aan de besluitvorming.

2. Een ledenraadpleging wordt gehouden over de keuze van een lijsttrekker bij de verkiezingen van de Tweede Kamer, van de Eerste Kamer en bij de verkiezing van het Europees Parlement, alsmede over de keuze van de voorzitter van de partij. Een dergelijke ledenraadpleging kan alleen worden gehouden als minstens twee geschikte kandidaten beschikbaar zijn om uit te kiezen, die elk voldoende worden ondersteund. Als dat niet het geval is vervalt de ledenraadpleging.

3. Een ledenraadpleging over personen kan alleen worden gehouden over de vervulling van een voorzitter van een geleding of een lijsttrekker, mits de vergadering die bevoegd is om de betreffende functie te vervullen tijdig en vooraf heeft besloten over de vervulling van deze functie een ledenraadpleging te houden. Een dergelijke uitgeschreven ledenraadpleging kan vervolgens alleen worden gehouden als minstens twee geschikte kandidaten beschikbaar zijn om uit te kiezen, die elk voldoende worden ondersteund. Als dat niet het geval is, vervalt de voorgenomen ledenraadpleging.

4. Indien het een ledenraadpleging betreft over de lijsttrekker, dan wordt een dergelijke ledenraadpleging op een zodanig tijdstip gehouden dat degene die op grond van de uitslag als beoogd lijsttrekker wordt aangemerkt in de gelegenheid is om advies uit te brengen bij het opstellen van het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp kandidatenlijst.

5. Een ledenraadpleging over een zaak kan worden gehouden als de vergadering die bevoegd is om over dat onderwerp een beslissing te nemen daartoe besluit of als het bestuur dat verantwoording schuldig is aan die vergadering tot een ledenraadpleging besluit.

6. Een ledenraadpleging over een zaak wordt gehouden als dit wordt verzocht bij het betrokken bestuur door:

- a. minstens 10% van het aantal leden bij een ledenraadpleging onder alle leden van de partij of afdelingen die samen minstens 10% van het aantal leden van de partij tellen;
- b. minstens 10% van de leden van een geleding met meer dan 500 leden, met een minimum van 50 leden;
- c. als het een geleding betreft die uit meer afdelingen bestaat kan een ledenraadpleging ook gevraagd worden door afdelingen uit die geleding die samen minstens 10% van het aantal leden van die geleding tellen of minstens 50 leden indien het een geleding betreft van hoogstens 500 leden.

7. Een ledenraadpleging over een zaak vraagt een keuze tussen twee of meer uitvoerbare uitkomsten met een vraagstelling die door het bestuur van de geleding waarin de ledenraadpleging wordt gehouden is vastgesteld.

Artikel 1.16. Uitsluiting van ledenraadpleging

1. Geen ledenraadpleging kan worden gehouden over andere functies dan die van lijsttrekker of voorzitter.

2. Geen ledenraadpleging kan worden gehouden over de statuten en de reglementen, over beslissingen over personen anders dan bedoeld in het eerste lid, over de begroting en financiële aangelegenheden, over meervoudige aangelegenheden zoals programma's, over de rechtspositie van medewerkers van de partij en bezoldigde bestuurders, over de deelname aan een dagelijks bestuur of het kabinet, over uitspraken van de beroepscommissie en over zaken waarin de statuten of reglementen reeds voorzien.

3. Geen ledenraadpleging over een zaak kan worden gehouden als over deze aangelegenheid door de bevoegde vergadering minder dan twee jaar daarvoor een beslissing is genomen, tenzij het een voornemen betreft van een fractie om af te wijken van een standpunt in het verkiezingsprogramma, voor zover dat niet via een coalitieakkoord is bevestigd of gewijzigd.

Artikel 1.17. De deelname van kandidaten aan een ledenraadpleging

1. De geschiktheid van kandidaten voor de functie waarvoor een ledenraadpleging wordt gehouden, wordt beoordeeld door het bestuur van de bevoegde geleding of een door de bevoegde vergadering ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, aan de hand van de profielschets en zonder acht te slaan op de standpunten van de kandidaat over de politieke of organisatorische koers en het programma van de partij. Op een dergelijke beoordeling van een kandidaat zijn de bepalingen van toepassing in de reglementen van de partij over de kandidaatstelling.
2. Een kandidaat kan alleen deelnemen aan een ledenraadpleging, indien zijn kandidatuur is ondersteund door leden van de partij die deel uitmaken van de geleding die de ledenraadpleging organiseert. Het aantal leden dat een kandidaat dient te ondersteunen is geregeld in de reglementen over de kandidaatstelling. Daarin worden ook geregeld op welke wijze en binnen welke termijn deze ondersteuning moet blijken. De controle op de ondersteuning wordt uitgevoerd door of namens het bestuur van de bevoegde geleding.

Artikel 1.18. De uitslag en de geldigheid van een ledenraadpleging

1. Indien een ledenraadpleging wordt gehouden met 3 of meer kandidaten wordt de uitslag bepaald door middel van een stemming waarbij de deelnemende leden een voorkeursvolgorde aangeven.
2. Bij een dergelijke stemming dienen de deelnemende leden alle beschikbare kandidaten te plaatsen in een door het lid gewenste volgorde. Stemmen waarbij niet alle beschikbare kandidaten zijn geplaatst zijn ongeldig. In afwijking van artikel 1.5, lid 3 zijn bij een ledenraadpleging blanco stemmen ongeldige stemmen die echter wel meetellen voor het bepalen van de deelname aan de ledenraadpleging als bedoeld in de leden 5 en 6, en daarom apart worden geteld en vermeld.
3. Bij het bepalen van de uitslag wordt eerst geteld hoeveel stemmen van eerste voorkeur elke kandidaat op zich heeft verenigd. Indien een kandidaat daarbij een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd, is hij verkozen. Indien geen van de kandidaten bij het opmaken van de uitslag een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen van eerste voorkeur op zich heeft verenigd, valt de kandidaat met de minste stemmen af. Voor de geldig uitgebrachte stemmen waarbij de voorkeurskandidaat afvalt, treedt de tweede voorkeur in de plaats van de eerste voorkeur. Indien een kandidaat in deze nieuwe situatie een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd, is hij verkozen. Indien geen van de kandidaten bij het opmaken van deze volgende uitslag een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verenigd, valt de kandidaat die dan de minste stemmen op zich heeft verenigt af. In dat laatste geval wordt bij de stemmen op de afgevallene kandidaat de eerstvolgende voorkeur geteld bij het bepalen van de uitslag in een volgende ronde enzovoort, totdat in een ronde een kandidaat een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt. Indien zich op enig moment een situatie voordoet dat twee of meer kandidaten even veel stemmen op zich verenigen, terwijl slechts één van deze kandidaten moet afvallen, dan beslist het lot.
4. Indien bij een ledenraadpleging over een zakelijke kwestie uit drie of meer uitkomsten kan worden gekozen, dan gelden de leden 1 tot en met 3, met dien verstande dat in plaats van "kandidaten" gelezen moet worden "voorgelegde uitkomsten".
5. Onmiddellijk na het sluiten van de ledenraadpleging op landelijk niveau wordt de telling verricht door het presidium of door een door het presidium samengesteld stembureau. De uitslag bij een andere geleding wordt vastgesteld door een stembureau dat door het bestuur van de geleding dat de ledenraadpleging organiseert, is ingesteld. Deze uitslag is openbaar en bevat in ieder geval het aantal leden dat gerechtigd was deel te nemen aan de ledenraadpleging, het aantal uitgebrachte stemmen, het aantal ongeldige stemmen, het aantal blanco stemmen en het aantal stemmen dat, eventueel in een aantal ronden, op elke kandidaat of op de voorgelegde keuzen is uitgebracht. Bij de bepaling van de geldigheid van de uitslag worden de ongeldig uitgebrachte stemmen buiten beschouwing gelaten, maar tellen de blanco stemmen wel mee. Bij het bepalen van de uitslag blijven de ongeldig uitgebrachte stemmen en de blanco stemmen buiten beschouwing. Bij de bepaling van de uitslag zijn zo veel mogelijk de regels van toepassing van artikel 1.5.

6. De uitslag van een ledenraadpleging heeft geen betekenis als de som van het aantal geldig uitgebrachte stemmen en uitgebrachte blanco stemmen lager is dan 15% van het aantal leden dat gerechtigd was om deel te nemen aan de ledenraadpleging.
7. De uitslag van een ledenraadpleging over een zaak geldt als ware het de beslissing van de bevoegde vergadering.
8. Een lid kan binnen 3 dagen na de vaststelling van de uitslag van een ledenraadpleging bezwaar maken bij de beroepscommissie tegen onregelmatigheden bij de ledenraadpleging. De beroepscommissie neemt zo spoedig mogelijk een beslissing. Als het bezwaar gegrond wordt verklaard, neemt het (partij-)bestuur onverwijld een beslissing over het gevolg ervan voor de uitslag van de ledenraadpleging, met inachtneming van eventuele aanwijzingen van de zijde van de beroepscommissie.

Hoofdstuk 1.3. Het lidmaatschap

Artikel 1.19. Het verkrijgen van het lidmaatschap

1. Iemand die tot de partij wil toetreden, meldt zich aan bij het partijbestuur.
2. Indien door een lid van het partijbestuur of – binnen 30 dagen na toezending van de mededeling van aanmelding – door het bestuur van de afdeling bij welke degene die tot de partij wil toetreden zal worden ingedeeld bezwaar wordt aangetekend, neemt het partijbestuur binnen 60 dagen na aanmelding een beslissing. Indien geen bezwaar wordt aangetekend, is het lid vanaf het moment dat dit vaststaat toegelaten. Indien wel bezwaar is aangetekend, maar het partijbestuur neemt niet tijdig een beslissing, dan geldt de betrokkene als toegelaten.
3. De betrokkene wordt terstond op de hoogte gesteld van de beslissing van het partijbestuur. Aan een nieuw toegelaten lid wordt meegedeeld in welke afdeling van de partij hij is ingedeeld. Tevens wordt hem meegedeeld dat hij zijn ledenrechten niet eerder kan uitoefenen dan nadat de eerste contributiebetaling door het partijbestuur is ontvangen en deze ontvangst door het partijbestuur is bevestigd. De betrokken afdeling wordt terstond op de hoogte gesteld van deze definitieve toelating als lid. Tevens wordt het aanstaande lid op de hoogte gesteld van de bepaling in artikel 17, lid 1 van de statuten en de inhoud van artikel 1.28.
4. Indien het partijbestuur iemand het lidmaatschap weigert, wordt de motivering van deze weigering aan de betrokkene schriftelijk overgebracht.

Artikel 1.20. Het verkrijgen van de ledenrechten

1. Een nieuw toegelaten lid verkrijgt actieve en passieve ledenrechten vanaf het moment dat hij door het partijbestuur is toegelaten en zijn eerste contributiebetaling in het bezit van het partijbestuur is. Het nieuwe lid moet deze contributiebetaling zelf hebben gedaan of daartoe persoonlijk opdracht voor hebben gegeven. Het nieuwe lid en de secretaris van de afdeling waarbij hij is ingedeeld worden ervan op de hoogte gesteld dat hij de ledenrechten kan uitoefenen.
2. Het moment waarop in een kandidaatstellingsprocedure de ledenrechten verkregen moeten zijn, is de vaststelling van de ontwerp-kandidatenlijst door het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die daartoe is ingesteld.
3. Op verzoek van een lid op grond van zwaarwichtige redenen, of als een lid in het buitenland is gevestigd, kan het partijbestuur besluiten een lid niet in te delen bij een afdeling van de partij. Een dergelijk lid heeft zo veel mogelijk dezelfde ledenrechten als leden die wel tot een afdeling behoren. Dergelijke leden heten algemene leden.

Artikel 1.21. Plaatsing op een kandidatenlijst

1. Om geplaatst te worden op een kandidatenlijst die door de partij wordt ingediend, dan wel namens de partij op een kandidatenlijst van een gemeenschappelijke kandidatenlijst, dient betrokkene lid te zijn van de partij.

2. In bijzondere omstandigheden kan het partijbestuur dispensatie toekennen om iemand op een kandidatenlijst te plaatsen die geen lid is van de partij of om aannemelijke redenen niet tijdig lid kon zijn van de partij. Een dergelijke dispensatie dient te zijn toegekend voorafgaande aan de vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld en de vergadering die de kandidatenlijst vaststelt dient vooraf aan die vaststelling geïnformeerd te worden over een dergelijke dispensatie en de redenen daarvoor. Tegen het niet geven van dispensatie is geen beroep mogelijk.
3. Een verzoek om dispensatie als bedoeld in lid 2 kan worden gedaan door of namens het bestuur of onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die een ontwerp-kandidatenlijst opstelt.

Hoofdstuk 1.4. Bemiddeling, toezicht en beroep

Artikel 1.22. Bemiddeling en toezicht

1. Maatregelen als bedoeld in artikel 16 van de statuten worden genomen door het partijbestuur. Schriftelijke verzoeken kunnen worden ingediend door de bevoegde vergadering van een geleding van de partij, het bestuur van die geleding of een betrokken fractie van de partij. Maatregelen kunnen worden genomen op eigen initiatief van het partijbestuur.
2. Het partijbestuur laat verzoekers na ontvangst van het verzoek onverwijld weten in hoeverre het op het verzoek wil ingaan. Het kan desgewenst voorlopige voorzieningen treffen. Een afwijzing van het verzoek wordt met redenen omkleed.
3. Een verzoek wordt slechts in behandeling genomen als het voldoet aan tenminste de volgende drie zorgvuldigheidseisen:
 - a. het omschrijft welke statutaire of reglementaire bepaling danwel welk besluit of belang van de partij wordt aangetast of bedreigd, en op welke feiten en omstandigheden het verzoek gebaseerd is;
 - b. het deelt mee in hoeverre het betrokken lid of orgaan in de gelegenheid is gesteld zich te rechtvaardigen en hoe van deze gelegenheid gebruik is gemaakt;
 - c. het omschrijft welke maatregelen naar het oordeel van de verzoekers genomen dienen te worden.
4. In geval de beoogde maatregel het royement dan wel het terugroepen van een volksvertegenwoordiger uit één of meer van zijn of haar functies is, neemt het partijbestuur zijn beslissing op advies van een commissie van goede diensten.
5. Deze commissie van goede diensten bestaat uit drie leden, waarvan: één lid aan te wijzen door het in het geding zijnde partijlid, één lid aan te wijzen door de partijgeleding die de zaak aanhangig heeft gemaakt, en één lid door de twee voornoemde leden gezamenlijk.
6. Indien tegelijkertijd verzoeken worden gedaan met betrekking tot meer dan één lid in dezelfde kwestie, dan bestaat de mogelijkheid om de bemiddeling op te dragen aan één commissie van goede diensten die elk van de verzoeken behandelt. In dat geval mogen de in het geding zijnde leden voor de commissie als bedoeld in lid 5 te samen één lid aanwijzen.
7. De leden van de commissie van goede diensten dienen lid te zijn van de partij. De commissie van goede diensten regelt haar eigen werkzaamheden en hoort alle betrokkenen. Zij brengt binnen 60 dagen advies uit aan het partijbestuur.
8. Het partijbestuur neemt een besluit tot maatregelen als bedoeld in lid 1 zo mogelijk binnen 30 dagen nadat het advies als bedoeld in lid 7 is ontvangen. Als de commissie van goede diensten te kennen geeft geen advies te kunnen uitbrengen of als zij niet binnen 60 dagen een advies uitbrengt, dan neemt het partijbestuur zo mogelijk binnen 30 dagen daarna een besluit tot maatregelen als bedoeld in lid 1.
9. Het partijbestuur deelt maatregelen als bedoeld in lid 1 schriftelijk en met redenen omkleed aan alle belanghebbenden mee.
10. Maatregelen van tijdelijke aard hebben een werkingsduur van hoogstens 6 maanden, met dien verstande dat de termijn die aan een maatregel van tijdelijke aard is verbonden kan worden aangepast door naderhand genomen rechtsgeldige besluiten.

11. Het partijbestuur ziet toe op de gelijke informatieverstrekking in het kader van procedures met betrekking tot bemiddeling en toezicht aan zowel het in geding zijnde partijlid als aan de partijgeleding die de zaak aanhangig heeft gemaakt. Tegen een besluit van het partijbestuur staat binnen 30 dagen beroep open bij de beroepscommissie.
12. In geval de maatregel het terugroepen van een volksvertegenwoordiger uit één of meer van zijn functies is, wordt de betrokkene conform de gedragscode en interne bereidverklaring gevraagd zijn zetel ter beschikking te stellen aan de partij. Indien betrokkene 30 dagen na terugroeping hieraan geen gehoor heeft gegeven, volgt royement. Tegen een dergelijk royement staat geen beroep open.

Artikel 1.23. Het beroep

1. De beroepscommissie doet uiterlijk 60 dagen na dagtekening van een beroep een voor alle betrokkenen bindende uitspraak, tenzij anders bepaald in de reglementen.
2. Ten behoeve van het uitbrengen van een uitspraak heeft de beroepscommissie gelegenheid gegeven tot hoor en wederhoor. Indien het een beroep betreft in het kader van een kandidaatstelling, beoordeelt de beroepscommissie de wenselijkheid van hoor en wederhoor, met dien verstande dat dit geen vertragende werking mag hebben op het doen van een uitspraak.
3. Een beroep heeft opschortende werking, behoudens voor maatregelen die zijn bedoeld als voorlopige voorziening. Een dergelijke voorlopige voorziening mag de terugkeer tot de oorspronkelijke situatie niet blokkeren.
4. De beroepscommissie deelt per aangetekende brief haar beslissing aan de betrokkene(n) mee en stelt het partijbestuur van deze beslissing op de hoogte.

Artikel 1.24. De beroepscommissie

1. De beroepscommissie telt 5 leden. Telkens zijn 2 of 3 leden per twee jaar aftredend. De beroepscommissie stelt een rooster van aftreden vast. Als door tussentijds defungeren een lid de termijn niet volmaakt, wordt na een volgende verkiezing van leden door het congres een nieuw rooster van aftreden vastgesteld, waarbij de laatst genomen beslissing over het rooster van aftreden gerespecteerd wordt.
2. Indien door tussentijds aftreden het aantal leden van de beroepscommissie minder dan 3 bedraagt, voorziet het partijbestuur in een tijdelijke vervulling van één of meer vacatures. Deze tijdelijke leden zijn aftredend als het congres leden van de beroepscommissie kiest.
3. De beroepscommissie kiest uit haar midden een voorzitter en een vicevoorzitter.
4. De beroepscommissie regelt zelf haar werkzaamheden.
5. Het partijbestuur draagt zorg voor de ondersteuning van de beroepscommissie.
6. De uitspraken van de beroepscommissie zijn openbaar, tenzij anders bepaald in de reglementen.

Hoofdstuk 1.5. De geldmiddelen en de contributies

Artikel 1.25. De contributies

1. Het partijbestuur regelt de tarieven en de inning van de contributies en donaties. Deze regeling is openbaar en wordt voldoende bekend gemaakt. Het partijbestuur zorgt dat leden van de partij die het aangaat van deze regeling en wijzigingen daarvan op de hoogte worden gesteld.
2. De partij kent algemene contributies die alle leden verschuldigd zijn en aanvullende contributies die de leden verschuldigd zijn die een functie in het openbaar bestuur bekleden die direct of indirect voortvloeit uit het lidmaatschap van de partij.

3. Het partijbestuur stelt een lijst vast van functies waarbij leden die deze functies bekleden aanvullende contributies aan de partij schuldig zijn, gehoord de Verenigingsraad en het bestuur van het Centrum voor Lokaal Bestuur.
4. De algemene en aanvullende contributies worden door of namens het partijbestuur geïnd en de inkomsten hiervan worden verantwoord in de jaarrekening van de partij.
5. De besturen van afdelingen en gewesten kunnen naast de aanvullende contributies als bedoeld in lid 2 specifieke contributies vaststellen voor leden die namens de partij deelnemen aan de fractie die verbonden is aan die geleding, alsmede voor de dagelijkse bestuurders die op voordracht van deze fractie benoemd zijn. Dergelijke specifieke contributies worden door of namens het betreffende bestuur geïnd en de inkomsten hiervan worden verantwoord in de jaarrekening van het betreffende bestuur. De inkomsten uit specifieke contributies zijn bestemd voor het voeren van campagne, tenzij anders wordt besloten door de bevoegde vergadering.
6. Het partijbestuur kan een richtlijn geven ten aanzien van de hoogte en de bestemming van de in lid 5 bedoelde specifieke contributies.

Artikel 1.26. De geldmiddelen en de controle

1. Het partijbestuur stelt jaarlijks – na instemming van de Verenigingsraad – de afdracht vast aan afdelingen en gewesten. Deze afdracht wordt betaalbaar gesteld nadat door een afdeling of gewest een begroting is ingediend.
2. De partij heeft een spaarfonds voor de verkiezingen. De middelen daarin worden verkregen uit een door het partijbestuur vast te stellen bedrag uit de opbrengst uit de aanvullende contributies, alsmede uit vrijwillige bijdragen, schenkingen en andere inkomsten.
3. Het partijbestuur stelt regels met betrekking tot het onttrekken van gelden aan het in lid 2 genoemde fonds.
4. Geledingen van de partij waaraan via een afdracht of bijdrage door het partijbestuur middelen zijn toegerekend zijn autonoom in de besteding van deze middelen, binnen richtlijnen die het partijbestuur, gehoord de Verenigingsraad, daarover uitvaardigt.

Artikel 1.27. Overige bepalingen inzake de geldmiddelen

1. Indien door geledingen van de partij rechtspersonen worden opgericht of in stand gehouden, die geheel of ten dele inkomsten kennen van of op grond van regels van de partij, dan behoeft deze rechtspersoon de goedkeuring van het partijbestuur.
2. Bij rechtspersonen als bedoeld in lid 1 is het bestuur van de geleding die deze rechtspersoon heeft ingesteld of wil instellen er aan gehouden om in de jaarverantwoording de verantwoording op te nemen met betrekking tot in ieder geval het beheer en de besteding van de inkomsten van die rechtspersoon die van de partij afkomstig zijn of voortkomen uit regels van de partij.

Hoofdstuk 1.6. Integriteit

Artikel 1.28. De erecode en de verklaring bij de kandidaatstelling

1. Van de leden van de partij wordt verwacht dat hun optreden en opstelling in het publieke domein in overeenstemming is met de normen en waarden die de partij verlangt van iedereen in het publieke domein. Als houvast dient daarbij de "erecode". Deze erecode wordt vastgesteld en gewijzigd door het partijbestuur, gehoord de Verenigingsraad.

2. Aanvullend hierop wordt van leden die direct of indirect een functie bekleden namens de partij en zij die een functie bekleden binnen de partij verwacht dat zij het belang van de publieke zaak en van de partij stellen boven hun persoonlijke belang.
3. In verband met het gestelde in lid 2 wordt aan kandidaten voor een vertegenwoordigende functie een door hen te ondertekenen verklaring voorgelegd. Als een kandidaat deze verklaring niet wil onderschrijven, kan hij geen kandidaat zijn voor een vertegenwoordigende functie namens de partij.
4. De tekst van de in lid 3 bedoelde verklaring en wijzigingen daarin worden vastgesteld door het partijbestuur, gehoord de Verenigingsraad en het bestuur van het Centrum voor Lokaal Bestuur.

Artikel 1.29. De Commissie Integriteit

1. De commissie telt 3 leden.
2. De commissie kiest uit haar midden een voorzitter en een vicevoorzitter.
3. De commissie regelt zelf haar werkzaamheden.
4. Het partijbestuur draagt zorg voor de ondersteuning van de commissie.
5. De leden van de commissie worden benoemd voor een periode van vier jaar. Zij zijn eenmaal herbenoembaar na het vervullen van een volle periode. Het partijbestuur stelt een rooster van aftreden vast, zodat elke twee jaar (ongeveer) de helft van de commissie aftredend is.

Artikel 1.30. Persoonsgegevens en privacy

1. Het partijbestuur draagt zorg voor een protocol en het handhaven daarvan met betrekking tot het verzamelen, bewaren en verwijderen van persoonsgevoelige informatie bij en onder verantwoordelijkheid van alle geledingen van de partij.
2. Elk lid van de partij heeft toegang tot de informatie die over hem bewaard wordt bij of onder verantwoordelijkheid van een geleding van de partij.

Hoofdstuk 1.7. Overige bepalingen

Artikel 1.31. De binding aan het verkiezingsprogramma

1. Een lid van een fractie in een vertegenwoordigend lichaam is gebonden aan het desbetreffende verkiezingsprogramma, tenzij hij schriftelijk een zwaarwegend persoonlijk voorbehoud heeft kenbaar gemaakt vóór de vaststelling van de kandidatenlijst.
2. De in lid 1 bedoelde binding wordt opgeheven, wanneer het afleggen van verantwoording over een afwijking van het verkiezingsprogramma niet leidt tot het opzeggen van het vertrouwen in het betrokken fractielid als bedoeld in artikel 1.13.
3. Indien de fractie waarvan het lid deel uitmaakt met andere fracties een akkoord heeft gesloten tot vorming van een kabinet of college, dan gaat dat akkoord voor het verkiezingsprogramma, voor zover het akkoord afwijkt van het verkiezingsprogramma, maar geldt het verkiezingsprogramma voor zover het akkoord zich niet over de betreffende punten uitspreekt, voor het handelen van de betrokken partijleden en partijgeledingen.
4. Een lid van een fractie die een akkoord als bedoeld in lid 3 is overeengekomen is gebonden aan het desbetreffende akkoord. Een lid van de fractie kan een zwaarwegend persoonlijk voorbehoud kenbaar maken aan de fractie vooraf aan of bij het sluiten van het akkoord. Van een dergelijk voorbehoud wordt het bestuur van de betrokken geleding op de hoogte gebracht. Een en ander geldt ook voor een lid van de fractie dat op een later moment door opvolging deel gaat uitmaken van de fractie.

Artikel 1.32. Evenwichtige vertegenwoordiging

1. Overal waar in de partij besturen, afvaardigingen en dergelijke worden gekozen of kandidatenlijsten voor vertegenwoordigende lichamen worden vastgesteld, wordt gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging qua sekse en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd, regio en diversiteit.
2. De verantwoordelijke besturen voeren hiervoor een actief beleid en leggen daarover verantwoording af aan de leden.

Artikel 1.33. De zittingsduur

1. Tenzij in de statuten of reglementen van de partij anders is bepaald, kan de zittingsduur van een lid in een functie in of namens de partij niet worden begrensd.
2. Indien iemand een functie in of namens de partij gedurende 12 jaar of langer heeft vervuld, dienen zwaarwegende redenen aanwezig te zijn om voor een volgende periode in die functie in aanmerking te komen.

Artikel 1.34. De jongerenorganisatie

De jongerenorganisatie dient tweejaarlijks een verslag van haar werkzaamheden in bij het partijbestuur. Dit verslag wordt gelijktijdig met het tweejaarlijkse verslag van het partijbestuur ter kennis gebracht van het congres.

Artikel 1.35. Leden in dienstverband bij de partij

1. Leden van de partij die als medewerker in loondienst zijn van de partij of van een neveninstelling, danwel als medewerker van de Tweede Kamerfractie, de Eerste Kamerfractie of de delegatie in het Europees Parlement kunnen geen lid zijn van het partijbestuur, van de beroepscommissie, van het presidium of van de Adviesraad Verenigingsaangelegenheden.
2. Indien een afdeling of een gemeenteraadsfractie direct of via een stichting medewerkers in loondienst heeft, dan kunnen deze medewerkers geen deel uitmaken van de gemeenteraadsfractie en van het afdelingsbestuur.
3. Indien een gewest, een Statenfractie of een waterschapsfractie direct of via een stichting medewerkers in loondienst heeft, dan kunnen deze medewerkers geen deel uitmaken van de Statenfractie en van het gewestelijk bestuur.
4. Ten aanzien van het gestelde in lid 2 en 3 kan een geleding aan het partijbestuur een gemotiveerd verzoek richten om in een concreet geval dispensatie te verlenen. Het partijbestuur kan deze dispensatie verlenen, met aangeven van de termijn waarvoor deze dispensatie geldt.
5. De bepalingen uit dit artikel betreffen ook leden die op grond van een zakelijke relatie met de partij gelijk te stellen zijn aan leden die een dienstbetrekking vervullen bij de partij.

**TOELICHTING OP DE REGLEMENTEN,
DEEL I. ALGEMEEN DEEL**

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

De reglementen bestaan uit een aantal delen, waarbij de meeste delen bedoeld zijn om, in aanvulling op de statuten van de partij, de gang van zaken in bepaalde geledingen (zoals afdelingen of gewesten) of bij belangrijke processen (zoals de deelname aan gemeenteraadsverkiezingen) samenhangend te beschrijven. Deel 1, het algemeen deel, bestaat uit een aantal zaken die een algemene grondslag leggen onder de specifieke delen en uit resterende onderwerpen die niet logisch thuishoren in de andere delen.

De kern van het algemeen deel wordt uitgemaakt door de regels voor het vergaderen in de partij: de orde van de vergadering en de besluitvorming.

In het algemeen deel van de reglementen zijn verder bepalingen opgenomen over:

- de ledenraadpleging;
- het lidmaatschap;
- bemiddeling, toezicht en beroep;
- de geldmiddelen en contributies;
- integriteit;
- overige bepalingen.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

**Hoofdstuk 1.1. Bepalingen over de vergaderorde van en de besluitvorming in
alle geledingen**

Artikel 1.1. Algemene bepalingen (ten aanzien van vergaderorde en besluitvorming)

In dit artikel is geregeld dat een vergadering bezocht moet kunnen worden door iedereen die daartoe bevoegd is, dat de vergadering wordt gevormd door degenen die er daadwerkelijk aan deelnemen en dat stemmen niet overdraagbaar zijn.

De bepalingen in dit artikel zijn, weliswaar niet letterlijk, ontleend aan de huidige reglementen.

Artikel 1.2. Besluiten over de orde van de vergadering

In dit artikel worden drie onderwerpen behandeld over de orde van de vergadering: de agenda, het afhandelingsvoorstel en het "voorstel van orde".

De algemene regel van vergaderingen in de partij is dat de vergadering de eigen orde bepaalt. Een andere algemene regel is dat de deelnemers aan een vergadering op voet van gelijkheid deelnemen.

In dit artikel wordt geregeld dat in een vergadering agendapunten kunnen worden opgevoerd en afgevoerd, maar tegelijk is het niet de bedoeling dat in een vergadering zonder vooraankondiging besluiten worden genomen waarvan de niet aanwezigen niet op de hoogte konden zijn. Alleen als de behandeling van de besluiten bij een ingelast agendapunt een spoedeisend karakter heeft, is directe behandeling toegestaan. Het kan zelfs zo zijn dat besluiten moeten worden genomen, terwijl niet tijdig een vergadering is bijeen te roepen die daartoe bevoegd is. In dat geval kunnen daartoe bevoegde geledingen (bijvoorbeeld zal dat bij de afdelingsvergadering het afdelingsbestuur zijn) een besluit nemen, maar dient daarover verantwoording afgelegd te worden aan de bevoegde vergadering.

De bepalingen in dit artikel zijn in belangrijke mate de verwoording van ongeschreven regels in de partij. Door deze op te nemen in de reglementen wordt voorkomen dat tijdens vergaderingen onnodig discussie ontstaat over hoe de orde van de vergadering zelf moet verlopen.

Artikel 1.3. De voorzitter

Een belangrijke rol bij het verloop van een vergadering is die van voorzitter van de vergadering. Hoewel de vergadering vaak zal worden voorgezeten door de voorzitter van de geleding, is dat niet altijd het geval. Indien de voorzitter van de geleding een andere is dan de voorzitter van de vergadering, dan heeft de voorzitter van de geleding geen eigen rol ten aanzien van de orde van de vergadering. Bij vergaderingen van het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad wordt de rol van voorzitter vervuld door een lid van het presidium.

De bepalingen in dit artikel zijn in belangrijke mate de verwoording van ongeschreven regels in de partij. Door deze op te nemen in het reglement wordt voorkomen dat tijdens vergaderingen onnodige discussie ontstaat over de rol van de voorzitter.

Artikel 1.4. De uitnodiging voor en verslaglegging van een vergadering

In dit artikel worden regels gesteld over de uitnodiging en verslaglegging van een vergadering. Deze activiteiten zijn in het algemeen de verantwoordelijkheid van de secretaris van de betreffende geleding. Zeker als het gaat om vergaderingen van congres, Politieke Ledenraad of Verenigingsraad kan ervoor gekozen worden deze verslaggeving digitaal te laten plaatsvinden. Vergaderingen worden soms met een behoorlijke tussenpoos gehouden; het congres vindt over het algemeen slechts eenmaal per jaar plaats. Tot zo lang het verslag niet is vastgesteld, fungeert dan het conceptverslag als verslag en besluitenlijst van de vergadering.

De bepalingen in dit artikel zijn grotendeels overgenomen uit de huidige reglementen. Er is expliciet aan toegevoegd dat de verslaglegging van een vergadering mag gebeuren in de vorm van een besluitenlijst. De wijze van verslaglegging is meestal een routine van de geleding. Als men met elkaar graag een beknopt verslag wil, dan kan dat, maar als een besluitenlijst volstaat, dan is daar geen bezwaar tegen. Het is in elk geval belangrijk dat minstens de besluiten en afspraken worden vastgelegd. Nieuw, maar voortvloeiend uit de "ongeschreven regels", is de bepaling dat een verslag in een volgende vergadering vastgesteld moet worden.

Artikel 1.5. Het tellen van stemmen en het bepalen van de uitslag

Er wordt op allerlei manieren gestemd in de partij. Bij handopsteken, schriftelijk, elektronisch, via de telefoon. De uitslag dient nauwkeurig te worden vastgesteld en weergegeven. Alleen in geval van een stemming bij handopsteken kan volstaan worden met de vaststelling door de voorzitter dat een meerderheid voor of tegen een voorstel is. Essentieel is dat het voor de andere deelnemers dan de voorzitter meetbaar en begrijpelijk moet worden gemaakt wat de uitslag is van een stemming en wat dat betekent voor het voorstel. In het algemeen volstaat een meerderheid van de stemmen om een voorstel aan te nemen. Bij het bepalen van de uitkomst tellen alleen de geldig uitgebrachte stemmen, waarbij blanco stemmen (die immers wel geldig zijn) buiten beschouwing worden gelaten. In de praktijk spreekt men in plaats van over een meerderheid ook wel over een "eenvoudige meerderheid" of de "helft plus één", maar deze duidingen zijn niet voor ieder even helder en duidelijk. Als er bijvoorbeeld negen geldige stemmen zijn uitgebracht, waarvan vijf vóór het voorstel en vier tegen, dan is het aangenomen: een meerderheid is vóór. Bij een gelijk aantal stemmen voor en tegen een voorstel is een voorstel verworpen, tenzij het gaat om het verkiezen van personen: dan moet er immers een keuze gemaakt worden. Voor die laatste situatie is daarom in de artikelen die meer specifiek de verkiezing van personen betreffen, geregeld hoe dit "staken van stemmen" opgelost moet worden. Indien de stemmen staken bij een voorstel dat niet gaat om de keuze tussen personen, is een voorstel dus verworpen.

De bepalingen in dit artikel zijn in hoofdzaak overgenomen uit de huidige reglementen. Toegevoegd is onder meer dat bij het elektronisch of telefonisch stemmen de bevoegdheid van degene die stemt, vastgesteld moet kunnen worden.

Artikel 1.6. Besluitvorming over zaken

Dit artikel regelt de besluitvorming over alle zaken, voor zover die niet de orde van de vergadering betreffen. Besluitvorming over de orde van de vergadering is geregeld in artikel 1.2. In dit artikel is ook sprake van de situatie dat een geleding een voorstel behandelt dat daarna aan de orde is in de bevoegde vergadering (lid 2). Het gaat dan bijvoorbeeld om de voorbereiding van de besluiten in een congres door een afdelingsvergadering of de voorbereiding van de besluitvorming in een bevoegde vergadering door een bestuur. In een dergelijke voorbereidende vergadering dienen zo veel mogelijk dezelfde regels te gelden als bij de besluitvorming in de bevoegde vergadering. Het komt voor dat een opdracht, met name aan het bestuur, wordt gegoten in de vorm van een motie. Dat blijkt uit het dictum (de afsluitende uitspraak van een motie) waarin een opdracht is vervat (en dan wordt niet bedoeld op het ter kennis brengen van een uitspraak, maar een opdracht tot een substantiële handeling). In zo'n geval is een dergelijke "motie" feitelijk een voorstel over een zaak en dient ook als zodanig behandeld te worden.

Om te bewerkstelligen dat geen verwarring ontstaat als een voorstel, een motie of een amendement is ingediend door meerdere ondertekenaars, wordt de eerste ondertekenaar aangewezen als degene die optreedt namens alle ondertekenaars. Dat neemt niet weg dat deze met medeondertekenaren overleg kan (willen) plegen over het wijzigen of intrekken van een voorstel, motie of amendement. Het voert echter te ver om zulks allemaal te regelen in de reglementen.

Allerhande voorstellen worden tijdig naar de leden of afgevaardigden gezonden en kunnen leiden tot amendementen, dan wel tot discussies over het voorstel. Dat kan aanleiding zijn voor de geleding of functionaris die een voorstel heeft gedaan om dat voorstel al voor de vergadering waarin het wordt behandeld, aan te passen. Een dergelijk gewijzigd voorstel is vanaf het moment dat het kenbaar wordt gemaakt door de indiener het voorstel dat aan de orde is. Het oorspronkelijk voorstel vervalt daarmee. Indien er inmiddels amendementen ingediend zijn op het oorspronkelijk voorstel, is het belangrijk dat de indieners daarvan zich ervan vergewissen of zij hun amendementen handhaven of willen wijzigen in verband met de wijzigingen die door de indiener van een voorstel zijn aangebracht. Indien een deelnemer aan een vergadering een voorstel of een deel ervan wil verwerpen, dan staat het open om op elk tijdstip kenbaar te maken dat hij over dat voorstel of een gedeelte ervan een stemming wil. Een dergelijk voorstel tot verwerping van een voorstel of een deel ervan wordt niet beschouwd als een amendement, maar als een verzoek tot stemming over een (gedeelte van een) voorstel. Waar immers ook sprake is van het in volgorde van verstrekkendheid in stemming brengen van voorstellen, wordt het verzoek om apart over een tekst te stemmen (een zogenaamd schrapvoorstel) niet in die volgorde betrokken. Eerst wordt immers de tekst vastgesteld, op grond van stemming over de amendementen en eventuele subamendementen, en pas daarna kan aan de orde zijn of een aldus vastgestelde tekst eventueel geschrapt moet worden.

De bepalingen in dit artikel zijn een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij. Twee bestaande routines worden wel gewijzigd. De ene betreft het onduidelijke fenomeen van de gewijzigd overgenomen amendementen via een preadvies op amendementen. Indien de indiener van een voorstel (het gaat hierbij veelal om het partijbestuur, maar even goed vindt dit plaats bij andere partijgeledingen) een ingediend amendement geheel of gedeeltelijk wil overnemen, dan is dat vervolgens onderdeel van het voorstel. De huidige gang van zaken leidt te vaak tot verwarring en het is onzeker of de uitkomst ook is wat de vergadering in meerderheid wil. Door het primaat te laten gelden van de indiener van een voorstel, wordt getracht de transparantie van de besluitvorming te vergroten. De tweede is het 'uitbannen' van amendementen die niet anders inhouden dan het schrappen van een onderdeel van een voorstel, de zogenaamde schrapvoorstellen. Als een voorstel wordt ingediend, zoals en verkiezingsprogramma, dan regent het amendementen die niet meer behelzen dan het schrappen van een punt of van een deel van de tekst. Feitelijk zijn dit geen amendementen, maar verzoeken om apart te stemmen over het al dan niet handhaven van een punt of een deel van een tekst. Ook op dit punt dienen de reglementen transparant te zijn. Dat betekent dat een voorstel om een tekst te schrappen pas in stemming kan komen als eerst is vastgesteld om welke tekst het gaat. Het schrappen van een tekst is wel vergaand, maar het is niet "het meest vergaande voorstel": het is een voorstel van een andere orde.

Artikel 1.7. De stemming over zaken

In dit artikel worden regels gegeven over de stemming over zaken, zoals bedoeld in artikel 1.6. In lid 3 wordt de mogelijkheid gegeven om niet alleen over een voorstel als geheel, maar ook over elk onderdeel afzonderlijk te stemmen. Dat maakt het mogelijk om passages, zinnen of zelfs een enkel woord te schrappen, waarbij buiten beschouwing blijft of het schrappen van dergelijke onderdelen in strijd is met het voorstel. Mocht dat laatste wel het geval zijn en het schrappen van een onderdeel wordt door de indieners van een voorstel als

destructief ervaren, dan staat het de indieners van het voorstel vrij om dat voorstel terstond in te trekken. Het komt voor dat amendementen worden ingediend met als doel passages, zinnen of zelfs afzonderlijke woorden te schrappen. Dergelijke voorstellen worden beschouwd als een verzoek tot afzonderlijke stemming over het betreffende onderdeel en een dergelijke stemming vindt plaats als de tekst van dat onderdeel is vastgesteld.

De bepalingen in dit artikel zijn een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij, aangevuld met een duidelijke routine om voorstellen die bedoeld zijn om een tekst te wijzigen te onderscheiden van voorstellen om gedeelten van een voorstel te schrappen.

Artikel 1.8. Besluitvorming over personen

Dit artikel structureert de verschillende situaties waarin sprake is van de besluitvorming over personen. In dit artikel is ook sprake van de situatie dat een geleding een voorstel behandelt dat daarna aan de orde is in de bevoegde vergadering (lid 2). Het gaat dan bijvoorbeeld om het opmaken van een voordracht bij de verkiezing van een bestuur of commissie of het opstellen van een ontwerp kandidatenlijst door een bestuur of een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. In een dergelijke voorbereidende vergadering dienen zo veel mogelijk dezelfde regels gevolgd te worden als bij de besluitvorming in de bevoegde vergadering.

Artikel 1.9. De stemming over personen in een vergadering

In dit artikel zijn algemeen geldende regels neergelegd bij stemmingen over personen, met name als het gaat om een stemming in een vergadering. Als sprake is van een ledenraadpleging over personen, dus een stemming buiten de vergadering, gelden de regels als verwoord in artikel 1.14 tot en met 1.18.

De bepalingen in dit artikel zijn een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij.

Artikel 1.10. De verkiezing als er één positie vervuld moet worden

Dit artikel bevat de regels als het gaat om de verkiezing van een kandidaat als er één positie vervuld moet worden, zoals die van voorzitter of penningmeester.

De bepalingen in dit artikel zijn een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij. In lid 5 is opgenomen welke weg gevolgd moet worden als geen kandidaat beschikbaar is.

Artikel 1.11. De verkiezing als tegelijk twee of meer posities vervuld moeten worden

In een aantal situaties dienen meerdere functies in één stemming vervuld te worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om de niet in functie te kiezen leden van een bestuur, het samenstellen van het presidium of de beroepscommissie e.d.
Grofweg kunnen zich dan drie situaties voordoen:
- het aantal beschikbare kandidaten is lager dan het aantal te vervullen plaatsen;
- er zijn evenveel kandidaten als er plaatsen te vervullen zijn;
- er zijn meer kandidaten dan er te vervullen posities zijn.

In de eerste situatie (die ook kan ontstaan, omdat de vergadering sommige kandidaten niet in de verkiezing wenst op te nemen) worden de beschikbare kandidaten allen zonder stemming verkozen, maar resteren vacatures waarvoor een nieuwe kandidaatstelling geopend moet worden.
Als er evenveel kandidaten zijn als er functies te vervullen zijn, zijn alle kandidaten zonder stemming gekozen. Als er meer kandidaten beschikbaar zijn dan er functies te vervullen zijn, dan dient een stemming gehouden te worden. In dat geval is een stem alleen geldig als er evenveel namen worden genoemd of aangekruist als dat er functies te vervullen zijn. Hiermee wordt stemverzwaring voorkomen.

De bepalingen in dit artikel zijn een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij.

Artikel 1.12. De stemming bij het vaststellen van een kandidatenlijst

Bij het vaststellen van een kandidatenlijst ligt een ontwerp kandidatenlijst voor, alsmede een alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
Dit artikel regelt de vaststelling van een kandidatenlijst, hetgeen plaats voor plaats gebeurt.
De gang van zaken bij het vaststellen van een kandidatenlijst komt bij elke plaats meestal op het volgende neer:

- De voorzitter noemt de plaats die aan de orde is en vermeldt welke kandidaat wordt voorgesteld op die plaats op de ontwerp kandidatenlijst.
- De voorzitter informeert of er tegenkandidaten zijn.
- Als dat niet het geval is, concludeert de voorzitter dat de kandidaat die was voorgesteld verkozen is verklaard op de plaats van de kandidatenlijst die aan de orde was. Hij gaat dan naar de volgende plaats en komt weer bij a.
- Als er wel één of meer tegenkandidaten worden gesteld, wordt eerst geïnventariseerd welke kandidaten meedingen naar plaatsing op de plaats die aan de orde is. Voordat de beraadslaging begint, concludeert de voorzitter tussen welke kandidaten het gaat.
- Eerst wordt aan de deelnemers aan de vergadering de gelegenheid gegeven aanbevelingen te doen met betrekking tot de kandidaten die zijn voorgedragen voor de plaats die aan de orde is.
- Het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die de ontwerp kandidatenlijst heeft voorgelegd, wordt vervolgens in de gelegenheid gesteld om op de aanbevelingen te reageren en de kandidaat toe te lichten die voorgedragen was op de ontwerp kandidatenlijst voor de in het geding zijnde plaats.
- De voorzitter gaat over tot een schriftelijke stemming (meestal op een gemerkt stembiljet dat aan de stemhebbende leden van de vergadering is uitgedeeld) en vermeldt duidelijk tussen welke kandidaten de stemming wordt gehouden.
- Een commissie van stemopneming haalt de stembiljetten op, nadat de voorzitter de stemming voor gesloten heeft verklaard en vervolgens worden de stemmen geteld door de commissie van stemopneming.
- De voorzitter van de commissie van stemopneming maakt de uitslag bekend. Als een kandidaat de meerderheid heeft gehaald, concludeert de voorzitter van de vergadering dat de kandidaat verkozen is en gaat hij voor de volgende plaats naar a. Als geen kandidaat een meerderheid heeft gehaald, dan concludeert de voorzitter van de vergadering dat een herstemming nodig is en hij geeft aan tussen welke kandidaten de herstemming zal plaatsvinden.
- Deze herstemming vindt terstond plaats, met andere woorden er is geen gelegenheid tot verdere toelichting op of aanbeveling van de kandidaten.
- Nadat de voorzitter van de commissie van stemopneming de uitslag van een herstemming heeft gegeven, concludeert de voorzitter van de vergadering of en welke kandidaat verkozen is. Als een kandidaat verkozen is, gaat de voorzitter naar a. voor de volgende plaats.

Een kandidatenlijst is meer dan een volgorde van kandidaten. De lijst is er immers op gericht een fractie te vormen, die zo goed mogelijk in overeenstemming is met de profielschets. Als na het vaststellen van de ontwerp kandidatenlijst kandidaten wegvallen of de ontwerp kandidatenlijst wordt gewijzigd door de vergadering, kan zich een situatie voordoen dat het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die de ontwerp kandidatenlijst heeft voorgelegd zich wil beraden of de ontwerp kandidatenlijst in de visie van dat bestuur of van die onafhankelijke kandidaatstellingscommissie nog voldoet aan de profielschets. Het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie heeft het recht in zo'n geval wijzigingen aan te brengen in het voorstel, met dien verstande dat er niets meer gewijzigd kan worden aan de plaatsing van reeds door de bevoegde vergadering geplaatste kandidaten. Vaak zal enige schorsing van de vergadering nodig zijn om dit beraad te doen plaatsvinden. (lid 12) Een dergelijke ingreep in het voorstel voor de nog te behandelen plaatsen op de kandidatenlijst dient niet lichtvaardig genomen te worden en dient gezien te worden als een "noodgreep" om een constructieve behandeling van de resterende kandidatenlijst mogelijk te maken.

Het kan gebeuren dat na publicatie van de ontwerp kandidatenlijst, maar voordat de vergadering plaatsvindt waarop de kandidatenlijst wordt vastgesteld, een kandidaat zich terugtrekt die door het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als beeldbepalend voor de lijst wordt gezien. Dan bestaat de mogelijkheid een tot dat moment nog niet beschikbare kandidaat te betrekken bij een aangepast voorstel, mits de vergadering vooraf aan de behandeling van de ontwerp kandidatenlijst expliciet ermee akkoord is dat de nieuwe kandidaat wordt betrokken bij het vaststellen van de kandidatenlijst. (lid 13) Deze bepaling dient gezien te worden als een "noodgreep" om te bewerkstelligen dat de partij op een goede wijze aan de verkiezingen kan deelnemen.

Mede om te voorkomen dat een niet door de vergadering gewenste kandidaat plaats na plaats wordt weggestemd, bestaat de mogelijkheid dat de vergadering een op de ontwerp kandidatenlijst geplaatste kandidaat buiten de besluitvorming plaatst. Dit schrappen van een kandidaat vergt een meerderheid van tweederde van de stemmen, in een schriftelijke stemming. Een dergelijke beslissing is niet mogelijk bij een kandidaat aan wie door de vergadering al een plaats is toegekend.

De bepalingen in dit artikel zijn grotendeels een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij. Twee veranderingen worden mogelijk gemaakt ten opzichte van de huidige reglementen:

- *het aanpassen van de ontwerp kandidatenlijst door bestuur of onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als door het terugtrekken van kandidaten of een door de vergadering aangebrachte wijziging het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie concludeert dat de ontwerp kandidatenlijst niet meer voldoet aan de profielschets voor de fractie;*
- *de mogelijkheid voor de vergadering om een nog niet definitief geplaatste kandidaat met een gekwalificeerde meerderheid buiten de besluitvorming te plaatsen.*

Artikel 1.13. Het opzeggen van vertrouwen in een persoon in de functie die hij bekleedt

In dit artikel wordt geregeld dat de bevoegde vergadering het vertrouwen kan opzeggen in een functionaris die verantwoording schuldig is aan die vergadering. Op die wijze kan een bestuurslid worden afgezet of kan een gemeenteraadslid worden "teruggeroepen". In de tekst van dit artikel is expliciet sprake van het opzeggen van vertrouwen in een lid ten aanzien van de functie die hij bekleedt. Het gaat dus altijd om de vervulling van een functie en betreft niet een vertrouwen in algemene zin of in de persoon als zodanig. Als dat laatste aan de orde is en de daarbij voorgeschreven relevante invalshoeken zijn aan de orde, dient een vergadering een verzoek tot roeyement te overwegen. Bij het "terugroepen" van een lid in een vertegenwoordigende functie wordt verder verwezen naar artikel 1.22. lid 12. In de praktijk wordt een beslissing om het vertrouwen in een persoon op te zeggen in een positie een "motie van wantrouwen" genoemd. In het openbaar bestuur wordt ook nog onderscheid gemaakt tussen een dergelijke motie van wantrouwen en de beslissing iemand te ontslaan. Binnen de partij is het echter niet goed mogelijk dat een bevoegde vergadering het vertrouwen opzegt en dat iemand dan toch in zijn positie blijft als niet ook een beslissing wordt genomen hem te ontslaan uit die functie. Daarom is in dit artikel een beslissing tot het opzeggen van vertrouwen gelijk gesteld met het ontslaan uit die functie. Een uitspraak over het opzeggen van het vertrouwen dient zowel de naam als de functie van de betrokkene te bevatten.

In de huidige reglementen is er niet een expliciet artikel over het opzeggen van vertrouwen in een persoon in een functie. Het vloeit echter voort uit verscheidene bepalingen dat een bevoegde vergadering bestuursleden kan ontslaan of het vertrouwen kan opzeggen in een volksvertegenwoordiger van de partij ("terugroeping").

Artikel 1.14. Besluitvorming over moties die uitmonden in een gevoel en een verzoek

Moties waarom het hier gaat, drukken een gevoel uit of monden uit in een verzoek. Als een motie uitmondt in een opdracht, gaat het feitelijk om een beslissing over een zaak, gegoten in de vorm van een motie: dergelijke moties vallen onder de bepalingen van de artikelen 1.6. en 1.7. en zijn wel degelijk vatbaar voor amendering. Het kenmerk van de moties waar het hier om gaat is, dat de vergadering over het betreffende onderwerp geen beslissing kan of wil nemen. Twee voorbeelden van het dictum van de moties waar het hier wel om gaat:

- "spreekt uit dat het onwenselijk is als de fractie hier medewerking aan verleent";
- "nodigt het bestuur uit overleg te voeren te openen met het bestuur van de coalitiepartners om te verkennen ...".

Een onoplosbare kwestie is wat er moet gebeuren als een motie uitmondt in een verzoek en degene aan wie het verzoek wordt gericht doet vooraf aan stemming over de motie een toezegging die overeenstemt met het verzoek. Feitelijk is een motie daarmee overbodig geworden. Het alsnog in stemming brengen en aannemen van een dergelijke motie kan tot uitdrukking brengen dat de vergadering geen vertrouwen heeft in degene die de toezegging heeft gedaan. Toch kunnen indieners of een vergadering er behoefte aan hebben dat de motie toch in stemming wordt gebracht en zelfs komt het voor dat degene tot wie de motie is gericht juist verzoekt om deze in stemming te brengen en aan te nemen (bijvoorbeeld om sterker te staan in onderhandelingen). Een andere kwestie is of een motie geamendeerd kan worden. In de tekst van dit artikel is ervoor gekozen om dat niet mogelijk te maken. Als andere deelnemers aan de vergadering menen dat de motie niet goed genoeg verwoordt wat uitgesproken zou moeten worden aan gevoelens of wat verzocht moet worden, dan is het beter een voorstel met een andere tekst voor te leggen of tegen de motie te stemmen. Dat neemt natuurlijk niet weg dat de indieners van een motie (binnen de verantwoordelijkheid van de eerste ondertekenaar) het recht hebben de tekst van de eigen motie, gehoord de beraadslaging, aan te passen.

De bepalingen in dit artikel zijn een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij. Nieuw is dat een motie die een gevoel uitdrukt of uitmondt in een verzoek wel door de indieners gewijzigd, maar niet door anderen geamendeerd kan worden.

Hoofdstuk 1.2. De ledenraadpleging

Artikel 1.15 tot en met 1.18. Bepalingen inzake de ledenraadpleging

De ledenraadpleging over de keuze van een persoon in een functie mondt, als de ledenraadpleging geldig is, uit in een gekwalificeerde voordracht aan de vergadering die de functie daadwerkelijk invult. Het reglement schrijft een dergelijke ledenraadpleging voor over de keuze van de lijsttrekker bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het Europees Parlement en die van de partijvoorzitter. Daarnaast kan een ledenraadpleging worden gehouden over andere functies, waarbij het altijd moet gaan om een lijsttrekker of een voorzitter, mits vooraf aan de kandidaatstellingsprocedure door de bevoegde vergadering is besloten om een ledenraadpleging te houden. Over de vervulling van andere dan de genoemde functies kan dus geen ledenraadpleging worden gehouden (zoals penningmeester of wethouder).

Om als kandidaat toegelaten te worden tot een ledenraadpleging, dient iemand voldoende relevante handtekeningen te overleggen, maar een bestuur of een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie kan ook de geschiktheid beoordelen tegen het licht van de profielschets voor de te vervullen functie. Aan een lijsttrekker of partijvoorzitter worden zwaardere eisen gesteld dan aan andere functies, zodat het niet alleen aan de kandidaat zelf is om te beoordelen of hij geschikt genoeg is voor de rol van lijsttrekker of partijvoorzitter. Indien de geschiktheid van een kandidaat wordt beoordeeld, mag geen acht worden geslagen op diens opvattingen. Deze bepaling is opgenomen, omdat het aan de leden is om te bepalen hoe zij de opvattingen van de kandidaten wegen bij hun oordeel in een ledenraadpleging. Voorkomen moet worden dat kandidaten die geschikt zijn al in een voortraject deelname wordt onthouden, omdat een bestuur of onafhankelijke commissie het politiek of inhoudelijk niet met hen eens is. Deze aanloop naar deelname aan een ledenraadpleging is erg gevoelig en het gaat ook om gevoelige posities. Uit een oogpunt van zorgvuldigheid naar kandidaten is daarom de mogelijkheid geopend om beroep aan te tekenen, indien zij menen dat zij ten onrechte worden uitgesloten van deelname (als kandidaat) aan een ledenraadpleging.

Over zaken kan een ledenraadpleging worden gehouden (behoudens uitzonderingen die opgesomd zijn). De uitkomst van een ledenraadpleging over een zaak is een beslissing. Een ledenraadpleging is dus niet bedoeld om een "peiling" te houden onder de leden. (artikel 1.18. lid 4) Een ledenraadpleging kan over een aantal opgesomde zaken niet worden gehouden, los nog van kwesties die in statuten of reglementen zodanig geregeld zijn dat geen ledenraadpleging daarover mogelijk is. Belangrijk is dat er een heldere vraagstelling is en dat de keuze wordt gegeven tussen twee antwoorden die beide realistisch zijn. Dat kan uiteraard ook zijn om voor of tegen een bepaald voorstel te zijn, als maar goed duidelijk is wat het verwerpen van het voorstel dan vervolgens betekent.

De artikelen over de ledenraadpleging bevatten overigens bepalingen over de ondersteuning van kandidaten, de minimale deelname om een ledenraadpleging geldig te maken, de wijze waarop de uitslag wordt bepaald e.d. In principe is het ook mogelijk een ledenraadpleging te houden waarbij drie of meer uitkomsten mogelijk zijn en waarbij de leden een voorkeursvolgorde van die alternatieven moeten bepalen. Bij het organiseren van een dergelijke ledenraadpleging is het belangrijk dat de verschillen tussen die alternatieven heel duidelijk zijn voor iedereen, omdat anders onnodige verwarring optreedt.

Indien bij een ledenraadpleging over een functie drie of meer kandidaten betrokken zijn, wordt gestemd door de deelnemende leden door een voorkeursvolgorde weer te geven. De uitslag van een dergelijke stemming wordt bepaald via het systeem van "alternative vote". Op deze manier is het mogelijk een stemming in één keer te houden en toch uit te komen op een kandidaat die minstens de helft van de uitgebrachte geldige stemmen op zich verenigt. Het werkt als volgt.

Elke stemgerechtigde plaatst de beschikbare kandidaten in de volgorde van zijn voorkeur. Op de eerste plaats zet hij dus de kandidaat die hij het liefste in de functie ziet, op de tweede plaats degene die hij vervolgens het liefste heeft als de kandidaat van zijn eerste voorkeur afvalt, enzovoort. Bij het bepalen van de uitslag wordt eerst gekeken naar de eerste voorkeur bij alle geldig uitgebrachte stemmen. Als geen enkele kandidaat meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen heeft behaald, valt de kandidaat met de minste stemmen af. Van de stemmers waarvan de eerste voorkeur wegvalt, wordt vervolgens gekeken wat hun tweede voorkeur is. Die stemmen worden opgeteld bij de betreffende kandidaten in de eerste ronde. Als opnieuw geen enkele kandidaat een meerderheid heeft behaald, dan valt opnieuw de kandidaat af die de minste stemmen op zich heeft verenigd. Bij de stemmers op die vervallen kandidaat wordt gekeken naar welke kandidaat hun volgende voorkeur uitgaat en die stemmen worden bij de betreffende kandidaten opgeteld. Dit gaat zo door tot dat een kandidaat een meerderheid van stemmen op zich heeft verzameld.

Als de stemmen erg verdeeld zijn, kan het voorkomen dat pas een winnaar bekend is als er nog maar twee kandidaten zijn overgebleven.

De bepalingen in dit artikel zijn in belangrijke mate een combinatie van bepalingen in de huidige reglementen en de bestaande routines in de partij.

In de nieuwe tekst is opgenomen dat de leden die een kandidaat ondersteunen ten behoeve van deelname aan een ledenraadpleging ook stemgerechtigd dienen te zijn bij die ledenraadpleging zelf. Dat was ook de bedoeling in de huidige reglementen, maar het was niet expliciet geregeld, wat vragen opriep in de praktijk.

Een nieuw element is dat bij een ledenraadpleging over personen ook waarborgen aanwezig zijn dat de kandidaten daadwerkelijk in staat moeten zijn (uiteraard gemeten naar de profielschets) de functie te vervullen; daarbij mag dat oordeel niet gaan over hun opvattingen, maar betreft dit hun geschiktheid. Deze restrictie kan helpen te voorkomen dat bijvoorbeeld bij een lijsttrekkerschap kandidaten meedingen die vooral strategisch meedoen om beter in beeld te zijn voor een hoge plaats op een kandidatenlijst, maar niet voldoen aan de eisen die je aan een lijsttrekker moet stellen.

In het zelden voorkomende geval dat bij een ledenraadpleging over personen twee of meer kandidaten een gelijk aantal stemmen behalen, terwijl toch één van hen moet afvallen, is in het voorstel geregeld dat dan het lot beslist.

Hoofdstuk 1.3. Het lidmaatschap

Artikel 1.19. Het verkrijgen van het lidmaatschap

In dit artikel zijn uitvoeringsregels opgenomen over de wijze waarop een nieuw lid zich moet aanmelden en de wijze waarop de aanmelding wordt getoetst en verwerkt. Als een lid het lidmaatschap wil beëindigen, doet hij dat ook bij het partijbestuur. Ook een opzegging bij de secretaris van de afdeling of het geven van kennis van het overlijden van een lid bij de secretaris van de afdeling kan worden gezien als opzegging bij het partijbestuur, waarbij de secretaris van de afdeling er zorg voor draagt dat het bericht wordt verwerkt.

De bepaling dat iemand die als lid geweigerd wordt daartegen in beroep kan gaan, is geschrapt. Als iemand wordt geweigerd als lid dient dit volgens de voorgestelde tekst gemotiveerd te worden naar betrokkene. Bij het schrappen van de beroepsmogelijkheid is er rekening mee gehouden dat het in het belang is van de partij om zo veel mogelijk leden te hebben: het afwijzen van een aspirant lid berust daarom altijd op een dwingende reden, zoals recent royement of het bij herhaling lid worden en dan weer snel opzeggen of wegens contributieschuld afgevoerd worden. Het gaat overigens maar om een enkel geval per jaar.

Artikel 1.20. Het verkrijgen van de ledenrechten

In dit artikel wordt geregeld dat een toegelaten lid de ledenrechten pas kan uitoefenen als de eerste contributiebetaling binnen is en hij die zelf heeft verricht.

Met het doorlopen van enkele stappen (aanmelding - toelating - betalen eerste contributie) wordt bewerkstelligd dat er in voldoende mate een drempel is voor geïnteresseerden die in een impuls zich hebben aangemeld of mensen die uitsluitend tijdelijk lid willen zijn om bijvoorbeeld een bepaalde kandidaat te steunen in een kandidaatstellingsprocedure.

In het huidige reglement is er een wachttijd van zes weken tussen het innen van de eerste contributie en het uitoefenen van ledenrechten. Deze periode volgt op de tijd die verstrijkt tussen de aanmelding als lid en het toegelaten worden als lid, onder voorbehoud van bezwaren die nog gemaakt kunnen worden. Er is in de nieuwe tekst voor gekozen dat de ledenrechten kunnen worden uitgeoefend als men als lid is toegelaten en vervolgens de eerste betaling binnen is, waarbij de toelating pas kan worden meegedeeld als de periode dat bezwaar gemaakt kan worden is verstreken. De wachttijd ligt daardoor direct na de aanmelding als lid, als de leden van het partijbestuur en het bestuur van de afdeling waartoe het kandidaat-lid zal gaan behoren de gelegenheid hebben om bezwaar te maken tegen het lidmaatschap.

Artikel 1.21. Plaatsing op een kandidatenlijst

Wie de partij vertegenwoordigt, dient lid te zijn van de partij. Daarop is alleen een uitzondering mogelijk als het partijbestuur toestaat dat iemand wordt geplaatst op een (ontwerp)kandidatenlijst die (nog) geen lid is van de partij of om verklaarbare redenen niet tijdig lid kon worden van de partij.

Hoewel de noodzaak om lid te zijn van de partij bij het vervullen van de positie als volksvertegenwoordiger van de partij voortvloeit uit tal van bepalingen in de huidige statuten en reglementen, is dat niet expliciet geregeld. Door dat wel te doen, wordt een basis gegeven onder de bepalingen die hier van uit gaan.

De regels over het lid worden van de partij en het verkrijgen van ledenrechten zijn zodanig aangepast dat, als iemand op een laat moment in de kandidaatstellingsprocedure lid wordt en, vaak omwille van zijn maatschappelijke functie, niet eerder lid kon zijn, het partijbestuur per geval kan beoordelen dat dispensatie wordt gegeven voordat de (ontwerp)kandidatenlijst wordt vastgesteld. Ook wordt de mogelijkheid geopend, voor bijzondere omstandigheden, dat het partijbestuur in een concreet geval instemt met plaatsing van een kandidaat die (nog) geen lid is.

Hoofdstuk 1.4. Bemiddeling, toezicht en beroep

Artikel 1.22. Bemiddeling en toezicht

In situaties waarin zulke spanningen optreden dat betrokkenen maatregelen vragen of als het partijbestuur zelf overweegt maatregelen te nemen in een bepaalde conflictsituatie, is het veelal wenselijk het conflict te analyseren en na te gaan of in onderling overleg een oplossing te bereiken is. Dit artikel regelt de wijze waarop deze bemiddeling dient plaats te vinden. Natuurlijk is het zeer wel mogelijk dat al eerder stappen zijn gezet om de spanning in kaart te brengen of om er wat aan te doen. Dergelijke eerdere pogingen zullen door een commissie van goede diensten niet genegeerd worden, maar komen niet in de plaats van de voorgeschreven gang van zaken via een commissie van goede diensten.

Als de kwestie om meer mensen tegelijk gaat, opent lid 6 de mogelijkheid om toch met één commissie te werken om de procedure transparant te houden.

Dit artikel komt qua inhoud overeen met de bepalingen in de huidige reglementen.

Artikel 1.23. Het beroep

Dit artikel geeft bepalingen omtrent de vereisten aan een beroep en de mogelijkheid en betekenis van voorlopige voorzieningen die het partijbestuur in een kwestie treft of heeft getroffen.

Dit artikel komt qua inhoud overeen met de bepalingen in de huidige reglementen.

Artikel 1.24. De beroepscommissie

Dit artikel regelt het functioneren van de beroepscommissie als zodanig.

Dit artikel komt qua inhoud overeen met de bepalingen in de huidige reglementen.

Hoofdstuk 1.5. De geldmiddelen en de contributies

Artikel 1.25. De contributies

Dit artikel regelt de contributies die voor alle leden gelden en de aanvullende en specifieke contributies voor leden in functies die zij direct of indirect namens de partij bekleden in aanvulling op de algemene contributies. In lid 5 wordt geregeld dat de inkomsten van afdelingen of gewesten uit specifieke contributies bedoeld zijn voor het voeren van campagne. Hieronder kan ook de "permanente campagne" worden verstaan. De groep leden die aanvullende contributies verschuldigd is, is groter dan de groep leden die specifieke contributies verschuldigd zijn. Specifieke contributies, die worden vastgesteld en geheven door afdelingen en gewesten (via de besturen daarvan) komen van de leden van fracties die tot stand zijn gekomen op basis van de door de partij ingediende kandidatenlijst en de bestuurders die op voordracht van een dergelijke fractie benoemd zijn. Het gaat dus in de praktijk om raadsleden, Statenleden, leden van waterschapsbesturen, wethouders en gedeputeerden. Bij de aanvullende contributies gaat het om dezelfde groep, maar dan aangevuld met bestuurders die hun positie mede aan de partij hebben te danken, zoals burgemeesters, Commissarissen van de Koningin e.d. Verder betreft het de leden van de Tweede en Eerste Kamerfractie, de leden van de delegatie in het Europees Parlement, bewindspersonen die door de partij zijn voorgedragen e.d. In de praktijk is het onderscheid tussen de verschillende vormen van contributie voor sommigen lastig. Het is

echter vergelijkbaar met de heffing van belastingen: die zijn afkomstig van verschillende organen en hebben een uiteenlopende grondslag. Voor de specifieke contributies geldt dat deze worden vastgesteld (ook de hoogte ervan) door afdelingsbesturen en gewestelijke besturen en dat deze ook verantwoordelijk zijn voor de inning. Vervolgens zijn zij ook verantwoordelijk voor de besteding, met dien verstande dat de inkomsten uit specifieke contributies aangewend moeten worden voor campagneactiviteiten. Indien een afdelingsbestuur of gewestelijk bestuur afziet van het heffen van dergelijke specifieke contributies, dan beschikken zij over minder middelen om campagneactiviteiten te financieren.

Dit artikel komt qua inhoud overeen met de bepalingen in de huidige reglementen. Er wordt bij de aanvullende en specifieke contributies in het voorstel scherp onderscheid gemaakt tussen aanvullende contributies die door of vanwege het partijbestuur worden opgelegd en specifieke contributies die door andere geledingen kunnen worden opgelegd.

Artikel 1.26. De geldmiddelen en de controle

Dit artikel bevat bepalingen over de afdracht uit de centrale middelen aan afdelingen en gewesten, over het sparen voor en uitkeren uit het gevormde fonds van gelden voor campagnes en nadere regels over de jaarlijkse financiële verslaggeving. In lid 4 wordt vastgelegd dat de geledingen van de partij in principe autonoom zijn in de besteding van de middelen die zij ter beschikking hebben gekregen van het partijbestuur, maar dat zij zich daarbij te houden hebben aan eventuele richtlijnen van het partijbestuur. Dat kan zowel gaan om voorschriften over de gang van zaken binnen de geleding zelf (over het beheer van de middelen, dubbele autorisatie bij hoge uitgaven, de wijze van controle en verantwoording) als over de relatie met het partijbestuur (het indienen van de begroting en de jaarstukken, het verschaffen van inlichtingen).

De inhoud van dit artikel komt overeen met hetgeen in de huidige reglementen is geregeld. De vormvereiste van een werkplan van afdelingen en gewesten om de jaarlijkse afdracht te verkrijgen is geschrapt.

Artikel 1.27. Overige bepalingen inzake de geldmiddelen

De partij kent, op het niveau van afdelingen en gewesten, stichtingen om te fungeren als werkgever of om specifieke activiteiten te bekostigen. Het bestuur van dergelijke stichtingen is meestal samengesteld uit het bestuur van de betreffende geleding of andere partijgenoten. Indien direct of indirect inkomsten van een dergelijke stichting voortkomen uit de kas van de partij of regels die de partij stelt, is het noodzakelijk dat het in stand houden of de oprichting van een dergelijke stichting wordt goedgekeurd door het partijbestuur. Als er immers problemen optreden met een dergelijke stichting, dan is de partij deels of ten volle aansprakelijk bij vorderingen of faillissement. Dit vergt bovendien dat er sprake moet zijn van transparantie bij een dergelijke stichting, hetgeen wordt bewerkstelligd door de eis dat over het beheer en de uitgaven van inkomsten die uit de partijkas of op grond van regels van de partij voortkomen jaarlijks verantwoording wordt afgelegd.

Dit artikel is nieuw en vloeit voort uit een bespreking van een voorstel van het partijbestuur in de Verenigingsraad.

Hoofdstuk 1.6. Integriteit

Artikel 1.28. De erecode en de verklaring bij de kandidaatstelling

Een partij wordt aangekeken op de houding en het gedrag van de leden. Dat is des te sterker het geval als die leden een prominente positie in of namens de partij bekleden of hebben bekleed. Wie namens de partij een vertegenwoordigende functie in het openbaar bestuur gaat bekleden, passeert een kandidaatstellingsprocedure, waarin afspraken over het gewenste gedrag ter tekening worden voorgelegd (de gedragscode). Voor alle andere leden is het niet of slecht mogelijk afspraken te maken onder druk van een dergelijke procedure. Het is daarom wenselijk een kapstokbepaling te hebben die een "erecode" toelaat die voor alle leden opgaat. Een en ander richt zich overigens primair op het optreden van een partijgenoot in het (semi-)publieke domein. Tevens zijn de eisen aan partijgenoten niet anders dan die welke gesteld worden aan iedereen die optreedt in het publieke en semi-publieke domein; als betrokkenen door de buitenwacht en vanuit de partij worden gezien als lid van de partij, kan de partij hen ook aanspreken op het gedrag in het (semi-)publieke domein.

Aan leden van de partij die via een kandidaatstellingsprocedure een functie (willen) bekleden die zij in directe of indirecte zin aan de partij te danken hebben, wordt een verklaring ter ondertekening voorgelegd die behalve de bepalingen van de erecode ook bepalingen bevat die specifiek gericht zijn op het bekleden van een politieke functie. Bij dat laatste kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het opgeven van een zetel die wordt ingenomen in een vertegenwoordigend lichaam na verkozen te zijn op de kandidatenlijst van de partij, als men het lidmaatschap beëindigt of kwijtraakt of uit de fractie wordt gezet.

Dit is een nieuw artikel, al wordt hiermee voortgebouwd op de gedragscode waarvan ook in de huidige reglementen sprake is, maar die thans "erecode" wordt genoemd.

Artikel 1.29. De Commissie Integriteit

Dit artikel regelt de wijze van werken van de Commissie Integriteit en de benoeming van de leden.

Dit artikel is nieuw.

Artikel 1.30. Persoonsgegevens en privacy

De partij vraagt op verschillende momenten van leden persoonlijke informatie op. In het kader van de scouting of kandidaatstelling, maar ook in een register van beschikbare leden voor de vervulling van bestuurlijke functies e.d. Dergelijke informatie wordt zowel schriftelijk als elektronisch vastgelegd. Dit artikel bevat een kapstokbepaling om zorgvuldig met dit soort gegevens om te gaan en om te bewerkstelligen dat een betrokkene kennis kan nemen wat over hem wordt bewaard of opgeslagen.

Dit artikel is nieuw en is uit het oogpunt van zorgvuldig omgaan met privacygegevens opgenomen.

Hoofdstuk 1.7. Overige bepalingen

Artikel 1.31. De binding aan het verkiezingsprogramma

Dit artikel bevat bepalingen over de binding van leden van de partij in vertegenwoordigende lichamen aan het programma of aan een door de fractie afgesloten akkoord. Tevens biedt dit artikel regels over de wijze waarop een lid in een dergelijke functie of de kandidaat voor een vertegenwoordigende functie een voorbehoud kan maken op een onderdeel.

Dit artikel bevat de tekst van artikel 8 van het huidige huishoudelijk reglement, aangevuld met een soortgelijke bepaling ten aanzien van een door een fractie gesloten akkoord bij de vorming van een college of een kabinet.

Artikel 1.32. Evenwichtige vertegenwoordiging

Dit artikel bevat de bepaling dat fracties, besturen, commissies e.d. evenwichtig moeten zijn samengesteld en dat de besturen die hierbij betrokken zijn een actief beleid voeren om deze evenwichtige vertegenwoordiging goed mogelijk te maken.

Dit artikel is identiek aan artikel 11 uit het huidige huishoudelijk reglement.

Artikel 1.33. De zittingsduur

In principe is er geen bezwaar als iemand een functie in of namens de partij gedurende langere tijd vervult. Bij een aantal functies zijn in de statuten of in de reglementen bepalingen opgenomen, op grond waarvan de zittingsduur in een bepaalde functie wel gelimiteerd is. Als dergelijke bepalingen niet aanwezig zijn, dan is het niet toegestaan op een andere wijze de zittingsduur te beperken. Daar staat tegenover dat als iemand een functie in of namens de partij een langere tijd vervult, het verstandig is om bij de kandidatuur of verkiezing voor een nieuwe periode weer eens kritisch te kijken of die keuze nog ver-

standig is. Centraal staan daarin het belang van de partij en het functioneren van het openbaar bestuur. Deze toets vindt plaats nadat iemand minstens 12 jaar een functie heeft vervuld en door kandidaatstelling of verkiezing een nieuwe zittingsperiode aan de orde is.

Dit artikel is nieuw. Er is een zodanige "wildgroei" van pseudoregelgeving via profielschetsen bij kandidaatstellingen, dat het verstandig is een heldere lijn te trekken in de partij.

Als het gaat om het extra motiveren van de wenselijkheid van voortzetting van de zittingsduur van een lid in een bepaalde positie in of namens de partij (bestuurslid, gemeenteraadslid) is gekozen voor een periode van minstens 12 jaar, omdat dit overeenstemt met 3 volle perioden in het openbaar bestuur, bij reguliere verkiezingen.

Artikel 1.34. De jongerenorganisatie

Dit artikel bevat een bepaling ten aanzien van de jongerenorganisatie van de partij.

Dit artikel is identiek aan artikel 14 uit de huidige reglementen.

Artikel 1.35. Leden in dienstverband bij de partij

Medewerkers van de partij of van fracties zitten in een bijzondere positie. Als zij bijvoorbeeld medewerker zijn van het partijbureau of van de fracties in Tweede Kamer, Eerste Kamer en van de delegatie in het Europees Parlement, is het niet mogelijk dat zij ook deelnemen in partijbestuur, beroepscommissie, presidium of Verenigingsraad.

In dergelijke situaties worden de rechten van leden die een dienstverband hebben bij de partij beknot om ongewenste vermenging van verantwoordelijkheden te voorkomen.

Op lokaal of regionaal niveau kan het voorkomen dat gronden bestaan voor dispensatie van deze onverenigbaarheid, in een concreet geval. Een dergelijke dispensatie kan op verzoek dor het partijbestuur verleend worden, en geldt voor een daarbij te bepalen termijn.

Dit is een nieuw artikel, dat is opgebouwd uit elementen die verspreid in de huidige statuten en reglementen waren opgenomen.

Het artikel over het aanpassen van de reglementen is verschoven naar de statuten.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 2. De Afdelingen

(AMENDEERBAAR)

Artikel 2.1. De taken van de afdeling

De taken van de afdeling zijn:

- het organiseren van de deelname aan de verkiezing van de gemeenteraad, de deelgemeenteraad of de stadsdeelraad, onder meer door het maken van een verkiezingsprogramma en het opstellen en indienen van een kandidatenlijst;
- het adviseren van de gemeenteraadsfractie ten aanzien van de lokale politiek;
- het beoordelen van het onderhandelingsresultaat bij de vorming van een nieuw college van burgemeester en wethouders, waarbij de gemeenteraadsfractie voorstelt om daaraan deel te nemen;
- het werven van leden voor bestuurlijke en vertegenwoordigende functies;
- het bevorderen van het politieke debat binnen en buiten de afdeling op lokaal niveau;
- de voorbereiding van en de deelname aan het congres;
- de voorbereiding van en de deelname aan de gewestelijke vergadering;
- alle overige activiteiten om leden te werven, om de leden de gelegenheid te geven actief deel te nemen in de partij en het gedachtegoed van de partij uit te dragen.

Artikel 2.2. De afdelingsvergadering

- De afdelingsvergadering is het hoogste gezag binnen de afdeling.
- De afdelingsvergadering komt minstens twee maal per jaar bijeen en verder zo vaak als het afdelingsbestuur dat nodig acht of als een aandeel van de leden van de afdeling conform artikel 2.3, lid 6 daarom verzoekt.
- De afdelingsvergadering is openbaar, tenzij de vergadering anders besluit.
- Stemgerechtigd zijn de ter vergadering aanwezige leden die deel uitmaken van de afdeling.
- Een lid van het partijbestuur of van het bestuur van het gewest waartoe de afdeling behoort heeft de bevoegdheid elke vergadering van de afdeling of het bestuur daarvan bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
- Een lid van de fractie legt desgevraagd verantwoording af aan de afdelingsvergadering.
- Een wethouder heeft het recht de vergadering te informeren over het gevoerde en te voeren beleid en de vergadering heeft het recht daarover informatie aan de wethouder te vragen.
- Indien een door de partij voorgedragen wethouder geen deel uitmaakt van de betrokken afdeling, dan neemt de betreffende wethouder deel aan de afdelingsvergadering met raadgevende stem.
- Indien een afdeling twee of meer gemeenten omvat, kan de ledenvergadering besluiten de lokale politiek te behandelen in vergaderingen waarvoor de leden worden uitgenodigd die woonachtig zijn in de betreffende gemeente. De bepalingen in de leden 4, 6 en 7 worden daarbij overeenkomstig toegepast.

Artikel 2.3. De uitnodiging voor en de verslaglegging van de afdelingsvergadering

- De aankondiging van de afdelingsvergadering dient tenminste 3 weken voor de vergadering bij de leden te zijn bezorgd.
- De uitnodiging voor de afdelingsvergadering, de agenda en eventuele voorstellen dienen uiterlijk 7 dagen vóór de vergadering bij de leden te zijn bezorgd. Indien ter vergadering het vaststellen van een kandidatenlijst dient plaats te vinden, worden de ontwerp-kandidatenlijst en een toelichting daarop uiterlijk 14 dagen voor de vergadering bij de leden bezorgd.

- De uitnodiging wordt schriftelijk verstuurd, maar kan digitaal verstuurd worden aan leden die hebben aangegeven dat hun e-mailadres voor partijberichten gebruikt mag worden.
- De uitnodiging voor de afdelingsjaarvergadering dient de leden tijdig te bereiken, waarna zij minstens 14 dagen de gelegenheid hebben voorstellen in te dienen en namen te noemen voor de te verkiezen functies. Deze voorstellen dienen uiterlijk 7 dagen voor de jaarvergadering bij de leden te zijn bezorgd.
- In spoedeisende gevallen kan van de in de leden 1 en 2 genoemde termijnen worden afgeweken, met dien verstande dat de aankondiging respectievelijk uitnodiging, agenda en eventuele voorstellen uiterlijk twee dagen vóór de extra vergadering bij de leden dienen te zijn bezorgd.
- Het afdelingsbestuur moet een onderwerp agenderen op de eerstvolgende afdelingsvergadering, indien:
 - dit door minstens 10% van de leden wordt verlangd in afdelingen die minder dan 200 leden tellen;
 - dit door minstens 20 leden wordt verlangd in afdelingen die 200 leden of meer tellen.Als de behandeling van dat onderwerp dat verlangt, wordt zo spoedig mogelijk een afdelingsvergadering belegd waarop dat onderwerp is geagendeerd.
- De secretaris draagt zorg voor een verslag van de afdelingsvergadering. Dat verslag kan bestaan uit een besluitenlijst. Het verslag wordt vastgesteld in een volgende afdelingsvergadering.

Artikel 2.4. Nadere bepalingen over afdelingsvergaderingen

algemene bepalingen

- Jaarlijks in het laatste kalenderkwartaal houdt de afdeling een vergadering waarop het werkplan en de begroting voor het daarop volgende jaar worden vastgesteld. Indien een afdelingsbestuur daartoe besluit, kan een werkplan een periode beslaan van twee jaar en dient dit spoedig na de verkiezing van het afdelingsbestuur voorgelegd te worden aan de afdelingsvergadering.
- In het eerste kalenderkwartaal houdt de afdeling haar jaarvergadering, waarop:
 - het beleid van het afdelingsbestuur in het voorafgaande kalenderjaar wordt besproken aan de hand van het financieel verslag en het jaarverslag;
 - de door de kascontrolecommissie aan de hand van betalingsbewijzen gecontroleerde financiële rekening over het voorgaande kalenderjaar wordt vastgesteld; in geval van goedkeuring wordt door de vergadering de penningmeester daarmee decharge verleend;
 - de leden van het afdelingsbestuur en de leden van de kascontrolecommissie worden gekozen alsmede de afgevaardigde(n) en plaatsvervangend afgevaardigde(n) naar het congres, de gewestelijke vergadering en, als de afdeling daarvoor een afgevaardigde mag aanwijzen conform artikel 2.6. lid 1 de Politieke Ledenraad.
- Kandidaten voor de in lid 2, sub c genoemde functies worden gesteld door de leden van de afdeling conform artikel 2.3. lid 4, maar uiterlijk voor aanvang van de jaarvergadering.
- De verkiezingen van de leden van het afdelingsbestuur, de kascontrolecommissie en de (plaatsvervangend) afgevaardigden gebeuren telkens voor een periode van twee jaar, zodat deze verkiezingen het ene jaar wel en het andere jaar niet plaatsvinden, tenzij opengevallen plaatsen vervuld moeten worden.

(plaatsvervangende) afgevaardigde(n) naar het congres

- Het aantal te kiezen (plaatsvervangende) congresafgevaardigden is afhankelijk van het ledental. Elke afdeling kiest per 500 leden of een gedeelte daarvan één afgevaardigde voor het congres. Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan het congres. Bij tussentijdse oprichting, samenvoeging of splitsing van (een) afdeling(en) geldt het ledental op de datum dat die wijziging ingaat.

(plaatsvervangend) afgevaardigde(n) naar de gewestelijke vergadering

- Het aantal afgevaardigden per afdeling naar de gewestelijke vergadering is afhankelijk van het ledental. Elke afdeling kiest per 100 leden of een gedeelte daarvan één afgevaardigde, met een maximum van 5 afgevaardigden. Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan de gewestelijke vergadering. Bij tussentijdse oprichting, samenvoeging of splitsing van (een) afdeling(en) geldt het ledental op de datum dat die wijziging ingaat.
- In geval van een tussentijdse vacature of indien een gewestelijk afgevaardigde verhinderd is een gewestelijke vergadering bij te wonen, regelt het afdelingsbestuur zijn vervanging. De afdelingssecretaris brengt het gewestelijk bestuur terstond van deze beslissing op de hoogte.

kascontrolecommissie

- De kascontrolecommissie bestaat uit minstens 2 leden, allen lid van de afdeling. De leden mogen geen deel uitmaken van het bestuur van de afdeling.
- De kascontrolecommissie onderzoekt na een boekjaar en als de penningmeester het concept financieel verslag heeft opgemaakt de feitelijkheid en rechtmatigheid van de inkomsten en uitgaven, alsmede de posten op de balans. Op grond van het verrichte onderzoek brengt de kascontrolecommissie verslag uit aan de afdelingsvergadering, voorafgaande aan de behandeling van het financieel verslag.
- Indien in het eerste kwartaal van een jaar waarin de leden van het afdelingsbestuur worden gekozen verkiezingen plaatsvinden voor de gemeenteraad, is het toegestaan de verkiezingen als bedoeld in lid 2, sub c te laten plaatsvinden in het tweede kwartaal.

Artikel 2.5. Het afdelingsbestuur

- Het afdelingsbestuur bestaat uit minstens 3 door de afdelingsvergadering op de jaarvergadering gekozen leden, waarbij elk lid deel uitmaakt van de afdeling. De voorzitter, secretaris en penningmeester worden in functie gekozen. De afdelingsvergadering bepaalt het aantal leden van het afdelingsbestuur.
- Leden van de gemeenteraadsfractie en leden van het college van burgemeester en wethouders mogen geen lid zijn van het afdelingsbestuur. De voorzitter van de gemeenteraadsfractie en wethouders kunnen de vergaderingen van het bestuur bijwonen, met raadgevende stem. Indien de fractievoorzitter verhinderd is, kan hij zich laten vervangen door een ander fractielid.
- De leden van het afdelingsbestuur kunnen te allen tijde, samen of afzonderlijk, door de ledenvergadering als lid van het bestuur worden ontslagen.
- De leden van het afdelingsbestuur treden tweejaarlijks af op de jaarvergadering, maar zijn terstond herkiesbaar. Bij tussentijds aftreden van een bestuurslid kan de afdelingsvergadering in de opengevallen plaats voorzien, mits deze verkiezing is geagendeerd. Indien een in functie gekozen bestuurslid tussentijds terugtreedt of wordt ontslagen, dan voorziet de afdelingsvergadering uiterlijk in de eerstvolgende jaarvergadering in de vacature.
- Voor zover in de statuten of de reglementen niet anders is bepaald, is het afdelingsbestuur verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken van de afdeling.
- Het afdelingsbestuur draagt er zorg voor dat de leden van de gemeenteraadsfractie en de wethouders die door de gemeenteraadsfractie of een door de partij erkende gemeenschappelijke fractie zijn voorgedragen worden uitgenodigd voor het bijwonen van de afdelingsvergadering. Indien een wethouder geen deel uitmaakt van de afdeling, neemt hij aan de afdelingsvergadering deel met raadgevende stem.
- Een lid van het afdelingsbestuur heeft de bevoegdheid elke vergadering van de gemeenteraadsfractie bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
- De penningmeester draagt er zorg voor dat de vastgestelde begroting en het werkplan van de afdeling worden toegezonden aan het partijbestuur, op basis waarvan de afdeling kan beschikken over de afdracht aan de afdeling uit de centrale middelen.

Artikel 2.6. Deelname aan de Politieke Ledenraad

1. In afdelingen van meer dan 0,8% van het ledental van de partij worden in afzonderlijke verkiezingen door de ledenvergadering een afgevaardigde en een plaatsvervanger gekozen voor de Politieke Ledenraad. Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan de Politieke Ledenraad. Bij tussentijdse oprichting, samenvoeging of splitsing van (een) afdeling(en) geldt het ledental op de datum dat die wijziging ingaat. Deze verkiezing gebeurt voor een periode van twee jaar.
2. In onderling overleg bepalen de besturen van afdelingen die samen een afgevaardigde hebben naar de Politieke Ledenraad op welke wijze de afgevaardigde en de plaatsvervanger worden aangewezen. Indien de betrokken besturen verzuimen afspraken te maken of daar onderling niet uitkomen, kan het gewestelijk bestuur de kandidaatstelling organiseren uit de leden van de betrokken afdelingen en de wijze van verkiezen bepalen. Deze aanwijzing of verkiezing gebeurt voor een periode van twee jaar.
3. Op gelijke wijze bepalen de besturen van de in het buitenland gevestigde afdelingen op welke wijze, in afzonderlijke verkiezingen, de afgevaardigde en de plaatsvervanger voor de Politieke Ledenraad worden aangewezen. Indien de betrokken besturen dit verzuimen of er niet uitkomen, kan het partijbestuur de kandidaatstelling organiseren uit de leden van de betrokken afdelingen en de wijze van verkiezen bepalen.
4. Afgevaardigden voor de Politieke Ledenraad betrekken de leden die ze vertegenwoordigen bij de voorbereiding van de vergadering van de Politieke Ledenraad, maar nemen deel zonder een gebonden stemopdracht. Afgevaardigden leggen verantwoording af aan de leden die ze vertegenwoordigen over het verloop van de vergadering van de Politieke Ledenraad en hun stemgedrag.

Artikel 2.7. Deelname aan de Verenigingsraad

1. In afdelingen van meer dan 0,8% van het ledental van de partij worden een afgevaardigde en een plaatsvervanger aangewezen uit en door het bestuur. Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan de vergadering van de Verenigingsraad. Bij tussentijdse oprichting, samenvoeging of splitsing van (een) afdeling(en) geldt het ledental op de datum dat die wijziging ingaat. Deze aanwijzing gebeurt voor een periode van twee jaar.
2. Indien een aantal afdelingen samen recht hebben op een afgevaardigde in de Verenigingsraad, dan bepalen de besturen van die afdelingen in onderling overleg op welke wijze de afgevaardigde en de plaatsvervanger worden aangewezen. Deze aanwijzing gebeurt voor een periode van twee jaar. Indien de betrokken besturen verzuimen afspraken te maken of daar onderling niet uitkomen, kan het gewestelijk bestuur bevoornden dat daarover afspraken gemaakt worden.
3. Afgevaardigden voor de Verenigingsraad betrekken de besturen die ze vertegenwoordigen bij de voorbereiding van de vergadering van de Verenigingsraad, maar nemen deel zonder een gebonden stemopdracht. Afgevaardigden leggen verantwoording af aan de besturen die ze vertegenwoordigen over het verloop van de vergadering van de Verenigingsraad en hun stemgedrag.

Artikel 2.8. Lokale afdeling van de Jonge Socialisten

1. Indien er een lokale afdeling van de Jonge Socialisten bestaat in het gebied van een afdeling, dan heeft deze lokale afdeling gelijke rechten als de leden ten aanzien van het doen van voorstellen, alsmede het indienen van moties en amendementen in de afdelingsvergadering.
2. Indien er een lokale afdeling van de Jonge Socialisten bestaat in het gebied van een afdeling, dan heeft deze lokale afdeling het recht met een lid deel te nemen aan de vergaderingen van het afdelingsbestuur, met raadgevende stem. Deze vertegenwoordiger dient lid te zijn van de partij.

Artikel 2.9. Afdelingen die niet samenvallen met één gemeente

1. Een afdeling kan door de afdelingsvergadering worden ingedeeld in onderafdelingen, indien een afdeling minstens twee gemeenten omvat of als de gemeente waarin de afdeling fungeert ingedeeld is in stadsdelen waar een vertegenwoordigend lichaam is ingesteld. Indien een afdeling onderafdelingen kent, vormt het bestuur van de afdeling ook het bestuur van de onderafdelingen. Het bestuur kan voor een onderafdeling een bestuurscommissie instellen die belast is met het bestuur van de onderafdeling. In een dergelijke bestuurscommissie en in het afdelingsbestuur kunnen geen leden deelnemen die deel uitmaken van een gemeenteraad of van het vertegenwoordigend college van een deelgemeente of van het bestuur van een gemeente of van die deelgemeente.
2. Indien een afdeling twee of meer gemeenten omvat, wordt bevorderd dat in het bestuur leden uit de verschillende gemeenten deelnemen. Indien een bestuurscommissie wordt ingesteld, kan het bestuur zich bij de samenstelling verstaan met de ledenvergadering van de onderafdeling of met de leden die in de betreffende gemeente wonen.
3. Indien in een gemeente democratisch gelegitimeerde binnengemeentelijke overheden bestaan, kan het partijbestuur ermee instemmen dat de afdelingen worden georganiseerd voor het gebied van deze binnengemeentelijke overheden. De bepalingen van dit reglement zijn zo veel mogelijk van toepassing op afdelingen die een deel van een gemeente omvatten. In dat geval beperkt een dergelijke afdeling zich bij de lokale politiek tot de activiteiten die samenhangen met de deelgemeente of het stadsdeel. Voor aangelegenheden die de gehele gemeente omvatten treedt dan de gemeenschappelijke vergadering van de leden van alle afdelingen in die gemeente op als bevoegde vergadering. Deze gemeenschappelijke vergadering kiest een federatiebestuur dat zo veel mogelijk voldoet aan de bepalingen met betrekking tot het bestuur van een afdeling, met dien verstande dat dit federatiebestuur en de gemeenschappelijke vergadering zich beperken tot de politiek van de gemeente als geheel.

TOELICHTING OP DE REGLEMENTEN DEEL 2.

DE AFDELINGEN

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

De reglementen voor de afdelingen dienen gelezen te worden in samenhang met artikel 6 van de statuten dat over de afdelingen gaat. Verder wordt gewezen op deel 5 van de reglementen dat gaat over de deelname aan het lokaal bestuur.

Verder wordt gewezen op de bepalingen in deel 1 van de reglementen, met name die over de orde van vergaderingen en de besluitvorming.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2.1. De taken van de afdeling

In dit artikel worden de taken van de afdeling opgesomd. In een grote afdeling, van honderden of meer dan duizend leden, zullen deze taken intensiever kunnen worden aangepakt dan in kleinere afdelingen. Kleinere afdelingen kunnen ervoor kiezen sommige taken samen met omliggende afdelingen te doen of om voor sommige taken aansluiting te zoeken bij een grotere afdeling. Dergelijke samenwerking wordt overgelaten aan de afdelingen.

In afdelingen die twee of meer gemeenten omvatten, dient de ledenvergadering een afspraak te maken hoe de lokale politiek wordt behandeld. Er kan voor gekozen worden de lokale aangelegenheden van de verschillende gemeenten te laten bij de ledenvergadering van de afdeling, maar er kan ook voor worden gekozen om lokale aangelegenheden alleen te behandelen met de leden die uit die gemeente afkomstig zijn. Dat kan ook leiden tot de oprichting van onderafdelingen, op basis van artikel 2.9. Omdat het nogal verschilt of een dergelijke afdeling die meer gemeenten omvat voortkomt uit een nodale structuur (een centrumgemeente waaraan één of meer kleinere randgemeenten zijn toegevoegd) of een plattelandsstructuur (een afdeling opgebouwd uit twee of meer enigszins vergelijkbare gemeenten), is het niet goed mogelijk met een vaste aanpak te werken.

De inhoud van dit artikel is ontleend aan het huidige reglement. De zogenaamde “experimenteerbepalingen” (een afdeling met meer dan 500 leden heeft de mogelijkheid te experimenteren met haar organisatorische vorm en kan op basis hiervan voorstellen aangaande de taken formuleren) zijn geschrapt, omdat hiermee niet in een behoefte werd voorzien. De bepaling waarin staat dat de afdeling de gemeenteraadsfractie adviseert over toetreding tot het college van burgemeesters en wethouders is gewijzigd in het beoordelen van de toetreding tot het college van burgemeester en wethouders.

Artikel 2.2. De afdelingsvergadering

In dit artikel is de positie van de afdelingsvergadering ten opzichte van de afdeling vastgelegd. Verder wordt de positie geregeld van leden van de fractie, wethouders en vertegenwoordigers van partijbestuur en gewestelijk bestuur ten opzichte van de afdelingsvergadering en het afdelingsbestuur.

De inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen. Toegevoegd is dat ook leden van het partijbestuur de afdelingsvergadering met raadgevende stem bij kunnen wonen.

Artikel 2.3. De uitnodiging voor en de verslaglegging van de afdelingsvergadering

In dit artikel is de wijze bepaald waarop de uitnodiging voor afdelingsvergaderingen en de daarbij behorende voorstellen kenbaar gemaakt worden aan de leden. Dit heeft als doel de besluitvorming in de afdelingsvergadering transparant te maken voor de leden, zodat zij optimaal in de positie zijn om deel te nemen aan het besluitvormingsproces tijdens de afdelingsvergadering.

De inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen. Toegevoegd is de bepaling dat de secretaris zorg moet dragen voor het maken van een verslag (minimaal een besluitenlijst) van de afdelingsvergadering dat in een volgende afdelingsvergadering wordt vastgesteld.

Artikel 2.4. Nadere bepalingen over afdelingsvergaderingen

In dit artikel zijn bepalingen opgenomen over de te houden jaarvergadering van de afdeling, de verkiezing en taken van de kascontrolecommissie en het aanwijzen van congresafgevaardigden en gewestelijk afgevaardigden en, als de afdeling daarvoor afgevaardigden mag aanwijzen, afgevaardigden naar de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad. In welke gevallen de afdeling een afgevaardigde mag aanwijzen voor de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad is uitgewerkt in de artikelen 2.6. en 2.7.

De benoemingstermijn voor de leden van het afdelingsbestuur, afgevaardigden, de leden van de kascontrolecommissie en dergelijke is voor alle functies gelijk getrokken op 2 jaar. Voor deze termijn is gekozen als compromis tussen de wens om de organisatorische lasten beperkt te houden (bij een jaarlijkse verkiezing dient het zoeken van geschikte kandidaten, de kandidaatstelling en de verkiezing elk jaar te gebeuren) en de ervaring dat in een vrijwilligersorganisatie een deel van de leden terugschrikt als de benoemingsduur een langere tijd bedraagt.

In inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen.
De taak van de kascontrolecommissie is toegevoegd.

Artikel 2.5. Het afdelingsbestuur

Artikel 2.5. beschrijft de samenstelling en verkiezing van het afdelingsbestuur en regelt de taken van het afdelingsbestuur. Ook is in dit artikel bepaald dat een lid van het afdelingsbestuur met raadgevende stem aanwezig kan zijn bij de vergaderingen van de gemeenteraadsfractie.

In dit artikel is een aantal wijzigingen opgenomen ten opzichte van het huidige reglement. Nieuw is dat geen vrije termijn meer opgenomen is voor de periode waarvoor de leden van het bestuur gekozen zijn (was één tot vier jaar), omdat in de statuten bepaald is dat dit voor een periode van twee jaar is. Die termijn van twee jaar gold ook al voor de verkiezing van afgevaardigden naar het congres, het gewest en de Politieke Ledenraad.
Verder is de bepaling geschrapt waarin het partijbestuur dispensatie kan geven aan een afdelingsbestuur voor de deelname van één lid van de gemeenteraadsfractie aan het afdelingsbestuur. Gelet op de taak van het afdelingsbestuur om de fractie te volgen is de conclusie getrokken dat in alle afdelingen de rollen gescheiden moeten blijven.
Nieuw is ook dat de penningmeester en secretaris in functie gekozen worden, wat in de praktijk meestal al wel gebeurde. Geschrapt is de verwijzing naar de zogenaamde “experimenteerartikelen”, waarin afdelingen met meer dan 500 leden de mogelijkheid hebben om te experimenteren met hun bestuurlijke organisatie. Hiervan is nooit gebruik gemaakt.

Artikel 2.6. Deelname aan de Politieke Ledenraad

In dit artikel is de verkiezing van de (plaatsvervangende) afgevaardigden voor de Politieke Ledenraad geregeld, alsmede de wijze waarop zij verantwoording afleggen.

De bepaling in de huidige reglementen waarin is opgenomen dat afdelingen die gezamenlijk met meer dan 500 leden hebben ook gezamenlijk een afvaardiging voor de Politieke Ledenraad kunnen kiezen, is gewijzigd: “meer dan 500 leden” is vervangen door “meer dan 0.8% van het ledental van de partij op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week van januari”. De reden hiervoor is dat een percentage van het totale ledenaantal beter aansluit bij de flexibiliteit van het ledenaantal van de partij.
Nieuw is opgenomen dat ook afdelingen uit het buitenland gezamenlijk tot een afvaardiging kunnen komen voor de Politieke Ledenraad. Indien zij dit verzuimen of indien zij hier niet uitkomen, is het partijbestuur aan zet.

Artikel 2.7. Deelname aan de Verenigingsraad

In dit artikel is de aanwijzing van de (plaatsvervangende) afgevaardigden naar de Verenigingsraad geregeld en de wijze waarop zij verantwoording afleggen.

In dit artikel is - evenals in artikel 2.6. - de bepaling opgenomen dat afdelingen die gezamenlijk meer dan 0.8% van het ledental van de partij tellen op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week van januari, een afgevaardigde mogen benoemen. De reden hiervoor is dat een percentage van het totale ledenaantal beter aansluit bij de flexibiliteit van het ledenaantal van de partij.
Verder is nieuw opgenomen dat de afgevaardigden voor de Verenigingsraad zonder gebonden stemopdracht (voorheen: “last”) opereren. Dit is in lijn met de wijze waarop dit voor afgevaardigden naar het congres en de gewestelijke vergadering is geregeld.

Artikel 2.8. Lokale afdeling van de Jonge Socialisten

Artikel 2.8. beschrijft de positie van de lokale jongerenafdeling ten opzichte van de afdeling.

De bepalingen over de lokale jongerenafdeling zijn nu samengebracht.

Artikel 2.9. Afdelingen die niet samenvallen met één gemeente

In dit artikel is vastgelegd op welke wijze de bepalingen in dit deel van het reglement van toepassing zijn op de situatie waarin er meerdere afdelingen binnen een gemeentegrens opereren of indien een afdeling werkt met onderafdelingen. In dat laatste geval kan een afdelingsbestuur voor één of meer onderafdelingen een bestuurscommissie instellen die de bestuurlijke taken van de onderafdeling vervult. Een dergelijke bestuurscommissie functioneert binnen de verantwoordelijkheid van het afdelingsbestuur.

Deze bepalingen zijn in overeenstemming met hetgeen in de huidige statuten en reglementen hierover is opgenomen. Nieuw is dat bij een indeling in onderafdelingen het bestuur van de afdeling eindverantwoordelijk is voor het bestuur van de onderafdelingen.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 3. De gewesten

(AMENDEERBAAR)

Artikel 3.1. De taken van het gewest

De taken van het gewest zijn:

- a. het organiseren van de deelname aan de Provinciale Statenverkiezingen, onder meer door het maken van een verkiezingsprogramma en het opstellen en indienen van een kandidatenlijst;
- b. het adviseren van de Statenfractie ten aanzien van de provinciale politiek;
- c. het beoordelen van het onderhandelingsresultaat bij de vorming van een nieuw college van Gedeputeerde Staten, waarbij de Statenfractie voorstelt om daaraan deel te nemen;
- d. het organiseren van de deelname aan de waterschapsverkiezingen, onder meer door het maken van een verkiezingsprogramma en het opstellen en indienen van een kandidatenlijst;
- e. het adviseren van de fractie in het waterschapsbestuur ten aanzien van de daar te voeren politiek;
- f. het beoordelen van het onderhandelingsresultaat bij de vorming van een nieuw dagelijks bestuur van het waterschap, waarbij de waterschapsfractie voorstelt om daaraan deel te nemen;
- g. het werven van leden voor bestuurlijke en vertegenwoordigende functies;
- h. het bevorderen van het politieke debat binnen en buiten het gewest op regionaal niveau;
- i. alle overige activiteiten om leden de gelegenheid te geven actief deel te nemen in de partij.

Artikel 3.2. De gewestelijke vergadering

- 1. De gewestelijke vergadering is het hoogste gezag binnen het gewest.
- 2. De gewestelijke vergadering komt minstens tweemaal per jaar bijeen en verder zo vaak als het gewestelijk bestuur dat nodig acht of als een aandeel van de afdelingen in het gewest conform artikel 3.3. lid 3 daarom verzoekt.
- 3. De gewestelijke vergadering bestaat uit afgevaardigden van de afdelingen binnen het gewest en de leden van het gewestelijk bestuur.
- 4. Elke afgevaardigde heeft recht op vergoeding van reiskosten indien hij de gewestelijke vergadering heeft bijgewoond. Als basis voor deze vergoeding gelden de reiskosten tweede klas van de spoorwegen, aangevuld met daarop aansluitend openbaar vervoer. Deze vergoeding kan de afgevaardigde declareren bij de afdeling die hem afvaardigt.
- 5. Leden van de Statenfractie en de door de Statenfractie voorgedragen leden van Gedeputeerde Staten, alsmede leden van de fracties in het waterschapsbestuur wonen de gewestelijke vergadering bij met raadgevende stem.
- 6. De gewestelijke vergadering is openbaar, tenzij de vergadering anders besluit.
- 7. Elk lid dat woont in het gewest, heeft toegang tot de gewestelijke vergadering en heeft daarin spreekrecht.
- 8. De afgevaardigden en de leden van het gewestelijk bestuur hebben stemrecht in de gewestelijke vergadering. De afdelingsafvaardiging vertegenwoordigt eenzelfde aantal stemmen als het aantal stemmen waarop de afdeling in het congres recht heeft. Indien een afdeling twee of meer afgevaardigden heeft, worden de stemmen van die afdeling zo goed mogelijk gelijkelijk over de afgevaardigden van die afdeling verdeeld. Een afgevaardigde kan wel worden vervangen door een plaatsvervanger bij het uitbrengen van stemmen, maar de stemmen zijn niet overdraagbaar aan een ander. De leden van het gewestelijk bestuur hebben ieder één stem.
- 9. Een lid van het partijbestuur heeft de bevoegdheid elke vergadering van het gewest of het bestuur daarvan bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
- 10. Een lid van de Statenfractie of van een fractie in het waterschapsbestuur legt desgevraagd verantwoording af aan de gewestelijke vergadering.

- 11. Een gedeputeerde heeft het recht de vergadering te informeren over het gevoerde en te voeren beleid en de vergadering heeft het recht daarover informatie aan de gedeputeerde te vragen.
- 12. Voor een gewestelijke vergadering worden uitgenodigd de leden van de Tweede Kamerfractie en de Eerste Kamerfractie die tot taak hebben contacten te onderhouden met het betreffende gewest of de regio's daar-in. Zij nemen deel aan de gewestelijke vergadering met raadgevende stem.

Artikel 3.3. De uitnodiging voor en de verslaglegging van de gewestelijke vergadering

- 1. De aankondiging van de gewestelijke vergadering dient tenminste 3 weken voor de vergadering bij de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden te zijn bezorgd.
- 2. De uitnodiging voor de gewestelijke vergadering en eventuele voorstellen dienen uiterlijk 7 dagen vóór de vergadering bij de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden naar de gewestelijke vergadering te zijn bezorgd. Indien ter vergadering besluitvorming over de vaststelling van een kandidatenlijst dient plaats te vinden, worden de voorstellen uiterlijk 14 dagen voor de vergadering bij de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden bezorgd. De uitnodiging wordt schriftelijk verstuurd, maar kan digitaal verstuurd worden aan leden die hebben aangegeven dat hun e-mailadres voor partijberichten gebruikt mag worden.
- 3. Indien dit door minstens 10 afdelingen danwel minstens 25% procent van de afdelingen binnen het gewest wordt verlangd, wordt op de eerstvolgende gewestelijke vergadering een onderwerp geagendeerd, en als behandeling daarvan niet kan wachten op de eerstvolgende vergadering, is het gewestelijk bestuur er aan gehouden zo spoedig mogelijk een gewestelijke vergadering uit te schrijven waarop dat onderwerp is geagendeerd.
- 4. De uitnodiging voor de gewestelijke jaarvergadering dient de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden tijdig te bereiken, waarna zij 14 dagen de gelegenheid hebben voorstellen in te dienen en namen te noemen voor de te verkiezen functies. Deze voorstellen en een overzicht van de gestelde kandidaten dienen uiterlijk 7 dagen voor de jaarvergadering bij de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden te zijn bezorgd.
- 5. In spoedeisende gevallen kan van de in de leden 1 en 2 genoemde termijnen worden afgeweken, met dien verstande dat de aankondiging respectievelijk uitnodiging, agenda en eventuele voorstellen uiterlijk twee dagen vóór de extra vergadering bij de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden dienen te zijn bezorgd.
- 6. De secretaris draagt zorg voor een verslag van de gewestelijke vergadering. Dat verslag kan bestaan uit een besluitenlijst. Het verslag wordt vastgesteld in een volgende gewestelijke vergadering.

Artikel 3.4. Nadere bepalingen over gewestelijke vergaderingen

- 1. Jaarlijks in het laatste kalenderkwartaal houdt het gewest een vergadering waarop het werkplan en de begroting voor het daarop volgende jaar worden vastgesteld. Indien een gewestelijk bestuur daartoe besluit, kan een werkplan een periode beslaan van twee jaar en dient dit spoedig na de verkiezing van een gewestelijk bestuur voorgelegd te worden aan de gewestelijke vergadering.
- 2. In het eerste kalenderkwartaal houdt het gewest zijn jaarvergadering waarop:
 - a. het beleid van het gewestelijk bestuur in het voorafgaande kalenderjaar wordt besproken aan de hand van het financieel verslag en het jaarverslag;
 - b. de door de kascontrolecommissie aan de hand van betalingsbewijzen gecontroleerde financiële rekening over het voorgaande kalenderjaar wordt vastgesteld; in geval van goedkeuring van de rekening wordt door de vergadering de penningmeester daarmee decharge verleend;
 - c. de leden van het gewestelijk bestuur, de leden van de kascontrolecommissie en de afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde naar de Politieke Ledenraad worden gekozen uit de door de leden binnen het gewest gestelde kandidaten; deze kandidaten moeten woonachtig zijn binnen het gewest.
- 3. De verkiezingen van de in lid 2, sub c genoemde leden en (plaatsvervangend) afgevaardigden gebeuren telkens voor een periode van twee jaar, zodat deze verkiezingen het ene jaar wel en het andere jaar niet plaatsvinden, tenzij opengevallen plaatsen vervuld moeten worden.
- 4. Indien in het eerste kwartaal van een jaar waarin de leden van het gewestelijk bestuur worden gekozen verkiezingen plaatsvinden voor Provinciale Staten, is het toegestaan de verkiezingen als bedoeld in lid 2, sub c te laten plaatsvinden in het tweede kwartaal.

kascontrolecommissie

- 5. De kascontrolecommissie bestaat uit minstens 2 leden, allen woonachtig binnen het gewest. De leden mogen geen deel uitmaken van het gewestelijk bestuur.
- 6. De kascontrolecommissie onderzoekt na een boekjaar en als de penningmeester het concept financieel verslag heeft opgemaakt de feitelijkheid en rechtmatigheid van de inkomsten en uitgaven, alsmede de posten op de balans. Op grond van het verrichte onderzoek brengt de kascontrolecommissie verslag uit aan de gewestelijke vergadering, voorafgaande aan de behandeling van het financieel verslag.

Artikel 3.5. Het gewestelijk bestuur

- 1. Het gewestelijk bestuur bestaat uit minstens 3 leden, door de gewestelijke vergadering gekozen uit de in de provincie woonachtige leden van de partij. De voorzitter, secretaris en penningmeester worden in functie gekozen. De gewestelijke vergadering bepaalt het aantal leden van het gewestelijk bestuur.
- 2. Leden van de Statenfractie, van het college van Gedeputeerde Staten en van de fractie in het waterschapsbestuur mogen geen lid zijn van het gewestelijk bestuur.
- 3. De voorzitter van de Statenfractie, de gedeputeerde(n), alsmede de fractievoorzitter van de waterschapsfractie kunnen aan de vergaderingen van het gewestelijk bestuur deelnemen met raadgevende stem. De fractievoorzitter van de Statenfractie kan zich laten vervangen door een ander lid van de Statenfractie en de fractievoorzitter van de waterschapsfractie door een ander lid van die fractie.
- 4. Het bestuur treedt tweejaarlijks af op de jaarvergadering, maar de leden zijn terstond herkiesbaar. Bij tussentijds aftreden van een bestuurslid kan de gewestelijke vergadering in de opengevallen plaats voorzien, mits deze verkiezing is geagendeerd. Indien een in functie gekozen bestuurslid tussentijds terugtreedt of wordt ontslagen, dan voorziet de gewestelijke vergadering uiterlijk in de eerstvolgende jaarvergadering in de vacature.
- 5. De leden van het bestuur kunnen te allen tijde, samen of afzonderlijk, door de gewestelijke vergadering als lid van het bestuur worden ontslagen.
- 6. Voor zover in de statuten of reglementen niet anders is bepaald, is het gewestelijk bestuur verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken van het gewest.
- 7. Het gewestelijk bestuur draagt er zorg voor dat de leden van de Statenfractie, de gedeputeerden die door de Statenfractie zijn voorgedragen en de leden van de waterschapsfractie(s) worden uitgenodigd voor het bijwonen van de gewestelijke vergadering.
- 8. Een lid van het gewestelijk bestuur heeft de bevoegdheid elke vergadering van het bestuur of ledenvergadering van een tot dit gewest behorende afdeling bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
- 9. Een lid van het gewestelijk bestuur heeft de bevoegdheid elke vergadering van de Statenfractie en de waterschapsfractie bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
- 10. Het gewestelijk bestuur bepaalt welk lid uit zijn midden optreedt als afgevaardigde in de Verenigingsraad. Deze afgevaardigde betreft het bestuur bij de voorbereiding van de vergadering van de Verenigingsraad, maar neemt deel zonder gebonden stemopdracht. De afgevaardigde legt verantwoording af aan het bestuur over het verloop van de vergadering van de Verenigingsraad en zijn stemgedrag. Het bestuur wijst uit zijn midden tevens een plaatsvervangend afgevaardigde aan.
- 11. De penningmeester draagt er zorg voor dat de vastgestelde begroting en het werkplan van het gewest worden toegezonden aan het partijbestuur, op basis waarvan het gewest kan beschikken over de afdracht aan het gewest uit de centrale middelen.

Artikel 3.6. Indelen in regio's

- 1. De gewestelijke vergadering kan het gewest indelen in regio's. De afdelingen in een regio en de gewestelijke vergadering kunnen taken en bevoegdheden overdragen aan de regionale vergadering of een regio-overleg dat bestaat uit vertegenwoordigers van het gewestelijk bestuur en de afdelingsbesturen in die regio.
- 2. Bij verkiezingen voor de waterschappen kunnen (tijdelijk) regio's worden aangewezen die overeenstemmen met het gebied van het waterschap. De gewestelijke vergadering kan daarbij taken en bevoegdheden overdragen aan een regiovergadering waarin de afdelingen zijn vertegenwoordigd die binnen het gebied van een waterschap liggen, naar rato van het aantal leden dat in dat waterschap woont. Als een waterschap in het gebied van meer gewesten ligt, ligt het initiatief bij het gewest waarbinnen de hoofdzetel van het waterschap ligt. Het gewestelijk bestuur treft in dat geval de nodige regelingen in overleg met de andere gewestelijke besturen in het gebied van het waterschap.

Artikel 3.7. Provinciale afdeling van de Jonge Socialisten

- 1. Indien er een provinciale afdeling van de Jonge Socialisten bestaat in het gebied van het gewest, dan heeft deze provinciale afdeling gelijke rechten als de afgevaardigden ten aanzien van het doen van voorstellen, alsmede het indienen van moties en amendementen in de gewestelijke vergadering.
- 2. Indien er een provinciale afdeling van de Jonge Socialisten bestaat in het gebied van een gewest, dan heeft deze provinciale afdeling het recht met een lid deel te nemen aan de vergaderingen van het gewestelijk bestuur, met raadgevende stem. Deze vertegenwoordiger dient lid te zijn van de partij.

TOELICHTING OP DE REGLEMENTEN DEEL 3.
DE GEWESTEN

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

De reglementen voor het gewest dienen gelezen te worden in samenhang met artikel 7 van de statuten dat over het gewest gaat. Verder wordt gewezen op deel 6 van de reglementen dat gaat over de deelname aan het provinciaal bestuur en deel 7 van de reglementen dat gaat over de deelname aan het waterschapsbestuur. Verder wordt gewezen op de bepalingen in deel 1 van de reglementen, met name die over de orde van vergaderingen en de besluitvorming.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 3.1. De taken van het gewest

In dit artikel worden de taken van het gewest opgesomd.

*De inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen. De bepaling waarin staat dat het gewest adviseert over toetreding tot het college van Gedeputeerde Staten is gewijzigd in het beoordelen van de toetreding tot het college van Gedeputeerde Staten.
Nieuw is dat het gewest tot taak heeft de toetreding tot het dagelijks bestuur van een waterschap te beoordelen.*

Artikel 3.2. De gewestelijke vergadering

In dit artikel is de positie van de gewestelijke vergadering ten opzichte van het gewest vastgelegd en is bepaald op welke wijze afgevaardigden uit de afdelingen, leden van de Provinciale Statenfractie, gedeputeerden en vertegenwoordigers van het partijbestuur, alsmede de leden van de Tweede Kamerfractie en de Eerste Kamerfractie die de contacten onderhouden in het betreffende gewest deel kunnen nemen aan de gewestelijke vergadering.

*De inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen. Toegevoegd is dat ook leden van het partijbestuur de gewestelijke vergadering met raadgevende stem kunnen bijwonen. Verder is toegevoegd dat ook de leden van het bestuur van een waterschap alleen mogen deelnemen aan de gewestelijke vergadering met raadgevende stem.
Nieuw is de bepaling dat leden van de Tweede Kamerfractie en de Eerste Kamerfractie die in hun taak het onderhouden van contacten met het gewest of regio's binnen dat gewest hebben, worden uitgenodigd voor de gewestelijke vergaderingen. In de praktijk zal dat veelal het geval al zijn, maar met het opnemen van deze bepaling is het niet meer vrijblijvend.*

Artikel 3.3. De uitnodiging voor en de verslaglegging van de gewestelijke vergadering

In dit artikel is de wijze bepaald waarop de uitnodiging voor de gewestelijke vergadering en de daarbij behorende voorstellen kenbaar gemaakt worden aan de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden. Dit heeft als doel de besluitvorming in de gewestelijke vergadering transparant te maken voor de afgevaardigden, zodat zij optimaal in positie zijn om deel te nemen aan het besluitvormingsproces in de gewestelijke vergadering. Uiteraard draagt het gewestelijk bestuur ook zorg voor het uitnodigen van alle overige leden. In dit artikel is ook geregeld dat voldoende afdelingen een agendapunt kunnen agenderen in de gewestelijke vergadering.

De inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen. Toegevoegd is de bepaling dat de secretaris zorg moet dragen voor het maken van een verslag (minimaal een besluitenlijst) van de gewestelijke vergadering. Dit verslag wordt in een volgende gewestelijke vergadering vastgesteld. De bepalingen over het voorbereiden van de gewestelijke vergadering en het machtigen van de afgevaardigden door de afdelingen zijn geschrapt.

Artikel 3.4. Nadere bepalingen over gewestelijke vergaderingen

In dit artikel zijn bepalingen opgenomen over de jaarvergadering van het gewest en het kiezen van de leden van het gewestelijk bestuur, de kascontrolecommissie en de afgevaardigden naar de Politieke Ledenraad.

De inhoud van dit artikel is ontleend aan de huidige reglementen. De bepaling waarin is opgenomen dat en hoe de plaatsvervangende leden voor het gewestelijk bestuur vastgesteld worden is komen te vervallen.

Artikel 3.5. Het gewestelijk bestuur

Artikel 3.5. beschrijft de samenstelling en verkiezing van het gewestelijk bestuur en regelt de communicatie over en deelname aan vergaderingen van het gewestelijk bestuur door de lijsttrekker en de voorzitter van de Statenfractie, de gedeputeerden, alsmede de voorzitter(s) van de waterschapsfractie(s). Ook is in dit artikel bepaald dat een lid van het gewestelijk bestuur met raadgevende stem aanwezig kan zijn bij de vergaderingen van de Statenfractie en de waterschapsfractie.

In dit artikel is een aantal wijzigingen opgenomen ten opzichte van het huidige reglement. Nieuw is dat geen vrije termijn meer opgenomen is voor de termijn waarvoor de leden van het gewestelijke bestuur gekozen worden (was één tot vier jaar), omdat statutair bepaald is dat bestuursleden worden gekozen voor een vaste periode van twee jaar. Nieuw is ook dat de penningmeester en secretaris in functie gekozen worden, hetgeen overigens in de praktijk al gebruikelijk was. Daarnaast is opgenomen dat ook de voorzitter van de waterschapsfractie kan deelnemen aan de vergaderingen van het gewestelijk bestuur, met raadgevende stem. Bovendien is nu opgenomen dat een lid van het gewestelijk bestuur met raadgevende stem aanwezig kan zijn bij de vergaderingen van de waterschapsfractie.

Artikel 3.6. Indelen in regio's

Artikel 3.6. beschrijft de bepalingen over het aanwijzen van regio's door het gewest. Een aparte bepaling betreft de instelling van regio's die, al dan niet tijdelijk, ingesteld worden bij de verkiezing van een waterschap. Die bepaling is van toepassing als de begrenzing van een waterschap niet samenvalt met dat van een provincie.

In dit artikel zijn geen wijzigingen ten opzichte van het huidige reglement opgenomen, anders dan dat het begrip regio minder uitgebreid omschreven is. Deze bepaling stond eerder in de statuten.

Artikel 3.7. Provinciale afdeling van de Jonge Socialisten

Artikel 3.7. beschrijft de positie van de provinciale jongerenafdeling ten opzichte van het gewest.

Er zijn geen wijzigingen, anders dan dat de bepalingen over de provinciale jongerenafdeling nu bijeen gebracht zijn.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 4. De geledingen op landelijk niveau

(AMENDEERBAAR)

Hoofdstuk 4.1. Het congres

Artikel 4.1. De afgevaardigden

1. De afgevaardigden van afdelingen en hun plaatsvervangers worden op de jaarvergadering van de afdeling gekozen door en uit de leden van de afdeling voor een periode van twee jaar. Het aantal afgevaardigden is afhankelijk van het ledental. Elke afdeling kiest per 500 leden of een gedeelte daarvan één afgevaardigde voor het congres. Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan het congres. Bij tussentijdse oprichting, samenvoeging of splitsing van (een) afdeling(en) geldt het ledental op de datum waarop deze ingaat.
2. De afgevaardigden van de afdelingen brengen voor elke vijftig leden of een gedeelte daarvan één stem uit. Indien een afdeling twee of meer afgevaardigden heeft, worden de stemmen van de afdeling zo goed mogelijk gelijkelijk over de afgevaardigden verdeeld. Een afgevaardigde kan wel worden vervangen door een plaatsvervanger bij het uitbrengen van stemmen, maar de stemmen zijn niet overdraagbaar aan een ander. De leden van het partijbestuur hebben ieder recht op één stem.
3. De geestverwante organisaties waarvan de statuten zijn goedgekeurd door het partijbestuur en erkende platforms en netwerken in de partij, kunnen elk een afgevaardigde naar het congres aanwijzen. Zij dienen de naam van de afgevaardigde minstens drie weken voor het congres door te geven aan het secretariaat van de partij. Deze afgevaardigden dienen lid te zijn van de partij.
4. De afgevaardigden uit afdelingen handelen zonder een gebonden stemopdracht.
5. De afgevaardigde legt verantwoording af aan de geleding of organisatie namens wie hij optreedt. Afgevaardigden leggen hiertoe na het congres binnen een redelijke termijn verantwoording af over het verloop van en het eigen stemgedrag tijdens het congres.
6. Een afgevaardigde of plaatsvervangend afgevaardigde treedt tijdens het congres op namens één afdeling of namens één organisatie die een afgevaardigde mag leveren en niet namens een combinatie hiervan of namens meerdere door het partijbestuur erkende platforms en netwerken en geestverwante organisaties.

Artikel 4.2. De voorbereiding van het congres

1. Het partijbestuur, de Verenigingsraad en afdelingen die samen minstens 10% van de leden tellen, zijn bevoegd agendavoorstellen ter beslissing aan het congres voor te leggen. De Jonge Socialisten, de neveninstellingen en door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken kunnen aan het partijbestuur verzoeken agendavoorstellen aan het congres voor te leggen.
2. De in lid 1 bedoelde voorstellen worden minstens 9 weken voor het congres ter kennis gebracht van de afdelingen, de Jonge Socialisten, de neveninstellingen en door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken door tussenkomst van het secretariaat van de partij.
3. Amendementen op voorstellen als bedoeld in lid 1 en moties worden uiterlijk 7 weken voor het congres bij het partijbestuur ingediend. Het recht daartoe bestaat bij de afdelingen, de Jonge Socialisten, de neveninstellingen en door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken.
4. Uiterlijk 5 weken voor het congres neemt de indiener van een voorstel waarop amendementen zijn ingediend een beslissing of hij zijn voorstel handhaaft of aanpast. Zo veel mogelijk geeft de indiener van een voorstel een reactie op de ingediende amendementen op dat voorstel en een preadvies aan het congres over de afhandeling van elk amendement. Indien het oorspronkelijk voorstel op grond van de ingediende amen-

- dementen wordt aangepast, is het gewijzigde voorstel vervolgens het voorstel dat aan het congres wordt voorgelegd.
- Een amendement dat geen andere inhoud heeft dan om het voorstel of een deel daarvan te schrappen, wordt beschouwd als een verzoek om over dat voorstel of een deel ervan te stemmen en komt derhalve pas in stemming nadat de tekst is vastgesteld waarvoor stemming wordt verlangd.
- Indien amendementen op het oorspronkelijk voorstel leiden tot een wijziging van het oorspronkelijk voorstel zonder dat het amendement in zijn geheel wordt overgenomen, wordt aan de indieners van dergelijke amendementen verzocht of zij hun amendement willen handhaven of, gegeven de wijziging in het voorstel, willen wijzigen. Zij dienen dit zo spoedig mogelijk te laten weten, maar kunnen dit aangeven tot aan de behandeling van het voorstel tijdens het congres.
5. Het presidium doet een voorstel welke van de ingediende amendementen en moties voor bespreking op het congres worden opgevoerd. Deze beslissing wordt in de vorm van een afhandelingsvoorstel aan het congres voorgelegd.
 6. Het partijbestuur stelt de beschrijvingsbrief vast en zendt deze tezamen met andere congresstukken minstens 3 weken voor het congres aan de afdelingen, de Jonge Socialisten, de neveninstellingen en door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken en de congresafgevaardigden. Deze beschrijvingsbrief wordt ook terstond geplaatst op de website. Gelijktijdig met de beschrijvingsbrief zendt het partijbestuur de door het presidium opgestelde afhandelingvoorstellen mee.
 7. Tot aan het congres kunnen voorstellen en moties worden ingediend, mits aannemelijk gemaakt kan worden dat indiening daarvan niet mogelijk was conform de termijnen die in lid 2 en lid 3 worden genoemd. Als deze aannemelijkheid niet blijkt, ter beoordeling door het presidium dat het oordeel kan overlaten aan het congres, dan worden deze te laat ingediende voorstellen en moties niet in behandeling genomen.

Artikel 4.3. Overige bepalingen

1. De congresafgevaardigden hebben toegang tot het congres na overhandiging van een door het partijbestuur verstrekte geloofsbrief. Het partijbestuur stelt nadere regels voor de organisatie van de deelname van individuele leden aan het congres.
2. Elke afgevaardigde heeft recht op vergoeding van reiskosten indien hij het congres heeft bijgewoond. Als basis voor deze vergoeding gelden de reiskosten tweede klas van de spoorwegen, aangevuld met daarop aansluitend openbaar vervoer. Deze vergoeding kan de afgevaardigde declareren bij de afvaardigende geleding of organisatie.
3. Voor de kosten van het congres reserveert het partijbestuur jaarlijks een bedrag.
4. Het partijbestuur publiceert binnen drie maanden na afloop van het congres op de website van de partij een verslag van de discussie tijdens het congres en een overzicht van de genomen besluiten, de uitslag van de stemmingen over voorstellen en amendementen, de behandelde moties en de uitkomst van de besluitvorming daarover, alsmede de toezeggingen die van de zijde van het partijbestuur, de Kamerfracties of de delegatie in het Europees Parlement aan het congres zijn gedaan.

Hoofdstuk 4.2. De Politieke Ledenraad

Artikel 4.4. De afgevaardigden naar de Politieke Ledenraad

1. De Politieke Ledenraad bestaat uit afgevaardigden van de afdelingen of groepen van afdelingen met een aantal leden dat meer bedraagt dan 0,8% van het ledental van de partij, alsmede afgevaardigden van de gewesten, van de Jonge Socialisten, de neveninstellingen en door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken en een afgevaardigde namens de afdelingen van de partij in het buitenland. Bij ontstentenis kan de afgevaardigde worden vervangen door een plaatsvervanger. Deze afgevaardigden en hun plaatsvervangers dienen lid van de partij te zijn.
Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan de Politieke Ledenraad.

2. De in lid 1 genoemde afgevaardigden treden bij de Politieke Ledenraad op namens één afdeling, een combinatie van afdelingen, één gewest, de Jonge Socialisten, de neveninstellingen of door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken. De onder lid 1 genoemde afgevaardigden treden niet op namens een combinatie hiervan.
3. Het partijbestuur besluit over de samenwerking van afdelingen die samen meer dan 0,8% van het ledental van de partij aan leden tellen en daarmee het recht hebben een afgevaardigde aan te wijzen. In bijzondere gevallen kan het partijbestuur de samenwerking goedkeuren als de afdelingen samen minder dan 0,8% van het ledental aan leden tellen. Een dergelijke toestemming geldt voor een periode van twee jaar; voor een nieuwe periode moet opnieuw toestemming gevraagd en verleend worden. Het gewestelijk bestuur kan bij de samenwerking van afdelingen van advies dienen.
4. Elke afgevaardigde heeft recht op vergoeding van reiskosten indien hij de Politieke Ledenraad heeft bijgewoond. Als basis voor deze vergoeding gelden de reiskosten tweede klas van de spoorwegen, aangevuld met daarop aansluitend openbaar vervoer. Deze vergoeding kan de afgevaardigde declareren bij de afvaardigende geleding of organisatie.

Artikel 4.5. De voorbereiding van de Politieke Ledenraad

1. Het partijbestuur is belast met de voorbereiding van de (agenda van) de Politieke Ledenraad en raadpleegt hierbij het presidium.
2. De afgevaardigden naar de Politieke Ledenraad als bedoeld in artikel 4.4. lid 1, het partijbestuur, de fracties in de Tweede Kamer en Eerste Kamer en de delegatie in het Europees Parlement hebben het recht voorafgaand aan of tijdens de vergadering voorstellen te doen over adviezen die door de Politieke Ledenraad worden vastgesteld. Adviezen kunnen de vorm aannemen van een resolutie en zijn in dat geval amendeerbaar. De afgevaardigden naar de Politieke Ledenraad als bedoeld in artikel 4.4. lid 1 en het partijbestuur hebben het recht moties voor te leggen aan de Politieke Ledenraad.
3. Een door de Politieke Ledenraad aangenomen advies wordt duidelijk geadresseerd en wordt door de betreffende geleding beschouwd als een zwaarwegend advies. Dat houdt in dat aan de Politieke Ledenraad gerapporteerd wordt wat met het advies is gebeurd en dat bij afwijken van het advies dit wordt gemotiveerd.
4. De Politieke Ledenraad komt minstens 3 maal per jaar bijeen.

Artikel 4.6. Verslaglegging van de Politieke Ledenraad

1. Het partijbestuur publiceert binnen 30 dagen na een vergadering van de Politieke Ledenraad op de website van de partij een verslag van de discussie tijdens de Politieke Ledenraad en een overzicht van de genomen besluiten en behandelde moties. Het overzicht van de genomen besluiten bevat minstens de uitkomst van de stemmingen van de behandelde amendementen, adviezen en moties.
2. De afgevaardigden dragen er zorg voor binnen een redelijke termijn na afloop van de Politieke Ledenraad aan de geleding die zij vertegenwoordigen verantwoording af te leggen over het verloop van en het eigen stemgedrag tijdens de Politieke Ledenraad.

Hoofdstuk 4.3. De Verenigingsraad

Artikel 4.7. De samenstelling van de Verenigingsraad

1. De Verenigingsraad bestaat uit afgevaardigden uit de besturen van de afdelingen of groepen van samenwerkende afdelingen die (samen) meer dan 0,8% van het ledental van de partij aan leden tellen, alsmede uit afgevaardigden uit de besturen van de gewesten. De in het buitenland gevestigde afdelingen van de partij mogen samen een afgevaardigde aanwijzen.
Bij ontstentenis kan de afgevaardigde worden vervangen door een plaatsvervanger die eveneens lid moet zijn van het bestuur van een afdeling of het gewest.

- Als ledental geldt het aantal leden vermeld op het door het partijbestuur verstrekte ledenoverzicht van de eerste week in januari, voorafgaande aan de vergadering van de Verenigingsraad.
- In afdelingen van meer dan 0,8% van het ledental van de partij worden een afgevaardigde en een plaatsvervanger aangewezen uit en door het bestuur. Deze aanwijzing gebeurt voor een periode van twee jaar.
 - Het partijbestuur besluit over de samenwerking van afdelingen die samen meer dan 0,8% van het ledental van de partij aan leden tellen en daarmee het recht hebben een afgevaardigde aan te wijzen. In bijzondere gevallen kan het partijbestuur de samenwerking goedkeuren als deze afdelingen samen minder dan 0,8% van het ledental van de partij aan leden tellen. Een dergelijke toestemming geldt voor twee jaar; voor een nieuwe periode van twee jaar dient opnieuw toestemming gevraagd en verleend te worden. Het gewestelijk bestuur kan bij de samenwerking van afdelingen van advies dienen.
 - De afgevaardigde en de plaatsvervanger namens een aantal samenwerkende afdelingen worden aangewezen in overleg tussen de besturen van de betrokken afdelingen. Deze afgevaardigde en de plaatsvervanger zijn lid van een afdelingsbestuur. Deze aanwijzing is voor een periode van twee jaar.
 - De afgevaardigde en de plaatsvervanger van de gewesten worden aangewezen uit en door het gewestelijk bestuur. Deze aanwijzing gebeurt voor een periode van twee jaar.
 - De leden van het partijbestuur nemen deel aan de vergadering van de Verenigingsraad met raadgevende stem.
 - Elke afgevaardigde heeft recht op vergoeding van reiskosten indien hij een vergadering van de Verenigingsraad heeft bijgewoond. Als basis voor deze vergoeding gelden de reiskosten tweede klas van de spoorwegen, aangevuld met daarop aansluitend openbaar vervoer. Deze vergoeding kan de afgevaardigde declareren bij de afvaardigende geleding.

Artikel 4.8. Taken Verenigingsraad

- De Verenigingsraad keurt de volgende stukken goed, nadat deze door het partijbestuur zijn vastgesteld:
 - het werkplan;
 - de jaarrekening.
- De Verenigingsraad stelt de begroting van de partij vast, op voorstel van het partijbestuur.
- De Verenigingsraad kan het partijbestuur opdragen een congres bijeen te roepen of besluiten dat op een eerstvolgend congres een onderwerp wordt geagendeerd.
- De Verenigingsraad adviseert het partijbestuur gevraagd en ongevraagd over aangelegenheden inzake de organisatie en de financiën van de partij.
- Indien de Verenigingsraad de jaarrekening heeft goedgekeurd, wordt daarmee de penningmeester decharge verleend.

Artikel 4.9. Voorbereiding en verloop van de vergadering van de Verenigingsraad

- Het partijbestuur is belast met de voorbereiding van de (agenda van) een vergadering van de Verenigingsraad en raadpleegt hierbij het presidium.
- De Verenigingsraad komt minstens 4 maal per jaar bijeen.
- Vergaderingen van de Verenigingsraad zijn besloten.
- Afgevaardigden betrekken de besturen die ze vertegenwoordigen bij de voorbereiding van de vergadering van de Adviesraad, maar nemen deel zonder een gebonden stemopdracht.

Artikel 4.9. Verslaglegging van de vergaderingen van de Verenigingsraad

- Het partijbestuur zendt binnen 30 dagen na een vergadering van de Verenigingsraad een verslag van de discussie en een overzicht van de genomen besluiten toe aan de afgevaardigden in de Adviesraad en de secretarissen van de afdelingen en gewesten.
- Afgevaardigden leggen binnen een redelijke termijn na afloop van een vergadering van de Verenigingsraad verantwoording af aan de besturen die ze vertegenwoordigen over het verloop van de vergadering en hun stemgedrag.

Hoofdstuk 4.4. Het partijbestuur

Artikel 4.10. De taken van het partijbestuur

- Het partijbestuur is belast met het bestuur en de algemene leiding van de partij, het beheer van de partijorganisatie en het uitvoeren van alle overige taken en bevoegdheden die aan het partijbestuur zijn toegewezen.
- Het partijbestuur is belast met het toezicht op de naleving en handhaving van de statuten en reglementen.
- Het partijbestuur roept het congres bijeen en voert de besluiten van het congres uit.
- Het partijbestuur roept de Politieke Ledenraad bijeen.
- Het partijbestuur roept de Verenigingsraad bijeen en voert de besluiten van de Verenigingsraad uit.
- Het partijbestuur bemiddelt bij het voorkomen of beslechten van conflicten binnen de partij.
- Het partijbestuur bevordert de deelname van de leden aan het politieke debat en de besluitvorming door middel van het organiseren van bijeenkomsten, manifestaties, digitale discussieplatforms en dergelijke. Ten behoeve daarvan kan het partijbestuur adviesgroepen, commissies, netwerken en werkgroepen instellen, respectievelijk deze als zodanig erkennen.
- Het partijbestuur is verantwoordelijk voor het onderhouden van contacten met maatschappelijke groepen en organisaties.
- Het partijbestuur is belast met de voorlichting over en in de partij en met de campagnevoering.
- Het partijbestuur stelt de jaarlijkse begroting van de inkomsten en uitgaven van de partij op ter vaststelling door de Verenigingsraad en legt daarover na het begrotingsjaar verantwoording over af. Het beheert de geldmiddelen en de eigendommen van de partij.
- Het partijbestuur is belast met de erkenning van de in artikel 19 van de statuten bedoelde geestverwante organisaties, platforms en netwerken alsmede met de goedkeuring van statuten en reglementen, alsmede wijzigingen daarin, van deze organisaties, platforms en netwerken. Het partijbestuur onderhoudt contacten met deze organisaties, platforms en netwerken. Het partijbestuur stelt zich op de hoogte van de besteding van door de partij verstrekte subsidies en bijdragen aan deze organisaties, platforms en netwerken.
- Het partijbestuur is belast met het werven van leden, het voeren van de ledenadministratie, het innen van de contributies en de aanvullende contributies, en het adequaat informeren van de leden.
- Het partijbestuur betoont zich actief in het werven, selecteren, opleiden en begeleiden van kaderleden, volksvertegenwoordigers en ambtsdragere.
- In afwachting van een besluit door het bevoegde orgaan kan het partijbestuur iemand in de uitoefening van een functie schorsen of andere maatregelen treffen. In dat geval bevordert het partijbestuur dat er zo spoedig mogelijk een besluit genomen wordt en kan daartoe een termijn stellen. Deze maatregelen worden aan betrokkenen medegedeeld, met opgave van de redenen.

15. Het partijbestuur draagt er zorg voor dat met de leden van de fracties in de Tweede en Eerste Kamer, met bewindspersonen die lid zijn van de partij, alsmede met de leden van de delegatie in het Europees Parlement jaarlijkse voortgangsgesprekken worden gehouden.

Artikel 4.11. De verkiezing van leden van het partijbestuur

1. Het partijbestuur bestaat uit 11 leden. De voorzitter, de vicevoorzitter, de penningmeester en de internationaal secretaris worden in functie gekozen.
2. Het partijbestuur stelt, na advies daarover te hebben ingewonnen van de Verenigingsraad, voorafgaande aan de opening van de kandidaatstelling voor leden van het partijbestuur, een profielschets vast voor het te verkiezen partijbestuur, respectievelijk de te vervullen posities in het partijbestuur. Deze profielschets bevat een advies betreffende de gewenste samenstelling van het partijbestuur en de eisen waaraan de kandidaten moeten voldoen. Tevens wordt daarin aangegeven welke posities in het partijbestuur bezoldigd zijn. De hoogte van de bezoldiging wordt vastgesteld door het partijbestuur, met dien verstande dat de leden van het partijbestuur die een bezoldigde functie bekleden, niet deelnemen aan de beraadslaging en besluitvorming over dat onderwerp.
3. Het partijbestuur kan – na advies van de Verenigingsraad – een commissie benoemen, die tot taak heeft op basis van in lid 2 bedoelde profielschets aanbevelingen te doen aan het congres betreffende de verkiezing van het partijbestuur. Kandidaten voor de op handen zijnde bestuursverkiezing of leden die met een kandidaat nauwe betrekkingen onderhouden, kunnen geen deel uitmaken van deze commissie.
4. Het partijbestuur bepaalt in een procedureschema een datum voor welke de gemotiveerde sollicitatiebrieven van leden die kandidaat willen zijn in het bezit van het partijbestuur dienen te zijn.
5. Binnen drie maanden na de verkiezing van leden van het partijbestuur wordt door het partijbestuur een rooster van aftreden vastgesteld, waarin de laatst genomen beslissing over het rooster van aftreden wordt gerespecteerd. In dat rooster van aftreden wordt geregeld dat telkens ongeveer de helft van de plaatsen openvalt, met dien verstande dat het moment van aftreden van de voorzitter een ander is dan het moment van aftreden van de vicevoorzitter en dat het moment van aftreden van de bezoldigde bestuurders niet tegelijk is.
6. In geval van een tussentijdse vacature in het partijbestuur wordt deze opgevuld door de kandidaat die bij de meest recente verkiezing van de overige leden van het partijbestuur het eerstvolgend hoogste aantal stemmen heeft behaald bij de eerste stemming over het vervullen van de vacatures van niet in functie gekozen leden. Leden die tussentijds door opvolging lid van het partijbestuur zijn geworden, zijn bij de eerstvolgende gelegenheid dat leden van het partijbestuur worden verkozen aftredend. Indien de vacature is ontstaan bij een in functie gekozen lid, beslist het partijbestuur welk bestuurslid deze functie zal overnemen, met dien verstande dat ingeval de positie van voorzitter open is gevallen deze positie wordt overgenomen door de vicevoorzitter.
7. Indien een lid van het partijbestuur dat een positie inneemt als bezoldigd bestuurder tussentijds aftreedt, wordt er in de opvolging voorzien tijdens het eerstvolgende congres waarop verkiezing conform de procedurebepalingen redelijkerwijze mogelijk is.
8. Leden van het partijbestuur die een volle periode van 4 jaar zitting hebben vervuld, zijn hoogstens eenmaal aansluitend herkiesbaar in de positie die ze in het partijbestuur bekleden. Na die periode zijn de leden van het partijbestuur wel herkiesbaar in een andere, al dan niet rechtstreeks gekozen, functie.

Artikel 4.12. Besluiten van het partijbestuur

1. De besluitenlijst van een vergadering van het partijbestuur wordt na vaststelling gepubliceerd op het voor leden toegankelijke deel van de website van de partij.
2. Het partijbestuur kan besluiten specifieke agendapunten vertrouwelijk te behandelen. Bij het opmaken van de agenda beslist de voorzitter van het partijbestuur of sprake is van een vertrouwelijke behandeling van een agendapunt. Het verslag van een vertrouwelijk te behandelen agendapunt wordt in een vertrouwelijk deel van de besluitenlijst opgenomen dat niet via de website gepubliceerd wordt.

3. Besluiten van het partijbestuur over de interpretatie van de reglementen en statuten vormen jurisprudentie ten behoeve van besluitvorming in de toekomst. Indien bij beslissingen van het partijbestuur of de beroepscommissie de privacy van een betrokkene in het geding is, worden de betreffende beslissingen en uitspraken zo goed mogelijk geanonimiseerd. Dergelijke besluiten worden in een voor de leden toegankelijk register opgenomen.

Hoofdstuk 4.5. Bepalingen over andere landelijke geledingen

Artikel 4.13. Het presidium

1. De taken van het presidium bij het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad zijn:
 - a. het voorstellen en laten vaststellen van de agenda en daaraan verbonden voorstellen tot afhandeling van de agenda en agendapunten;
 - b. het leiden van de vergadering en het bevorderen van een goed verloop van de vergadering;
 - c. adviseren van het partijbestuur bij de voorbereiding van de vergadering.
2. Het presidium wordt door het partijbestuur geraadpleegd over de algemene voorbereiding van het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad en de presentatie van de desbetreffende vergaderstukken.
3. Het presidium bestaat uit 9 leden.
4. Het presidium kiest uit zijn midden een voorzitter.
5. Binnen drie maanden na de verkiezing van leden van het presidium wordt door het presidium een rooster van aftreden vastgesteld, waarin de laatst genomen beslissing over het rooster van aftreden wordt gerespecteerd. In dat rooster van aftreden wordt geregeld dat telkens ongeveer de helft van de plaatsen openvalt.
6. Het presidium wijst uit zijn midden één of meer voorzitters aan van de vergadering of gedeelten van de vergadering die door het presidium geleid gaat worden. Het is de leden van het presidium die een vergadering voorzitten niet toegestaan deel te nemen aan de beraadslagingen en stemmingen die onder hun leiding plaats hebben.
7. Het presidium deelt de beschikbare spreektijd in een vergadering toe aan alle deelnemers aan de beraadslaging en bewaakt de realisatie daarvan.
8. Het presidium kan een voorbereidend congres of andere voorbesprekingen houden met (congres)afgevaardigden en het partijbestuur over de voorlopige agenda, de afhandeling van de agenda en de verdeling van spreektijd. Het regelt daartoe zelf het tijdstip en de wijze waarop deze voorbesprekingen worden gehouden. Het partijbestuur en de gewestelijke besturen verlenen op verzoek van het presidium de nodige medewerking.
9. Het presidium legt jaarlijks verantwoording af over zijn werkzaamheden aan de Verenigingsraad door middel van een schriftelijk verslag.
10. Het partijbestuur draagt zorg voor voldoende ondersteuning van het presidium.

Artikel 4.14. Geestverwante organisaties en werkverbanden binnen de partij

Status geestverwante organisaties en werkverbanden

1. Het partijbestuur kan organisaties met een eigen rechtsvorm erkennen als geestverwant aan de partij. Het partijbestuur dient de statuten en reglementen van deze organisaties, alsmede wijzigingen daarin, goed te keuren. Het partijbestuur kan dergelijke geestverwante organisaties zelf in het leven roepen.
2. Het partijbestuur kan netwerken en platforms in de partij, na advies daarover van de Verenigingsraad, erkennen als werkverbanden binnen de partij. Deze erkenning geldt hoogstens een periode van vier jaar, waarna opnieuw een verzoek tot erkenning gedaan en toegestaan moet worden. Als een werkverband wordt erkend, heeft dat de zelfde rechten in de partij als die van geestverwante organisaties.

- 3. Geestverwante organisaties met een eigen rechtsvorm die erkend zijn door het partijbestuur kunnen een afgevaardigde aanwijzen die deelneemt aan het congres en kunnen een afgevaardigde aanwijzen die deelneemt aan de Politieke Ledenraad.
- 4. Geestverwante organisaties en de afgevaardigden daarvan hebben het recht deel te nemen aan beraadslagingen tijdens het congres en de Politieke Ledenraad en hebben het recht om op gelijke voet met de afgevaardigden van partijgeledingen voorstellen, amendementen en moties in te dienen.
- 5. Afgevaardigden van geestverwante organisaties hebben geen stemrecht in het congres en Politieke Ledenraad, anders dan als lid van de partij. Zij dienen lid te zijn van de partij.

Lidmaatschap van werkverbanden

- 6. Het lidmaatschap van een door het partijbestuur erkend werkverband staat open voor alle partijleden, behoudens door het partijbestuur goedgekeurde restricties.
- 7. Het bestuur van een door het partijbestuur erkend werkverband kan iemand die daarvan lid wil worden, schriftelijk en met redenen omkleed de toegang weigeren. Bezwaar tegen dit besluit staat open bij het partijbestuur. Het partijbestuur doet daarop binnen 30 dagen uitspraak. Op deze uitspraak is verder geen beroep mogelijk.
- 8. Werkverbanden dienen te beschrijven wat de rechten van partijleden zijn aangaande deelname aan het betreffende werkverband.
- 9. Het partijbestuur kan bij het vaststellen van de erkenning van een werkverband regels stellen betreffende het democratisch karakter van procedures en werkwijzen binnen dat werkverband.

Artikel 4.15. Partij van de Europese Sociaal-Democraten (PES)

- 1. Gedurende de zittingsperiode die de PES hanteert, maakt een door het partijbestuur aan te wijzen lid deel uit van het Presidium van de PES.
- 2. Tot de taak van het congres van de PES behoort (onder meer) het vaststellen van het Manifest voor de verkiezing van de leden van de fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten in het Europees Parlement. De partij erkent dit manifest als het programma van de delegatie van de partij in het Europees Parlement.
- 3. Het congres kiest tweejaarlijks de delegatie naar het congres van de PES. Van deze delegatie maken in ieder geval deel uit de voorzitter van de Tweede Kamerfractie, de politiek leider, de internationaal secretaris, het Nederlandse lid van het Presidium van de PES, een lid van de Tweede Kamerfractie en een lid van de delegatie van de partij in het Europees Parlement. Het congres kiest de overige leden van de delegatie. Het partijbestuur kan daartoe een aanbeveling doen. Hervervierkiezing van de door het congres gekozen leden is twee maal mogelijk.
- 4. De voorzitter van de partij kan de vergadering van de delegatie naar het PES-congres bijwonen.
- 5. De delegatie naar het PES-congres is verantwoording schuldig aan het congres. Daartoe brengt ze elke twee jaar schriftelijk verslag uit aan het congres.

TOELICHTING OP DE REGLEMENTEN DEEL 4.
DE GELEDINGEN OP LANDELIJK NIVEAU

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

De reglementen over de geledingen van de partij op landelijk niveau dienen te worden gelezen in samenhang met de artikelen 5, 8, 9, 10, 11 en 19 van de statuten. Tevens zijn de delen 8, 9 en 10 van de reglementen die de deelname aan de landelijke en Europese politiek behandelen verbonden met dit deel.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Hoofdstuk 4.1. Het congres (artikelen 4.1. tot en met 4.3.)

In artikel 4.1. wordt de aanwijzing van de afgevaardigden voor het congres behandeld. Verder wordt de positie van de afgevaardigden ten opzichte van de geleding die zij vertegenwoordigen geregeld. Vervolgens zijn in de artikelen 4.2. en 4.3. bepalingen opgenomen over de voorbereiding van het congres en wordt een aantal praktische zaken rond het congres geregeld, zoals reiskosten van afgevaardigden en de wijze waarop het partijbestuur zorg dient te dragen voor de verslaglegging van het congres.

De artikelen 4.1. tot en met 4.3. zijn afgeleid van de huidige reglementen. De bepalingen rond de verslaglegging van het congres zijn aangescherpt. Waar in het huidige reglement sprake is van “weergave van de discussie” wordt in het nieuwe reglement gesproken over het publiceren van “een overzicht van de genomen besluiten, de uitslag van de stemmingen over voorstellen en amendementen, de behandelde moties en de uitkomst van de besluitvorming daarover, alsmede de toezeggingen die van de zijde van het partijbestuur, de Kamerfracties of de delegatie in het Europees Parlement aan het congres zijn gedaan”. Verder is de bepaling dat congresafgevaardigden binnen één gewest het congres gezamenlijk voorbereiden geschrapt, evenals de bepaling dat een meerderheid van de afgevaardigden uit een gewest gezamenlijk bevoegd zijn agendavoorstellen ter beslissing aan het congres kunnen voorleggen. Dit instrument was in onbruik geraakt. De afgevaardigden voor het congres opereren zonder een gebonden stemopdracht. De bepalingen waarin stond dat de afgevaardigden hun inbreng baseren op wat de afdeling hen meegeeft zijn geschrapt, evenals de bepaling dat de afgevaardigde de afdeling betreft in de amendeerfase. In veel afdelingen wordt dat overgelaten aan het bestuur, de afgevaardigde of een groepje geïnteresseerde leden. Uiteraard staat niets in de weg dat een ledenvergadering dit behandelt, maar het verplichtend karakter is geschrapt.

Hoofdstuk 4.2. De Politieke Ledenraad (artikelen 4.4. tot en met 4.6.)

In artikel 4.4. wordt de aanwijzing van de afgevaardigden voor de Politieke Ledenraad behandeld. Verder wordt de positie van de afgevaardigden ten opzichte van de geleding die zij vertegenwoordigen geregeld, zijn bepalingen opgenomen over de voorbereiding van de Politieke Ledenraad (onder andere de totstandkoming van de agenda en de rol van het presidium hierbij) en wordt de verslaglegging van de Politieke Ledenraad geregeld.

De artikelen 4.4. tot en met 4.6. zijn afgeleid van de huidige reglementen. Daar waar “500 leden” was opgenomen als criterium voor afdelingen die een eigen afgevaardigde naar de Politieke Ledenraad leveren en voor de afdelingen die dat gezamenlijk doen, is nu het criterium “0.8 % van het ledental van de partij” opgenomen. De reden hiervoor is dat een percentage van het totale ledenaantal aansluit bij de flexibiliteit van het ledenaantal van de partij. Nieuw is ook de bepaling dat er een verslag van de Politieke Ledenraad dient te komen waarin een overzicht van de genomen besluiten is opgenomen en minstens de uitkomst van de stemmingen van de behandelde amendementen, adviezen en moties is opgenomen. Daarnaast is de bepaling over de voorbereiding van de Politieke Ledenraad gewijzigd, waarbij is aangesloten bij de wijze waarop het presidium betrokken is bij de voorbereiding van het congres.

Hoofdstuk 4.3. De Verenigingsraad (artikelen 4.7. tot en met 4.9.)

In artikel 4.7. wordt de aanwijzing van de afgevaardigden voor de Verenigingsraad behandeld. Verder wordt de positie van de afgevaardigden ten opzichte van de geleding die zij vertegenwoordigen geregeld. In artikel 4.8. wordt opgesomd over welke aangelegenheden de Verenigingsraad beslissingen neemt. Dat betreft

de goedkeuring van het werkplan van het partijbestuur en de jaarrekening die beide eerst door het partijbestuur zijn vastgesteld. Omdat de Verenigingsraad het recht heeft van amendement op de begroting, stelt het de begroting vast op voorstel van het partijbestuur.

In artikel 4.9. wordt de verslaglegging van de vergaderingen van de Verenigingsraad geregeld.

De artikelen 4.7. tot en met 4.9. zijn afgeleid van de huidige reglementen. Daar waar “500 leden” was opgenomen als criterium voor afdelingen die een eigen afgevaardigde voor de Verenigingsraad leveren en voor de afdelingen die dat gezamenlijk doen, is nu het criterium “0.8 % van het ledental van de partij” opgenomen. De reden hiervoor is dat een percentage van het totale ledenaantal aansluit bij de flexibiliteit van het ledenaantal van de partij. Nieuw is ook de bepaling dat er een verslag van een vergadering van de Verenigingsraad dient te zijn waarin een overzicht van de genomen besluiten is opgenomen en minstens de uitkomst van de stemmingen van de behandelde amendementen, adviezen en moties is opgenomen. Dergelijke verslagen worden overigens al gemaakt, dus betreft het de bevestiging van de gangbare praktijk. Daarnaast is de bepaling over voorbereiding van een vergadering van de Verenigingsraad gewijzigd, waarbij is aangesloten bij de wijze waarop het presidium betrokken is bij de voorbereidingen van het congres.

Hoofdstuk 4.4. Het partijbestuur

Artikel 4. 10. beschrijft de taken van het partijbestuur.

Artikel 4.11. geeft, aanvullend op de statuten, nadere regels voor de verkiezing van de leden van het partijbestuur.

Artikel 4.12. borgt het inzicht in de uitkomsten van de besluitvorming door het partijbestuur.

De artikelen 4.10 tot en met 4.12. zijn afgeleid van de huidige reglementen. Nieuw zijn de bepalingen rond besluitvorming van bijeenkomsten door het partijbestuur. Deze bepalingen borgen de transparantie over de genomen besluiten en maakt dat leden en neveninstellingen hier kennis van kunnen nemen. In het bijzonder is dit van toepassing op besluitvorming van het partijbestuur rond bemiddeling en toezicht. Immers, dergelijke besluitvorming vormt jurisprudentie voor de toekomst. De bepalingen in dit artikel borgen daarmee mede de gelijke behandeling van gelijke situaties. Bij de taken van het partijbestuur is nieuw opgenomen dat het partijbestuur er zorg voor draagt dat de leden van de fracties van Eerste en Tweede Kamer alsmede de leden van de delegatie van het Europese Parlement jaarlijks een functioneringsgesprek krijgen.

Hoofdstuk 4.5. Bepalingen over andere landelijke geledingen

Artikel 4.13. Het presidium

Artikel 4.13. beschrijft de taken en de werkwijze van het presidium.

Een belangrijke taak van het presidium, naast het voorzitten van het congres, de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad, is het aan de vergadering voorstellen van een agenda met bijbehorende afhandelingsvoorstellen.

Jaarlijks legt het presidium schriftelijk verantwoording af aan de Verenigingsraad.

Artikel 4.13. sluit aan bij het huidige reglement. Nieuw is opgenomen dat het presidium een taak heeft bij de advisering rond de voorbereiding van vergaderingen van de Politieke Ledenraad en de Verenigingsraad. Daarnaast is expliciet opgenomen dat het presidium de spreektijd modereert van alle deelnemers aan de door hem voorgezeten vergadering. Dat betekent dat ook de spreektijd voor leden van het partijbestuur door het presidium wordt gereguleerd. Nieuw opgenomen bij de taken van het presidium zijn het doen van een voorstel voor de agenda van een door het presidium geleide vergadering en het doen van een afhandelingsvoorstel voor het afhandelen van de agenda of een agendapunt. Daarnaast is nieuw opgenomen dat het presidium in een beknopt verslag verantwoording aflegt over zijn functioneren aan de Verenigingsraad.

Artikel 4.14. Geestverwante organisaties en werkverbanden binnen de partij

In dit artikel worden de status en rechten van de geestverwante organisaties en werkverbanden ten opzichte van de partij vastgelegd. Daarnaast zijn in artikel 4.14. bepalingen opgenomen over het lidmaatschap van partijleden van werkverbanden binnen de partij.

Artikel 4.14. is grotendeels afgeleid van de huidige reglementen. Daarin hebben sommige geestverwante organisaties meer rechten dan andere. In het nieuwe artikel zijn de rechten voor alle geestverwante organisaties, platformen en netwerken zoveel mogelijk gelijk getrokken. Dat betekent dat de afgevaardigden van deze organisaties

bij zowel het congres als de Politieke Ledenraad recht hebben op het indienen voorstellen, moties en amendementen. Zij hebben, net als in de huidige situatie, geen stemrecht op congres en Politieke Ledenraad, anders dan als lid van de partij. Nieuw is verder opgenomen dat de werkverbanden binnen de partij de rechten van partijleden dienen te beschrijven, dat het partijbestuur nadere eisen kan stellen aan het democratisch gehalte van deze werkverbanden en dat er voor partijleden een bezwaarmogelijkheid is tegen het niet toelaten als lid van werkverbanden binnen de partij bij het partijbestuur.

Artikel 4.15. Partij van de Europese Sociaal-Democraten (PES)

In dit artikel is de positie van de partij vastgelegd ten opzichte van de PES. Daarnaast is de vertegenwoordiging van de partij voor het PES-congres geregeld.

Artikel 4.15. is afgeleid van het huidige reglement.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 5. Deelname aan het lokaal bestuur

(AMENDEERBAAR)

Artikel 5.1. De gemeenteraadsfractie

1. De leden van de gemeenteraad die verkozen zijn op één gezamenlijke lijst onder de naam Partij van de Arbeid vormen de gemeenteraadsfractie van de partij.
2. Indien de afdelingsvergadering dat heeft goedgekeurd, vormen de gemeenteraadsleden van de partij één fractie met gemeenteraadsleden van één of meer andere partijen of zijn onderdeel van een fractie van een lokale groepering waarin de partij deelneemt.

Artikel 5.2. De taken van het afdelingsbestuur bij de deelname aan het lokaal bestuur

1. De taken van het afdelingsbestuur zijn:
 - a. het werven van potentiële kandidaten voor een positie in het lokaal bestuur;
 - b. het organiseren van de kandidaatstelling voor de gemeenteraad en het zorg dragen voor de activiteiten die daarbij moeten plaatsvinden;
 - c. indien de afdelingsvergadering gekozen heeft voor het houden van een ledenraadpleging over het lijst-trekkerschap, dient een lijst opgesteld te worden van geschikte personen uit de kandidaten die voldoen de handtekeningen kunnen overleggen;
 - d. het toetsen van kandidaten aan de vooraf in de profielschets geformuleerde eisen;
 - e. het opstellen, toelichten en verdedigen van de ontwerp-kandidatenlijst;
 - f. het voorbereiden van een ontwerpverkiezingsprogramma;
 - g. het voeren van voortgangsgesprekken met en beoordelen van (de leden van) de zittende fractie en door de fractie voorgedragen wethouders.
2. Het afdelingsbestuur kan zich bij de in lid 1 genoemde taken, zoals bijvoorbeeld vermeld in sub d, e en f, laten bijstaan door een commissie, waarbij de verantwoordelijkheid van het bestuur voor die taak onverlet blijft.
3. De afdelingsvergadering kan besluiten om het voorbereiden, vaststellen en verdedigen van een ontwerpkan-didatenlijst, zoals vermeld in lid 1, sub d en e, in handen te geven van een onafhankelijke kandidaatstellings-commissie. De afdelingsvergadering kan besluiten andere taken in handen te leggen van een commissie die wordt ingesteld door de afdelingsvergadering.

Artikel 5.3. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen een schema van voorbereiding op, dat uiterlijk 18 maanden vóór deze verkiezingen wordt gepubliceerd. Het afdelingsbestuur neemt dit sche-ma bij zijn werkzaamheden in acht. Dit schema vermeldt in elk geval de uiterste datum waarop een profiel-schets wordt gepubliceerd en de uiterste datum waarop leden bij het afdelingsbestuur een gemotiveerde sol-licitatiebrief kunnen indienen.
2. Uiterlijk 15 maanden voor de datum van de gemeenteraadsverkiezingen stelt de afdelingsvergadering vast of deelgenomen wordt aan deze verkiezingen en op welke wijze.
3. Indien wordt besloten aan de verkiezingen deel te nemen, stelt de afdelingsvergadering uiterlijk 14 maan-den voor de datum van de gemeenteraadsverkiezingen een draaiboek vast voor de voorbereidingen van deze verkiezingen. Daaronder vallen in elk geval de werkwijze bij het opstellen van het ontwerpverkiezingspro-gramma, de profielschets en de ontwerp-kandidatenlijst.
4. In de vergadering bedoeld in lid 3 stelt de afdelingsvergadering tevens vast of er voor de vervulling van de positie van lijsttrekker een ledenraadpleging wordt gehouden. Als een dergelijke beslissing niet op dat moment wordt genomen, kan niet op een later moment alsnog besloten worden om een ledenraadpleging hierover te houden.

5. In de vergadering bedoeld in lid 3 wordt tevens besloten of de ontwerp-kandidatenlijst wordt opgesteld door het afdelingsbestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Indien voor de werkzaamhe-den inzake de kandidaatstelling het afdelingsbestuur minder dan 3 leden telt, moet een onafhankelijke kan-didaatstellingscommissie worden ingesteld. Ook wordt op deze afdelingsvergadering vastgesteld op welke wijze de fractie geadviseerd wordt inzake de keuze van de kandidaat-wethouder(s) en of daar een aparte selectiecommissie voor zal worden ingesteld.

6. Indien het afdelingsbestuur de ontwerp-kandidatenlijst opstelt, nemen bestuursleden die kandidaat zijn of voornemens zijn kandidaat te zijn, danwel nauwe betrekkingen onderhouden met beschikbare kandidaten, tot aan de vaststelling van de kandidatenlijst geen deel aan de beraadslagingen en andere activiteiten inza-ke de opstelling van de ontwerp-kandidatenlijst.

7. Indien tot de instelling van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is besloten, worden de leden daarvan benoemd door de afdelingsvergadering. Deze commissie stelt de conceptprofielschets en de ont-werpkandidatenlijst op en legt deze rechtstreeks voor aan en verdedigt deze op de afdelingsvergadering. Het afdelingsbestuur heeft in dat geval een facilitaire taak.

8. Indien een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie de ontwerp-kandidatenlijst opstelt, kunnen leden die kandidaat zijn of voornemen kandidaat te zijn, danwel nauwe betrekkingen onderhouden met beschikbare kan-didaten, geen deel uitmaken van een dergelijke commissie. De leden van de zittende gemeenteraadsfractie of wethouders kunnen geen deel uitmaken van een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

9. Het afdelingsbestuur kan zich door een adviescommissie laten bijstaan. De bepalingen voor het afdelings-bestuur inzake het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst zijn gelijkelijk van toepassing voor de werk-zaamheden en de samenstelling van een dergelijke commissie. Leden van de zittende gemeenteraadsfractie of wethouders kunnen geen deel uitmaken van een dergelijke adviescommissie. Ook indien het afdelings-bestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, stelt het afdelingsbestuur de ontwerp-kandidatenlijst vast en legt deze aan de afdelingsvergadering voor.

10. Het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst worden door de afdelingsvergadering vastgesteld. Mochten er meer afdelingen in één gemeente liggen, dan vormen alle leden van de betreffende afdelingen een gezamenlijke vergadering. Liggen er echter meer gemeenten in één afdeling dan worden besluiten ten aanzien van die gemeenten alleen door de leden van de afdeling genomen die in de betreffende gemeente wonen.

11. De afdelingsvergadering besluit over samenwerking met andere partijen. Indien besloten wordt om samen met een andere partij een kandidatenlijst op te stellen, worden alle werkzaamheden zoveel mogelijk op dezelfde wijze georganiseerd als in het geval dat de partij zelfstandig een kandidatenlijst zou indienen.

12. Het afdelingsbestuur draagt tot de dag van de verkiezingen zorg voor de eventuele afstemming met andere partijen, zoals besprekingen over een lijstverbinding, samenwerking in de campagne of de vorming van een gezamenlijke fractie.

Artikel 5.4. De besluitvorming over het verkiezingsprogramma

1. Het ontwerpverkiezingsprogramma wordt opgesteld door of onder verantwoordelijkheid van het afdelings-bestuur.

2. De afdelingsvergadering stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum het verkiezings-programma vast. De vaststelling van het verkiezingsprogramma gaat vooraf aan het vaststellen van de kan-didatenlijst.

3. Het afdelingsbestuur zendt minstens 2 weken voor de afdelingsvergadering waarin het verkiezingsprogram-ma wordt vastgesteld, het ontwerpverkiezingsprogramma toe aan de leden van de afdeling. Daarbij wordt bekend gemaakt hoe de leden amendementen kunnen indienen en voor welke datum die beschikbaar moe-ten zijn.

4. In de vergadering waarop het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld, zijn de leden die woonachtig zijn in de gemeente waarin de verkiezingen plaatsvinden stemgerechtigd. De vergadering is openbaar, maar kan door de vergadering besloten worden verklaard.

5. Een lid van een gemeenteraadsfractie is gebonden aan het verkiezingsprogramma dat voor deze verkiezingen is vastgesteld, tenzij hij voordat de ontwerp kandidatenlijst in behandeling wordt genomen door de afdelingsvergadering schriftelijk een zwaarwegend persoonlijk voorbehoud heeft kenbaar gemaakt ten opzichte van onderdelen van het programma.
6. De in lid 5 bedoelde binding wordt opgeheven, wanneer het afleggen van verantwoording over een afwijking van het verkiezingsprogramma niet leidt tot de terugroeping van het betrokken fractielid.
7. Bij de besluitvorming over de vaststelling van het verkiezingsprogramma worden de bepalingen inzake de vergaderorde en besluitvorming, zoals beschreven in deel 1 van de reglementen, in acht genomen.

Artikel 5.5. Profielschets en kandidaatstelling

1. Alvorens de kandidaatstelling geopend wordt, wordt door het afdelingsbestuur of door de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, na overleg met de gemeenteraadsfractie, de profielschets van de toekomstige gemeenteraadsfractie opgesteld en aan de afdelingsvergadering voorgelegd ter vaststelling. De profielschets bevat een advies betreffende de gewenste samenstelling van de fractie en de eisen waaraan de individuele fractieleden moeten voldoen. In de profielschets wordt apart aandacht besteed aan de lijsttrekker, de fractievoorzitter en de wethouder(s).
In de profielschets wordt in elk geval opgenomen dat bij de samenstelling van de fractie wordt gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging qua sekse en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd en diversiteit.
2. Aan de leden van de afdeling wordt door het afdelingsbestuur bekend gemaakt in welke periode en voor welke datum men zich kandidaat kan stellen en op welke wijze dat moet gebeuren. Tevens wordt de vastgestelde profielschets onder de aandacht gebracht.
3. Leden van de partij kunnen zich schriftelijk of per mail aan de secretaris van het afdelingsbestuur als kandidaat aanmelden. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en andere informatie die bij de aankondiging in lid 2 werd gevraagd.
4. Zodra de secretaris deze aanmelding ontvangt, wordt aan het kandiderend lid een bereidverklaring en een verklaring ter ondertekening toegezonden als bedoeld in artikel 1.28. lid 3 van deel 1 van de reglementen. Pas als de secretaris de bereidverklaring en de in de vorige volzin bedoelde verklaring, beide door de kandidaat ondertekend, heeft ontvangen voor de datum als vermeld in het in artikel 3, lid 3 bedoelde draaiboek, kan het lid tot de procedure worden toegelaten.
Aanvullend hierop kan door of namens het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie op elk moment van de kandidaatstellingsprocedure aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd.
5. Het afdelingsbestuur kan een lid de toegang tot de kandidaatstellingsprocedure weigeren als dat lid duidelijk niet past in de vastgestelde profielschets danwel dat te verwachten is dat het toelaten van deze kandidaat de partij ernstige schade zal toebrengen. Dit wordt het lid minstens 5 weken voor de vaststelling van de kandidatenlijst schriftelijk bericht. Hierbij wordt hem de beroepsmogelijkheid meegedeeld.
6. Wanneer een kandidaat niet (meer) wordt toegelaten tot de kandidaatstellingsprocedure, heeft deze het recht om binnen 7 dagen schriftelijk in beroep te gaan bij de beroepscommissie. Het instellen van beroep heeft geen opschortende werking inzake de werkzaamheden ten behoeve van het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst. De beroepscommissie kan een nadere schriftelijke motivering vragen aan het afdelingsbestuur of het betrokken lid danwel hen oproepen om gehoord te worden.
7. De beroepscommissie toetst of het afdelingsbestuur of de onafhankelijke commissie in redelijkheid tot zijn besluit heeft kunnen komen. De beroepscommissie doet uitspraak binnen 14 dagen na de ontvangst van het beroepschrift. Deze uitspraak wordt het betrokken lid onverwijld meegedeeld en is niet vatbaar voor hoger beroep. De uitspraak is vertrouwelijk.
8. Indien het beroep gegrond wordt verklaard, wordt de kandidatuur van het betrokken lid direct in de kandidaatstellingsprocedure betrokken. Het lid wordt alsnog op de ontwerp kandidatenlijst of op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten geplaatst. Indien de ontwerp kandidatenlijst reeds is gepubliceerd, wordt de aangepaste ontwerp kandidatenlijst met de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten zo spoedig mogelijk aan de leden gezonden.

Artikel 5.6. De ledenraadpleging over de lijsttrekker

1. De ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker vindt alleen plaats indien de afdelingsvergadering bij het vaststellen van de verkiezingsprocedure als bedoeld in artikel 5.3. lid 3 bepaald heeft een ledenraadpleging te houden over de vervulling van de positie van lijsttrekker. Als niet op dat moment beslist is tot het houden van een ledenraadpleging, kan niet in een later stadium alsnog besloten worden een ledenraadpleging te houden.
2. De ledenraadpleging die bedoeld is om een lijsttrekker aan te wijzen, wordt op een zodanig tijdstip gehouden, dat de uitslag tijdig bekend is om de beoogd lijsttrekker in de gelegenheid te stellen om advies uit te brengen voor de vaststelling van het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp kandidatenlijst.
3. Kandidaten die zich aanmelden voor een lijsttrekkerverkiezing, dienen daarbij de handtekeningen van minstens 10% van de stemhebbende leden van de afdeling te overleggen, of bij afdelingen met minstens 500 leden minstens 50 handtekeningen. Indien niet minstens twee kandidaten voldoende handtekeningen kunnen overleggen en naar het oordeel van het afdelingsbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie voldoende geschikt zijn voor de positie van lijsttrekker, vervalt de ledenraadpleging.
4. Het afdelingsbestuur kan bij de ledenraadpleging over de verkiezing van de lijsttrekker een aanbeveling aan de leden doen ten aanzien van de kandidaten voor het lijsttrekkerschap.
5. Het afdelingsbestuur draagt er zorg voor dat bij de ledenraadpleging de bepalingen inzake de ledenraadpleging in hoofdstuk 1.2. van deel 1 van de reglementen in acht worden genomen.

Artikel 5.7. Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp kandidatenlijst

1. Het afdelingsbestuur stelt op basis van de profielschets een lijst van kandidaten in volgorde op en plaatst de overige kandidaten op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
2. Indien het afdelingsbestuur conform artikel 5.3. lid 9 voor deze werkzaamheden een adviescommissie heeft ingesteld, dan kunnen in deze commissie bestuursleden deelnemen. Deze commissie rapporteert aan het afdelingsbestuur. Het afdelingsbestuur stelt vervolgens de ontwerp kandidatenlijst vast.
3. Het afdelingsbestuur hoort de kandidaten en baseert zich verder op de profielschets, de adviezen van de zittende fractievoorzitter en, indien bekend, de beoogd lijsttrekker. Daarnaast worden de uitkomsten van de gevoerde voortgangsgesprekken en de ervaringen van het afdelingsbestuur in de oordeelsvorming betrokken.
4. Mocht het afdelingsbestuur van mening zijn dat de aanmelding van kandidaten ontoereikend is, dan kan het bestuur uit eigen beweging actief zoeken naar geschikte kandidaten en deze aan de lijst toevoegen. Dergelijke kandidaten kunnen pas deel uitmaken van de procedure als zij voldoen aan het gestelde in artikel 5.5. lid 4.
5. Het is toegestaan leden die aan de bestuurshandelingen met betrekking tot de kandidaatstelling hebben deelgenomen met instemming van de afdelingsvergadering aan het laatste deel van de vastgestelde kandidatenlijst toe te voegen.
6. Een kandidaat kan zich te allen tijde terugtrekken, tot aan het moment dat hem door de vergadering een plaats is toegewezen op de kandidatenlijst.
7. De schriftelijke toelichting op de kandidaten kan door het afdelingsbestuur beperkt worden tot de kandidaten op de ontwerp kandidatenlijst.
8. Het afdelingsbestuur deelt voor het publiceren van de ontwerp kandidatenlijst de kandidaat diens voorziene plaats op de ontwerp kandidatenlijst mee.
9. Het afdelingsbestuur kan na de mededeling aan de kandidaten van hun plaats op de ontwerp kandidatenlijst de ontwerp kandidatenlijst bijstellen of aanvullen tot het moment van publicatie.

Artikel 5.8. De besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst

1. De afdelingsvergadering stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum de kandidatenlijst vast uit de leden die vermeld zijn op de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
2. Het afdelingsbestuur zendt minstens twee weken voor de afdelingsvergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, de ontwerp-kandidatenlijst toe aan de leden van de afdeling. De reeds eerder vastgestelde profielschets wordt bij de ontwerp-kandidatenlijst gevoegd.
3. Aan de afdelingsvergadering waarop de kandidatenlijst wordt vastgesteld, nemen deel de leden die woonachtig zijn in de gemeente waarin de lijst zal uitkomen. De vergadering is openbaar, maar kan door de vergadering besloten worden verklaard.
4. De afdelingsvergadering kan de behandeling van de ontwerp-kandidatenlijst niet eerder starten dan nadat het verkiezingsprogramma is vastgesteld.
5. De voorbehouden die kandidaten bij het verkiezingsprogramma hebben gemaakt, worden voor de behandeling van de ontwerp-kandidatenlijst bekend gemaakt.
6. De afdelingsvergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, wordt voorgezeten door de voorzitter van de afdeling. Deze kan zich door een ander laten vervangen.
7. Vóór het vaststellen van de kandidatenlijst wordt aan de leden door middel van een algemene beschouwing de gelegenheid gegeven om de werkwijze van het afdelingsbestuur of de onafhankelijke commissie bij het voorbereiden en vaststellen van de ontwerp-kandidatenlijst te bespreken, alsmede om algemene zaken betreffende de ontwerp-kandidatenlijst te bespreken zonder dat daarbij geduid wordt op individuele kandidaten.
8. Bij het vaststellen van de volgorde van de kandidatenlijst worden de bepalingen van hoofdstuk 1.1. van deel 1 van de reglementen in acht genomen, in het bijzonder die van artikel 1.12.
9. De toelichting op de werkwijze van het afdelingsbestuur en de motivering van de volgorde op de ontwerp-kandidatenlijst gebeurt door het afdelingsbestuur.
10. De afdelingsvergadering kan al dan niet op advies van het afdelingsbestuur haar zienswijze geven over de geschiktheid van kandidaten voor het fractievoorzitterschap of het wethouderschap. Deze zienswijze is een zwaarwegend advies aan de fractie. De gemeenteraadsfractie kiest de fractievoorzitter en beslist over de voordracht van de wethouder(s), maar zal zich bij afwijking van de zienswijze van de afdelingsvergadering daarover verantwoorden aan de afdelingsvergadering.
11. Indien een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is ingesteld, neemt deze commissie de taken over die in dit artikel (behoudens lid 12) en artikel 5.7. zijn opgedragen aan het afdelingsbestuur.
12. Het afdelingsbestuur draagt zorg voor publicatie van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst en voor inschrijving bij het hoofdstembureau.

Artikel 5.9. De lijstverbinding

De afdelingsvergadering stelt vast of en met welke andere partij(en) een lijstverbinding aangegaan zal worden.

Artikel 5.10. De positie van de lijsttrekker

1. De beoogd lijsttrekker heeft het recht het afdelingsbestuur over het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp-kandidatenlijst te adviseren voordat de besluitvorming hierover in het afdelingsbestuur plaats vindt.
2. De beoogd lijsttrekker heeft het recht in de vergadering(en) waarin het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst worden vastgesteld, zijn visie hierop kenbaar te maken voorafgaande aan stemmingen hierover.

Artikel 5.11. De vorming van het college van burgemeester en wethouders

1. De gemeenteraadsfractie zorgt dat het afdelingsbestuur de onderhandelingen goed kan volgen en in staat is om de fractie hierover te adviseren. Een vertegenwoordiger van het afdelingsbestuur woont de vergaderingen hierover van de fractie bij met raadgevende stem.
2. Een vertegenwoordiger van het afdelingsbestuur woont de binnen partijverband te voeren selectiegesprekken met kandidaten voor het wethouderschap bij met raadgevende stem. Deze vertegenwoordiger voorziet de ledenvergadering tijdig van informatie.
3. Indien de gemeenteraadsfractie met (een) andere fractie(s) overeenstemming heeft bereikt over een coalitieakkoord en de collegesamenstelling, legt de fractie, alvorens tot ondertekening over te gaan, aan de afdelingsvergadering verantwoording af over het bereikte onderhandelingsresultaat. Om deel te nemen aan het college van burgemeester en wethouders, dient de afdelingsvergadering in te stemmen met deelname.
4. In geval van een tussentijdse vacature in het college van burgemeester en wethouders waarbij de gemeenteraadsfractie in de gelegenheid is een kandidaat voor te dragen, gelden zoveel mogelijk de bepalingen uit dit reglement inzake de selectie en voordracht van wethouders.
5. Voor zover het coalitieakkoord afwijkt van het verkiezingsprogramma, treedt het in de plaats van het verkiezingsprogramma, totdat de gemeenteraadsfractie haar steun aan het coalitieakkoord intrekt. Wanneer het coalitieakkoord niet in een aangelegenheid voorziet, is de fractie gebonden aan het eigen verkiezingsprogramma.

Artikel 5.12. Het functioneren van de gemeenteraadsfractie en het voeren van voortgangsgesprekken

1. De gemeenteraadsfractiefractie en de individuele fractieleden bevorderen de verwezenlijking van de doelstellingen van de partij en in het bijzonder van het verkiezingsprogramma in de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders.
2. De gemeenteraadsfractie kiest uit haar midden een voorzitter en een secretaris.
3. Een vertegenwoordiger van het afdelingsbestuur heeft het recht de vergaderingen van de gemeenteraadsfractie bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
4. De gemeenteraadsfractie en de fractieleden spannen zich in om zo goed mogelijke contacten te onderhouden met de geledingen, de leden en de kiezers van de partij. Zij legt minstens één keer per jaar verantwoording af aan de afdelingsvergadering over het door de fractie gevoerde beleid en de activiteiten.
5. De afdelingsvergadering kan de fractie en haar leden vragen verantwoording af te leggen over de activiteiten en de ingenomen standpunten. Andersom heeft de fractie het recht dat uit eigen beweging te doen.
6. Een wethouder heeft het recht de afdelingsvergadering te informeren over het gevoerde en te voeren beleid en de vergadering heeft het recht daarover informatie aan de wethouder te vragen. Het afdelingsbestuur draagt er zorg voor dat de wethouder(s) die door de gemeenteraadsfractie of een door de partij erkende gemeenschappelijke fractie is/zijn voorgedragen en de fractieleden worden uitgenodigd voor het bijwonen van afdelingsvergaderingen.
7. Het afdelingsbestuur is gehouden jaarlijks voortgangsgesprekken te (doen) voeren met de fractieleden en wethouders die op voordracht van de partij zitting hebben in het college van burgemeester en wethouders. Het bestuur kan besluiten deze gesprekken te laten voeren door een delegatie uit het afdelingsbestuur of door een commissie waarvan al dan niet leden van het bestuur deel uitmaken. Deze gesprekken betreffen het functioneren en de ontwikkeling van de betreffende volksvertegenwoordiger of bestuurder. Bij gesprekken die gevoerd worden in de aanloop naar een nieuwe kandidaatstelling voor de gemeenteraadsverkiezingen waarbij betrokkene overweegt kandidaat te zijn, kan het afdelingsbestuur of de commissie die de gesprekken voert, een indicatie geven van de steun die de betrokkene hierbij kan verwachten.
8. De fractievoorzitter verschaft inlichtingen aan het afdelingsbestuur of de commissie over het functioneren van de leden van de fractie en van de wethouders ten behoeve van het voeren van de voortgangsgesprekken. De fractievoorzitter kan aan de gesprekken deelnemen.

9. Voordat de verslagen op schrift definitief worden vastgesteld, wordt het betrokken fractielid of de betrokken wethouder in de gelegenheid gesteld commentaar op de tekst te geven. Voor zover dit niet leidt tot wijziging van de tekst, wordt het commentaar aan het verslag gehecht.
10. De verslagen van de voortgangsgesprekken, evenals eventueel daarmee verbonden commentaar van degene met wie is gesproken, worden vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan het afdelingsbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie ter voorbereiding van de ontwerp-kandidatenlijst.

Artikel 5.13. Slotbepalingen

1. In geval van tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen zijn de bepalingen van de statuten en de reglementen die gaan over de gemeenteraadsverkiezingen zoveel mogelijk gelijkelijk van toepassing.
2. Wanneer de gemeentelijke indeling (tijdelijk) niet correspondeert met die van de partij, wordt zoveel mogelijk naar de geest van dit reglement gehandeld. Indien een afdeling twee of meer gemeenten omvat, neemt de afdeling voor elk van de gemeenten een beslissing over deelname aan de verkiezingen en zo dat voor een gemeente het geval is, worden de beslissingen genomen door de leden die in die gemeente woonachtig zijn conform de bepalingen voor een afdeling die één gemeente omvat. Indien in een gemeente twee of meer afdelingen zijn ingesteld, fungeert bij de voorbereidingen van de gemeenteraadsverkiezingen de gezamenlijke vergadering van deze afdelingen als afdelingsvergadering.
3. In geval van samenwerkingsverbanden als bedoeld in artikel 5.1. lid 2, wordt zoveel mogelijk volgens de strekking van dit reglement gehandeld.
4. Voor zover zich situaties voordoen die niet voorzien zijn in dit reglement, wordt zoveel mogelijk naar de geest van dit reglement gehandeld. Bij onduidelijkheden daarover beslist het partijbestuur.

TOELICHTING OP DEEL 5.
DEELNAME AAN HET LOKAAL BESTUUR

(NIET AMENDEERBAAR)

1. AIGEMENE OPMERKINGEN

In deel 5 van de reglementen zijn de bepalingen opgenomen die gaan over de voorbereiding en de deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen, maar ook wat daarna komt. De collegevorming en het functioneren van de gemeenteraadsfractie.

Het is essentieel dat een afdeling ruim voor de verkiezingen vaststelt of men wil deelnemen, hoe men wil deelnemen en wat daarvoor allemaal moet gebeuren. Een belangrijke vraag waar men direct in het begin al voor geplaatst wordt, als wordt deelgenomen aan de verkiezingen, is: hoe komen we aan kandidaten en hoe maken we een goede kandidatenlijst? In principe stelt het afdelingsbestuur de ontwerp-kandidatenlijst op, geeft leden de gelegenheid zich te kandideren en gaat op zoek naar kandidaten en doet verder alle voorbereidingen om een ontwerp-kandidatenlijst te maken die aan de afdelingsvergadering wordt voorgelegd. Direct aan het begin kan ook gekozen worden voor een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die dan de taken van het afdelingsbestuur overneemt. Vooral als een afdelingsbestuur veel onervaren leden heeft of als er veel leden van het afdelingsbestuur zelf kandidaat zijn of nauwe betrekkingen onderhouden met kandidaten, is het verstandig een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie in te stellen. Als dat goed uitkomt, kunnen in die commissie ook partijleden van buiten de afdeling benoemd worden. Als het aantal leden van het afdelingsbestuur dat kan deelnemen aan een kandidaatstellingsprocedure minder dan 3 bedraagt, dient altijd een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie te worden gevormd. Dit kan ook op een later moment blijken dan bij het vaststellen van de procedure. Een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie wordt ingesteld door de afdelingsvergadering, die ook de leden ervan benoemt, en rapporteert rechtstreeks aan die zelfde afdelingsvergadering met een ontwerp-kandidatenlijst.

Als eenmaal de verkiezingen zijn geweest, komt vaak de zo gevoelige periode van het onderhandelen over een college van burgemeester en wethouders. Als de partij aan die onderhandelingen meedoet, is het de verantwoordelijkheid van de fractie die onderhandelingen te voeren. De fractie is immers op pad gestuurd met een verkiezingsprogramma. Als de onderhandelingen leiden tot de deelname van de partij in een coalitie, dan moet de afdelingsvergadering instemmen met die deelname. Het is niet de bedoeling dat de afdelingsvergadering "mee gaat onderhandelen". Als de behoefte bestaat boodschappen mee te geven ten behoeve van die onderhandelingen, dan moet dat vooraf aan de onderhandelingen gebeuren. Bij de vraag of de afdelingsvergadering instemt met de deelname van de partij op grond van het onderhandelingsresultaat, gaat het er om dat het eigen verkiezingsprogramma ondergeschikt wordt aan het coalitieakkoord. De gemeenteraadsfractie kiest daarvoor, maar het moet ook een keuze zijn van de afdelingsvergadering.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 5.1. De gemeenteraadsfractie

In dit artikel wordt aangegeven dat de kandidaten die verkozen zijn op een lijst van de partij met elkaar in de gemeenteraad de fractie van de Partij van de Arbeid vormen. Er zijn uiteenlopende lokale situaties waarbij de partij nauw samenwerkt met andere partijen of waarbij de partij deelneemt in een lokale politieke groepering. In dat geval geldt die gemeenschappelijke fractie of de fractie van die lokale groepering zoveel mogelijk als fractie van de partij en zijn daarop zo veel mogelijk de bepalingen van toepassing die gelden voor een fractie van de partij.

Dit artikel komt overeen met de huidige reglementen.

Artikel 5.2. De taken van het afdelingsbestuur bij de deelname aan het lokaal bestuur

De rol van het afdelingsbestuur bij de deelname aan de lokale politiek is van groot belang en vraagt de uitvoering van verschillende en uiteenlopende taken. De afdelingsvergadering kan er bij sommige taken voor kiezen, al dan niet op voorstel van het afdelingsbestuur, om taken in handen te geven van een commissie die door de afdelingsvergadering zelf wordt gevormd. Ook het afdelingsbestuur kan zich voor taken laten bijstaan door partijgenoten van buiten het bestuur.

Dit artikel is qua tekst nieuw, maar qua inhoud stemt het overeen met de huidige reglementen.

Artikel 5.3. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

In dit artikel wordt geregeld dat een afdelingsvergadering tijdig een aantal beslissingen neemt over de deelname aan en voorbereiding van de verkiezingen. Als deze beslissing niet wordt genomen, dan liggen alle voorbereidende handelingen bij het afdelingsbestuur en is er geen sprake van een ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker.

Als het op voorhand wel duidelijk is dat de afdeling deelneemt aan de gemeenteraadsverkiezingen met een eigen lijst van de partij, ligt het voor de hand de stappen in lid 2 en 3 in één vergadering te nemen. Dat hoeft niet op een aparte vergadering, maar het kan meegenomen worden in de vergadering waar ook de begroting van de afdeling voor het volgende jaar wordt voorgelegd, in het laatste kwartaal van het jaar.

Een belangrijk verschil met de huidige reglementen is een scherp onderscheid tussen een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als die bij de kandidaatstelling de taken overneemt van het afdelingsbestuur en een commissie die het afdelingsbestuur ondersteunt bij de kandidaatstelling. Een dergelijke keuze moet vroegtijdig gemaakt worden. Het is belangrijk dat de taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Daarom is ervoor gekozen dat het voorbereiden en vaststellen van een ontwerp kandidatenlijst ofwel worden uitgevoerd door het afdelingsbestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

Artikel 5.4. De besluitvorming over het verkiezingsprogramma

Om deel te kunnen nemen aan verkiezingen is het noodzakelijk een verkiezingsprogramma te hebben. In dat programma wordt weergegeven wat in algemene zin het beleid is dat de partij wil voeren in de gemeenteraad, terwijl ook over specifieke onderwerpen een standpunt wordt ingenomen. Het verdient aanbeveling dat bij het maken van een ontwerpverkiezingsprogramma de balans wordt opgemaakt hoe het staat met de uitvoering van het lopende verkiezingsprogramma.

Het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld door de afdelingsvergadering en dient als houvast voor de fractie die gaat optreden in de gemeenteraad. Als kandidaten voor de gemeenteraad bij één of meer onderdelen een voorbehoud maken (lees: een ander standpunt hebben en daarnaar willen handelen), dan moeten zij dit (schriftelijk) bekend maken aan de afdelingsvergadering voordat deze de ontwerp kandidatenlijst gaat behandelen. Als in een zelfde vergadering eerst het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld en vervolgens de ontwerp kandidatenlijst in behandeling wordt genomen, kan het lastig zijn om een voorbehoud schriftelijk bekend te maken. In dat geval dient een kandidaat het voorbehoud in elk geval helder aan de afdelingsvergadering mondeling toe te lichten en dient daarvan in de notulen melding te worden gemaakt.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en de praktijk.

Artikel 5.5. Profielschets en kandidaatstelling

In dit artikel wordt bepaald dat de afdelingsvergadering een profielschets moet vaststellen voordat de kandidaatstelling begint. De profielschets biedt inzicht aan geïnteresseerde kandidaten, maar biedt ook het houvast voor het afdelingsbestuur (of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie) en de afdelingsvergadering bij het vaststellen van de (ontwerp)kandidatenlijst. Gedurende een bepaalde periode wordt geïnteresseerden de gelegenheid gegeven zich kandidaat te stellen. Die kandidatuur kan niet eerder in behandeling worden genomen dan nadat een kandidaat voor een bepaalde datum een bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode heeft ondertekend.

Het bepaalde in dit artikel komt inhoudelijk vrijwel overeen met de huidige reglementen.

De in de huidige reglementen opgenomen bezwarencommissie is vervangen door de beroepscommissie, conform artikel 12 van de nieuwe statuten. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Artikel 5.6. De ledenraadpleging over de lijsttrekker

Als een afdelingsvergadering besloten heeft een ledenraadpleging te houden over het vervullen van de positie van lijsttrekker, dan geeft dit artikel de bepalingen die daarbij in acht genomen moeten worden. Overigens dient men ook goed kennis te nemen van de bepalingen die hierover zijn opgenomen in deel 1, het algemeen deel van de reglementen.

Als er geen beslissing of niet op tijd een beslissing is genomen over een dergelijke ledenraadpleging, dan wordt deze niet gehouden. Ook als zich kandidaten melden voor die positie, ook als ze zelfs al voldoende handtekeningen blijken te hebben verzameld, dan is er geen sprake van. Hiervoor geldt dat spelregels niet kunnen veranderen tijdens de rit.

Het is wel mogelijk dat een voorgenomen ledenraadpleging moet worden afgeblazen, omdat er niet minstens twee kandidaten zijn die aan de vereisten voldoen en ook voldoende handtekeningen hebben verzameld.

Als er een ledenraadpleging is over de positie van lijsttrekker, dan dienen de bepalingen in acht genomen te worden die bij elke keuze over personen bestaan. Het kan soms heel gevoelig liggen om een kandidaat te moeten weigeren wegens onvoldoende geschiktheid om die positie te bekleden, maar het accepteren van een ongeschikte kandidaat die wel wordt verkozen kan op een later moment tot een hoop ellende leiden.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.7. Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp kandidatenlijst

Het afdelingsbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie begint de werkzaamheden die moeten leiden tot een ontwerp kandidatenlijst met een verzameling kandidaten die de bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben ondertekend en met een profielschets. Het kan zijn dat na de aanmelding of op enig moment daarna blijkt dat er onvoldoende kandidaten beschikbaar zijn of dat het gewenste evenwicht op de kandidatenlijst onvoldoende bereikt kan worden. Het afdelingsbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is dan in de gelegenheid actief op zoek te gaan naar geschikte kandidaten.

In het uiterste geval, als een kandidatenlijst onvoldoende namen bevat en daarmee het risico aanwezig is dat zetels onbezet kunnen blijven, kan de afdelingsvergadering besluiten om leden die hebben deelgenomen aan de werkzaamheden bij het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst onderaan de kandidatenlijst te plaatsen. De afdelingsvergadering bepaalt, binnen de wettelijke normen, hoeveel kandidaten daadwerkelijk op de kandidatenlijst geplaatst worden. Als er meer kandidaten beschikbaar zijn dan er plaatsen zijn op de ontwerp kandidatenlijst, dan komen de overige kandidaten op de (alfabetische) lijst van niet geplaatste kandidaten. De afdelingsvergadering kan bij het vaststellen van de lijst gebruik maken van alle beschikbare kandidaten.

Kandidaten kunnen zich terugtrekken totdat ze op de lijst geplaatst zijn. Het komt vaak voor dat kandidaten die niet op de ontwerp kandidatenlijst geplaatst zijn of die naar hun smaak niet hoog genoeg zijn geplaatst terstond niet meer beschikbaar willen zijn. Dat dient gerespecteerd te worden, al beperkt het wel de keuze van de afdelingsvergadering. Mede in verband hiermee is in het reglement opgenomen dat de ontwerp kandidatenlijst pas definitief is als die naar de leden wordt gezonden.

Tegelijk is het niet verstandig een kandidatenlijst zo lang mogelijk te maken. Het verdient aanbeveling op de kandidatenlijst (en dus om te beginnen op de ontwerp kandidatenlijst) alleen kandidaten te vermelden waarvan het vertrouwen bestaat dat zij voldoende geschikt zijn om gemeenteraadslid te zijn. Zowel door opvolging als de lage voorkeursdrempel dient er immers rekening mee gehouden te worden dat elke kandidaat in aanmerking kan komen om een gemeenteraadszetel te bezetten.

Wie kandidaat is of nauwe betrekkingen met een kandidaat onderhoudt, kan niet zitting nemen in het afdelingsbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die een ontwerp kandidatenlijst voorbereidt en vaststelt. Als het de bedoeling is dat het afdelingsbestuur deze werkzaamheden op zich neemt, maar het aantal beschikbare bestuursleden zakt beneden 3, dan dient alsnog een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie te worden gekozen door de afdelingsvergadering (artikel 5.2.). Het is overigens geen bezwaar als bestuursleden deel uitmaken van een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.8. De besluitvorming over de ontwerp kandidatenlijst

In dit artikel staan de bepalingen over de wijze waarop de kandidatenlijst vastgesteld moet worden in de afdelingsvergadering. Dit artikel kan niet worden losgezien van de bepalingen over dergelijke besluitvorming die zijn opgenomen in deel 1 van de reglementen, met name hetgeen in de artikelen 1.10. en 1.12. daarvan is geregeld. Als het afdelingsbestuur zich heeft laten bijstaan door een commissie bij het opmaken van de ontwerp kandidatenlijst, dan zal het bestuur bij het presenteren en toelichten van de lijst zich kunnen laten bijstaan door de commissie. Maar deze commissie kan niet in de plaats komen van het afdelingsbestuur dat ten volle de verantwoordelijkheid draagt.

Als in een afdeling door grote doorstroming weinig ervaring bestaat met een vergadering waarin een kandidatenlijst wordt vastgesteld, kan het aanbeveling verdienen om de vergadering te laten leiden door een ervaren partijgenoot die op geen enkele manier betrokken is geweest bij de kandidaatstelling, zelfs van buiten de eigen afdeling. Als de voorzitter zelf betrokken is bij de kandidaatstelling, is het ook beter een ander de vergadering te laten leiden waarop de kandidatenlijst wordt vastgesteld.

Als de kandidatenlijst is vastgesteld, zorgt het afdelingsbestuur voor de verdere afwerking, zoals het indienen van de kandidatenlijst.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.9. De lijstverbinding

Het kan wenselijk zijn om een lijstverbinding aan te gaan met één of meer andere partijen die deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen. De belangrijkste overweging is dat dit voor de partijen die deelnemen aan de lijstverbinding mogelijk een extra zetel kan opleveren op grond van de uitslag. Een dergelijke beslissing, of een lijstverbinding wordt aangegaan, is aan de afdelingsvergadering. De afdelingsvergadering kan ook de opdracht meegeven aan het afdelingsbestuur om met andere partijen het gesprek aan te gaan over een lijstverbinding.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.10. De positie van de lijsttrekker

Indien een afdeling heeft besloten tot het houden van een ledenraadpleging over de verkiezing van de lijsttrekker, dan levert de uitslag een "beoogd lijsttrekker" op. In dit artikel zijn bepalingen opgenomen welke rechten een beoogd lijsttrekker heeft. Indien, wat meestal het geval zal zijn, er geen ledenraadpleging wordt gehouden, maar de lijsttrekker pas bekend is bij de vaststelling van de kandidatenlijst, kan toch al wel in dezelfde geest gehandeld worden. Als immers de ontwerp kandidatenlijst naar de leden is gezonden, is ook sprake van een beoogd lijsttrekker die het recht heeft aan de afdelingsvergadering advies te geven bij de vaststelling van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.11. De vorming van het college van burgemeester en wethouders

De collegevorming is een zaak van de gemeenteraadsfractie. De fractie onderhandelt, draagt wethouderskandidaten voor enzovoort. Als de onderhandelingen over een nieuw college van B&W zijn afgerond, legt de fractie verantwoording af aan de afdelingsvergadering, en krijgt de afdelingsvergadering de gelegenheid om al dan niet in te stemmen met toetreding tot het college van B&W. Die instemming is belangrijk, omdat immers het verkiezingsprogramma voor een deel wordt vervangen door het coalitieakkoord. Als in een afdeling behoefte is aan het geven van advies over de te voeren collegeonderhandelingen, dan dient een dergelijk advies voorafgaand aan de onderhandelingen te worden meegegeven aan de gemeenteraadsfractie. Als het er niet naar uit ziet dat de partij deelneemt in een college van B&W, dan kan met de bepalingen in dit artikel terughoudend worden omgegaan.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.12. Het functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

Vanaf de installatie van de nieuw verkozen gemeenteraad, is het afdelingsbestuur verantwoordelijk om de gemeenteraadsfractie, de afzonderlijke fractieleden en eventuele wethouders te volgen. Een belangrijk aspect daarvan betreft het voeren van voortgangsgesprekken, die de gelegenheid geven over en weer te reflecteren op de ontwikkeling van een raadslid of een wethouder.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 5.13. Slotbepalingen

In het laatste artikel wordt geregeld dat zo veel mogelijk op grond van dit reglement wordt gehandeld bij gemeentelijke herindeling en andere afwijkende situaties.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 6. Deelname aan het provinciaal bestuur

(AMENDEERBAAR)

Artikel 6.1. De Statenfractie

1. De leden van Provinciale Staten die verkozen zijn op één gezamenlijke lijst onder de naam Partij van de Arbeid vormen de Statenfractie van de partij.
2. Indien de gewestelijke vergadering dat heeft goedgekeurd, vormen de Statenleden van de partij een fractie met Statenleden van één of meer andere partijen of zijn onderdeel van een fractie van een provinciale groepering waarin de partij deelneemt.

Artikel 6.2. De taken van het gewestelijk bestuur bij de deelname aan het provinciaal bestuur

1. De taken van het gewestelijk bestuur zijn:
 - a. het werven van potentiële kandidaten voor een positie in het provinciaal bestuur;
 - b. het organiseren van de kandidaatstelling voor Provinciale Staten en het zorg dragen voor de activiteiten die daarbij moeten plaatsvinden;
 - c. indien de gewestelijke vergadering gekozen heeft voor het houden van een ledenraadpleging over het lijsttrekkerschap, dient een lijst opgesteld te worden van geschikte personen uit de kandidaten die voldoende handtekeningen kunnen overleggen;
 - d. het toetsen van kandidaten aan de vooraf in de profielschets geformuleerde eisen;
 - e. het opstellen, toelichten en verdedigen van de ontwerp kandidatenlijst;
 - f. het voorbereiden van een ontwerpverkiezingsprogramma;
 - g. het voeren van voortgangsgesprekken met en beoordelen van (de leden van) de zittende fractie en door de fractie voorgedragen gedeputeerden.
2. Het gewestelijk bestuur kan zich bij de uitvoering van de in lid 1 genoemde taken, zoals het voorbereiden en vaststellen van de ontwerp kandidatenlijst, laten bijstaan door een commissie, waarbij de verantwoordelijkheid van het bestuur voor die taak onverlet blijft.
3. De gewestelijke vergadering kan besluiten om het voorbereiden en vaststellen van een ontwerp kandidatenlijst, zoals vermeld in lid 1, sub d en e, in handen te geven van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. De gewestelijke vergadering kan besluiten ook andere taken in handen te leggen van een commissie die wordt ingesteld door de gewestelijke vergadering.

Artikel 6.3. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van de Statenverkiezingen een schema van voorbereiding op, dat uiterlijk 18 maanden vóór de verkiezingen wordt gepubliceerd. Het gewestelijk bestuur neemt dit schema bij zijn werkzaamheden in acht. Dit schema vermeldt in elk geval de uiterste datum waarop onder verantwoordelijkheid van het gewestelijk bestuur na overleg met de fractie een profielschets wordt opgesteld en gepubliceerd en de uiterste datum waarop leden bij het gewestelijk bestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief kunnen indienen.
2. Uiterlijk 15 maanden voor de datum van de Statenverkiezingen stelt de gewestelijke vergadering vast of deelgenomen wordt aan deze verkiezingen en op welke wijze.
3. Indien wordt besloten aan de verkiezingen deel te nemen stelt de gewestelijke vergadering uiterlijk 14 maanden voor de datum van de Statenverkiezingen een draaiboek vast voor de voorbereidingen van deze verkiezingen. Daaronder vallen in elk geval de werkwijze bij het opstellen van het ontwerpverkiezingsprogramma, de profielschets en de ontwerp kandidatenlijst.

4. In de vergadering als bedoeld in lid 3 wordt tevens vastgesteld of er voor de vervulling van de positie van lijsttrekker een ledenraadpleging wordt gehouden. Als een dergelijke beslissing niet op dat moment wordt genomen, kan niet op een later moment alsnog besloten worden om een ledenraadpleging hierover te houden.
5. In de vergadering als bedoeld in lid 3 wordt tevens besloten of de ontwerp kandidatenlijst wordt opgesteld door het gewestelijk bestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Indien voor de werkzaamheden inzake de kandidaatstelling het gewestelijk bestuur minder dan 3 leden telt, wordt een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie ingesteld. Leden van het gewestelijk bestuur kunnen lid zijn van de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Ook wordt vastgesteld op welke wijze de fractie geadviseerd wordt inzake de keuze van de kandidaat-gedeputeerde(n) en of daar een aparte selectiecommissie voor zal worden ingesteld.
6. Indien het gewestelijk bestuur de ontwerp kandidatenlijst opstelt, nemen bestuursleden die kandidaat zijn of voornemens zijn kandidaat te zijn, danwel nauwe betrekkingen onderhouden met beschikbare kandidaten, tot aan de vaststelling van de kandidatenlijst geen deel aan de beraadslagingen en andere activiteiten inzake de opstelling van de ontwerp kandidatenlijst.
7. Indien tot de instelling van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is besloten, worden de leden daarvan benoemd door de gewestelijke vergadering. Deze commissie stelt de conceptprofielschets en de ontwerp kandidatenlijst op en legt deze rechtstreeks voor aan en verdedigt deze op de gewestelijke vergadering. Het gewestelijk bestuur heeft in dat geval een facilitaire taak.
8. Indien een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie de ontwerp kandidatenlijst opstelt, kunnen leden die kandidaat zijn of voornemen kandidaat te zijn, danwel nauwe betrekkingen onderhouden met beschikbare kandidaten, geen deel uitmaken van een dergelijke commissie. De leden van de zittende Statenfractie of gedeputeerden kunnen geen deel uitmaken van een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.
9. Het gewestelijk bestuur kan zich door een adviescommissie laten bijstaan. De bepalingen voor het gewestelijk bestuur inzake het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst zijn gelijkelijk van toepassing voor de werkzaamheden en de samenstelling van een dergelijke adviescommissie. Leden van de zittende Statenfractie of gedeputeerden kunnen geen deel uitmaken van deze adviescommissie. Ook indien het gewestelijk bestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, stelt het gewestelijk bestuur de ontwerp kandidatenlijst vast en legt deze aan de gewestelijke vergadering voor.
10. De gewestelijke vergadering besluit over samenwerking met andere partijen. Indien besloten wordt om samen met een andere partij een kandidatenlijst op te stellen, worden alle werkzaamheden zoveel mogelijk op dezelfde wijze georganiseerd als in het geval dat de partij zelfstandig een kandidatenlijst zou indienen.
11. Het gewestelijk bestuur draagt tot de dag van de verkiezingen zorg voor de eventuele afstemming met andere partijen, zoals besprekingen over een lijstverbinding, samenwerking in de campagne of de vorming van een gezamenlijke fractie.

Artikel 4. De besluitvorming over het verkiezingsprogramma

1. Het ontwerpverkiezingsprogramma wordt opgesteld door of onder verantwoordelijkheid van het gewestelijk bestuur.
2. De gewestelijke vergadering stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum het verkiezingsprogramma vast.
3. Het gewestelijk bestuur zendt minstens 2 weken voor de gewestelijke vergadering waarin het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld, het ontwerpverkiezingsprogramma toe aan de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden. Daarbij wordt bekend gemaakt hoe de afdelingen amendementen kunnen indienen en voor welke datum die beschikbaar moeten zijn.
4. Een lid van een Statenfractie is gebonden aan het verkiezingsprogramma dat voor deze verkiezingen is vastgesteld, tenzij hij voordat de ontwerp kandidatenlijst in behandeling wordt genomen door de gewestelijke vergadering schriftelijk een zwaarwegend persoonlijk voorbehoud heeft kenbaar gemaakt ten opzichte van onderdelen van het programma.

5. De in lid 4 bedoelde binding wordt opgeheven, wanneer het afleggen van verantwoording over een afwijking van het verkiezingsprogramma niet leidt tot de terugroeping van het betrokken fractielid.
6. Bij de besluitvorming over de vaststelling van het verkiezingsprogramma worden de bepalingen inzake de vergaderorde en besluitvorming, in het bijzonder de stemming over zaken zoals beschreven in hoofdstuk 1.1 van deel 1 van de reglementen in acht genomen.

Artikel 6.5. Profielschets en kandidaatstelling

1. Alvorens de kandidaatstelling geopend wordt, wordt de profielschets van de toekomstige Statenfractie opgesteld en aan de gewestelijke vergadering voorgelegd ter vaststelling. De profielschets bevat een advies betreffende de gewenste samenstelling van de fractie en de eisen waaraan de individuele fractieleden moeten voldoen. In de profielschets wordt apart aandacht besteed aan de lijsttrekker, de fractievoorzitter en de gedeputeerde(n). De profielschets dient beschikbaar te zijn wanneer de kandidaatstelling geopend wordt. De conceptprofielschets wordt opgesteld door het gewestelijk bestuur, na overleg met de Statenfractie. In de profielschets wordt in elk geval opgenomen dat bij de samenstelling van de fractie wordt gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging qua sekse en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd, regio en diversiteit.
2. Aan de leden woonachtig in het gewest wordt door het gewestelijk bestuur bekend gemaakt in welke periode en voor welke datum men zich kandidaat kan stellen en op welke wijze dat moet gebeuren. Tevens wordt de vastgestelde profielschets onder de aandacht gebracht.
3. Leden van de partij kunnen zich schriftelijk of per mail aan de secretaris van het gewestelijk bestuur als kandidaat aanmelden. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en andere informatie die bij de aankondiging in lid 2 werd gevraagd.
4. Zodra de secretaris deze aanmelding ontvangt, worden aan het kandiderend lid een bereidverklaring en een verklaring als bedoeld in artikel 1.28. lid 3 van deel 1 van de reglementen ter ondertekening toegezonden. Pas als de secretaris de bereidverklaring en de in de vorige volzin bedoelde verklaring, ondertekend door de kandidaat, heeft ontvangen voor de datum als vermeld in het in artikel 6.3. lid 3 bedoelde draaiboek, kan het lid tot de procedure worden toegelaten. Aanvullend hierop kan door of namens het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie op elk moment van de kandidaatstellingsprocedure aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd.
5. Het gewestelijk bestuur kan een lid de toegang tot de kandidaatstellingsprocedure weigeren als dat lid duidelijk niet past in de vastgestelde profielschets danwel dat te verwachten is dat het toelaten van deze kandidaat de partij ernstige schade zal toebrengen. Dit wordt het lid minstens 5 weken voor de vaststelling van de kandidatenlijst schriftelijk bericht. Hierbij wordt hem de beroepsmogelijkheid meegedeeld.
6. Wanneer een kandidaat niet (meer) wordt toegelaten tot de kandidaatstellingsprocedure, heeft deze het recht om binnen 7 dagen schriftelijk in beroep te gaan bij de beroepscommissie. Het instellen van beroep heeft geen opschortende werking inzake de werkzaamheden ten behoeve van het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst. De beroepscommissie kan een nadere schriftelijke motivering vragen aan het gewestelijk bestuur of het betrokken lid danwel hen oproepen om gehoord te worden.
7. De beroepscommissie toetst of het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke commissie in redelijkheid tot zijn besluit heeft kunnen komen. De beroepscommissie doet uitspraak binnen 14 dagen na de ontvangst van het beroepsschrift. Deze uitspraak wordt het betrokken lid onverwijld meegedeeld en is niet vatbaar voor hoger beroep. De uitspraak is vertrouwelijk.
8. Indien het beroep gegrond wordt verklaard, wordt de kandidatuur van het betrokken lid direct in de kandidaatstellingsprocedure betrokken. Het lid wordt alsnog op de ontwerp-kandidatenlijst of op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten geplaatst. Indien de ontwerp-kandidatenlijst reeds is gepubliceerd, wordt de aangepaste ontwerp-kandidatenlijst met de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten zo spoedig mogelijk aan de leden gezonden.

Artikel 6.6. De ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker

1. De ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker vindt alleen plaats indien de gewestelijke vergadering bij het vaststellen van de verkiezingsprocedure als bedoeld in artikel 6.3. lid 3 heeft bepaald een ledenraadpleging te houden over de vervulling van de positie van de lijsttrekker. Als niet op dat moment beslist is tot het houden van een ledenraadpleging, kan niet in een later stadium alsnog besloten worden een ledenraadpleging te houden.
2. De ledenraadpleging die bedoeld is om een lijsttrekker aan te wijzen, wordt op een zodanig tijdstip gehouden, dat de uitslag tijdig bekend is om de beoogd lijsttrekker in de gelegenheid te stellen om advies uit te brengen voor de vaststelling van het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp-kandidatenlijst.
3. Kandidaten die zich aanmelden voor een lijsttrekkerverkiezing, dienen daarbij de handtekeningen van minstens 50 leden woonachtig in het gewest te overleggen. Indien niet minstens twee kandidaten voldoende handtekeningen kunnen overleggen en naar het oordeel van het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie voldoende geschikt zijn voor de positie van lijsttrekker, vervalt de ledenraadpleging.
4. Het gewestelijk bestuur kan bij de ledenraadpleging over de verkiezing van de lijsttrekker een advies aan de leden voorleggen met een aanbeveling ten aanzien van de kandidaten voor het lijsttrekkerschap.
5. Het gewestelijk bestuur draagt er zorg voor dat bij de ledenraadpleging de bepalingen inzake de ledenraadpleging in hoofdstuk 1.2 van deel 1 van de reglementen in acht worden genomen.

Artikel 6.7. Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

1. Het gewestelijk bestuur stelt op basis van de profielschets een lijst van kandidaten in volgorde op en plaatst de overige kandidaten op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
2. Indien het gewestelijk bestuur voor deze werkzaamheden een adviescommissie heeft ingesteld conform artikel 6.3. lid 9, dan kunnen bestuursleden hierin zitting nemen. Deze commissie rapporteert aan het gewestelijk bestuur. Het gewestelijk bestuur stelt vervolgens de ontwerp-kandidatenlijst vast.
3. Het gewestelijk bestuur hoort de kandidaten en baseert zich verder op de profielschets, de adviezen van de fractievoorzitter en, indien bekend, de beoogd lijsttrekker. Daarnaast worden de uitkomsten van de gevoerde voortgangsgesprekken en de ervaringen van het gewestelijk bestuur in de oordeelsvorming betrokken.
4. Mocht het gewestelijk bestuur van mening zijn dat de aanmelding van kandidaten ontoereikend is, dan kan het bestuur uit eigen beweging actief zoeken naar geschikte kandidaten en deze aan de lijst toevoegen. Dergelijke kandidaten kunnen pas deel uitmaken van de procedure als zij voldoen aan het gestelde in artikel 6.5. lid 4.
5. Een kandidaat kan zich te allen tijde terugtrekken, tot aan het moment dat hem door de vergadering een plaats is toegewezen op de kandidatenlijst.
6. De schriftelijke toelichting op de kandidaten kan door het gewestelijk bestuur beperkt worden tot de kandidaten op de ontwerp-kandidatenlijst.
7. Het gewestelijk bestuur deelt voor het publiceren van de ontwerp-kandidatenlijst de kandidaat diens voorzienne plaats op de lijst mee.
8. Het gewestelijk bestuur kan na de mededeling aan de kandidaten van hun plaats op de ontwerp-kandidatenlijst de ontwerp-kandidatenlijst bijstellen of aanvullen tot het moment van publicatie.

Artikel 6.8. De besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst

1. De gewestelijke vergadering stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum de kandidatenlijst vast uit de leden die vermeld zijn op de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.

2. Het gewestelijk bestuur zendt minstens twee weken voor de gewestelijke vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, de ontwerp-kandidatenlijst toe aan de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden. De reeds eerder vastgestelde profielschets wordt bij de ontwerp-kandidatenlijst gevoegd.
3. De gewestelijke vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld is openbaar, maar kan door de vergadering besloten worden verklaard.
4. De gewestelijke vergadering kan de behandeling van de ontwerp-kandidatenlijst niet eerder starten dan nadat het verkiezingsprogramma is vastgesteld.
5. De voorbehouden die kandidaten bij het verkiezingsprogramma hebben gemaakt, worden voor de behandeling van de ontwerp-kandidatenlijst bekend gemaakt.
6. De gewestelijke vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, wordt voorgezeten door de voorzitter van het gewest. Deze kan zich door een ander laten vervangen.
7. Vóór het vaststellen van de kandidatenlijst wordt aan de afgevaardigden door middel van een algemene beschouwing de gelegenheid gegeven om de werkwijze van het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke commissie bij het voorbereiden en vaststellen van de ontwerp-kandidatenlijst te bespreken, alsmede om algemene zaken betreffende de ontwerp-kandidatenlijst te bespreken zonder dat daarbij geduid wordt op individuele kandidaten.
8. Bij het vaststellen van de volgorde van de kandidatenlijst worden de bepalingen van hoofdstuk 1.1 van deel 1 van de reglementen in acht genomen, in het bijzonder die van artikel 1.12.
9. De toelichting op de werkwijze van het gewestelijk bestuur en de motivering van de volgorde op de ontwerp-kandidatenlijst gebeurt door het gewestelijk bestuur.
10. De gewestelijke vergadering kan al dan niet op advies van het gewestelijk bestuur haar zienswijze geven over de geschiktheid van kandidaten voor het fractievoorzitterschap of als gedeputeerde. Deze zienswijze is een zwaarwegend advies aan de fractie. De Statenfractie kiest de fractievoorzitter en beslist over de voordracht van de gedeputeerde(n), maar zal zich bij afwijking van de zienswijze van de gewestelijke vergadering daarover verantwoorden aan de gewestelijke vergadering .
11. Indien een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is ingesteld, neemt deze commissie de taken over die in dit artikel (behoudens lid 12) en artikel 6.7. zijn opgedragen aan het gewestelijk bestuur.
12. Het gewestelijk bestuur draagt zorg voor publicatie van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst en voor inschrijving bij het hoofdstembureau.

Artikel 6.9. De lijstverbinding

De gewestelijke vergadering stelt vast of en met welke andere partij(en) een lijstverbinding aangegaan zal worden.

Artikel 6.10. De positie van de lijsttrekker

1. De beoogd lijsttrekker heeft het recht het gewestelijk bestuur over het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp-kandidatenlijst te adviseren voordat de besluitvorming hierover in het bestuur plaats vindt.
2. De lijsttrekker heeft het recht in de vergadering(en) waarin het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst worden vastgesteld, zijn visie hierop kenbaar te maken voorafgaande aan de stemmingen hierover.

Artikel 6.11. De vorming van het college van Gedeputeerde Staten

1. De Statenfractie zorgt dat het gewestelijk bestuur de onderhandelingen goed kan volgen en in staat is om de fractie hierover te adviseren. Een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur woont de vergaderingen hierover van de fractie bij met raadgevende stem.

2. Een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur woont de binnen partijverband te voeren selectiegesprekken met kandidaten voor de positie van gedeputeerde bij met raadgevende stem. Deze vertegenwoordiger voorziet de gewestelijke vergadering tijdig van informatie.
3. Indien de Statenfractie met (een) andere fractie(s) overeenstemming heeft bereikt over een coalitieakkoord en collegesamenstelling, legt de fractie, alvorens tot ondertekening over te gaan, aan de gewestelijke vergadering verantwoording af over het bereikte onderhandelingsresultaat. Om deel te nemen aan het college van Gedeputeerde Staten dient de gewestelijke vergadering in te stemmen met deelname.
4. In geval van een tussentijdse vacature in een college van Gedeputeerde Staten waarbij de Statenfractie in de gelegenheid is een kandidaat voor te dragen, gelden zoveel mogelijk de bepalingen uit dit reglement inzake de selectie en voordracht van kandidaten voor een dergelijk college.
5. Voor zover het coalitieakkoord afwijkt van het verkiezingsprogramma, treedt het in de plaats van het verkiezingsprogramma, totdat de Statenfractie haar steun aan het coalitieakkoord intrekt. Wanneer het coalitieakkoord niet in een aangelegenheid voorziet, is de fractie gebonden aan het eigen verkiezingsprogramma.

Artikel 6.12. Het functioneren van de Statenfractie en het voeren van voortgangsgesprekken

1. De Statenfractie en de individuele fractieleden bevorderen de verwezenlijking van de doelstellingen van de partij en in het bijzonder van het verkiezingsprogramma in Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten.
2. De Statenfractie kiest uit haar midden een voorzitter en een secretaris.
3. Een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur heeft het recht alle vergaderingen van de Statenfractie bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
4. De Statenfractie en de fractieleden spannen zich in om zo goed mogelijke contacten te onderhouden met de geledingen, de leden en de kiezers van de partij. De fractie legt minimaal één keer per jaar verantwoording af aan de gewestelijke vergadering over het door de fractie gevoerde beleid en de activiteiten.
5. De gewestelijke vergadering kan de fractie en de fractieleden vragen verantwoording af te leggen over de activiteiten en de ingenomen standpunten. Andersom heeft de fractie het recht dat uit eigen beweging te doen.
6. Een gedeputeerde heeft het recht de vergadering te informeren over het gevoerde en te voeren beleid en de vergadering heeft het recht daarover informatie aan de gedeputeerde te vragen. Het bestuur draagt er zorg voor dat de gedeputeerden die door de Statenfractie of een door de partij erkende gemeenschappelijke fractie zijn voorgedragen en de leden van de Statenfractie worden uitgenodigd voor het bijwonen van gewestelijke vergaderingen.
7. Het gewestelijk bestuur is gehouden jaarlijks voortgangsgesprekken te (doen) voeren met de fractieleden en de gedeputeerden. Het bestuur kan besluiten deze gesprekken te laten voeren door een delegatie uit het bestuur of door een adviescommissie waarvan al dan niet leden van het bestuur deel uitmaken. Deze gesprekken betreffen het functioneren en de ontwikkeling van de betreffende volksvertegenwoordiger of bestuurder. Bij gesprekken die gevoerd worden in de aanloop naar een nieuwe kandidaatstelling voor de provinciale verkiezingen waarbij betrokkene overweegt kandidaat te zijn, kan het gewestelijk bestuur of de commissie die namens het bestuur het gesprek voert, een indicatie geven van de steun die de betrokkene hierbij kan verwachten.
8. De fractievoorzitter verschaft inlichtingen aan het gewestelijk bestuur of de commissie die de voortgangsgesprekken voert over het functioneren van de leden van de fractie en van de gedeputeerden ten behoeve van het voeren van de voortgangsgesprekken. De fractievoorzitter kan aan de gesprekken deelnemen.
9. Voordat de verslagen op schrift definitief worden vastgelegd, wordt het betrokken fractielid of de betrokken gedeputeerde in de gelegenheid gesteld commentaar op de tekst te geven. Voor zover dit niet leidt tot wijziging van de tekst, wordt het commentaar aan het verslag gehecht.
10. De verslagen van de voortgangsgesprekken, evenals eventueel daarmee verbonden commentaar van degene met wie is gesproken, worden vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie ter voorbereiding van de ontwerp-kandidatenlijst.

Artikel 6.13. Slotbepalingen

1. In geval van samenwerkingsverbanden als bedoeld in artikel 6.1. lid 2, wordt zoveel mogelijk volgens de strekking van dit reglement gehandeld.
2. Voor zover zich concrete situaties voordoen die niet voorzien zijn in dit reglement, wordt zoveel mogelijk naar de geest van dit reglement gehandeld. Bij onduidelijkheden daarover beslist het partijbestuur.

**TOELICHTING OP DE REGLEMENTEN DEEL 6.
DEELNAME AAN HET PROVINCIAAL BESTUUR**

(NIET AMENDEERBAAR)

1. AIGEMENE OPMERKINGEN

In deel 6 van de reglementen zijn de bepalingen opgenomen die gaan over de voorbereiding en de deelname aan de Statenverkiezingen, maar ook wat daarna komt. De collegevorming en het functioneren van de Statenfractie.

Het is essentieel dat een gewest ruim voor de verkiezingen vaststelt of men wil deelnemen aan de verkiezingen voor Provinciale Staten, hoe men wil deelnemen en wat daarvoor allemaal moet gebeuren. Een belangrijke vraag waar men direct in het begin al voor geplaatst wordt, als wordt deelgenomen aan de verkiezingen, is: hoe komen we aan kandidaten en hoe maken we een goede kandidatenlijst? In principe stelt het gewestelijk bestuur de ontwerp-kandidatenlijst op, geeft de gelegenheid aan de leden zich te kandideren en gaat op zoek naar kandidaten en doet verder alle voorbereidingen om een ontwerp-kandidatenlijst te maken die aan de gewestelijke vergadering wordt voorgelegd. Direct aan het begin kan ook gekozen worden voor een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die dan de taken van het gewestelijk bestuur overneemt. Vooral als een gewestelijk bestuur veel onervaren leden heeft of als er veel leden van het gewestelijk bestuur zelf kandidaat zijn of nauwe betrekkingen onderhouden met kandidaten, is het verstandig een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie in te stellen. Als het aantal leden van het gewestelijk bestuur dat kan deelnemen aan een kandidaatstellingsprocedure minder dan 3 bedraagt, dient altijd een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie te worden gevormd. Dit kan ook op een later moment blijken dan bij het vaststellen van de procedure. Een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie wordt ingesteld door de gewestelijke vergadering, ook qua samenstelling, en rapporteert rechtstreeks aan die zelfde gewestelijke vergadering met een ontwerp-kandidatenlijst.

Als eenmaal de verkiezingen zijn geweest, komt de gevoelige periode van het onderhandelen over een college van Gedeputeerde Staten. Als de partij aan die onderhandelingen meedoet, is het de verantwoordelijkheid van de Statenfractie die onderhandelingen te voeren. Als de onderhandelingen leiden tot de deelname van de partij in een coalitie, dan moet de gewestelijke vergadering instemmen met deelname. Het is niet de bedoeling dat de gewestelijke vergadering "mee gaat onderhandelen". Als de behoefte bestaat boodschappen mee te geven ten behoeve van die onderhandelingen, dan moet dat vooraf aan de onderhandelingen gebeuren. Bij de vraag of de gewestelijke vergadering instemt met de deelname van de partij op grond van het onderhandelingsresultaat, gaat het er om dat het eigen verkiezingsprogramma ondergeschikt wordt aan het coalitieakkoord. De Statenfractie kiest daarvoor, maar het moet ook een keuze zijn van de gewestelijke vergadering.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 6.1. De Statenfractie

In dit artikel wordt aangegeven dat de kandidaten die verkozen zijn op een lijst van de partij met elkaar in Provinciale Staten de fractie van de Partij van de Arbeid vormen. Het kan voorkomen dat de partij met andere partijen in één fractie samenwerkt of zelfs een gemeenschappelijke kandidatenlijst voert met andere partijen.

Artikel 6.2. De taken van het gewestelijk bestuur bij de deelname aan het provinciaal bestuur

De rol van het gewestelijk bestuur bij de deelname aan de provinciale politiek is van groot belang en vraagt de uitvoering van verschillende en uiteenlopende taken. De gewestelijke vergadering kan er bij sommige taken voor kiezen, al dan niet op voorstel van het gewestelijk bestuur, om taken in handen te geven van een commissie die door de gewestelijke vergadering zelf wordt gevormd. Het gewestelijk bestuur kan zich voor taken laten bijstaan door partijgenoten van buiten het bestuur.

Dit artikel is qua tekst nieuw, maar qua inhoud stemt het overeen met de huidige reglementen.

Artikel 6.3. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

In dit artikel wordt geregeld dat een gewestelijke vergadering tijdig een aantal beslissingen neemt over de deelname aan en voorbereiding van de verkiezingen. Als deze beslissing niet wordt genomen, dan liggen alle voorbereidende handelingen bij het gewestelijk bestuur en is er geen sprake van een ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker. Omdat in alle provincies het gebruikelijk is met een eigen lijst van de partij deel te nemen aan de verkiezingen voor Provinciale Staten, ligt het voor de hand de stappen in lid 2 en 3 in één vergadering tijdig te nemen. Dat hoeft niet in een aparte vergadering, want dat kan de vergadering zijn waar ook de begroting van het gewest voor het volgende jaar wordt voorgelegd, in het laatste kwartaal van het jaar.

Een belangrijk verschil met de huidige reglementen is een scherp onderscheid tussen een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als die de taken bij de kandidaatstelling overneemt van het gewestelijk bestuur en een commissie die het gewestelijk bestuur ondersteunt bij de kandidaatstelling. Het is belangrijk dat de taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Daarom is ervoor gekozen dat deze taak ofwel wordt uitgevoerd door het gewestelijk bestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

Artikel 6.4. De besluitvorming over het verkiezingsprogramma

Om deel te kunnen nemen aan verkiezingen is het noodzakelijk een verkiezingsprogramma te hebben. In dat programma wordt weergegeven wat in algemene zin het beleid is dat de partij wil voeren in Provinciale Staten, terwijl ook over specifieke onderwerpen een standpunt wordt ingenomen. Het verdient aanbeveling dat bij het maken van een ontwerpverkiezingsprogramma de balans wordt opgemaakt hoe het staat met de uitvoering van het lopende verkiezingsprogramma. Het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld door de gewestelijke vergadering en dient als houvast voor de fractie die gaat optreden in Provinciale Staten. Als kandidaten voor een plaats op de kandidatenlijst bij één of meer onderdelen een voorbehoud maken (lees: een ander standpunt hebben en daarnaar willen handelen), dan moeten zij dit (schriftelijk) bekend maken aan de gewestelijke vergadering voordat deze de ontwerp-kandidatenlijst gaat behandelen. Als in een zelfde vergadering eerst het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld en vervolgens de ontwerp-kandidatenlijst in behandeling wordt genomen, kan het lastig zijn om een voorbehoud schriftelijk bekend te maken. In dat geval dient een kandidaat het voorbehoud in elk geval helder aan de gewestelijke vergadering mondeling toe te lichten en dient daarvan in de notulen melding te worden gemaakt.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.5. Profielschets en kandidaatstelling

In dit artikel wordt bepaald dat de gewestelijke vergadering een profielschets moet vaststellen voordat de kandidaatstelling begint. Deze profielschets biedt inzicht aan geïnteresseerde kandidaten, maar biedt ook het houvast voor het gewestelijk bestuur (of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie) en de gewestelijke vergadering bij het vaststellen van de (ontwerp)kandidatenlijst. Gedurende een bepaalde periode wordt geïnteresseerden de gelegenheid gegeven zich kandidaat te stellen. Die kandidatuur kan niet eerder in behandeling worden genomen dan nadat een kandidaat voor een bepaalde datum een bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode heeft ondertekend.

Het bepaalde in dit artikel komt inhoudelijk vrijwel overeen met de huidige reglementen.

De in de huidige reglementen opgenomen bezwarencommissie is vervangen door de beroepscommissie, conform artikel 12 van de nieuwe statuten. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Artikel 6.6. De ledenraadpleging over de lijsttrekker

Als een gewestelijke vergadering besloten heeft een ledenraadpleging te houden over het vervullen van de positie van lijsttrekker, dan geeft dit artikel de bepalingen die daarbij in acht genomen moeten worden. Overigens dient men ook goed kennis te nemen van de bepalingen die hierover zijn opgenomen in deel 1 van de reglementen. Als er geen beslissing of niet op tijd een beslissing is genomen over een dergelijke ledenraadpleging, dan wordt deze niet gehouden. Ook als zich kandidaten melden voor die positie, ook als ze zelfs al voldoende handtekeningen blijken te hebben verzameld, dan is er geen sprake van. Hiervoor geldt dat spelregels niet kunnen veranderen tijdens de rit.

Het is wel mogelijk dat een voorgenomen ledenraadpleging moet worden afgeblazen, omdat er niet minstens twee kandidaten zijn die aan de vereisten voldoen en ook voldoende handtekeningen hebben verzameld. Als er een ledenraadpleging is over de positie van lijsttrekker, dan dienen de bepalingen in acht genomen te worden die bij elke keuze over personen bestaan. Het kan soms heel gevoelig liggen om een kandidaat te moeten weigeren wegens onvoldoende geschiktheid om die positie te bekleden, maar het accepteren van een ongeschikte kandidaat die wel wordt verkozen kan op een later moment tot een hoop ellende leiden.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.7. Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

Het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie begint de werkzaamheden die moeten leiden tot een ontwerp-kandidatenlijst met een verzameling kandidaten die de bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben ondertekend en met een profielschets. Het kan zijn dat na de aanmelding of op enig moment daarna blijkt dat er onvoldoende kandidaten beschikbaar zijn of dat het gewenste evenwicht op de kandidatenlijst onvoldoende bereikt kan worden. Het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is dan in de gelegenheid actief op zoek te gaan naar geschikte kandidaten. De gewestelijke vergadering bepaalt, binnen de wettelijke normen, hoeveel kandidaten daadwerkelijk op de kandidatenlijst geplaatst worden. Als er meer kandidaten beschikbaar zijn dan er plaatsen zijn op de ontwerp-kandidatenlijst, dan komen de overige kandidaten op de (alfabetische) lijst van niet geplaatste kandidaten. De gewestelijke vergadering kan bij het vaststellen van de kandidatenlijst gebruik maken van alle nog beschikbare kandidaten. Kandidaten kunnen zich terugtrekken totdat ze op de lijst geplaatst zijn. Het komt vaak voor dat kandidaten die niet op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatst zijn of die menen niet hoog genoeg geplaatst te zijn terstond niet meer beschikbaar willen zijn. Dat dient gerespecteerd te worden, al beperkt het wel de keuze van de gewestelijke vergadering. Mede in verband hiermee is in het reglement opgenomen dat de ontwerp-kandidatenlijst pas definitief is als deze wordt toegezonden aan de afdelingen en de afgevaardigden.

Tegelijk is het niet verstandig een kandidatenlijst zo lang mogelijk te maken. Het verdient aanbeveling op de kandidatenlijst (en dus om te beginnen op de ontwerp-kandidatenlijst) alleen kandidaten te vermelden waarvan het vertrouwen bestaat dat zij voldoende geschikt zijn om Statenlid te zijn. Zowel door opvolging als de lage voorkeursdrempel dient er immers rekening mee gehouden te worden dat elke kandidaat in aanmerking kan komen om een zetel in Provinciale Staten te bezetten.

Wie kandidaat is of nauwe betrekkingen met een kandidaat onderhoudt, kan niet zitting nemen in het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die een ontwerp-kandidatenlijst voorbereidt en vaststelt. Als het de bedoeling is dat het gewestelijk bestuur deze werkzaamheden op zich neemt, maar het aantal beschikbare bestuursleden zakt beneden 3, dan dient alsnog een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie te worden gekozen door de gewestelijke vergadering (Artikel 6.2.). Het is overigens geen bezwaar als bestuursleden deel uitmaken van een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.8. De besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst

In dit artikel staan de bepalingen over de wijze waarop de kandidatenlijst vastgesteld moet worden in de gewestelijke vergadering. Dit artikel kan niet worden losgezien van de bepalingen over dergelijke besluitvorming die zijn opgenomen in deel 1 van de reglementen, met name hetgeen in de artikelen 1.10. en 1.12. daarvan is geregeld. Als het gewestelijk bestuur zich heeft laten bijstaan door een commissie bij het opmaken van de ontwerp-kandidatenlijst, dan zal het bestuur bij het presenteren en toelichten van de lijst zich kunnen laten bijstaan door de commissie. Maar deze commissie kan niet in de plaats komen van het gewestelijk bestuur dat ten volle de verantwoordelijkheid draagt.

Bijna altijd verdient het aanbeveling dat een vergadering waarin een kandidatenlijst wordt vastgesteld, geleid wordt door een ervaren partijgenoot die op geen enkele manier betrokken is geweest bij de kandidaatstelling. Als de voorzitter zelf betrokken is bij de kandidaatstelling, is het ook beter een ander de vergadering te laten leiden waarop de kandidatenlijst wordt vastgesteld. Als de kandidatenlijst is vastgesteld, zorgt het gewestelijk bestuur voor de verdere afwerking, zoals het indienen van de kandidatenlijst.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.9. De lijstverbinding

Het kan wenselijk zijn om een lijstverbinding aan te gaan met één of meer andere partijen die deelnemen aan de verkiezingen voor Provinciale Staten. De belangrijkste overweging is dat dit voor de partijen die deelnemen aan de lijstverbinding mogelijk een extra zetel kan opleveren op grond van de uitslag. Een dergelijke beslissing, of een lijstverbinding wordt aangegaan, is aan de gewestelijke vergadering. De gewestelijke vergadering kan ook de opdracht meegeven aan het gewestelijk bestuur om met andere partij- en het gesprek aan te gaan over een lijstverbinding.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.10. De positie van de lijsttrekker

Indien een gewestelijke vergadering heeft besloten tot het houden van een ledenraadpleging over de verkiezing van de lijsttrekker, dan levert de uitslag een "beoogd lijsttrekker" op. In dit artikel zijn bepalingen opgenomen welke rechten een beoogd lijsttrekker heeft. Indien, wat meestal het geval zal zijn, er geen ledenraadpleging wordt gehouden, maar de lijsttrekker pas bekend is bij de vaststelling van de kandidatenlijst, kan toch al wel in de zelfde geest gehandeld worden. Als immers de ontwerp-kandidatenlijst aan de afdelingen en de afgevaardigden is gestuurd, is ook sprake van een beoogd lijsttrekker die het recht heeft aan de gewestelijke vergadering advies te geven bij de vaststelling van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.11. De vorming van het college van Gedeputeerde Staten

De collegevorming is een zaak van de Statenfractie. De fractie onderhandelt, draagt kandidaat-gedeputeerden voor enzovoort. Als de onderhandelingen over een nieuw college van Gedeputeerde Staten zijn afgerond, legt de Statenfractie verantwoording af aan de gewestelijke vergadering, en krijgt de gewestelijke vergadering de gelegenheid om al dan niet in te stemmen met toetreding tot het college van Gedeputeerde Staten. Die instemming is belangrijk, omdat immers het verkiezingsprogramma voor een deel wordt vervangen door het coalitieakkoord. Als in een gewest behoefte is aan het geven van advies over de te voeren collegeonderhandelingen, dan dient een dergelijk advies voorafgaand aan de onderhandelingen te worden meegegeven aan de Statenfractie. Als het er niet naar uit ziet dat de partij deelneemt in een college van Gedeputeerde Staten, dan kan met de bepalingen in dit artikel terughoudend worden omgegaan.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.12. Het functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

Vanaf de installatie van de nieuw verkozen Provinciale Staten, is het gewestelijk bestuur verantwoordelijk om de Statenfractie, de afzonderlijke fractieleden en eventuele gedeputeerden te volgen. Een belangrijk aspect daarvan betreft het voeren van voortgangsgesprekken, die de gelegenheid geven over en weer te reflecteren op de ontwikkeling van een Statenlid of een gedeputeerde.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 6.13. Slotbepalingen

In het laatste artikel wordt geregeld dat bij afwijkende situaties zo veel mogelijk op basis van dit deel van de reglementen wordt geopereerd.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 7. Deelname aan het waterschapsbestuur

(AMENDEERBAAR)

Artikel 7.1. De waterschapsfractie

- De leden van het waterschapsbestuur die in een waterschap op één gezamenlijke lijst onder de naam Partij van de Arbeid zijn verkozen vormen de waterschapsfractie van de partij.
- Indien de gewestelijke vergadering dat heeft goedgekeurd, vormen de vertegenwoordigers van de partij in het waterschapsbestuur één fractie met de vertegenwoordigers van één of meer andere partijen of zijn onderdeel van een fractie van een groepering in het waterschapsbestuur waarin de partij deelneemt.

Artikel 7.2. De taken van het gewestelijk bestuur bij de deelname aan het waterschapsbestuur

- De taken van het gewestelijk bestuur zijn:
 - het werven van potentiële kandidaten voor een positie in het waterschapsbestuur;
 - het organiseren van de kandidaatstelling voor het waterschapsbestuur en het zorg dragen voor de activiteiten die daarbij moeten plaatsvinden;
 - indien de gewestelijke vergadering gekozen heeft voor het houden van een ledenraadpleging over het lijsttrekkerschap, dient een lijst opgesteld te worden van geschikte personen uit de kandidaten die voldoende handtekeningen kunnen overleggen;
 - het toetsen van kandidaten aan de vooraf in de profielschets geformuleerde eisen;
 - het opstellen, toelichten en verdedigen van de ontwerp-kandidatenlijst;
 - het voorbereiden van een ontwerp-verkiezingsprogramma;
 - het voeren van voortgangsgesprekken met en beoordelen van (de leden van) de zittende fractie.
- Het gewestelijk bestuur kan zich bij de uitvoering van de in lid 1 genoemde taken, zoals het voorbereiden en vaststellen van de ontwerp-kandidatenlijst, laten bijstaan door een commissie, waarbij de verantwoordelijkheid van het bestuur voor die taak onverlet blijft.
- De gewestelijke vergadering kan besluiten om het voorbereiden en vaststellen van een ontwerp-kandidatenlijst, zoals vermeld in lid 1, sub d en e, in handen te geven van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. De gewestelijke vergadering kan besluiten ook andere taken in handen te leggen van een commissie die wordt ingesteld door de gewestelijke vergadering.
- Indien een gewest twee of meer waterschappen omvat, beslist de gewestelijke vergadering of en voor welke taken de voorbereidingen voor de waterschapsverkiezingen worden overgelaten aan een vergadering waarin voor elk waterschap alleen de afdelingen die liggen in dat waterschap, deelnemen.

Artikel 7.3. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

- Het partijbestuur stelt ten behoeve van de waterschapsverkiezingen een schema van voorbereiding op, dat uiterlijk 18 maanden vóór de verkiezingen wordt gepubliceerd. Het gewestelijk bestuur neemt dit schema bij zijn werkzaamheden in acht. Dit schema vermeldt in elk geval de uiterste datum waarop onder verantwoordelijkheid van het gewestelijk bestuur na overleg met de waterschapsfractie een profielschets wordt opgesteld en gepubliceerd en de uiterste datum waarop leden bij het gewestelijk bestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief kunnen indienen.
- Uiterlijk 15 maanden voor de datum van de waterschapsverkiezingen stelt de gewestelijke vergadering vast of deelgenomen wordt aan deze verkiezingen en op welke wijze. Indien een gewest twee of meer waterschappen omvat, wordt tevens besloten of alle activiteiten in de voorbereiding naar de waterschapsverkiezingen worden verricht door een ongedeeld gewest of dat het gewest voor één of meer van de activiteiten wordt opgedeeld in regio's die overeenkomen met het gebied van een

- waterschap. Indien tot het laatste wordt besloten dan dienen de daartoe aangewezen activiteiten te worden behartigd door vergaderingen in een aangepaste samenstelling, zo veel mogelijk conform de bepalingen van dit reglement en onder coördinatie van het gewestelijk bestuur.
- Indien wordt besloten aan de verkiezingen deel te nemen stelt de gewestelijke vergadering uiterlijk 14 maanden voor de datum van de waterschapsverkiezingen een draaiboek vast voor de voorbereidingen van deze verkiezingen. Daaronder vallen in elk geval de werkwijze bij het opstellen van het ontwerpverkiezingsprogramma, de profielschets en de ontwerp kandidatenlijst.
 - In de vergadering als bedoeld in lid 3 wordt tevens vastgesteld of er voor de vervulling van de positie van lijsttrekker een ledenraadpleging wordt gehouden. Als een dergelijke beslissing niet op dat moment wordt genomen, kan niet op een later moment alsnog besloten worden om een ledenraadpleging hierover te houden.
 - In de vergadering als bedoeld in lid 3 wordt tevens besloten of de ontwerp kandidatenlijst wordt opgesteld door het gewestelijk bestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Indien voor de werkzaamheden inzake de kandidaatstelling het gewestelijk bestuur minder dan 3 leden telt, wordt een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie ingesteld. Leden van het gewestelijk bestuur kunnen lid zijn van de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Ook wordt vastgesteld op welke wijze de fractie geadviseerd wordt inzake de keuze van de kandidaat-dagelijks bestuurder(s) van het waterschap en of daar een aparte selectiecommissie voor zal worden ingesteld.
 - Indien het gewestelijk bestuur de ontwerp kandidatenlijst opstelt, nemen bestuursleden die kandidaat zijn of voornemen kandidaat te zijn, danwel nauwe betrekkingen onderhouden met beschikbare kandidaten, tot aan de vaststelling van de kandidatenlijst geen deel aan de beraadslagingen en andere activiteiten inzake de opstelling van de ontwerp kandidatenlijst.
 - Indien tot de instelling van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is besloten, worden de leden daarvan benoemd door de gewestelijke vergadering. Deze commissie stelt de conceptprofielschets en de ontwerp kandidatenlijst op en legt deze rechtstreeks voor aan en verdedigt deze op de gewestelijke vergadering. Het gewestelijk bestuur heeft in dat geval een facilitaire taak.
 - Indien een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie de ontwerp kandidatenlijst opstelt, kunnen leden die voornemens zijn kandidaat te zijn, danwel nauwe betrekkingen onderhouden met beschikbare kandidaten, geen deel uitmaken van een dergelijke commissie. De leden van de zittende waterschapsfractie kunnen geen deel uitmaken van een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.
 - Het gewestelijk bestuur kan zich door een adviescommissie laten bijstaan. De bepalingen voor het gewestelijk bestuur inzake het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst zijn gelijkelijk van toepassing voor de werkzaamheden en de samenstelling van een dergelijke adviescommissie. Leden van de zittende waterschapsfractie kunnen geen deel uitmaken van deze adviescommissie. Ook indien het gewestelijk bestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, stelt het gewestelijk bestuur de ontwerp kandidatenlijst vast en legt deze aan de gewestelijke vergadering voor.
 - De gewestelijke vergadering besluit over samenwerking met andere partijen. Indien besloten wordt om samen met een andere partij een kandidatenlijst op te stellen, worden alle werkzaamheden zoveel mogelijk op dezelfde wijze georganiseerd als in het geval dat de partij zelfstandig een kandidatenlijst zou indienen.
 - Het gewestelijk bestuur draagt tot de dag van de verkiezingen zorg voor de eventuele afstemming met andere partijen, zoals besprekingen over een lijstverbinding, samenwerking in de campagne of de vorming van een gezamenlijke fractie.
 - Indien een gewest twee of meer waterschappen omvat:
 - kan de gewestelijke vergadering bij de instelling van een onafhankelijke commissie besluiten om voor de verkiezingen van elk waterschap afzonderlijk een aparte onafhankelijke commissie in te stellen;
 - indien het gewestelijk bestuur de verantwoordelijkheid heeft om de ontwerp kandidatenlijst voor te bereiden en op te stellen, dan kan het zich desgewenst laten bijstaan door adviescommissies per afzonderlijk waterschap;
 - kunnen de beslissingen over het wel of niet deelnemen aan de waterschapsverkiezingen, samenwerking met andere partijen e.d. onderling verschillen: dergelijke beslissingen worden derhalve per waterschap genomen.

Artikel 7.4. De besluitvorming over het verkiezingsprogramma

- Het ontwerpverkiezingsprogramma wordt opgesteld door of onder verantwoordelijkheid van het gewestelijk bestuur.
- De gewestelijke vergadering stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum het verkiezingsprogramma vast.
- Het gewestelijk bestuur zendt minstens 2 weken voor de gewestelijke vergadering waarin het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld, het ontwerpverkiezingsprogramma toe aan de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden. Daarbij wordt bekend gemaakt hoe de afdelingen amendementen kunnen indienen en voor welke datum die beschikbaar moeten zijn.
- Een lid van een waterschapsfractie is gebonden aan het verkiezingsprogramma dat voor deze verkiezingen is vastgesteld, tenzij hij voordat de ontwerp kandidatenlijst in behandeling wordt genomen door de gewestelijke vergadering schriftelijk een zwaarwegend persoonlijk voorbehoud heeft kenbaar gemaakt ten opzichte van onderdelen van het programma.
- De in lid 4 bedoelde binding wordt opgeheven, wanneer het afleggen van verantwoording over een afwijking van het verkiezingsprogramma niet leidt tot de terugroeping van het betrokken fractielid.
- Bij de besluitvorming over de vaststelling van het verkiezingsprogramma worden de bepalingen inzake de vergaderorde en besluitvorming, in het bijzonder de stemming over zaken zoals beschreven in hoofdstuk 1.1 van deel 1 van de reglementen in acht genomen.

Artikel 7.5. Profielschets en kandidaatstelling

- Alvorens de kandidaatstelling geopend wordt, wordt de profielschets van de toekomstige waterschapsfractie opgesteld en aan de gewestelijke vergadering voorgelegd ter vaststelling. De profielschets bevat een advies betreffende de gewenste samenstelling van de waterschapsfractie en de eisen waaraan de individuele fractieleden moeten voldoen. In de profielschets wordt apart aandacht besteed aan de lijsttrekker, de fractievoorzitter en de dagelijks bestuurder van het waterschap. De profielschets dient beschikbaar te zijn wanneer de kandidaatstelling geopend wordt. De conceptprofielschets wordt opgesteld door het gewestelijk bestuur, na overleg met de waterschapsfractie. In de profielschets wordt in elk geval opgenomen dat bij de samenstelling van de fractie wordt gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging qua sekse en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd, regio en diversiteit.
- Aan de leden woonachtig in het gewest wordt door het gewestelijk bestuur bekend gemaakt in welke periode en voor welke datum men zich kandidaat kan stellen en op welke wijze dat moet gebeuren. Tevens wordt de vastgestelde profielschets onder de aandacht gebracht.
- Leden van de partij kunnen zich schriftelijk of per mail aan de secretaris van het gewestelijk bestuur als kandidaat aanmelden. Zij overleggen daarbij een gemotiveerde sollicitatiebrief en andere informatie die bij de aankondiging in lid 2 werd gevraagd.
- Zodra de secretaris deze aanmelding ontvangt, worden aan het kandiderend lid een bereidverklaring en een verklaring als bedoeld in artikel 1.28. lid 3 van deel 1 van de reglementen ter ondertekening toegezonden. Pas als de secretaris de bereidverklaring en de in de vorige volzin bedoelde verklaring, ondertekend door de kandidaat, heeft ontvangen voor de datum als vermeld in het in artikel 7.3. lid 3 bedoelde draaiboek, kan het lid tot de procedure worden toegelaten. Aanvullend hierop kan door of namens het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie op elk moment van de kandidaatstellingsprocedure aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd.
- Het gewestelijk bestuur kan een lid de toegang tot de kandidaatstellingsprocedure weigeren als dat lid duidelijk niet past in de vastgestelde profielschets danwel dat te verwachten is dat het toelaten van deze kandidaat de partij ernstige schade zal toebrengen. Dit wordt het lid minstens 5 weken voor de vaststelling van de kandidatenlijst schriftelijk bericht. Hierbij wordt hem de beroepsmogelijkheid meegedeeld.

6. Wanneer een kandidaat niet (meer) wordt toegelaten tot de kandidaatstellingsprocedure, heeft deze het recht om binnen 7 dagen schriftelijk in beroep te gaan bij de beroepscommissie. Het instellen van beroep heeft geen opschortende werking inzake de werkzaamheden ten behoeve van het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst. De beroepscommissie kan een nadere schriftelijke motivering vragen aan het gewestelijk bestuur of het betrokken lid danwel hen oproepen om gehoord te worden.
7. De beroepscommissie toetst of het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke commissie in redelijkheid tot zijn besluit heeft kunnen komen. De beroepscommissie doet uitspraak binnen 14 dagen na de ontvangst van het beroepschrift. Deze uitspraak wordt het betrokken lid onverwijld meegedeeld en is niet vatbaar voor hoger beroep. De uitspraak is vertrouwelijk.
8. Indien het beroep gegrond wordt verklaard, wordt de kandidatuur van het betrokken lid direct in de kandidaatstellingsprocedure betrokken. Het lid wordt alsnog op de ontwerp-kandidatenlijst of op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten geplaatst. Indien de ontwerp-kandidatenlijst reeds is gepubliceerd, wordt de aangepaste ontwerp-kandidatenlijst met de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten zo spoedig mogelijk aan de leden gezonden.

Artikel 7.6. De ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker

1. De ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker vindt alleen plaats indien de gewestelijke vergadering bij het vaststellen van de verkiezingsprocedure als bedoeld in artikel 7.3, lid 3 heeft bepaald een ledenraadpleging te houden over de vervulling van de positie van de lijsttrekker. Als niet op dat moment beslist is tot het houden van een ledenraadpleging, kan niet in een later stadium alsnog besloten worden een ledenraadpleging te houden.
2. De ledenraadpleging die bedoeld is om een lijsttrekker aan te wijzen, wordt op een zodanig tijdstip gehouden, dat de uitslag tijdig bekend is om de beoogd lijsttrekker in de gelegenheid te stellen om advies uit te brengen voor de vaststelling van het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp-kandidatenlijst.
3. Kandidaten die zich aanmelden voor een lijsttrekkerverkiezing, dienen daarbij de handtekeningen van minstens 10% van de leden woonachtig in het gebied van het waterschap, voor zo ver dit vereiste aantal de 50 leden niet te boven gaat, te overleggen. Indien niet minstens twee kandidaten voldoende handtekeningen kunnen overleggen en naar het oordeel van het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie voldoende geschikt zijn voor de positie van lijsttrekker, vervalt de ledenraadpleging.
4. Het gewestelijk bestuur kan bij de ledenraadpleging over de verkiezing van de lijsttrekker een advies aan de leden voorleggen met een aanbeveling ten aanzien van de kandidaten voor het lijsttrekkerschap.
5. Het gewestelijk bestuur draagt er zorg voor dat bij de ledenraadpleging de bepalingen inzake de ledenraadpleging in hoofdstuk 1.2 van deel 1 van de reglementen in acht worden genomen.

Artikel 7.7. Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

1. Het gewestelijk bestuur stelt op basis van de profielschets een lijst van kandidaten in volgorde op en plaatst de overige kandidaten op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
2. Indien het gewestelijk bestuur voor deze werkzaamheden een adviescommissie heeft ingesteld conform artikel 7.3, lid 9, dan kunnen bestuursleden hierin zitting nemen. Deze commissie rapporteert aan het gewestelijk bestuur. Het gewestelijk bestuur stelt vervolgens de ontwerp-kandidatenlijst vast.
3. Het gewestelijk bestuur hoort de kandidaten en baseert zich verder op de profielschets, de adviezen van de fractievoorzitter en, indien bekend, de beoogde lijsttrekker. Daarnaast worden de uitkomsten van de gevoerde voortgangsgesprekken en de ervaringen van het gewestelijk bestuur in de oordeelsvorming betrokken.
4. Mocht het gewestelijk bestuur van mening zijn dat de aanmelding van kandidaten ontoereikend is, dan kan het bestuur uit eigen beweging actief zoeken naar geschikte kandidaten en deze aan de lijst toevoegen. Dergelijke kandidaten kunnen pas deel uitmaken van de procedure als zij voldoen aan het gestelde in artikel 7.5, lid 4.

5. Een kandidaat kan zich te allen tijde terugtrekken, tot aan het moment dat hem door de vergadering een plaats is toegewezen op de kandidatenlijst.
6. De schriftelijke toelichting op de kandidaten kan door het gewestelijk bestuur beperkt worden tot de kandidaten op de ontwerp-kandidatenlijst.
7. Het gewestelijk bestuur deelt voor het publiceren van de ontwerp-kandidatenlijst de kandidaat diens voorziene plaats op de lijst mee.
8. Het gewestelijk bestuur kan na de mededeling aan de kandidaten over hun plaats op de ontwerp-kandidatenlijst de ontwerp-kandidatenlijst bijstellen of aanvullen tot het moment van publicatie.

Artikel 7.8. De besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst

1. De gewestelijke vergadering stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum de kandidatenlijst vast uit de leden die vermeld zijn op de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
2. Het gewestelijk bestuur zendt minstens 2 weken voor de gewestelijke vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, de ontwerp-kandidatenlijst toe aan de afdelingssecretarissen en de afgevaardigden. De reeds eerder vastgestelde profielschets wordt bij de ontwerp-kandidatenlijst gevoegd.
3. De gewestelijke vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld is openbaar, maar kan door de vergadering besloten worden verklaard.
4. De gewestelijke vergadering kan de behandeling van de ontwerp-kandidatenlijst niet eerder starten dan nadat het verkiezingsprogramma is vastgesteld.
5. De voorbehouden die kandidaten bij het verkiezingsprogramma hebben gemaakt, worden voor de behandeling van de ontwerp-kandidatenlijst bekend gemaakt.
6. De gewestelijke vergadering waarin de kandidatenlijst wordt vastgesteld, wordt voorgezeten door de voorzitter van het gewest. Deze kan zich door een ander laten vervangen.
7. Vóór het vaststellen van de kandidatenlijst wordt aan de afgevaardigden door middel van een algemene beschouwing de gelegenheid gegeven om de werkwijze van het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke commissie bij het voorbereiden en vaststellen van de ontwerp-kandidatenlijst te bespreken, alsmede om algemene zaken betreffende de ontwerp-kandidatenlijst te bespreken zonder dat daarbij geduid wordt op individuele kandidaten.
8. Bij het vaststellen van de volgorde van de kandidatenlijst worden de bepalingen van hoofdstuk 1.1 van deel 1 van de reglementen in acht genomen, in het bijzonder die van artikel 1.12.
9. De toelichting op de werkwijze van het gewestelijk bestuur en de motivering van de volgorde op de ontwerp-kandidatenlijst gebeurt door het gewestelijk bestuur.
10. De gewestelijke vergadering kan al dan niet op advies van het gewestelijk bestuur haar zienswijze geven over de geschiktheid van kandidaten voor het fractievoorzitterschap of als dagelijks bestuurder. Deze zienswijze is een zwaarwegend advies aan de fractie. De waterschapsfractie kiest de fractievoorzitter en beslist over de voordracht van de dagelijks bestuurder(s), maar zal zich bij afwijking van de zienswijze van de gewestelijke vergadering daarover verantwoorden aan de gewestelijke vergadering.
11. Indien een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is ingesteld, neemt deze commissie de taken over die in dit artikel (behoudens lid 13) en artikel 7.7. zijn opgedragen aan het gewestelijk bestuur.
12. Indien de begrenzing van het waterschap niet samenvalt met die van het gewest, dan treedt in de plaats van de gewestelijke vergadering een vergadering van afgevaardigden van alle afdelingen die liggen in het gebied van het waterschap, ook als dat waterschap ligt in het gebied van twee of meer gewesten.
13. Het gewestelijk bestuur draagt zorg voor publicatie van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst en voor inschrijving bij het hoofdstembureau.

Artikel 7.9. De lijstverbinding

De gewestelijke vergadering stelt vast of en met welke andere partij(en) een lijstverbinding aangegaan zal worden.

Artikel 7.10. De positie van de lijsttrekker

1. De beoogd lijsttrekker heeft het recht het gewestelijk bestuur over het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp kandidatenlijst te adviseren voordat de besluitvorming hierover in het bestuur plaats vindt.
2. De lijsttrekker heeft het recht in de vergadering(en) waarin het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst worden vastgesteld, zijn visie hierop kenbaar te maken voorafgaande aan de stemmingen hierover.

Artikel 7.11. De vorming van het dagelijks bestuur

1. De waterschapsfractie zorgt dat het gewestelijk bestuur de onderhandelingen goed kan volgen en in staat is om de fractie hierover te adviseren. Een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur woont de vergaderingen van de fractie hierover bij met raadgevende stem.
2. Een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur woont de binnen partijverband te voeren selectiegesprekken met kandidaten voor een positie in het dagelijks bestuur bij met raadgevende stem. Deze vertegenwoordiger voorziet de gewestelijke vergadering tijdig van informatie.
3. Indien de waterschapsfractie met (een) andere fractie(s) overeenstemming heeft bereikt over een coalitieakkoord en de samenstelling van het dagelijks bestuur, legt zij, alvorens tot ondertekening over te gaan, aan de gewestelijke vergadering verantwoording af over het bereikte onderhandelingsresultaat. Om deel te nemen aan het dagelijks bestuur van het waterschap dient de gewestelijke vergadering in te stemmen met deelname. De gewestelijke vergadering kan dit oordeel overlaten aan het gewestelijk bestuur.
4. In geval van een tussentijdse vacature in het dagelijks bestuurder van het waterschap waarbij de waterschapsfractie in de gelegenheid is een kandidaat voor te dragen, gelden zoveel mogelijk de bepalingen uit dit reglement inzake de selectie en voordracht van kandidaten voor het dagelijks bestuur.
5. Voor zover het coalitieakkoord afwijkt van het verkiezingsprogramma, treedt het in de plaats van het verkiezingsprogramma, totdat de waterschapsfractie haar steun aan het coalitieakkoord intrekt. Wanneer het coalitieakkoord niet in een aangelegenheid voorziet, is de fractie gebonden aan het eigen verkiezingsprogramma.

Artikel 7.12. Het functioneren van de waterschapsfractie en het voeren van voortgangsgesprekken

1. De waterschapsfractie en de individuele leden daarvan bevorderen de verwezenlijking van de doelstellingen van de partij en in het bijzonder van het verkiezingsprogramma in het waterschapsbestuur.
2. De waterschapsfractie kiest uit haar midden een voorzitter en een secretaris.
3. Een vertegenwoordiger van het gewestelijk bestuur heeft het recht alle vergaderingen van de waterschapsfractie bij te wonen. Hij heeft daarin een raadgevende stem.
4. De waterschapsfractie en de fractieleden spannen zich in om zo goed mogelijke contacten te onderhouden met de geledingen, de leden en de kiezers van de partij. De waterschapsfractie legt minimaal één keer per jaar verantwoording af aan de gewestelijke vergadering over het door de fractie gevoerde beleid en de activiteiten.
5. De gewestelijke vergadering kan de fractie en haar leden vragen verantwoording af te leggen over de activiteiten en de ingenomen standpunten. Andersom heeft de fractie het recht dat uit eigen beweging te doen.
6. Het bestuur draagt er zorg voor dat de leden van de waterschapsfractie of de leden van de partij die deel uitmaken van een door de partij erkende gemeenschappelijke fractie worden uitgenodigd voor het bijwonen van gewestelijke vergaderingen.

7. Het gewestelijk bestuur is gehouden jaarlijks voortgangsgesprekken te (doen) voeren met de leden van de waterschapsfractie. Het bestuur kan besluiten deze gesprekken te laten voeren door een delegatie uit het bestuur of door een adviescommissie waarvan al dan niet leden van het bestuur deel uitmaken. Deze gesprekken betreffen het functioneren en de ontwikkeling van de betreffende fractieleden. Bij gesprekken die gevoerd worden in de aanloop naar een nieuwe kandidaatstelling bij de waterschapsverkiezingen waarbij betrokkene overweegt kandidaat te zijn, kan het gewestelijk bestuur of de commissie die namens het bestuur het gesprek voert, een indicatie geven van de steun die de betrokkene hierbij kan verwachten.
8. De fractievoorzitter verschaft inlichtingen aan het gewestelijk bestuur of de commissie die de voortgangsgesprekken voert over het functioneren van de leden van de fractie van het waterschap ten behoeve van het voeren van de voortgangsgesprekken. De fractievoorzitter kan aan de gesprekken deelnemen.
9. Voordat de verslagen op schrift definitief worden vastgelegd, wordt het betrokken fractielid in de gelegenheid gesteld commentaar op de tekst te geven. Voor zover dit niet leidt tot wijziging van de tekst, wordt het commentaar aan het verslag gehecht.
10. De verslagen van de voortgangsgesprekken, evenals eventueel daarmee verbonden commentaar van degene met wie is gesproken, worden vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie ter voorbereiding van de ontwerp kandidatenlijst.

Artikel 7.13. Waterschappen die in twee of meer gewesten liggen

1. Indien een waterschap ligt in twee of meer gewesten, dan is het gewestelijk bestuur leidend van het gewest waarbinnen de hoofdzetel van het waterschap ligt.
2. Het gewestelijk bestuur dat leidend is conform lid 1, draagt er zorg voor dat de andere betrokken gewesten aangesloten zijn en blijven bij het voorbereiden van verkiezingen voor het waterschap, de vorming van het dagelijks bestuur en het volgen van de fractie.
3. Indien tussen gewesten geen overeenstemming is over de wijze waarop aangelegenheden met betrekking tot de waterschapsverkiezingen, de waterschapsfractie of de politiek rond een waterschap zijn geregeld of zich ontwikkelen, dan kan elk betrokken gewestelijk bestuur of de waterschapsfractie een beroep doen op het partijbestuur om te bemiddelen of maatregelen te nemen.

Artikel 7.14. Slotbepalingen

1. In geval van samenwerkingsverbanden als bedoeld in artikel 7.1. lid 2, wordt zoveel mogelijk volgens de strekking van dit reglement gehandeld.
2. Voor zover zich concrete situaties voordoen die niet voorzien zijn in dit reglement, wordt zoveel mogelijk naar de geest van dit reglement gehandeld. Bij onduidelijkheden daarover beslist het partijbestuur.

TOELICHTING OP DE REGLEMENTEN DEEL 7.

DEELNAME AAN HET WATERSCHAPSBESTUUR

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

In deel 7 van de reglementen zijn de bepalingen opgenomen die gaan over de voorbereiding en de deelname aan de waterschapsverkiezingen, maar ook wat daarna komt. De vorming van het dagelijks bestuur en het functioneren van de waterschapsfractie.

Het is essentieel dat een gewest ruim voor de verkiezingen vaststelt of men wil deelnemen aan de waterschapsverkiezingen, hoe men wil deelnemen en wat daarvoor allemaal moet gebeuren.

Een belangrijke vraag waar men direct in het begin al voor geplaatst wordt, als wordt deelgenomen aan de verkiezingen, is: hoe komen we aan kandidaten en hoe maken we een goede kandidatenlijst?

In principe stelt het gewestelijk bestuur de ontwerp-kandidatenlijst op, geeft de leden de gelegenheid zich te kandideren en gaat op zoek naar kandidaten en doet verder alle voorbereidingen om een ontwerp-kandidatenlijst te maken die aan de gewestelijke vergadering wordt voorgelegd. Direct aan het begin kan ook gekozen worden voor een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die dan de taken van het gewestelijk bestuur overneemt. Vooral als een gewestelijk bestuur veel onervaren leden heeft of als er veel leden van het gewestelijk bestuur zelf kandidaat zijn, is het verstandig een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie in te stellen. Als het aantal leden van het gewestelijk bestuur dat kan deelnemen aan een kandidaatstellingsprocedure minder dan 3 bedraagt, dient altijd een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie te worden gevormd. Dit kan ook op een later moment blijken dan bij het vaststellen van de procedure.

Omdat de meeste gewesten te maken hebben met twee of meer waterschappen, is het extra belangrijk om bij het begin van de procedure dit soort zaken goed te overdenken en praktische keuzes te maken. Als het daarbij gaat om waterschappen die in twee of meer gewesten liggen, is het noodzakelijk dat onderling overleg gevoerd wordt hoe de zaken worden aangepakt.

Als gewerkt wordt met een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie dan moet die worden ingesteld door de gewestelijke vergadering, ook qua samenstelling, en rapporteert rechtstreeks aan die zelfde gewestelijke vergadering of aan een vergadering waarin de afdelingen zijn vertegenwoordigd die liggen in het gebied van het waterschap.

Als eenmaal de verkiezingen zijn geweest, komt de gevoelige periode van het onderhandelen over een dagelijks bestuur van het waterschap. Als de partij aan die onderhandelingen meedoet, is het de verantwoordelijkheid van de waterschapsfractie die onderhandelingen te voeren. Als de onderhandelingen leiden tot de deelname van de partij in een coalitie, dan moet de gewestelijke vergadering instemmen met deelname. Een dergelijke beoordeling kan door de gewestelijke vergadering worden overgelaten aan het gewestelijk bestuur. Het is niet de bedoeling dat de gewestelijke vergadering "mee gaat onderhandelen". Als de behoefte bestaat boodschappen mee te geven ten behoeve van die onderhandelingen, dan moet dat vooraf aan de onderhandelingen gebeuren. Bij de vraag of de gewestelijke vergadering (of het gewestelijk bestuur) instemt met de deelname van de partij op grond van het onderhandelingsresultaat, gaat het er om dat het eigen verkiezingsprogramma ondergeschikt wordt aan het coalitieakkoord. De waterschapsfractie kiest daarvoor, maar het moet ook een keuze zijn van de gewestelijke vergadering (of het gewestelijk bestuur).

Een belangrijk verschil met alle andere verkiezingen en de bepalingen die daarbij worden gesteld, is het monistisch karakter van het waterschap. De dagelijks bestuurders, behoudens de dijkgraaf, zijn en blijven lid van het "algemeen bestuur" van het waterschap. Allerlei bepalingen die bij de dualistische situatie van het lokaal bestuur en het provinciaal bestuur zijn opgenomen in de reglementen, zijn niet van toepassing bij de deelname aan het waterschapsbestuur of zijn net wat anders geformuleerd.

Een andere belangrijke kwestie is de deelname van zogenaamde functionele lijsten aan de verkiezingen van een waterschapsbestuur, naast de rechtstreeks benoemde leden in het waterschapsbestuur op zogenaamde geborgde zetels. De partij voert een "tolerant" beleid ten aanzien van partijgenoten die via functionele lijsten of op geborgde zetels deel (gaan) uitmaken van het waterschapsbestuur. Als hierdoor spanningen optreden, bijvoorbeeld omdat iemand die op een functionele lijst staat zich nadrukkelijk presenteert als lid van de partij, dan kan een gewestelijk bestuur of de betrokken waterschapsfractie van de partij echter wel degelijk aanklaarten dat bemiddeling of maatregelen noodzakelijk zijn. Dergelijke kwesties vallen buiten het bestek van deze reglementen, maar hangen samen met artikel 4 van de statuten en artikel 1.21. tot en met 1.24. van de reglementen, deel 1.

De begrenzing van waterschappen komt zelden overeen met die van de gewesten. In deze reglementen zijn daarom bepalingen opgenomen die het mogelijk maken voor een gewestelijk vergadering om aangelegenheden te delegeren naar de samenwerking van afdelingen in een regio binnen het gewest dat overeenkomt met het gebied van een waterschap. Verder zijn bepalingen opgenomen die ertoe strekken de samenwerking van gewesten vorm te geven als een waterschap in twee of meer gewesten ligt.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 7.1. De waterschapsfractie

In dit artikel wordt aangegeven dat de kandidaten die verkozen zijn op een lijst van de partij met elkaar in het waterschapsbestuur de fractie van de Partij van de Arbeid vormen. Het kan voorkomen dat de partij met andere partijen in één fractie samenwerkt of zelfs een gemeenschappelijke kandidatenlijst voert.

Dit artikel is conform de huidige reglementen.

Artikel 7.2. De taken van het gewestelijk bestuur bij de deelname aan het waterschapsbestuur

De rol van het gewestelijk bestuur bij de deelname aan de waterschapspolitiek vraagt de uitvoering van verschillende en uiteenlopende taken. De gewestelijke vergadering kan er bij sommige taken voor kiezen, al dan niet op voorstel van het gewestelijk bestuur, om taken in handen te geven van een commissie die door de gewestelijke vergadering zelf wordt gevormd. Het gewestelijk bestuur kan zich voor taken laten bijstaan door partijgenoten van buiten het bestuur.

Dit artikel is qua tekst nieuw, maar qua inhoud stemt het overeen met de huidige reglementen.

Artikel 7.3. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

In dit artikel wordt geregeld dat een gewestelijke vergadering tijdig een aantal beslissingen neemt over de deelname aan en voorbereiding van de verkiezingen. Als deze beslissing niet wordt genomen, dan liggen alle voorbereidende handelingen bij het gewestelijk bestuur en is er geen sprake van een ledenraadpleging over de positie van lijsttrekker.

Als het op voorhand duidelijk is dat zal worden deelgenomen aan de waterschapsverkiezingen, ligt het voor de hand de stappen in lid 2 en 3 in één vergadering tijdig te nemen.

In gewesten die te maken hebben met twee of meer waterschappen verdient het aanbeveling om via de instelling van aparte onafhankelijke kandidaatstellingscommissies of adviescommissies van het gewestelijk bestuur de kandidaatstellingsprocedures van de verschillende waterschappen gescheiden te houden.

Het houden van een ledenraadpleging over een lijsttrekker is een algemeen instrument in de partij. Gelet op de weinig geprofileerde positie van de waterschappen dienen zeer goede redenen aanwezig te zijn om een ledenraadpleging te houden in het kader van de verkiezing van de lijsttrekker bij waterschapsverkiezingen.

Een belangrijk verschil met de huidige reglementen is een scherp onderscheid tussen een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die in de plaats komt van het gewestelijk bestuur en een commissie die het gewestelijk bestuur ondersteunt bij de kandidaatstelling. Het is belangrijk dat de taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Daarom is ervoor gekozen dat de kandidaatstellingsprocedure ofwel wordt uitgevoerd door het gewestelijk bestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

Artikel 7.4. De besluitvorming over het verkiezingsprogramma

Om deel te kunnen nemen aan verkiezingen is het noodzakelijk een verkiezingsprogramma te hebben. In dat programma wordt weergegeven wat in algemene zin het beleid is dat de partij wil voeren in het waterschapsbestuur, terwijl ook over specifieke onderwerpen een standpunt wordt ingenomen. Het verdient aanbeveling dat bij het maken van een ontwerpverkiezingsprogramma de balans wordt opgemaakt hoe het staat met de uitvoering van het lopende verkiezingsprogramma.

Het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld door de gewestelijke vergadering en dient als houvast voor de fractie die gaat optreden in het waterschapsbestuur. Als kandidaten voor een positie op de kandidatenlijst bij één of meer onderdelen een voorbehoud maken (lees: een ander standpunt hebben en daarnaar willen handelen), dan moeten zij dit (schriftelijk) bekend maken aan de gewestelijke vergadering voordat deze de ontwerp-kandidatenlijst gaat behandelen. Als in een zelfde vergadering eerst het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld en vervolgens de ontwerp-kandidatenlijst in behandeling wordt genomen, kan het lastig zijn om een voorbehoud schriftelijk bekend te maken. In dat geval dient een kandidaat het voorbehoud in elk geval helder aan de gewestelijke vergadering mondeling toe te lichten en dient daarvan in de notulen melding te worden gemaakt.

Bij de eerste verkiezingen met lijsten in 2008, heeft de partij ervoor gekozen om een "waterschapsmanifest" te maken en in veel gewesten is dat benut als verkiezingsprogramma voor de afzonderlijke waterschapsverkiezingen. Die mogelijkheid bestaat ook in de toekomst, dat via een gemeenschappelijk waterschapsmanifest, eventueel aangevuld per waterschap met enkele specifieke punten, een verkiezingsprogramma wordt gepresenteerd.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande praktijk.

Artikel 7.5. Profielschets en kandidaatstelling

In dit artikel wordt bepaald dat de gewestelijke vergadering een profielschets moet vaststellen voordat de kandidaatstelling begint. Die profielschets biedt inzicht aan geïnteresseerde kandidaten, maar biedt ook het houvast voor het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie en de gewestelijke vergadering bij het vaststellen van de (ontwerp)kandidatenlijst. Gedurende een bepaalde periode wordt geïnteresseerden de gelegenheid gegeven zich kandidaat te stellen. Die kandidatuur kan niet eerder in behandeling worden genomen dan nadat een kandidaat voor een bepaalde datum een bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode heeft ondertekend.

Het bepaalde in dit artikel komt inhoudelijk vrijwel overeen met de huidige reglementen.

De in de huidige reglementen opgenomen bezwarencommissie is vervangen door de beroepscommissie, conform artikel 12 van de nieuwe statuten. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Artikel 7.6. De ledenraadpleging over de lijsttrekker

Als een gewestelijke vergadering besloten heeft een ledenraadpleging te houden over het vervullen van de positie van lijsttrekker, dan geeft dit artikel de bepalingen die daarbij in acht genomen moeten worden. Overigens dient men ook goed kennis te nemen van de bepalingen die hierover zijn opgenomen in deel 1 van de reglementen. Als er geen beslissing of niet op tijd een beslissing is genomen over een dergelijke ledenraadpleging, dan wordt deze niet gehouden. Ook als zich kandidaten melden voor die positie, ook als ze zelfs al voldoende handtekeningen blijken te hebben verzameld, dan is er geen sprake van. Hiervoor geldt dat spelregels niet kunnen veranderen tijdens de rit. Het is wel mogelijk dat een voorgenomen ledenraadpleging moet worden afgeblazen, omdat er niet minstens twee kandidaten zijn die aan de vereisten voldoen en ook voldoende handtekeningen hebben verzameld. Als er een ledenraadpleging is over de positie van lijsttrekker, dan dienen de bepalingen in acht genomen te worden die bij elke keuze over personen bestaan. Het kan soms heel gevoelig liggen om een kandidaat te moeten weigeren wegens onvoldoende geschiktheid om die positie te bekleden, maar het accepteren van een ongeschikte kandidaat die wel wordt verkozen kan op een later moment tot een hoop ellende leiden.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande praktijk.

Artikel 7.7. Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

Het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie begint de werkzaamheden die moeten leiden tot een ontwerp-kandidatenlijst met een verzameling kandidaten die de bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben ondertekend en met een profielschets. Het kan zijn dat na de aanmelding of op enig moment daarna blijkt dat er onvoldoende kandidaten beschikbaar zijn of dat het gewenste evenwicht op de kandidatenlijst onvoldoende bereikt kan worden. Het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie is dan in de gelegenheid actief op zoek te gaan naar geschikte kandidaten.

De gewestelijke vergadering bepaalt, binnen de wettelijke normen, hoeveel kandidaten daadwerkelijk op de kandidatenlijst geplaatst worden. Als er meer kandidaten beschikbaar zijn dan er plaatsen zijn op de ontwerp-kandidatenlijst, dan komen de overige kandidaten op de (alfabetische) lijst van niet geplaatste kandidaten. De gewestelijke vergadering kan bij het vaststellen van de kandidatenlijst gebruik maken van alle nog beschikbare kandidaten. Kandidaten kunnen zich terugtrekken totdat ze op de lijst geplaatst zijn. Het komt vaak voor dat kandidaten die niet op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatst zijn of in hun ogen niet hoog genoeg op de ontwerp-kandidatenlijst zijn geplaatst terstond niet meer beschikbaar willen zijn. Dat dient gerespecteerd te worden, al beperkt het wel de keuze van de gewestelijke vergadering. Mede in verband hiermee is in het reglement opgenomen dat de ontwerp-kandidatenlijst gewijzigd kan worden tot aan het moment dat deze aan de afdelingen en de afgevaardigden wordt gezonden.

Het is niet verstandig een kandidatenlijst zo lang mogelijk te maken. Het verdient aanbeveling op de kandidatenlijst (en dus om te beginnen op de ontwerp-kandidatenlijst) alleen kandidaten te vermelden waarvan het vertrouwen bestaat dat zij voldoende geschikt zijn om deel te nemen aan het waterschapsbestuur. Zowel door opvolging als de lage voorkeursdrempel dient er immers rekening mee gehouden te worden dat elke kandidaat in aanmerking kan komen om een zetel in het waterschapsbestuur te bezetten.

Wie kandidaat is of nauwe betrekkingen met een kandidaat onderhoudt, kan niet zitting nemen in het gewestelijk bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie die een ontwerp-kandidatenlijst voorbereidt en vaststelt. Als het de bedoeling is dat het gewestelijk bestuur deze werkzaamheden op zich neemt, maar het aantal beschikbare bestuursleden zakt beneden 3, dan dient alsnog een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie te worden gekozen door de gewestelijke vergadering. (Artikel 7.2.) Het is overigens geen bezwaar als bestuursleden deel uitmaken van een dergelijke onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande praktijk.

Artikel 7.8. De besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst

In dit artikel staan de bepalingen over de wijze waarop de kandidatenlijst vastgesteld moet worden in de gewestelijke vergadering. Dit artikel kan niet worden losgezien van de bepalingen over dergelijke besluitvorming die zijn opgenomen in deel 1 van de reglementen, met name hetgeen in de artikelen 1.10. en 1.12. daarvan is geregeld. Bijna altijd verdient het aanbeveling dat een vergadering waarin een kandidatenlijst wordt vastgesteld, geleid wordt door een ervaren partijgenoot die op geen enkele manier betrokken is geweest bij de kandidaatstelling. Als de voorzitter zelf betrokken is bij de kandidaatstelling, is het ook beter een ander de vergadering te laten leiden waarop de kandidatenlijst wordt vastgesteld. Als de kandidatenlijst is vastgesteld, zorgt het gewestelijk bestuur voor de verdere afwerking, zoals het indienen van de kandidatenlijst.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande praktijk.

Artikel 7.9. De lijstverbinding

Het kan wenselijk zijn om een lijstverbinding aan te gaan met één of meer andere partijen die deelnemen aan de verkiezingen voor het waterschapsbestuur. De belangrijkste overweging is dat dit voor de partijen die deelnemen aan de lijstverbinding mogelijk een extra zetel kan opleveren op grond van de uitslag. Een dergelijke beslissing, of een lijstverbinding wordt aangegaan, is aan de gewestelijke vergadering. De gewestelijke vergadering kan ook de opdracht meegeven aan het gewestelijk bestuur om met andere partij en het gesprek aan te gaan over een lijstverbinding.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen.

Artikel 7.10. De positie van de lijsttrekker

Indien een gewestelijke vergadering heeft besloten tot het houden van een ledenraadpleging over de verkiezing van de lijsttrekker, dan levert de uitslag een "beoogd lijsttrekker" op. In dit artikel zijn bepalingen opgenomen welke rechten een beoogd lijsttrekker heeft.

Indien, wat meestal het geval zal zijn, er geen ledenraadpleging wordt gehouden, maar de lijsttrekker pas bekend is bij de vaststelling van de kandidatenlijst, kan toch al wel in de zelfde geest gehandeld worden. Als immers de ontwerp-kandidatenlijst naar de afdelingen en afgevaardigden is gezonden, is ook sprake van een beoogd lijsttrekker die het recht heeft aan de gewestelijke vergadering advies te geven bij de vaststelling van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen.

Artikel 7.11. De vorming van het dagelijks bestuur

De onderhandelingen over de vorming van het dagelijks bestuur van het waterschap is een zaak van de waterschapsfractie. De fractie onderhandelt, draagt kandidaat-dagelijks bestuurders van het waterschap voor enzo-voort. Als de onderhandelingen over een nieuw dagelijks bestuur van het waterschap zijn afgerond, legt de waterschapsfractie verantwoording af aan de gewestelijke vergadering, en krijgt de gewestelijke vergadering de gelegenheid om al dan niet in te stemmen met toetreding tot het dagelijks bestuur van het waterschap. Die instemming is belangrijk, omdat immers het verkiezingsprogramma voor een deel wordt vervangen door het coalitieakkoord. Zeker als er in een gewest meer waterschappen liggen, kan de gewestelijke vergadering besluiten om de instemming over deelname aan het dagelijks bestuur van een waterschap over te laten aan het gewestelijk bestuur.

Als in een gewest behoefte is aan het geven van advies over de te voeren onderhandelingen bij het vormen van een dagelijks bestuur, dan dient een dergelijk advies voorafgaand aan de onderhandelingen te worden meegegeven aan de waterschapsfractie.

Als het er niet naar uit ziet dat de partij deelneemt in het dagelijks bestuur van het waterschap, dan kan met de bepalingen in dit artikel terughoudend worden omgegaan.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 7.12. Het functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

Vanaf de installatie van het nieuw verkozen waterschapsbestuur, is het gewestelijk bestuur verantwoordelijk om de waterschapsfractie en de afzonderlijke fractieleden te volgen. Een belangrijk aspect daarvan betreft het voeren van voortgangsgesprekken, die de gelegenheid geven over en weer te reflecteren op de ontwikkeling van een lid van de waterschapsfractie.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Artikel 7.13. Waterschappen die in twee of meer gewesten liggen

Nogal wat waterschappen liggen in twee of meer provincies. Het Waterschap Rivierenland ligt zelfs in vier verschillende provincies, zodat bij de verkiezingen ervan vier gewesten zijn betrokken. Dit artikel regelt dat in zo'n geval de leidende rol ligt bij het gewest waarbinnen de hoofdzetel van het waterschap ligt.

Als gewesten er onderling niet uitkomen, is geregeld dat het partijbestuur kan bemiddelen en in uiterste instantie kan ingrijpen.

Dit artikel is nieuw.

Artikel 7.14. Slotbepalingen

In het laatste artikel wordt geregeld dat bij afwijkende situaties zo veel mogelijk op basis van dit deel van de reglementen wordt geopereerd.

De inhoud van dit artikel komt overeen met de bestaande bepalingen en praktijk.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 8. Deelname aan de Tweede Kamer

(AMENDEERBAAR)

Artikel 8.1. De Tweede Kamerfractie

De leden van de Tweede Kamer die verkozen zijn op één gezamenlijke lijst onder de naam Partij van de Arbeid vormen de Tweede Kamerfractie van de partij.

Artikel 8.2. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor het geheel van activiteiten om deel te nemen aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer, zoals de kandidaatstellingsprocedure, het voorbereiden van een verkiezingsprogramma en het voeren van campagne.
2. Het partijbestuur stelt een planningsschema op voor het geheel van activiteiten in de aanloop naar de verkiezingen van de Tweede Kamer met de daarbij geldende termijnen en tijdstippen en publiceert dit uiterlijk 18 maanden voor de vaststelling van de kandidatenlijst door het congres.
3. Het in lid 2 bedoelde schema bevat in ieder geval de uiterste data waarop:
 - a. de profielschets moet zijn opgesteld en gepubliceerd;
 - b. de keuze is gemaakt wie belast is met het voorbereiden en opstellen van een ontwerp-kandidatenlijst;
 - c. de leden bij het bestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief kunnen indienen voor de functie van Kamerlid en lijsttrekker;
 - d. het congres het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst vaststelt, met dien verstande dat de vaststelling van het verkiezingsprogramma moet plaatsvinden voor de vaststelling van de kandidatenlijst.
4. Het partijbestuur neemt bij alle werkzaamheden betreffende de kandidaatstellingsprocedure de data in het onder lid 2 bedoelde planningsschema in acht.
5. In geval van vervroegde verkiezingen mag van de gestelde termijnen worden afgeweken, maar wordt wel de procedure gevolgd als bedoeld in lid 3.

Artikel 8.3. De voorbereiding van het verkiezingsprogramma

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het ontwerpverkiezingsprogramma.
2. Het partijbestuur kan zich bij het opstellen van het ontwerpverkiezingsprogramma laten bijstaan door een commissie die door het partijbestuur wordt samengesteld.
3. Het congres stelt het verkiezingsprogramma vast.

Artikel 8.4. Het profiel van (de leden van) de Tweede Kamerfractie en de lijsttrekker

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van de verkiezingen, na overleg met de Tweede Kamerfractie, een profielschets op voor de Verenigingsraad die deze vaststelt. Deze profielschets wordt gepubliceerd uiterlijk op de datum die is opgenomen in het artikel 8.2. lid 2 genoemde planningsschema.
2. De profielschets bevat een advies over de gewenste samenstelling van de Tweede Kamerfractie en de eisen waaraan de afzonderlijke leden moeten voldoen. In deze profielschets wordt apart aandacht besteed aan de eisen die worden gesteld aan de fractievoorzitter en de lijsttrekker.
3. Bij de samenstelling van de fractie wordt – overeenkomstig deel 1, artikel 1.32. van de reglementen – gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd, regio en diversiteit.

Artikel 8.5. De voorbereiding en opstelling van een ontwerp kandidatenlijst

1. De ontwerp kandidatenlijst wordt opgesteld en voorbereid door het partijbestuur. Indien het congres daartoe besluit, kan in plaats van het partijbestuur een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie optreden voor het opstellen en voorbereiden van de ontwerp kandidatenlijst. Een dergelijke kandidaatstellingscommissie wordt samengesteld door het congres, en rapporteert het resultaat rechtstreeks aan het congres. Deze commissie treedt voor het voorbereiden, vaststellen van de ontwerp kandidatenlijst en het verdedigen daarvan tegenover het congres, in de plaats van het partijbestuur, zoals in navolgende artikelen is neergelegd. Het partijbestuur heeft in dat geval een facilitaire taak.
2. In een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie zoals bedoeld in lid 1 kunnen leden van het partijbestuur gekozen worden.

Artikel 8.6. Taken en werkwijze partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp kandidatenlijst

1. Indien het partijbestuur de ontwerp kandidatenlijst opstelt heeft zij tot taak:
 - a. het opsporen en werven van potentiële kandidaten;
 - b. het toetsen van de geschiktheid van kandidaten voor het lijsttrekkerschap aan de in de profielschets geformuleerde en vastgestelde eisen waaraan de lijsttrekker moet voldoen;
 - c. het opstellen van een lijst van geschikte personen voor het lijsttrekkerschap uit de kandidaten die in aanmerking wensen te komen en voldoen aan de vereisten van ondersteuning van hun kandidatuur;
 - d. het toetsen van kandidaten aan vooraf geformuleerde kwaliteitseisen voor het lidmaatschap van de Tweede Kamer en aan de profielschets;
 - e. het opstellen, toelichten en verdedigen van de ontwerp kandidatenlijst.
2. De leden van het partijbestuur die kandidaat zijn of die nauwe betrekking onderhouden met beschikbare kandidaten mogen niet deelnemen aan de beraadslaging of besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.
3. Het partijbestuur kan zich bij de onder lid 1 genoemde werkzaamheden laten bijstaan door een adviescommissie. Het partijbestuur kan leden van het bestuur benoemen in deze adviescommissie. Deze commissie regelt haar taken en werkzaamheden in overleg met het partijbestuur. Ook voor de leden van deze commissie geldt dat leden die kandidaat zijn of nauwe betrekking onderhouden met beschikbare kandidaten niet mogen deelnemen aan de beraadslaging of besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.

Artikel 8.7. Ledenraadpleging over de lijsttrekker

1. Om een lijsttrekker aan te wijzen houdt het partijbestuur een ledenraadpleging. Deze ledenraadpleging wordt op een zodanig tijdstip gehouden, dat de uitslag bekend is voordat het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp kandidatenlijst worden vastgesteld door het partijbestuur.
2. Om kandidaat-lijsttrekker te zijn, dient men voor de datum die is opgenomen in het in artikel 8.2. lid 2 genoemde planningsschema minstens 100 handtekeningen van leden van de partij die de kandidatuur ondersteunen te overleggen.
3. Kandidaat-lijsttrekkers zijn de leden die op de functie van lijsttrekker hebben gesolliciteerd en door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als voldoende geschikt zijn beoordeeld aan de hand van het lijsttrekkerprofiel, zonder dat daarbij acht wordt geslagen op de opvattingen van de kandidaat over de politieke en organisatorische koers en het programma van de partij. Indien het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie de kandidatuur van een lid afwijst op grond van het gestelde in de eerste volzin, is artikel 8.9. lid 3 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing.
4. De ledenraadpleging kan alleen doorgang vinden indien minstens twee kandidaten beschikbaar zijn die voldoende geschikt zijn en voldoende ondersteund zijn. Het partijbestuur kan een voorkeur voor één van de kandidaten uitspreken.
5. De ledenraadpleging verloopt overeenkomstig het bepaalde in de reglementen, deel 1, artikel 1.15., 1.17. en 1.18.

6. De ledenraadpleging heeft geen betekenis als het aantal geldig uitgebrachte stemmen minder is dan 15% van het aantal leden dat aan de ledenraadpleging kon deelnemen.
7. De kandidaat-lijsttrekker die op grond van de ledenraadpleging de meerderheid van de stemmen heeft gehaald overeenkomstig de wijze van verkiezen als bedoeld in deel 1, artikel 1.10. lid 2 en 3 van de reglementen, is de beoogd lijsttrekker. De beoogd lijsttrekker wordt door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingcommissie geplaatst op de eerste plaats van de ontwerp kandidatenlijst.
8. Het congres kan een andere kandidaat dan de beoogd lijsttrekker uitsluitend op de eerste plaats van de kandidatenlijst plaatsen indien deze minstens tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt.

Artikel 8.8. Bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker

1. De beoogd lijsttrekker is bevoegd het partijbestuur te adviseren over het ontwerpverkiezingsprogramma en de samenstelling van de ontwerp kandidatenlijst voordat deze worden vastgesteld.
2. De beoogd lijsttrekker heeft het recht om op het congres of de congressen waarop het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst worden vastgesteld, voorafgaand aan de stemmingen zijn visie kenbaar te maken over een onderwerp van het programma of een kandidaat van de lijst.

Artikel 8.9. De kandidaatstellingsprocedure

1. Voor de datum die is opgenomen in het planningsschema, genoemd in artikel 8.2. lid 2, kunnen leden bij het partijbestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief indienen, vergezeld van de informatie die het partijbestuur verder van hen verlangt. Deze leden gelden vanaf dat moment als kandidaat.
2. Het partijbestuur stuurt zo spoedig mogelijk na ontvangst van de sollicitatiebrief als bedoeld in lid 1, de formulieren van de interne bereidverklaring en de verklaring als bedoeld in artikel 1.28. lid 3 van deel 1 van de reglementen aan de kandidaat, waarbij wordt aangegeven voor welke datum deze ondertekend moeten zijn terugontvangen. Elke kandidaat dient deze formulieren, voorzien van zijn handtekening, terug te zenden aan het partijbestuur. Indien deze formulieren, voorzien van de handtekening van de kandidaat, niet op tijd zijn ontvangen, wordt de kandidaat niet in de verdere procedure betrokken. Aanvullend hierop kan door of namens het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie op elk moment van de kandidaatstellingsprocedure aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd.

Niet toelaten van kandidaten

3. Het partijbestuur kan besluiten een kandidaat niet verder in de procedure te betrekken, indien een kandidaat duidelijk niet voldoet aan de eisen opgenomen in de profielschets of indien te verwachten is dat deze kandidaat ernstige schade zal berokkenen aan het aanzien van de partij. Een dergelijke beslissing over het niet toelaten van een kandidaat tot de kandidaatstelling dient minstens 5 weken voor de vaststelling van de kandidatenlijst door het congres genomen te worden. Deze beslissing heeft geen opschortende werking voor het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst en het bekend maken van de ontwerp kandidatenlijst.
4. De kandidaat op wie een beslissing als bedoeld in lid 3 van toepassing is, wordt daarvan onverwijld schriftelijk op de hoogte gebracht. Daarbij wordt de kandidaat geïnformeerd over de wijze waarop deze een bezwaar kan indienen bij de beroepscommissie. De kandidaat kan binnen een termijn van 7 dagen na dagtekening van de mededeling als bedoeld in artikel 3 bij de beroepscommissie schriftelijk bezwaar maken tegen de beslissing om hem of haar niet verder te betrekken in de kandidaatstellingsprocedure.
5. De beroepscommissie toetst of het partijbestuur in redelijkheid tot het oordeel kon komen om een kandidaat niet verder te betrekken in de procedure. De beroepscommissie kan de betrokkene en het partijbestuur in de gelegenheid stellen de beslissing nader schriftelijk of mondeling toe te lichten.
6. De beroepscommissie doet uitspraak binnen een termijn van ten hoogste 14 dagen na dagtekening van het bezwaarschrift en maakt deze uitspraak onverwijld schriftelijk kenbaar aan de betrokkene en aan het partijbestuur. Deze uitspraak is vertrouwelijk en niet vatbaar voor hoger beroep.

7. Indien de beroepscommissie het bezwaar gegrond verklaart, wordt de kandidatuur van de betrokkene door het partijbestuur terstond in behandeling genomen. De kandidaat wordt vervolgens alsnog op de ontwerp-kandidatenlijst of op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten opgenomen. De aldus gewijzigde ontwerp-kandidatenlijst wordt bekend gemaakt aan de afdelingen en afgevaardigden voorafgaand aan het congres.

Opstellen ontwerp-kandidatenlijst

8. Het partijbestuur stelt uit de leden die de interne bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben afgegeven een gemotiveerde rangordening op. Deze rangordening vormt de ontwerp-kandidatenlijst.

9. In het geval het partijbestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, dan stelt deze commissie een gemotiveerde rangordening op zoals bedoeld in lid 8. Deze rangordening is het advies aan het partijbestuur. Het partijbestuur stelt op basis van deze advieskandidatenlijst de ontwerp-kandidatenlijst vast.

10. Indien het aantal kandidaten niet toereikend is naar het oordeel van het partijbestuur om uit de beschikbare kandidaten op een bevredigende wijze een lijst te vormen die voldoet aan de profielschets, dan kan het partijbestuur actief mogelijke kandidaten uitnodigen om beschikbaar te zijn. Dergelijke kandidaten dienen te voldoen aan de vereisten van lid 2.

11. De leden die de interne bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben ingezonden maar niet op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatst zijn, worden opgenomen op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten. Indien een kandidaat te kennen geeft niet op de lijst van niet geplaatste kandidaten te willen staan of zich om welke reden ook in enige fase van de procedure terugtrekt, wordt deze niet verder meegenomen in de procedure.

12. Een kandidaat kan zich terugtrekken tot aan het moment van de vaststelling van de lijst door het congres. Indien de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten zijn gepubliceerd, meldt het partijbestuur dit zo spoedig mogelijk aan het congres.

13. Het partijbestuur zendt de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten minstens 3 weken voor het congres dat de kandidatenlijst vaststelt aan de afdelingen en afgevaardigden.

14. Nadat het congres het verkiezingsprogramma heeft vastgesteld, bestaat de gelegenheid voor kandidaten om ten opzichte van onderdelen van het verkiezingsprogramma schriftelijk een zwaarwegend voorbehoud te maken. Het congres wordt, voordat het de ontwerp-kandidatenlijst in behandeling neemt, op de hoogte gesteld van eventuele voorbehouden.

15. Het congres stelt uiterlijk 6 weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum de kandidatenlijst vast uit de leden, inclusief de lijsttrekker, die vermeld zijn op de ontwerp-kandidatenlijst, dan wel op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.

16. Indien het partijbestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, blijft het partijbestuur verantwoordelijk en bepaalt het partijbestuur welke taken en handelingen, zoals weergegeven in de leden 3 tot en met 11, door deze commissie worden uitgevoerd.

17. Het partijbestuur vraagt aan de leden op de vastgestelde kandidatenlijst een instemmingverklaring en verzorgt de indiening van de kandidatenlijst met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van de Kieswet.

Onafhankelijke kandidaatstellingscommissie

18. Indien het congres een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie heeft ingesteld, treedt deze commissie in de plaats van het partijbestuur voor de taken en handelingen met betrekking tot het beoordelen van kandidaten en het opstellen van een ontwerp-kandidatenlijst, zoals weergegeven in de leden 3 tot en met 14.

Artikel 8.10. Het aangaan van een lijstverbinding

Het congres beslist over het aangaan van een lijstverbinding met één of meer andere partijen.

Artikel 8.11. Deelname aan het kabinet

1. Indien de Tweede Kamerfractie met (een) andere fractie(s) overeenstemming heeft bereikt over een regeerakkoord, legt zij - voordat zij tot ondertekening overgaat - verantwoording af jegens het congres over het bereikte onderhandelingsresultaat. Om toe te treden tot een kabinet, dient het congres daarmee in te stemmen.

2. Voor zover het regeerakkoord afwijkt van het verkiezingsprogramma, vormt het in plaats van het verkiezingsprogramma de basis voor het handelen van de betrokken partijleden en partijgeledingen.

Artikel 8.12. Functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

1. De Tweede Kamerfractie en de fractieleden bevorderen de verwezenlijking van de doelstellingen van de partij en in het bijzonder het verkiezingsprogramma, als vermeld in artikel 3, en het regeerakkoord in geval van deelname aan het kabinet.

2. De Tweede Kamerfractie en de fractieleden spannen zich in om zo goed mogelijk contacten te onderhouden met de geledingen, de leden en de kiezers van de partij.

3. Met de fractieleden in de Tweede Kamer en de bewindspersonen die namens de partij in het kabinet zitting hebben, worden jaarlijks voortgangsgesprekken gevoerd door het partijbestuur of, onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur, door een delegatie van het partijbestuur of een daartoe door het partijbestuur aangewezen commissie.

4. De fractievoorzitter kan deelnemen aan de voortgangsgesprekken.

5. De fractievoorzitter verschaft inlichtingen over het functioneren van de leden van de fractie aan het partijbestuur of aan de door het partijbestuur aangewezen delegatie of commissie.

6. Voordat een verslag van een voortgangsgesprek definitief wordt vastgesteld, wordt het betrokken fractielid in de gelegenheid gesteld commentaar op de tekst te geven. Voor zover dit niet leidt tot wijziging van de tekst, wordt het commentaar aan het verslag gehecht.

7. De verslagen van voortgangsgesprekken, evenals het eventueel daarmee verbonden aanvullend commentaar van het lid met wie is gesproken, worden vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan het partijbestuur of aan de door het congres ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

8. Bij gesprekken die gevoerd worden in de aanloop naar een nieuwe kandidaatstelling voor de Tweede Kamer waarbij het Kamerlid overweegt kandidaat te zijn, kan het partijbestuur of de delegatie of de commissie die namens het bestuur het gesprek voert, een indicatie geven van de steun die hij hierbij kan verwachten.

9. Bij de taakverdeling van de leden van de Tweede Kamerfractie worden zij verbonden aan gewesten of regio's binnen gewesten om de contacten met de partij en de samenleving te onderhouden. Deze toedeling gebeurt zo goed mogelijk in overleg met de gewestelijke besturen.

TOELICHTING OP DEEL 8.

DEELNAME AAN DE TWEEDE KAMER

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

Deel 8 van de reglementen bevat bepalingen voor de totstandkoming van het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst voor deelname aan de verkiezingen van de Tweede Kamer. Verder zijn bepalingen opgenomen voor het komen tot een lijstverbinding met één of meer andere partijen en het sluiten van een regeerakkoord en deelname aan een kabinet.

Tenslotte zijn regels gegeven over het houden van voortgangsgesprekken met Tweede Kamerleden en bewindspersonen, voor zover zij namens de partij in het kabinet zitten. Deze gesprekken lijken op functioneringsgesprekken of beoordelingsgesprekken, maar zijn toch anders van aard. Een Tweede Kamerlid is volgens de Kieswet immers in persoon gekozen en krijgt een vergoeding van de overheid. De relatie tot de partij is daarom een bijzondere als gevolg waarvan wordt gesproken van voortgangsgesprekken.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 8.1. De Tweede Kamerfractie

In dit artikel is bepaald dat de leden die verkozen zijn op een gezamenlijke lijst onder de naam van de Partij van de Arbeid, samen de fractie in de Tweede Kamer vormen.

Dit artikel is niet gewijzigd.

Artikel 8.2. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

In dit artikel is de verantwoordelijkheid voor het tot stand komen van een kandidatenlijst voor de verkiezingen van de Tweede Kamer neergelegd bij het partijbestuur. Dit wil overigens niet zeggen dat het partijbestuur dit ook zelf op zich moet nemen. Wel moet zij zorgen dat het gebeurt en dat het ook op een juiste en democratische wijze gebeurt. Daartoe dient het partijbestuur tijdig (18 maanden voor de officiële indiening van de kandidatenlijst) een planningsschema te maken en zich daaraan te houden. Alleen bij vervroegde verkiezingen kan van de gestelde termijn worden afgeweken, maar dienen de noodzakelijke stappen wel te worden gedaan.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 8.3. De voorbereiding van het verkiezingsprogramma

In dit artikel is de verantwoordelijkheid voor de totstandkoming van het verkiezingsprogramma gelegd bij het partijbestuur.

Het congres stelt, op voordracht van het partijbestuur, het verkiezingsprogramma vast. De procedure is beschreven in deel 4 van de reglementen.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 8.4. Het profiel van de Tweede Kamerfractie en lijsttrekker

Essentieel in de kandidaatstellingsprocedure is het opstellen van duidelijke eisen waaraan een fractie in de Tweede Kamer moet voldoen, inclusief de eisen waaraan de afzonderlijke leden, de fractievoorzitter en de lijsttrekker moeten voldoen. Zoals in deel 1 van de reglementen is neergelegd, moet de fractie zo veel mogelijk een afspiegeling zijn van de samenleving. Zo moet gestreefd worden naar een gelijke vertegenwoordiging van vrou-

wen en mannen. Tevens dient te worden gestreefd naar een evenwichtige spreiding over de regio's, naar leeftijd en naar diversiteit.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 8.5. De voorbereiding en opstelling van een ontwerp-kandidatenlijst

Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst kan gebeuren door het partijbestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Het is de bevoegdheid van het congres om een keuze te maken. Als het congres hierover geen beslissing neemt, dan is het partijbestuur verantwoordelijk. Indien het partijbestuur de verantwoordelijkheid hiervoor draagt, dan kan het zich laten bijstaan door een adviescommissie. In dat geval dient het partijbestuur bij de opdracht aan deze adviescommissie aan te geven bij welke taken en handelingen deze commissie in de plaats treedt van het partijbestuur, onverlet de verantwoordelijkheid die het partijbestuur heeft.

Het bepaalde in dit artikel wijkt af van de huidige reglementen. Op dit moment draagt het partijbestuur een ontwerp-kandidatenlijst voor aan het congres dat de kandidatenlijst vaststelt. De adviescommissie kandidaatstelling adviseert haar hierbij. De praktijk nu is dat niet het partijbestuur, maar deze adviescommissie de (volgorde van de) kandidatenlijst op het congres verdedigt. Dit laatste schept verwarring. Daarom is gekozen voor twee mogelijkheden:

- of het partijbestuur stelt een ontwerp-kandidatenlijst vast (de gebruikelijke gang van zaken)

- of dit gebeurt door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, die de taken van het partijbestuur overneemt en daarbij los van het partijbestuur optreedt.

Als het congres besluit tot instelling van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, verdedigt deze commissie de ontwerp-kandidatenlijst ook op het congres. Het partijbestuur heeft dan een facilitaire rol.

Een en ander neemt niet weg dat wanneer het partijbestuur de verantwoordelijkheid draagt voor het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst, het bestuur zich door een adviescommissie kan laten bijstaan en de voorbereidende werkzaamheden door deze adviescommissie kan laten verrichten. Het partijbestuur stelt dan de ontwerp-kandidatenlijst vast en verdedigt deze ook op het congres dat de kandidatenlijst vaststelt.

Artikel 8.6. Taken en werkwijze partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

In dit artikel is omschreven welke de taken zijn voor het partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst. Om belangenverstrengeling te voorkomen mogen leden van het partijbestuur die kandidaat zijn of nauwe relaties met beschikbare kandidaten hebben, niet bij de bespreking van en besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst in het partijbestuur aanwezig zijn. Deze relaties kunnen zowel persoonlijke als zakelijke relaties betreffen.

Het partijbestuur kan zich laten bijstaan door een adviescommissie die de selectietaak op zich neemt, uitmondend in een advieskandidatenlijst. Dit advies blijft vertrouwelijk, omdat voor het congres en de kandidaten alleen de ontwerp-kandidatenlijst, vastgesteld door het partijbestuur, betekenis heeft.

Het bepaalde in dit artikel wijkt in hoofdlijnen niet af van de huidige reglementen.

Artikel 8.7. Ledenraadpleging over de lijsttrekker

In deel 1 van de reglementen zijn de bepalingen voor een ledenraadpleging opgenomen. Hierin is vastgelegd dat de ledenraadpleging tijdig moet gebeuren en wel zo dat de beoogd lijsttrekker nog invloed kan uitoefenen op de ontwerp-kandidatenlijst. Daarnaast is vastgelegd hoeveel leden de kandidaat voor het lijsttrekkerschap moeten ondersteunen. Gekozen is voor minstens 100 leden, tweemaal zoveel als voor een lijsttrekker op het lokale niveau nodig is. Bovendien moet de kandidaat als geschikt zijn beoordeeld door het partijbestuur of de door het congres ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie tegen de achtergrond van het profiel van de lijsttrekker. Daarbij mag geen acht geslagen worden op de opvattingen van de kandidaat over de inhoudelijke koers: dat is aan de leden en later aan het congres om te bepalen of, en zo ja hoe dat een rol speelt bij de aanwijzing van de lijsttrekker.

Met betrekking tot de uitslag en de geldigheid van de ledenraadpleging wordt gewezen op deel 1 van de reglementen, artikel 1.18. De kandidaat die de meerderheid van de stemmen behaald, is de beoogd lijsttrekker.

Het bepaalde in dit artikel komt vrijwel overeen met de huidige reglementen, met uitzondering van de eis dat minstens 100 leden de kandidaat voor het lijsttrekkerschap dienen te ondersteunen en dat de kandidaat als geschikt moet zijn beoordeeld door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie in het kader van de selectie van kandidaten voor het Tweede Kamerlidmaatschap. Gelet op de zwaarte van de functie van lijsttrekker zijn deze eisen toegevoegd.

Artikel 8.8. Bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker

Dit artikel bevat de bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker, te weten de kandidaat voor het lijsttrekkerschap die de meeste stemmen heeft gehaald bij de ledenraadpleging. De beoogd lijsttrekker heeft de bevoegdheid zijn invloed uit te oefenen op het conceptverkiezingsprogramma en de samenstelling van de ontwerp kandidatenlijst voor de Tweede Kamer. Ook tijdens het congres kan hij zijn stem daarover laten horen. Indien geen ledenraadpleging wordt gehouden, omdat er niet minimaal twee geschikte en in voldoende mate ondersteunde kandidaten zijn, zal degene die op de ontwerp kandidatenlijst op de eerste plaats wordt gekandideerd vanaf dat moment worden beschouwd als de beoogd lijsttrekker die daarmee de bevoegdheden kan uitoefenen

De bevoegdheden die aan de beoogd lijsttrekker worden toegekend komen overeen met de huidige reglementen.

Artikel 8.9. De kandidaatstellingsprocedure

Dit artikel beschrijft de gehele kandidaatstellingsprocedure, zowel in het geval dat het partijbestuur de taak heeft een ontwerp kandidatenlijst op te stellen, als wanneer dit plaatsvindt door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

Een gevoelig onderdeel is het bepaalde in lid 3. Een kandidaat die niet voldoet aan de eisen in de profielschets of wanneer te verwachten is dat de kandidaat schade zal berokkenen aan de partij, kan buiten de (verdere) selectieprocedure worden gehouden. Dit is een zware beslissing. De betreffende kandidaat kan daartegen bezwaar maken bij de beroepscommissie. Deze uitsluiting dient uiterlijk vijf weken voordat de ontwerp kandidatenlijst aan het congres wordt gepresenteerd, plaats te vinden. Dan is het immers nog mogelijk om de beslissing van de beroepscommissie – die binnen 14 dagen moet plaatsvinden - te effectueren. Dat wil zeggen dat de ontwerp kandidatenlijst nog kan worden aangepast voordat het congres de ontwerp kandidatenlijst in behandeling neemt.

Het bepaalde in dit artikel komt inhoudelijk vrijwel overeen met de huidige reglementen. De in de huidige reglementen opgenomen bezwarencommissie is vervangen door de beroepscommissie, conform artikel 12 van de nieuwe statuten. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Artikel 8.10. Het aangaan van een lijstverbinding

In dit artikel is bepaald dat het congres moet instemmen met het aangaan van een lijstverbinding met één of meer andere partijen.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen

Artikel 8.11. Deelname aan het kabinet

In dit artikel is bepaald dat het congres moet instemmen met deelname aan het kabinet op grond van het regeerakkoord. In lid 2 is vastgelegd dat vanaf dat moment de Tweede Kamerfractie en de leden daarvan worden gehouden aan het handelen overeenkomstig het regeerakkoord en niet het verkiezingsprogramma, voor zover deze verschillen. Het verkiezingsprogramma blijft gelden voor de onderwerpen die niet in het coalitieakkoord geregeld zijn.

Het bepaalde in dit artikel bevat op een punt een wijziging ten opzichte van de huidige reglementen. De bepaling dat de Tweede Kamerfractie het concept regeerakkoord voorlegt aan het congres voordat de fractie tot ondertekening overgaat, is gewijzigd in het instemmen met toetreding tot het kabinet.

Artikel 8.12. Functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

In dit artikel wordt enige richtlijnen gegeven voor het functioneren van de fractie. Daarnaast is het jaarlijks houden van voortgangsgesprekken met Tweede Kamerleden en eventuele leden van het kabinet, verplicht gesteld. Tevens is in dit artikel vastgelegd de wijze waarop deze gesprekken gevoerd worden en wie daarbij aanwezig zijn. Zowel voor betrokkenen als voor de partij is het waardevol om met vertegenwoordigers van de partij gesprekken te voeren over de gang van zaken en het eigen functioneren, eventueel uitmondend in het aangeven van mogelijke verbeteringen. Zeker met het oog op de verkiezingen is het van belang dat wordt gesproken over mogelijke voortzetting van het Tweede Kamerlidmaatschap.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen, met uitzondering van de frequentie van deze gesprekken. Aangezien het van belang wordt geacht dat deze gesprekken plaatsvinden – evenals in een gewone werksituatie – en in de praktijk deze niet altijd plaatsvinden, is deze frequentie opgenomen.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 9. Deelname aan de Eerste Kamer

(AMENDEERBAAR)

Artikel 9.1. De Eerste Kamerfractie

De leden van de Eerste Kamer die verkozen zijn op één gezamenlijke lijst onder de naam Partij van de Arbeid vormen de Eerste Kamerfractie van de partij.

Artikel 9.2. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor het geheel van activiteiten om deel te nemen aan de verkiezingen voor de Eerste Kamer, met name voor de kandidaatstellingsprocedure.
2. Het partijbestuur stelt een planningsschema op voor het geheel van activiteiten in de aanloop naar de verkiezingen van de Eerste Kamer met de daarbij geldende termijnen en tijdstippen en publiceert dit uiterlijk 18 maanden voor de vaststelling van de kandidatenlijst door het congres.
3. Het in lid 2 bedoelde schema bevat in ieder geval de uiterste data waarop:
 - a. de profielschets moet zijn opgesteld en gepubliceerd;
 - b. de keuze is gemaakt wie belast is met het voorbereiden en opstellen van een ontwerp-kandidatenlijst;
 - c. de leden bij het bestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief kunnen indienen voor de functie van Kamerlid en lijsttrekker;
 - d. het congres de kandidatenlijst vaststelt.
4. Het partijbestuur neemt bij alle werkzaamheden betreffende de kandidaatstellingsprocedure de data in het onder lid 2 bedoelde planningsschema in acht.
5. In geval van vervroegde verkiezingen mag van de gestelde termijnen worden afgeweken, maar wordt wel de procedure gevolgd als bedoeld in lid 3.

Artikel 9.3. Het profiel van de Eerste Kamerfractie en de lijsttrekker

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van de verkiezingen, na overleg met de Eerste Kamerfractie, een profiel-schets op voor de Verenigingsraad die deze vaststelt. Deze profielschets wordt gepubliceerd uiterlijk op de datum die is opgenomen in het in artikel 9.2. lid 2 genoemde planningsschema.
2. De profielschets bevat een advies over de gewenste samenstelling van de Eerste Kamerfractie en de eisen waaraan de afzonderlijke leden moeten voldoen. In deze profielschets wordt apart aandacht besteed aan de eisen die worden gesteld aan de fractievoorzitter en de lijsttrekker.
3. Bij de samenstelling van de fractie wordt – overeenkomstig deel 1 van de reglementen, artikel 1.32. – gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd, regio en diversiteit.

Artikel 9.4. De voorbereiding en opstelling van een ontwerp-kandidatenlijst

1. De ontwerp-kandidatenlijst wordt opgesteld en voorbereid door het partijbestuur. Indien het congres daartoe besluit, kan in plaats van het partijbestuur een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie optreden voor het opstellen en voorbereiden van de ontwerp-kandidatenlijst. Een dergelijke kandidaatstellingscommissie wordt samengesteld door het congres, en rapporteert het resultaat rechtstreeks aan het congres. Deze commissie treedt voor het voorbereiden, vaststellen van de ontwerp-kandidatenlijst en het verdedigen daarvan tegenover het congres, in de plaats van het partijbestuur, zoals in navolgende artikelen is neergelegd. Het partijbestuur heeft in dat geval een facilitaire taak.

2. In een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie zoals bedoeld in lid 1 kunnen leden van het partijbestuur gekozen worden.

Artikel 9.5. Taken en werkwijze partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

1. Indien het partijbestuur de ontwerp-kandidatenlijst opstelt heeft zij tot taak:
 - a. het opsporen en werven van potentiële kandidaten;
 - b. het toetsen van de geschiktheid van kandidaten voor het lijsttrekkerschap aan de in de profielschets geformuleerde en vastgestelde eisen waaraan de lijsttrekker moet voldoen;
 - c. het opstellen van een lijst van geschikte personen voor het lijsttrekkerschap uit de kandidaten die in aanmerking wensen te komen en voldoen aan de vereisten van ondersteuning van hun kandidatuur;
 - d. het toetsen van kandidaten aan vooraf geformuleerde kwaliteitseisen voor het lidmaatschap van de Eerste Kamer en aan de profielschets van de Eerste Kamerfractie;
 - e. het opstellen, toelichten en verdedigen van de ontwerp-kandidatenlijst.
2. De leden van het partijbestuur die kandidaat zijn of die nauwe betrekking onderhouden met beschikbare kandidaten, mogen niet deelnemen aan de beraadslaging of besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.
3. Het partijbestuur kan zich bij de onder lid 1 genoemde werkzaamheden laten bijstaan door een adviescommissie. Het partijbestuur kan leden van het bestuur benoemen in deze adviescommissie. Deze commissie regelt haar taken en werkzaamheden in overleg met het partijbestuur. Ook voor de leden van deze commissie geldt dat leden die kandidaat zijn of nauwe betrekking onderhouden met beschikbare kandidaten, niet mogen deelnemen aan de beraadslaging of besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.

Artikel 9.6. Ledenraadpleging over de lijsttrekker

1. Om een lijsttrekker aan te wijzen houdt het partijbestuur een ledenraadpleging. Deze ledenraadpleging wordt op een zodanig tijdstip gehouden, dat de uitslag bekend is voordat een ontwerp-kandidatenlijst wordt vastgesteld door het partijbestuur.
2. Om kandidaat-lijsttrekker te zijn, dient men voor de datum die is opgenomen in het in artikel 9.2. lid 2 genoemde planningsschema minstens 100 handtekeningen van leden van de partij die de kandidatuur ondersteunen te overleggen.
3. Kandidaat-lijsttrekkers zijn de leden die op de functie van lijsttrekker hebben gesolliciteerd en door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als voldoende geschikt zijn beoordeeld aan de hand van het lijsttrekkerprofiel, zonder dat daarbij acht wordt geslagen op de opvattingen van de kandidaat over de politieke en organisatorische koers en het programma van de partij. Indien het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie de kandidatuur van een lid afwijst op grond van het gestelde in de eerste volzin, is artikel 9.8. lid 3 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing.
4. De ledenraadpleging kan alleen doorgang vinden indien minstens twee kandidaten beschikbaar zijn die voldoende geschikt zijn en voldoende ondersteund zijn. Het partijbestuur kan een voorkeur voor één van de kandidaten uitspreken.
5. De ledenraadpleging verloopt overeenkomstig het bepaalde in de reglementen, deel 1, artikel 1.15., 1.17. en 1.18.
6. De ledenraadpleging heeft geen betekenis als het aantal geldig uitgebrachte stemmen minder is dan 15% van het aantal leden dat aan de ledenraadpleging kon deelnemen.
7. De kandidaat-lijsttrekker die op grond van de ledenraadpleging de meerderheid van de stemmen heeft gehaald overeenkomstig de wijze van kiezen als bedoeld in deel 1, artikel 1.10. lid 2 en 3 van de reglementen, is de beoogd lijsttrekker. De beoogd lijsttrekker wordt door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingcommissie geplaatst op de eerste plaats van de ontwerp-kandidatenlijst.
8. Het congres kan een andere kandidaat dan de beoogd lijsttrekker uitsluitend op de eerste plaats van de kandidatenlijst plaatsen indien deze ten minste tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt.

Artikel 9.7. De bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker

- 1. De beoogd lijsttrekker is bevoegd het partijbestuur te adviseren over de samenstelling van de ontwerpkan- didatenlijst voordat deze wordt vastgesteld.
- 2. De beoogd lijsttrekker heeft het recht om op het congres waarop de kandidatenlijst worden vastgesteld, voor- afgaand aan de stemmingen zijn visie kenbaar te maken over een kandidaat van de lijst.

Artikel 9.8. De kandidaatstellingsprocedure

- 1. Voor de datum die is opgenomen in het planningsschema, genoemd in artikel 9.2. lid 2, kunnen leden bij het partijbestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief indienen, vergezeld van de informatie die het partijbe- stuur verder van hen verlangt. Deze leden gelden vanaf dat moment als kandidaat. Bij het indienen van de sollicitatiebrief bestaat de gelegenheid voor kandidaten om ten opzichte van onder- delen van het op dat moment geldende verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer, alsmede het regeer- akkoord als dat van toepassing is, schriftelijk een zwaarwegend voorbehoud te maken. Het congres wordt, voordat het de ontwerp-kandidatenlijst in behandeling neemt, op de hoogte gesteld van eventuele voorbe- houden.
- 2. Het partijbestuur stuurt zo spoedig mogelijk na ontvangst van de sollicitatiebrief als bedoeld in lid 1, de for- mulieren van de interne bereidverklaring en de verklaring als bedoeld in artikel 1.28. lid 3 van deel 1 van de reglementen aan de kandidaat, waarbij wordt aangegeven voor welke datum deze ondertekend moeten zijn terugontvangen. Elke kandidaat dient deze formulieren, voorzien van zijn handtekening, terug te zenden aan het partijbestuur. Indien deze formulieren, voorzien van de handtekening van de kandidaat, niet op tijd zijn ontvangen, wordt de kandidaat niet in de verdere procedure betrokken. Aanvullend hierop kan door of namens het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie op elk moment van de kandidaatstellingsprocedure aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd.

Niet toelaten van kandidaten

- 3. Het partijbestuur kan besluiten een kandidaat niet verder in de procedure te betrekken, indien een kan- didaat duidelijk niet voldoet aan de eisen opgenomen in de profielschets of indien te verwachten is dat deze kandidaat ernstige schade zal berokkenen aan het aanzien van de partij. Een dergelijke beslissing over het niet toelaten van een kandidaat tot de kandidaatstelling dient ten minste vijf weken voor de vast- stelling van de kandidatenlijst door het congres genomen te worden. Deze beslissing heeft geen opschor- tende werking voor het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst en het bekend maken van de ontwerpkan- didatenlijst.
- 4. De kandidaat op wie een beslissing als bedoeld in lid 3 van toepassing is, wordt daarvan onverwijld schrifte- lijk op de hoogte gebracht. Daarbij wordt de kandidaat geïnformeerd over de wijze waarop deze een bezwaar kan indienen bij de beroepscommissie. De kandidaat kan binnen een termijn van 7 dagen na dagtekening van de mededeling als bedoeld in artikel 9.3. bij de beroepscommissie schriftelijk bezwaar maken tegen de beslissing om hem of haar niet verder te betrekken in de kandidaatstellingsprocedure.
- 5. De beroepscommissie toetst of het partijbestuur in redelijkheid tot het oordeel kon komen om een kandi- daat niet verder te betrekken in de procedure. De beroepscommissie kan de betrokkene en het partijbestuur in de gelegenheid stellen de beslissing nader schriftelijk of mondeling toe te lichten.
- 6. De beroepscommissie doet uitspraak binnen een termijn van ten hoogste 14 dagen na dagtekening van het bezwaarschrift en maakt deze uitspraak onverwijld schriftelijk kenbaar aan de betrokkene en aan het partij- bestuur. Deze uitspraak is vertrouwelijk en niet vatbaar voor hoger beroep.
- 7. Indien de beroepscommissie het bezwaar gegrond verklaart, wordt de kandidatuur van de betrokkene door het partijbestuur terstond in behandeling genomen. De kandidaat wordt vervolgens alsnog op de ontwerp- kandidatenlijst of op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten opgenomen. De aldus gewijzigde ontwerp-kandidatenlijst wordt bekend gemaakt aan de afdelingen en afgevaardigden voorafgaand aan het congres.

Opstellen ontwerp-kandidatenlijst

- 8. Het partijbestuur stelt uit de leden die de interne bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben afgegeven een gemotiveerde rangordening op. Deze rangordening vormt de ontwerp-kandidatenlijst.
- 9. In het geval het partijbestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, dan stelt deze commissie een gemotiveerde rangordening op zoals bedoeld in lid 8. Deze rangordening is het advies aan het partijbestuur. Het partijbestuur stelt op basis van deze advieskandidatenlijst de ontwerp-kandidatenlijst vast.
- 10. Indien het aantal kandidaten niet toereikend is naar het oordeel van het partijbestuur om uit de beschikba- re kandidaten op een bevredigende wijze een lijst te vormen die voldoet aan de profielschets, dan kan het partijbestuur actief mogelijke kandidaten uitnodigen om beschikbaar te zijn. Dergelijke kandidaten dienen te voldoen aan de vereisten van lid 2.
- 11. De leden die de interne bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben ingezonden maar niet op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatst zijn, worden opgenomen op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten. Indien een kandidaat te kennen geeft niet op de lijst van niet geplaatste kandidaten te willen staan of zich om welke reden ook in enige fase van de procedure terugtrekt, wordt deze niet ver- der meegenomen in de procedure.
- 12. Een kandidaat kan zich terugtrekken tot aan het moment van de vaststelling van de lijst door het congres. Indien de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten zijn gepubliceerd, meldt het partijbestuur dit zo spoedig mogelijk aan het congres.
- 13. Het partijbestuur zendt de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten minstens 3 weken voor het congres dat de kandidatenlijst vaststelt aan de afdelingen en afgevaardigden .
- 14. Het congres stelt uiterlijk zes weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum de kandidatenlijst vast uit de leden, inclusief de lijsttrekker, die vermeld zijn op de ontwerp-kandidatenlijst, dan wel op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
- 15. Indien het partijbestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, blijft het partijbestuur verantwoorde- lijk en bepaalt het partijbestuur welke taken en handelingen, zoals weergegeven in de leden 3 tot en met 11 door deze commissie worden overgenomen.
- 16. Het partijbestuur vraagt aan de leden op de vastgestelde kandidatenlijst een instemmingverklaring en ver- zorgt de indiening van de kandidatenlijst met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van de Kieswet.

Onafhankelijke kandidaatstellingscommissie

- 17. Indien het congres een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie heeft ingesteld, treedt deze commissie in de plaats van het partijbestuur voor de taken en handelingen met betrekking tot het beoordelen van kan- didaten en het opstellen van een ontwerp-kandidatenlijst, zoals weergegeven in de leden 3 tot en met 14.

Artikel 9.9. Functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

- 1. De Eerste Kamerfractie en de fractieleden bevorderen de verwezenlijking van de doelstellingen van de par- tij en in het bijzonder het verkiezingsprogramma en het regeerakkoord in geval van deelname aan het kabi- net, zoals vermeld in artikel 9.8. lid 1.
- 2. De Eerste Kamerfractie en de fractieleden spannen zich in om zo goed mogelijk contacten te onderhouden met de geledingen, de leden en de kiezers van de partij.
- 3. Met de fractieleden in de Eerste Kamer worden jaarlijks voortgangsgesprekken gevoerd door het partijbe- stuur of, onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur, door een delegatie van het partijbestuur of een daartoe door het partijbestuur aangewezen commissie.
- 4. De fractievoorzitter kan deelnemen aan de voortgangsgesprekken.

5. De fractievoorzitter verschaft inlichtingen over het functioneren van de leden van de fractie aan het partijbestuur of aan de door het partijbestuur aangewezen delegatie of commissie.
6. Voordat een verslag van een voortgangsgesprek definitief wordt vastgesteld, wordt het betrokken fractielid in de gelegenheid gesteld commentaar op de tekst te geven. Voor zover dit niet leidt tot wijziging van de tekst, wordt het commentaar aan het verslag gehecht.
7. De verslagen van voortgangsgesprekken, evenals het eventueel daarmee verbonden aanvullend commentaar van het lid met wie is gesproken, worden vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan het partijbestuur of aan de door het congres ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.
8. Bij gesprekken die gevoerd worden in de aanloop naar een nieuwe kandidaatstelling voor de Eerste Kamer waarbij het Kamerlid overweegt kandidaat te zijn, kan het partijbestuur of de delegatie of de commissie die namens het bestuur het gesprek voert, een indicatie geven van de steun die hij hierbij kan verwachten.
9. Bij de taakverdeling van de leden van de Eerste Kamerfractie worden zij verbonden aan gewesten of regio's binnen gewesten om de contacten met de partij en de samenleving te onderhouden. Deze toedeling gebeurt zo goed mogelijk in overleg met de gewestelijke besturen.

Toelichting op Deel 9. Deelname aan de Eerste Kamer

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

Deel 9 van de reglementen bevat bepalingen voor de totstandkoming van de kandidatenlijst voor deelname aan de verkiezingen van de Eerste Kamer. Verder zijn bepalingen opgenomen voor het komen tot een lijstverbinding met één of meer andere partijen. Tenslotte zijn regels gegeven over het houden van voortgangsgesprekken met Eerste Kamerleden. Deze gesprekken lijken op functioneringsgesprekken of beoordelingsgesprekken, maar zijn toch iets anders van aard. Een Eerste Kamerlid is volgens de Kieswet immers in persoon gekozen en krijgt een vergoeding van de overheid. De relatie tot de partij is daarom een bijzondere als gevolg waarvan wordt gesproken van voortgangsgesprekken. In de reglementen ontbreken bepalingen over een verkiezingsprogramma voor de Eerste Kamer. De fractie in de Eerste Kamer wordt geacht zich te laten leiden door het meest recent vastgestelde verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer, met inachtneming van een eventueel coalitieakkoord dat door de fractie in de Tweede Kamer is ondertekend.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 9.1. De Eerste Kamerfractie

In dit artikel is bepaald dat de leden die verkozen zijn op een gezamenlijke lijst onder de naam van de Partij van de Arbeid tot lid van de Eerste Kamer, samen de fractie vormen.

Dit artikel is niet gewijzigd.

Artikel 9.2. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

In dit artikel is de verantwoordelijkheid voor het tot stand komen van een kandidatenlijst voor de verkiezingen van de Eerste Kamer neergelegd bij het partijbestuur. Dit wil overigens niet zeggen dat het partijbestuur dit ook zelf op zich moet nemen. Wel moet zij zorgen dat het gebeurt en dat het ook op een juiste en democratische wijze gebeurt. Daartoe dient het partijbestuur tijdig (18 maanden voor de officiële indiening van de kandidatenlijst) een planningsschema te maken en zich daaraan te houden. Alleen bij vervroegde verkiezingen kan van de gestelde termijn worden afgeweken, maar dienen de noodzakelijke stappen wel te worden gedaan.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 9.3. Het profiel van de Eerste Kamerfractie en de lijsttrekker

Essentieel in de kandidaatstellingsprocedure is het opstellen van duidelijke eisen waaraan een fractie in de Eerste Kamer moet voldoen, inclusief de eisen waaraan de afzonderlijke leden, de fractievoorzitter en de lijsttrekker moeten voldoen. Zoals in deel 1 van de reglementen is neergelegd, moet de fractie zo veel mogelijk een afspiegeling zijn van de samenleving. Zo moet gestreefd worden naar een gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen. Tevens dient te worden gestreefd naar een evenwichtige spreiding over de regio's, naar leeftijd en naar diversiteit.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 9.4. De voorbereiding en opstelling van een ontwerp kandidatenlijst

Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp kandidatenlijst kan gebeuren door het partijbestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Het is de bevoegdheid van het congres om een keuze te maken. Als het congres hierover geen beslissing neemt, dan is het partijbestuur verantwoordelijk. Indien het partijbestuur de verantwoordelijkheid hiervoor draagt, dan kan het zich laten bijstaan door een adviescommissie. In dat geval dient het partijbestuur bij de opdracht aan deze adviescommissie aan te geven bij welke taken en handelingen deze commissie in de plaats treedt van het partijbestuur, onverlet de verantwoordelijkheid die het partijbestuur heeft.

Het bepaalde in dit artikel wijkt af van de huidige reglementen. Op dit moment draagt het partijbestuur een ontwerp kandidatenlijst voor aan het congres dat de kandidatenlijst vaststelt. De adviescommissie kandidaatstelling adviseert haar hierbij. De praktijk nu is dat niet het partijbestuur, maar deze adviescommissie de (volgorde van de) kandidatenlijst op het congres verdedigt. Dit laatste schept verwarring. Daarom is gekozen voor twee mogelijkheden:
- of het partijbestuur stelt een ontwerp kandidatenlijst vast (de gebruikelijke gang van zaken)
- of dit gebeurt door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, die de taken van het partijbestuur overneemt en daarbij los van het partijbestuur optreedt.
Als het congres besluit tot instelling van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, verdedigt deze commissie de ontwerp kandidatenlijst ook op het congres. Het partijbestuur heeft dan een facilitaire rol.

Een en ander neemt niet weg dat wanneer het partijbestuur de verantwoordelijkheid draagt voor het opstellen van de ontwerp kandidatenlijst, het bestuur zich door een adviescommissie kan laten bijstaan en de voorbereidende werkzaamheden door deze adviescommissie kan laten verrichten. Het partijbestuur stelt dan de ontwerp kandidatenlijst vast en verdedigt deze ook op het congres dat de kandidatenlijst vaststelt.

Artikel 9.5. Taken en werkwijze partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp kandidatenlijst

In dit artikel is omschreven welke de taken zijn voor het partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp kandidatenlijst. Om belangenverstrengeling te voorkomen mogen leden van het partijbestuur die kandidaat zijn of nauwe relaties met beschikbare kandidaten hebben, niet bij de bespreking van en besluitvorming over de ontwerp kandidatenlijst in het partijbestuur aanwezig zijn. Deze relaties kunnen zowel persoonlijke als zakelijke relaties betreffen. Het partijbestuur kan zich laten bijstaan door een adviescommissie die de selectietaak op zich neemt, uitmondend in een advieskandidatenlijst. Dit advies blijft vertrouwelijk, omdat voor het congres en de kandidaten alleen de ontwerp kandidatenlijst, vastgesteld door het partijbestuur, betekenis heeft.

Het bepaalde in dit artikel wijkt in hoofdlijnen niet af van de huidige reglementen.

Artikel 9.6. Ledenraadpleging over de lijsttrekker

In deel 1 van de reglementen zijn de bepalingen voor een ledenraadpleging opgenomen. Hierin is vastgelegd dat de ledenraadpleging tijdig moet gebeuren en wel zo dat de beoogd lijsttrekker nog invloed kan uitoefenen op de ontwerp kandidatenlijst. Daarnaast is vastgelegd hoeveel leden de kandidaat voor het lijsttrekkerschap moeten ondersteunen. Gekozen is voor minstens 100 leden, tweemaal zoveel als voor een lijsttrekker op het lokale niveau nodig is. Bovendien moet de kandidaat als geschikt zijn beoordeeld door het partijbestuur of de door het congres ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie tegen de achtergrond van het profiel van de lijsttrekker. Daarbij mag geen acht geslagen worden op de opvattingen van de kandidaat over de inhoudelijke koers: dat is aan de leden en later aan het congres om te bepalen of, en zo ja hoe dat een rol speelt bij de aanwijzing van de lijsttrekker. Met betrekking tot de uitslag en de geldigheid van de ledenraadpleging wordt gewezen op deel 1 van de reglementen, artikel 1.18. De kandidaat die de meerderheid van de stemmen behaalt, is de beoogd lijsttrekker.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen.

Artikel 9.7. Bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker

Dit artikel bevat de bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker, te weten de kandidaat voor het lijsttrekkerschap die de meeste stemmen heeft gehaald bij de ledenraadpleging. De beoogd lijsttrekker heeft de bevoegdheid zijn invloed uit te oefenen op de samenstelling van de ontwerp kandidatenlijst voor de Eerste Kamer. Ook tijdens het congres kan hij zijn stem daarover laten horen. Indien geen ledenraadpleging wordt gehouden, omdat er niet minimaal twee geschikte en in voldoende mate ondersteunde kandidaten zijn, zal degene die op de ontwerp kandidatenlijst op de eerste plaats wordt gekandideerd vanaf dat moment worden beschouwd als de beoogd lijsttrekker die daarmee de bevoegdheden kan uitoefenen

De bevoegdheden die aan de beoogd lijsttrekker worden toegekend komen overeen met de huidige reglementen.

Artikel 9.8. De kandidaatstellingsprocedure

Dit artikel beschrijft de gehele kandidaatstellingsprocedure, zowel in het geval dat het partijbestuur de taak heeft een ontwerp kandidatenlijst op te stellen, als wanneer een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie deze taak heeft.

Een gevoelig onderdeel is het bepaalde in lid 3. Een kandidaat die niet voldoet aan de eisen in de profielschets of wanneer te verwachten is dat de kandidaat schade zal berokkenen aan de partij, kan buiten de (verdere) selectieprocedure worden gehouden. Dit is een zware beslissing. De betreffende kandidaat kan daartegen bezwaar maken bij de beroepscommissie. Deze uitsluiting dient uiterlijk vijf weken voordat de ontwerp kandidatenlijst aan het congres wordt gepresenteerd, plaats te vinden. Dan is het immers nog mogelijk om de beslissing van de beroepscommissie – die binnen 14 dagen moet plaatsvinden - te effectueren. Dat wil zeggen dat de ontwerp kandidatenlijst nog kan worden aangepast voordat het congres de ontwerp kandidatenlijst in behandeling neemt. Reeds vanaf het moment dat een kandidaat zich meldt via een sollicitatiebrief is er de gelegenheid om aan te geven dat een kandidaat een zwaarwegend voorbehoud heeft ten aanzien van onderdelen van het geldende verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer en, indien dat van toepassing is, het regeerakkoord dat door de Tweede Kamerfractie is onderschreven.

Het bepaalde in dit artikel komt inhoudelijk vrijwel overeen met de huidige reglementen. De in de huidige reglementen opgenomen bezwarencommissie is vervangen door de beroepscommissie, conform artikel 12 van de nieuwe statuten. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Artikel 9.9. Functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

In dit artikel wordt het jaarlijks houden van voortgangsgesprekken met Eerste Kamerleden verplicht gesteld. Tevens is in dit artikel vastgelegd de wijze waarop deze gesprekken gevoerd worden en wie daarbij aanwezig zijn. Zowel voor betrokkenen als voor de partij is het waardevol om met Kamerleden van de partij gesprekken te voeren over de gang van zaken en het eigen functioneren, eventueel uitmondend in het aangeven van mogelijke verbeteringen. Zeker met het oog op de verkiezingen is het van belang dat wordt gesproken over mogelijke voortzetting van het Eerste Kamerlidmaatschap.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen, met uitzondering van de frequentie van deze gesprekken. Aangezien het van belang wordt geacht dat deze gesprekken plaatsvinden – evenals in een gewone werksituatie – en in de praktijk deze niet altijd plaatsvinden, is deze frequentie opgenomen.

In deel 9 ontbreekt een bepaling over het aangaan van een lijstverbinding. In een wijziging van de Kieswet is in 2010 geregeld dat bij de verkiezingen voor de Eerste Kamer geen lijstverbinding meer kan worden aangegaan.

Reglementen van de Partij van de Arbeid 2012

Deel 10. Deelname aan het Europees Parlement

(AMENDEERBAAR)

Artikel 10.1. De delegatie in het Europees Parlement

De leden van het Europees Parlement die verkozen zijn op één gezamenlijke lijst onder de naam Partij van de Arbeid vormen de delegatie van de partij. Deze delegatie vormt onderdeel van de fractie Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten in het Europees Parlement.

Artikel 10.2. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor het geheel van activiteiten om deel te nemen aan de verkiezingen voor het Europees Parlement, zoals de kandidaatstellingsprocedure, het voorbereiden van een verkiezingsprogramma en het voeren van campagne.
2. Het partijbestuur stelt een planningsschema op voor het geheel van activiteiten in de aanloop naar de verkiezingen van het Europees Parlement met de daarbij geldende termijnen en tijdstippen en publiceert dit uiterlijk 18 maanden voor de vaststelling van de kandidatenlijst door het congres.
3. Het in lid 2 bedoelde schema bevat in ieder geval de uiterste data waarop:
 - a. de profielschets moet zijn opgesteld en gepubliceerd;
 - b. de keuze is gemaakt wie belast is met het voorbereiden en opstellen van een ontwerp-kandidatenlijst;
 - c. de leden bij het bestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief kunnen indienen voor de functie van Europarlementariër en lijsttrekker;
 - d. het congres het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst vaststelt, met dien verstande dat de vaststelling van het verkiezingsprogramma moet plaatsvinden voor de vaststelling van de kandidatenlijst.
4. Het partijbestuur neemt bij alle werkzaamheden betreffende de kandidaatstellingsprocedure de data in het onder lid 2 bedoelde planningsschema in acht.
5. In geval van vervroegde verkiezingen mag van de gestelde termijnen worden afgeweken, maar wordt wel de procedure gevolgd als bedoeld in lid 3.

Artikel 10.3. De voorbereiding van het verkiezingsprogramma

1. Het partijbestuur is verantwoordelijk voor de totstandkoming van het ontwerpverkiezingsprogramma.
2. Het partijbestuur kan zich bij het opstellen van het ontwerpverkiezingsprogramma laten bijstaan door een commissie die door het partijbestuur wordt samengesteld.
3. Het congres stelt het verkiezingsprogramma vast.
4. Het congres kan besluiten om bij de verkiezing van het Europees Parlement een gemeenschappelijk programma te voeren van de Partij van Europese Sociaaldemocraten. De voorbereiding en de vaststelling gebeurt dan door het congres van de Partij van Europese Sociaaldemocraten, in verband waarmee het partijbestuur bepaalt hoe de inbreng van de partij daarin zo goed mogelijk wordt gewaarborgd.

Artikel 10.4. Het profiel van de delegatie en de lijsttrekker

1. Het partijbestuur stelt ten behoeve van de verkiezingen, na overleg met de delegatie in het Europees Parlement, een profielschets op voor de Verenigingsraad die deze vaststelt. Deze profielschets wordt gepubliceerd uiterlijk op de datum die is opgenomen in het in artikel 2, lid 2 genoemde planningsschema.

2. De profielschets bevat een advies over de gewenste samenstelling van de delegatie in het Europees Parlement en de eisen waaraan de afzonderlijke leden moeten voldoen. In deze profielschets wordt apart aandacht besteed aan de eisen die worden gesteld aan de fractievoorzitter en de lijsttrekker.
3. Bij de samenstelling van de fractie wordt – overeenkomstig deel 1 van de reglementen, artikel 32 - gestreefd naar een gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen en naar een evenwichtige spreiding qua leeftijd, regio en diversiteit.

Artikel 10.5. De voorbereiding en opstelling van een ontwerp-kandidatenlijst

1. De ontwerp-kandidatenlijst wordt opgesteld en voorbereid door het partijbestuur. Indien het congres daartoe besluit, kan in plaats van het partijbestuur een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie optreden voor het opstellen en voorbereiden van de ontwerp-kandidatenlijst. Een dergelijke kandidaatstellingscommissie wordt samengesteld door het congres en rapporteert het resultaat rechtstreeks aan het congres. Deze commissie treedt voor het voorbereiden, vaststellen van de ontwerp-kandidatenlijst en het verdedigen daarvan tegenover het congres in de plaats van het partijbestuur, zoals in navolgende artikelen is neergelegd. Het partijbestuur heeft in dat geval een facilitaire taak.
2. In een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie zoals bedoeld in lid 1 kunnen leden van het partijbestuur gekozen worden.

Artikel 10.6. Taken en werkwijze partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

1. Indien het partijbestuur de ontwerp-kandidatenlijst opstelt heeft zij tot taak:
 - a. het opsporen en werven van potentiële kandidaten;
 - b. het toetsen van de geschiktheid van kandidaten voor het lijsttrekkerschap aan de in de profielschets geformuleerde en vastgestelde eisen waaraan de lijsttrekker moet voldoen;
 - c. het opstellen van een lijst van geschikte personen voor het lijsttrekkerschap uit de kandidaten die in aanmerking wensen te komen en voldoen aan de vereisten van ondersteuning van zijn kandidatuur;
 - d. het toetsen van kandidaten aan vooraf geformuleerde kwaliteitseisen voor het lidmaatschap van de Europees Parlement en aan de profielschets;
 - e. het opstellen, toelichten en verdedigen van de ontwerp-kandidatenlijst.
2. De leden van het partijbestuur die kandidaat zijn of die nauwe betrekking onderhouden met beschikbare kandidaten, mogen niet deelnemen aan de beraadslaging of besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.
3. Het partijbestuur kan zich bij de onder lid 1 genoemde werkzaamheden laten bijstaan door een adviescommissie. Het partijbestuur kan leden van het bestuur benoemen in deze adviescommissie. Deze commissie regelt haar taken en werkzaamheden in overleg met het partijbestuur. Ook voor de leden van deze commissie geldt dat leden die kandidaat zijn of nauwe betrekking onderhouden met beschikbare kandidaten, niet mogen deelnemen aan de beraadslaging of besluitvorming met betrekking tot de kandidaatstelling.

Artikel 10.7. Ledenraadpleging over de lijsttrekker

1. Om een lijsttrekker aan te wijzen houdt het partijbestuur een ledenraadpleging. Deze ledenraadpleging wordt op een zodanig tijdstip gehouden, dat de uitslag bekend is voordat het ontwerpverkiezingsprogramma en de ontwerp-kandidatenlijst worden vastgesteld door het partijbestuur.
2. Om kandidaat-lijsttrekker te zijn, dient men voor de datum die is opgenomen in het in artikel 2, lid 2 genoemde planningsschema minstens 100 handtekeningen van leden van de partij die de kandidatuur ondersteunen te overleggen.

3. Kandidaat-lijsttrekkers zijn de leden die op de functie van lijsttrekker hebben gesolliciteerd en door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als voldoende geschikt zijn beoordeeld aan de hand van het lijsttrekkerprofiel, zonder dat daarbij acht wordt geslagen op de opvattingen van de kandidaat over de politieke en organisatorische koers en het programma van de partij. Indien het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie de kandidatuur van een lid afwijst op grond van het gestelde in de eerste volzin, is artikel 10.9. lid 3 tot en met 7 van overeenkomstige toepassing.
4. De ledenraadpleging kan alleen doorgang vinden indien minstens twee kandidaten beschikbaar zijn die voldoende geschikt zijn en voldoende ondersteund zijn.
Het partijbestuur kan een voorkeur voor één van de kandidaten uitspreken.
5. De ledenraadpleging verloopt overeenkomstig het bepaalde in de reglementen, deel 1, artikel 1.15., 1.17. en 1.18.
6. De ledenraadpleging heeft geen betekenis als het aantal geldig uitgebrachte stemmen minder is dan 15% van het aantal leden dat aan de ledenraadpleging kon deelnemen.
7. De kandidaat-lijsttrekker die op grond van de ledenraadpleging de meerderheid van de stemmen heeft gehaald overeenkomstig de wijze van verkiezen als bedoeld in deel 1, artikel 1.10. lid 2 en 3 van de reglementen, is de beoogd lijsttrekker. De beoogd lijsttrekker wordt door het partijbestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingcommissie geplaatst op de eerste plaats van de ontwerp-kandidatenlijst.
8. Het congres kan een andere kandidaat dan de beoogd lijsttrekker uitsluitend op de eerste plaats van de kandidatenlijst plaatsen indien deze minstens tweederde van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt.

Artikel 10.8. De bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker

1. De beoogd lijsttrekker is bevoegd het partijbestuur te adviseren over het ontwerpverkiezingsprogramma en de samenstelling van de ontwerp-kandidatenlijst voordat deze worden vastgesteld.
2. De beoogd lijsttrekker heeft het recht om op het congres of de congressen waarop het verkiezingsprogramma en de kandidatenlijst worden vastgesteld, voorafgaand aan de stemmingen zijn visie kenbaar te maken over een onderwerp van het programma of een kandidaat van de lijst.

Artikel 10.9. De kandidaatstellingsprocedure

1. Voor de datum die is opgenomen in het planningsschema, genoemd in artikel 10.2. lid 2, kunnen leden bij het partijbestuur een gemotiveerde sollicitatiebrief indienen, vergezeld van de informatie die het partijbestuur verder van hen verlangt. Deze leden gelden vanaf dat moment als kandidaat.
2. Het partijbestuur stuurt zo spoedig mogelijk na ontvangst van de sollicitatiebrief als bedoeld in lid 1, de formulieren van de interne bereidverklaring en de verklaring als bedoeld in artikel 1.28. lid 3 van deel 1 van de reglementen aan de kandidaat, waarbij wordt aangegeven voor welke datum deze ondertekend moeten zijn terugontvangen. Elke kandidaat dient deze formulieren, voorzien van zijn handtekening, terug te zenden aan het partijbestuur. Indien deze formulieren, voorzien van de handtekening van de kandidaat, niet op tijd zijn ontvangen, wordt de kandidaat niet in de verdere procedure betrokken.
Aanvullend hierop kan door of namens het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie op elk moment van de kandidaatstellingsprocedure aan een kandidaat een Verklaring Omtrent Gedrag worden gevraagd.

Niet toelaten van kandidaten

3. Het partijbestuur kan besluiten een kandidaat niet verder in de procedure te betrekken, indien een kandidaat duidelijk niet voldoet aan de eisen opgenomen in de profielschets of indien te verwachten is dat deze kandidaat ernstige schade zal berokkenen aan het aanzien van de partij. Een dergelijke beslissing over het niet toelaten van een kandidaat tot de kandidaatstelling dient minstens 5 weken voor de vaststelling van de kandidatenlijst door het congres genomen te worden. Deze beslissing heeft geen opschortende werking voor het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst en het bekend maken van de ontwerp-kandidatenlijst.

4. De kandidaat op wie een beslissing als bedoeld in lid 3 van toepassing is, wordt daarvan onverwijld schriftelijk op de hoogte gebracht. Daarbij wordt de kandidaat geïnformeerd over de wijze waarop deze een bezwaar kan indienen bij de beroepscommissie. De kandidaat kan binnen een termijn van 7 dagen na dagtekening van de mededeling als bedoeld in artikel 3 bij de beroepscommissie schriftelijk bezwaar maken tegen de beslissing om hem of haar niet verder te betrekken in de kandidaatstellingsprocedure.
5. De beroepscommissie toetst of het partijbestuur in redelijkheid tot het oordeel kon komen om een kandidaat niet verder te betrekken in de procedure. De beroepscommissie kan de betrokkene en het partijbestuur in de gelegenheid stellen de beslissing nader schriftelijk of mondeling toe te lichten.
6. De beroepscommissie doet uitspraak binnen een termijn van ten hoogste 14 dagen na dagtekening van het bezwaarschrift en maakt deze uitspraak onverwijld schriftelijk kenbaar aan de betrokkene en aan het partijbestuur. Deze uitspraak is vertrouwelijk en niet vatbaar voor hoger beroep.
7. Indien de beroepscommissie het bezwaar gegrond verklaart, wordt de kandidatuur van de betrokkene door het partijbestuur terstond in behandeling genomen. De kandidaat wordt vervolgens alsnog op de ontwerp-kandidatenlijst of op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten opgenomen. De aldus gewijzigde ontwerp-kandidatenlijst wordt bekend gemaakt aan de afdelingen en afgevaardigden voorafgaand aan het congres.

Opstellen ontwerp-kandidatenlijst

8. Het partijbestuur stelt uit de leden die de interne bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben afgegeven een gemotiveerde rangordening op. Deze rangordening vormt de ontwerp-kandidatenlijst.
9. In het geval het partijbestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, dan stelt deze commissie een gemotiveerde rangordening op zoals bedoeld in lid 8. Deze rangordening is het advies aan het partijbestuur. Het partijbestuur stelt op basis van deze advieskandidatenlijst de ontwerp-kandidatenlijst vast.
10. Indien het aantal kandidaten niet toereikend is naar het oordeel van het partijbestuur om uit de beschikbare kandidaten op een bevredigende wijze een lijst te vormen die voldoet aan de profielschets, dan kan het partijbestuur actief mogelijke kandidaten uitnodigen om beschikbaar te zijn. Dergelijke kandidaten dienen te voldoen aan de vereisten van lid 2.
11. De leden die de interne bereidverklaring en de verklaring op basis van de erecode hebben ingezonden maar niet op de ontwerp-kandidatenlijst geplaatst zijn, worden opgenomen op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten. Indien een kandidaat te kennen geeft niet op de lijst van niet geplaatste kandidaten te willen staan of zich om welke reden ook in enige fase van de procedure terugtrekt, wordt deze niet verder meegenomen in de procedure.
12. Een kandidaat kan zich terugtrekken tot aan het moment van de vaststelling van de lijst door het congres. Indien de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten zijn gepubliceerd, meldt het partijbestuur dit zo spoedig mogelijk aan het congres.
13. Het partijbestuur zendt de ontwerp-kandidatenlijst en de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten minstens drie weken voor het congres dat de kandidatenlijst vaststelt aan de afdelingen en afgevaardigden.
14. Nadat het congres het verkiezingsprogramma heeft vastgesteld, bestaat de gelegenheid voor kandidaten om ten opzichte van onderdelen van het verkiezingsprogramma schriftelijk een zwaarwegend voorbehoud te maken. Het congres wordt, voordat het de ontwerp-kandidatenlijst in behandeling neemt, op de hoogte gesteld van eventuele voorbehouden. Indien het verkiezingsmanifest van de Partij van Europese Sociaaldemocraten wordt gehanteerd als verkiezingsprogramma, betreft het eventuele voorbehouden op dat verkiezingsmanifest.
15. Het congres stelt uiterlijk zes weken voor de wettelijke kandidaatstellingsdatum de kandidatenlijst vast uit de leden, inclusief de lijsttrekker, die vermeld zijn op de ontwerp-kandidatenlijst, dan wel op de alfabetische lijst van niet geplaatste kandidaten.
16. Indien het partijbestuur zich laat bijstaan door een adviescommissie, blijft het partijbestuur verantwoordelijk en bepaalt het partijbestuur welke taken en handelingen, zoals weergegeven in de leden 3 tot en met 11 door deze commissie worden uitgevoerd.

17. Het partijbestuur vraagt aan de leden op de vastgestelde kandidatenlijst een instemmingverklaring en verzorgt de indiening van de kandidatenlijst met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van de Kieswet.

Onafhankelijke kandidaatstellingscommissie

18. Indien het congres een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie heeft ingesteld, treedt deze commissie in de plaats van het partijbestuur voor de taken en handelingen met betrekking tot het beoordelen van kandidaten en het opstellen van een ontwerp-kandidatenlijst, zoals weergegeven in de leden 3 tot en met 14.

Artikel 10.10. Het aangaan van een lijstverbinding

Het congres beslist over het aangaan van een lijstverbinding met één of meer andere partijen.

Artikel 10.11. Functioneren van de delegatie en het voeren van voortgangsgesprekken

1. De delegatie in het Europees Parlement en de fractieleden bevorderen de verwezenlijking van de doelstellingen van de partij en in het bijzonder het verkiezingsprogramma, als vermeld in artikel 3.
2. De delegatie in het Europees Parlement en de fractieleden spannen zich in om zo goed mogelijk contacten te onderhouden met de geledingen, de leden en de kiezers van de partij.
3. Met de leden van de delegatie in het Europees Parlement worden jaarlijks voortgangsgesprekken gevoerd door het partijbestuur of, onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur, door een delegatie van het partijbestuur of een daartoe door het partijbestuur aangewezen commissie.
4. De fractievoorzitter kan deelnemen aan de voortgangsgesprekken.
5. De fractievoorzitter verschaft inlichtingen over het functioneren van de leden van de fractie aan het partijbestuur of aan de door het partijbestuur aangewezen delegatie of commissie.
6. Voordat een verslag van een voortgangsgesprek definitief wordt vastgesteld, wordt het betrokken fractielid in de gelegenheid gesteld commentaar op de tekst te geven. Voor zover dit niet leidt tot wijziging van de tekst, wordt het commentaar aan het verslag gehecht.
7. De verslagen van voortgangsgesprekken, evenals het eventueel daarmee verbonden aanvullend commentaar van het lid met wie is gesproken, worden vertrouwelijk ter beschikking gesteld aan het partijbestuur of aan de door het congres ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.
8. Bij gesprekken die gevoerd worden in de aanloop naar een nieuwe kandidaatstelling voor het Europees Parlement waarbij het een lid van de delegatie in het Europees Parlement overweegt kandidaat te zijn, kan het partijbestuur of de delegatie of de commissie die namens het bestuur het gesprek voert, een indicatie geven van de steun die hij hierbij kan verwachten.

**TOELICHTING OP DEEL 10.
DEELNAME AAN HET EUROPEES PARLEMENT**

(NIET AMENDEERBAAR)

1. ALGEMENE OPMERKINGEN

Deel 10 van de reglementen bevat bepalingen voor de totstandkoming van de kandidatenlijst voor deelname aan de verkiezingen van het Europees Parlement. Verder zijn er regels gegeven over het houden van voortgangsgesprekken met Europarlementariërs. Deze gesprekken lijken op functioneringsgesprekken of beoordelingsgesprekken maar zijn toch anders van aard. Een Europarlementariër is volgens de Kieswet immers in persoon gekozen en krijgt een vergoeding van de overheid. De relatie tot de partij is daarom een bijzondere als gevolg waarvan wordt gesproken van voortgangsgesprekken. Bij de deelname aan het Europees Parlement staan de bepalingen in het teken van het opereren in een gemeenschappelijke fractie (Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten) en het deelnemen aan de verkiezingen als onderdeel van de Partij van Europese Sociaaldemocraten.

2. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 10.1. De delegatie in het Europees Parlement

In dit artikel is bepaald dat de leden van het Europees Parlement op een gezamenlijke lijst onder de naam van de Partij van de Arbeid, samen de delegatie vormen. Er wordt gesproken van een "delegatie", omdat de verkozen leden vervolgens deel uitmaken van de fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten.

Dit artikel is niet gewijzigd.

Artikel 10.2. De voorbereiding van de deelname aan de verkiezingen

In dit artikel is de verantwoordelijkheid voor het tot stand komen van een kandidatenlijst voor de verkiezingen van het Europees Parlement neergelegd bij het partijbestuur. Dit wil overigens niet zeggen dat het partijbestuur dit ook zelf op zich moet nemen. Wel moet zij zorgen dat het gebeurt en dat het ook op een juiste en democratische wijze gebeurt. Daartoe dient het partijbestuur tijdig (18 maanden voor de officiële indiening van de kandidatenlijst) een planningsschema te maken en zich daaraan te houden. Alleen bij vervroegde verkiezingen kan van de gestelde termijn worden afgeweken, maar dienen de noodzakelijke stappen wel te worden gezet.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.3. De voorbereiding van het verkiezingsprogramma

In dit artikel is de verantwoordelijkheid voor de totstandkoming van het verkiezingsprogramma gelegd bij het partijbestuur. Overigens is het inmiddels gebruikelijk dat de partij niet een eigen verkiezingsprogramma vaststelt voor de Europese verkiezingen, maar dat het verkiezingsmanifest van de Partij van Europese Sociaaldemocraten fungeert als verkiezingsprogramma. De betekenis daarvan is niet anders dan van een door de partij zelf vastgesteld verkiezingsprogramma, maar de wijze van besluitvorming verschilt aanzienlijk.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.4. Het profiel van de delegatie en de lijsttrekker

Essentieel in de kandidaatstellingsprocedure is het opstellen van duidelijke eisen waaraan de delegatie in het Europees Parlement moet voldoen, inclusief de eisen waaraan de afzonderlijke leden en de lijsttrekker moeten voldoen. Zoals in deel 1 van de reglementen is neergelegd, moet de fractie zo veel mogelijk een afspiegeling zijn van de samenleving. Zo moet gestreefd worden naar een gelijke vertegenwoordiging van vrouwen en mannen. Tevens dient te worden gestreefd naar een evenwichtige spreiding over de regio's, naar leeftijd en naar diversiteit. Omdat de delegatie een beperkte omvang heeft, is het niet gemakkelijk om aan al die invalshoeken te voldoen, zodat bij de toelichting op de ontwerp-kandidatenlijst aangegeven moet worden hoe een en ander uitpakt.

Dit artikel komt inhoudelijk overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.5. De voorbereiding en opstelling van een ontwerp-kandidatenlijst

Het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst kan gebeuren door het partijbestuur of door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. Het is de bevoegdheid van het congres om een keuze te maken. Als het congres hierover geen beslissing neemt, dan is het partijbestuur verantwoordelijk. Indien het partijbestuur de verantwoordelijkheid hiervoor draagt, dan kan het zich laten bijstaan door een adviescommissie. In dat geval dient het partijbestuur bij de opdracht aan deze adviescommissie aan te geven bij welke taken en handelingen deze commissie in de plaats treedt van het partijbestuur, onverlet de verantwoordelijkheid die het partijbestuur heeft.

Het bepaalde in dit artikel wijkt af van de huidige reglementen. Op dit moment draagt het partijbestuur een ontwerp-kandidatenlijst voor aan het congres dat de kandidatenlijst vaststelt. De adviescommissie kandidaatstelling adviseert haar hierbij. De praktijk nu is dat niet het partijbestuur, maar deze adviescommissie de (volgorde van de) kandidatenlijst op het congres verdedigt. Dit laatste schept verwarring. Daarom is gekozen voor twee mogelijkheden:

- of het partijbestuur stelt een ontwerp-kandidatenlijst vast (de gebruikelijke gang van zaken)

- of dit gebeurt door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, die de taken van het partijbestuur overneemt en daarbij los van het partijbestuur optreedt.

Als het congres besluit tot instelling van een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, verdedigt deze commissie de ontwerp-kandidatenlijst ook op het congres. Het partijbestuur heeft dan een facilitaire rol.

Een en ander neemt niet weg dat wanneer het partijbestuur de verantwoordelijkheid draagt voor het opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst, het bestuur zich door een adviescommissie kan laten bijstaan en de voorbereidende werkzaamheden door deze adviescommissie kan laten verrichten. Het partijbestuur stelt dan de ontwerp-kandidatenlijst vast en verdedigt deze ook op het congres dat de kandidatenlijst vaststelt.

Artikel 10.6. Taken en werkwijze partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst

In dit artikel is beschreven welke de taken zijn voor het partijbestuur bij het voorbereiden en opstellen van de ontwerp-kandidatenlijst.

Om belangenverstrengeling te voorkomen mogen leden van het partijbestuur die kandidaat zijn of nauwe relaties met beschikbare kandidaten hebben, niet bij de bespreking van en besluitvorming over de ontwerp-kandidatenlijst in het partijbestuur aanwezig zijn. Deze relaties kunnen zowel persoonlijke als zakelijke relaties betreffen.

Het partijbestuur kan zich laten bijstaan door een adviescommissie die de selectietaak op zich neemt, uitmondend in een advieskandidatenlijst. Dit advies blijft vertrouwelijk omdat voor het congres en de kandidaten alleen de ontwerp-kandidatenlijst, vastgesteld door het partijbestuur, betekenis heeft.

Het bepaalde in dit artikel komt in hoofdlijnen overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.7. Ledenraadpleging over de lijsttrekker

In deel 1 van de reglementen zijn de bepalingen voor een ledenraadpleging opgenomen. Hierin is vastgelegd dat de ledenraadpleging tijdig moet gebeuren en wel zo dat de beoogd lijsttrekker nog invloed kan uitoefenen op de ontwerp-kandidatenlijst. Daarnaast is vastgelegd hoeveel leden de kandidaat voor het lijsttrekkerschap moeten ondersteunen. Gekozen is voor minstens 100 leden, tweemaal zoveel als voor een lijsttrekker op het lokale niveau nodig is. Bovendien moet de kandidaat als geschikt zijn beoordeeld door het partijbestuur of de door het congres ingestelde onafhankelijke kandidaatstellingscommissie tegen de achtergrond van het profiel van de lijst-

trekker. Daarbij mag geen acht geslagen worden op de opvattingen van de kandidaat over de inhoudelijke koers: dat is aan de leden en later aan het congres om te bepalen of, en zo ja hoe dat een rol speelt bij de aanwijzing van de lijsttrekker.

Met betrekking tot de uitslag en de geldigheid van de ledenraadpleging wordt gewezen op deel 1 van de reglementen, artikel 18. De kandidaat die de meerderheid van de stemmen behaald, is de beoogd lijsttrekker.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.8. Bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker

Dit artikel bevat de bevoegdheden van de beoogd lijsttrekker, te weten de kandidaat voor het lijsttrekkerschap die de meeste stemmen heeft gehaald bij de ledenraadpleging.

De beoogd lijsttrekker heeft de bevoegdheid zijn invloed uit te oefenen op het conceptverkiezingsprogramma en de samenstelling van de ontwerp-kandidatenlijst voor het Europees Parlement. Ook tijdens het congres kan hij zijn stem daarover laten horen.

Indien geen ledenraadpleging wordt gehouden, omdat er niet minimaal twee geschikte en in voldoende mate ondersteunde kandidaten zijn, zal degene die op de ontwerp-kandidatenlijst op de eerste plaats wordt gekandideerd vanaf dat moment worden beschouwd als de beoogd lijsttrekker die daarmee de bevoegdheden kan uitoefenen

De bevoegdheden die aan de beoogd lijsttrekker worden toegekend komen overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.9. De kandidaatstellingsprocedure

Dit artikel beschrijft de gehele kandidaatstellingsprocedure, zowel in het geval dat het partijbestuur de taak heeft een ontwerp-kandidatenlijst op te stellen, als wanneer dit plaatsvindt door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie.

Een gevoelig onderdeel is het bepaalde in lid 3. Een kandidaat die niet voldoet aan de eisen in de profielschets of wanneer te verwachten is dat de kandidaat schade zal berokkenen aan de partij, kan buiten de (verdere) selectieprocedure worden gehouden. Dit is een zware beslissing. De betreffende kandidaat kan daartegen bezwaar maken bij de beroepscommissie. Deze uitsluiting dient uiterlijk vijf weken voordat de ontwerp-kandidatenlijst aan het congres wordt gepresenteerd, plaats te vinden. Dan is het immers nog mogelijk om de beslissing van de beroepscommissie – die binnen 14 dagen moet plaatsvinden - te effectueren. Dat wil zeggen dat de ontwerp-kandidatenlijst nog kan worden aangepast voordat het congres de ontwerp-kandidatenlijst in behandeling neemt.

Het bepaalde in dit artikel komt inhoudelijk vrijwel overeen met de huidige reglementen.

De in de huidige reglementen opgenomen bezwarencommissie is vervangen door de beroepscommissie, conform artikel 12 van de nieuwe statuten. Daarmee wordt de bezwarencommissie opgeheven.

Artikel 10.10. Het aangaan van een lijstverbinding

In dit artikel is bepaald dat het congres moet instemmen met het aangaan van een lijstverbinding met één of meer andere partijen.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen.

Artikel 10.11. Functioneren van de fractie en het voeren van voortgangsgesprekken

In dit artikel wordt het jaarlijks houden van voortgangsgesprekken met Europarlementariërs verplicht gesteld. Tevens is in dit artikel vastgelegd de wijze waarop deze gesprekken gevoerd worden en wie daarbij aanwezig zijn. Zowel voor betrokkenen als voor de partij is het waardevol om met vertegenwoordigers van de partij gesprekken te voeren over de gang van zaken en het eigen functioneren, eventueel uitmondend in het aangeven van mogelijke verbeteringen. Zeker met het oog op de verkiezingen is het van belang dat wordt gesproken over mogelijke voortzetting van het lidmaatschap van het Europees Parlement.

Het bepaalde in dit artikel komt overeen met de huidige reglementen, met uitzondering van de frequentie van deze gesprekken. Aangezien het van belang wordt geacht dat deze gesprekken plaatsvinden – evenals in een gewone werksituatie – en in de praktijk deze niet altijd plaatsvinden, is deze frequentie opgenomen.

Memorandum

(NIET AMENDEERBAAR)

Memorandum van het partijbestuur aan het congres bij het voorstel voor nieuwe statuten en reglementen van de Partij van de Arbeid, vast te stellen op 21 en 22 januari 2012

I. Vooraf

Elke vereniging heeft statuten waarin de grondslag en de hoofdstructuur van de vereniging zijn vastgelegd, en reglementen waarin de gang van zaken binnen de vereniging wordt geregeld. Dus ook de Partij van de Arbeid (hierna: de partij) beschikt over statuten en reglementen. De statuten worden vastgesteld en gewijzigd door het congres en zijn van kracht nadat een notaris daaraan zijn goedkeuring heeft gehecht. De reglementen van de partij worden ook vastgesteld en gewijzigd door het congres en worden van kracht na 30 dagen, tenzij anders bepaald.

De statuten en reglementen van de partij veranderen voortdurend. Soms omdat het tijd wordt een veranderde gang van zaken vast te leggen in de reglementen, soms op grond van een initiatief om die gang van zaken te veranderen. Als geledingen worden ingesteld of juist worden afgeschaft, als taken worden toebedeeld of juist weggehaald, dan worden de reglementen gewijzigd. Op die manier zijn de huidige statuten en reglementen stap voor stap veranderd, nadat ze een jaar of twintig geleden integraal waren herschreven. Stukken tekst verdwenen, er werden pleisters geplakt, op grond van ervaringen werden teksten bijgesteld, en gaandeweg werd het moeilijker om je weg te vinden in de bepalingen van de huidige statuten en reglementen. Naar het oordeel van het partijbestuur werd het hoog tijd de statuten en reglementen van de partij weer op orde te brengen.

Het partijbestuur was daarbij van mening, dat het integraal herschrijven van statuten en reglementen tevens benut kon worden om de opzet te verbeteren. Het belangrijkste oogmerk was: het moet gemakkelijker worden voor iemand die er niet in thuis is om de statuten en reglementen te gebruiken. Om dat te bereiken werden de volgende stappen gezet:

- Allerlei gebruikers van de reglementen is gevraagd mee te denken en mee te lezen en in verschillende rondes commentaar te geven.
- Er is een scheiding aangebracht tussen de wat meer tijdloze zaken die in de statuten thuishoren (de grondslag en de organisatie van de partij) en het beschrijven van de gang van zaken (in de reglementen).
- De reglementen zijn opgedeeld in 10 delen, zodat de bepalingen die bij één proces of één invalshoek horen zo veel mogelijk bij elkaar staan.

Ook de nieuwe statuten en reglementen zijn niet in beton gegoten. Het partijbestuur is zich ervan bewust dat de partij voortdurend in beweging blijft. Dat zal in de toekomst voor nieuwe veranderingen in de statuten en reglementen zorgen.

In deze algemene toelichting op het voorstel voor nieuwe statuten en reglementen besteden we aandacht aan drie onderwerpen:

- Op grond van welke uitgangspunten zijn de statuten en reglementen opgesteld? Hierbij wordt tevens aandacht besteed aan de wijziging in de opzet van de statuten en reglementen.
- Verantwoording over de wijze waarop het voorstel is voorbereid.
- Een overzicht van inhoudelijke veranderingen ten opzichte van de huidige statuten en reglementen.

2. Uitgangspunten bij de herziening van de statuten en reglementen

Bij het voorstel voor nieuwe statuten en reglementen zijn enige algemene uitgangspunten gehanteerd die op zich niet anders zijn dan bij de huidige statuten en reglementen, maar soms wat waren verwaterd:

- Het *verenigingsrecht*, zoals neergelegd in het Burgerlijk Wetboek, is leidend.
- Binnen de vereniging dient zorgvuldig omgegaan te worden met de *rechten van de individuele leden*.
- Democratie vergt een goede *balans tussen macht en tegenmacht* en het zo veel mogelijk voorkomen dat *belangen en posities conflicteren*.
- Bestaande gebruiken en terminologie mag je alleen wijzigen als dat een te motiveren verbetering oplevert of als het een uitdrukkelijke wens is van het partijbestuur als initiatiefnemer of van het congres.
- De gang van zaken dient bij vergelijkbare procedures (bijvoorbeeld bij kandidaatstellingen) bij verschillende geledingen van de partij *overeenkomstig* te zijn. Als van een dergelijke eenvormigheid afgeweken wordt, dan dient deze uitzondering gemotiveerd te (kunnen) worden.
- Statuten en reglementen zijn er vooral om de gang van zaken in de partij te ondersteunen en conflicten te voorkomen. Als er binnen de partij spanning optreedt, moeten teksten direct duidelijkheid bieden.
- Natuurlijk worden voortdurend allerlei beslissingen genomen als uitvloeisel of interpretatie van de reglementen, maar de statuten en reglementen behoren zodanig te zijn, dat in de partij verder *geen aanvullende spelregels nodig zijn*.
- Het is belangrijk dat de statuten en reglementen *leesbaar* zijn, zo concreet mogelijk en *niet voor meer interpretaties* vatbaar.

Los van inhoudelijke veranderingen, die in een aparte paragraaf worden toegelicht, betekende dit voor de vormgeving van het voorstel het volgende:

- ***De opzet is verduidelijkt.***
De statuten worden (weer) gericht op de hoofdzaken, zoals het lidmaatschap, de geledingen van de partij en hun onderlinge verbanden e.d. De reglementen vormen een uitwerking daarvan en geven bepalingen voor de gang van zaken in de partij. Daarbij zijn de reglementen zo goed mogelijk functioneel ingedeeld in tien onderdelen.
Een algemeen deel (deel 1) waarin de gang van zaken tijdens vergaderingen en besluitvorming wordt behandeld, maar ook nadere regels over het lidmaatschap, over het oplossen van ruzies, de middelen van de partij en andere algemene zaken.
Dan volgen drie aparte delen voor de afdelingen (deel 2), de gewesten (deel 3) en de landelijke geledingen (deel 4).
Vervolgens zijn er zes delen voor het deelnemen aan verkiezingen van vertegenwoordigende openbare lichamen, zoals de gemeenteraad of de Tweede Kamer, en hoe dan verder met de deelname aan een dagelijks bestuur en het functioneren van de fractie omgegaan moet worden.
Daarmee wordt bewerkstelligd dat je niet op allerlei plaatsen in de statuten en reglementen hoeft te kijken hoe zaken georganiseerd moeten worden die met elkaar verband houden, maar dat de gebruiker voor één geleding of één procedure zo veel mogelijk in één deel alles bij elkaar vindt.
- ***De toegankelijkheid is vergroot.***
Alle teksten zijn bij herhaling tegen het licht gehouden om na te gaan of helder is wat wordt bedoeld. Geprobeerd is de reglementen zo op te schrijven dat ze in ieder geval duidelijk zijn voor een secretaris of voor de voorzitter van een vergadering. Zo nodig komt eenzelfde tekst vaker voor.
Verder is ervoor gekozen per artikel een beknopte toelichting te schrijven, met extra aandacht voor gecompliceerde onderwerpen. In een toelichting kan soms duidelijker worden verwoord wat wel of niet de bedoeling is. (Let op: deze toelichtingen komen niet in de plaats van de feitelijke tekst van statuten en reglementen. Ze worden ook niet vastgesteld door het congres, maar blijven voor rekening van het partijbestuur. Zodoende kan een toelichting worden aangepast als uit de praktijk blijkt dat meer houvast nodig is om een bepaling te kunnen gebruiken.)
Bovendien is boven alle artikelen en zo nodig in tussenkopjes aangegeven waar de bepalingen over gaan. Als bijlage is een begrippenlijst toegevoegd. Ook voor die tekst geldt dat deze niet wordt vastgesteld door het congres, maar voor rekening is van het partijbestuur. Als in de praktijk blijkt dat nog niet opgenomen begrippen verduidelijking behoeven of als een omschrijving niet helder genoeg is, dan is een en ander gemakkelijk aan te passen.

3. De voorbereiding van het voorstel

Nadat door het partijbestuur in het beleidsplan voor de periode 2009-2011 de beslissing was vastgelegd tot integrale herziening van statuten en reglementen, is de reglementencommissie begonnen met een inventarisatie van knelpunten en suggesties. Enerzijds via het partijbestuur en medewerkers van het partijbureau, anderzijds via representanten van de diverse geledingen in de partij: afdelingsbestuurders, gewestelijk bestuurders, congresafgevaardigden, mensen die in kandidaatstellingsprocedures hadden meegedraaid, de beroepscommissie, het presidium, vertegenwoordigers van neveninstellingen en netwerken enzovoort. Deze inventarisatieronde gebeurde door middel van een reeks besprekingen en schriftelijke bijdragen. Deze inventarisatieronde leverde een lange lijst van mogelijke verbeteringen op, waarvan de meest inhoudelijke en gevoelige punten uitgebreid zijn besproken met het partijbestuur.

Vanaf dat moment, december 2010, zijn de leden van de reglementencommissie gaan schrijven aan eerste versies van nieuwe teksten. Dergelijke teksten zijn uitvoerig en bij herhaling besproken binnen de commissie zelf. Dat leverde vraagpunten op die vervolgens in twee rondes met een delegatie uit het partijbestuur zijn besproken, alsmede met een delegatie van het presidium. In juni 2011 besprak het partijbestuur de "eerste lezing". Na deze bespreking van de eerste lezing in het partijbestuur heeft de reglementencommissie de gehele tekst nogmaals door de redactionele en op een aantal door het partijbestuur aangegeven punten door de inhoudelijke molen gehaald. Die aangepaste versie is besproken in de Adviesraad Verenigingszaken, conform de afspraak in het congres. De reglementencommissie heeft deze versie ook toegezonden aan de mensen die eerder benaderd waren om mee te denken of die zijn gehoord, met het verzoek om desgewenst opnieuw commentaar te leveren en/of om deel te nemen aan een "hoorzitting" in september 2011 (het gaat om een groep van ongeveer 80 partijgenoten).

De behandeling in de Adviesraad Verenigingszaken en het betreffende commentaar van anderen vormden bouwstenen voor een definitief voorstel aan het congres voor herziene statuten en reglementen. Dit voorstel, de "tweede lezing", is in oktober 2011 door het partijbestuur besproken. Tijdens de vergadering van het partijbestuur op 14 november 2011 is het definitieve voorstel voor de herziene statuten en reglementen vastgesteld. In de Adviesraad Verenigingszaken is gevraagd bij de toezending van de definitieve voorstellen aan het congres inzicht te geven in de inhoudelijke veranderingen tussen de huidige statuten en reglementen en het voorstel. Graag voldoen we aan dat verzoek.

De procedure oogt indrukwekkend en intensief, maar tot aan het laatste moment bleek het nodig te schaven en werden constructieve voorstellen gedaan. Ook achteraf is het zeer zinvol geweest bij herhaling een grote groep leden te betrekken die veel ervaringen hebben opgedaan met de gang van zaken in de partij en veel zicht hebben op wat daaraan verbeterd kan worden of hoe je dat zo helder mogelijk kunt regelen. Het partijbestuur is hen dank verschuldigd voor de bijdragen die zijn geleverd.

4. Inhoudelijke veranderingen ten opzichte van de huidige statuten en reglementen

Het merendeel van de inhoudelijke aanpassingen betreft zaken die al op de lat stonden (bijvoorbeeld de contributieproblematiek van de vertegenwoordigers en bestuurders, of de wens beter te differentiëren bij het aantal handtekeningen die kandidaten moeten overleggen om mee te doen aan een ledenraadpleging). Andere inhoudelijke aanpassingen zijn in de loop van het proces naar voren gekomen in besprekingen met de gebruikers en door het partijbestuur aangemerkt als een wenselijke verbetering (bijvoorbeeld een betere taakstelling en instrumenten voor het presidium en meer uitgebreide bepalingen over de besluitvorming in de partij). Tenslotte heeft het partijbestuur op grond van besprekingen in de Adviesraad Verenigingszaken enkele veranderingen verwerkt in het voorstel. De inhoudelijke veranderingen ten opzichte van de huidige statuten en reglementen zijn in het voorstel per artikel toegelicht in schuin gedrukte teksten. Deze schuin gedrukte teksten worden geschrapd nadat de statuten en reglementen zijn vastgesteld. In het vervolg wordt de benaming "Adviesraad Verenigingszaken" niet meer gebruikt. In plaats daarvan spreken we over de "Verenigingsraad". De oude naam gaf verwarring over de positie van deze geleding bij het nemen van beslissingen, zoals de vaststelling van de begroting van de partij.

Hierna worden de inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de huidige statuten en reglementen samenvattend toegelicht.

Bepalingen over het lidmaatschap

Geschrapd is de mogelijkheid om beroep aan te tekenen als iemand die zich heeft aangemeld als lid wordt geweigerd. Tot nu toe was die procedure gelijk aan die van een lid dat geroyeerd wordt. De partij heeft er echter geen belang bij leden te weigeren, tenzij overduidelijk een probleem aanwezig is rond een kandidaat-lid: bij herhaling een wanbetaler, iemand die overduidelijk schade zal aanbrengen aan het aanzien van de partij e.d. Dergelijke bezwaren worden veelal onder de aandacht gebracht door het bestuur van de afdeling waar het kandidaat-lid woont. Principieel wordt de mogelijkheid om beroep aan te tekenen ten aanzien van een beslissing over iemand gezien als onderdeel van de ledenrechten en niet als recht van iemand die nog geen lid is. Overigens wordt slechts een enkeling als lid geweigerd.

In een beperkt aantal gevallen waarbij leden betrokkenheid hebben bij andere politieke groeperingen behoeft dat niet langer tot royement te leiden. Per geval neemt het partijbestuur daarover een beslissing. Dat maakt een einde aan de onduidelijkheid rond twijfelgevallen in de huidige statuten.

Het is niet de bedoeling dat iemand die zich als lid meldt, terstond alle ledenrechten krijgt. In de huidige reglementen is dat opgevangen door vanaf de aanmelding met een wachttijd van zes weken te werken (en de eerste contributiebetalings moet binnen zijn, waarbij het lid zelf deze contributie betaald moet hebben). In de nieuwe reglementen is het effect eender (het kost ongeveer 6 weken tussen de aanmelding en het kunnen uitoefenen van de ledenrechten), maar de gang van zaken wordt iets logischer. Iemand die zich aanmeldt krijgt een welkomstpakket e.d., maar wordt pas toegelaten als de termijn voorbij is waarbinnen de afdeling of een lid van het partijbestuur bezwaar kan maken (binnen een termijn van 30 dagen). Vervolgens krijgt het kandidaat-lid te horen dat hij definitief wordt toegelaten en dat hij ledenrechten krijgt als de eerste contributiebetalings binnen is. Als er overigens wel bezwaar wordt gemaakt, dan dient binnen 60 dagen na aanmelding een uitspraak gedaan te worden door het partijbestuur of de betrokkene al dan niet als lid wordt toegelaten. Al met al bestaat het vertrouwen dat deze nieuwe procedure goed bestand is tegen "overvaltechnieken" in het zicht van de vaststelling van een kandidatenlijst.

Bepalingen over het congres

In de afgelopen jaren is gebleken dat gewestelijke of regionale voorcongressen niet meer een adequaat middel waren om congressen voor te bereiden en te ontlasten. Tegelijk dienen congressen zich niet meer uit te strekken over drie volle dagen. Er is voor gekozen om het congres te ontlasten door middel van het beleggen van een "voorbereidend congres": alle afgevaardigden worden uitgenodigd voor een voorcongres waarin één of enkele agendapunten worden voorbesproken en waarbij wordt voorgesorteerd op de behandeling in het congres. Formeel leidt dat tot een afhandelingsvoorstel voor de behandeling van zo'n agendapunt, maar feitelijk wordt een belangrijk deel van de amendementen afgedaan en worden sprekers gecoördineerd. Op die manier is het beter mogelijk een volwaardige gedachtewisseling te hebben tussen partijbestuur en afgevaardigden over de onderwerpen die soms wat meer verdieping vergen. In het congres zelf kan dan de discussie worden toegespitst op de hoofdzaken en op politiek heikle punten. Een dergelijk voorbereidend congres kan op de zelfde dag, voorafgaand aan het congres, worden gehouden, of een dag eerder of zelfs een week eerder.

De agenda van het congres wordt vastgesteld door het congres zelf, op voorstel van het presidium. Het presidium zet op de agenda de onderwerpen die het partijbestuur aandraagt, aangevuld met agendapunten die door voldoende afdelingen of door de Verenigingsraad zijn aangekaart. Deze aanpassing vloeit voort uit de wens van het partijbestuur, neergelegd in de profielschets bij de verkiezing van het presidium in december 2010. Overigens is de aanpak bij de Politieke Ledenraad identiek.

De Jonge Socialisten, neveninstellingen en door het partijbestuur goedgekeurde platforms en netwerken, en hun afgevaardigden, hebben voortaan gelijke rechten om voorstellen te doen, moties in te dienen en amendementen naar voren te brengen als de afdelingen en hun afgevaardigden. De afgevaardigden van Jonge Socialisten, neveninstellingen, goedgekeurde platforms en netwerken krijgen niet het zelfde stemrecht, maar kunnen natuurlijk als zij lid zijn van de partij meestemmen met de andere aanwezige leden, niet zijnde afgevaardigden. Dit is ook bij de Politieke Ledenraad gelijk getrokken. In de huidige statuten en reglementen liepen de rechten uiteen en gingen minder ver.

Binnen afzienbare tijd na een congres dient het partijbestuur een verslag te verzorgen, zodat duidelijk is wat het congres heeft opgeleverd. Een dergelijke bepaling bestond niet en het gebrek aan tijdige verslaggeving van het congres ondervond veel kritiek. Een vergelijkbare bepaling is opgenomen voor de Politieke Ledenraad.

Bepalingen over de afdelingen

In de huidige statuten was alleen een bepaling opgenomen over het minimum vereiste bij oprichting van een nieuwe afdeling van de partij (minstens 10 leden en toestemming van het partijbestuur). In het voorstel is gekozen voor een andere insteek. In principe is er een afdeling als in een gemeente minstens 25 leden wonen. Als dat aantal niet gehaald wordt, is er geen zelfstandige afdeling, tenzij het partijbestuur dat wel toestaat (telkens voor een periode van 4 jaar). Als een afdeling niet levensvatbaar is door een tekort aan leden of gedurende langere tijd niet functioneert en ook niet valt te activeren, worden de leden toegevoegd aan een naastbij gelegen afdeling, zodat de leden hun ledenrechten goed kunnen uitoefenen. Als er geen zelfstandige afdeling is in een gemeente, kan de partij wel meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Het minimale aantal van 25 leden is laag gekozen. Slechts een beperkt aantal bestaande afdelingen is kleiner.

In toenemende mate kiezen afdelingen er zelf voor om te fuseren, zodat een afdeling meerdere gemeenten omvat. Daarom geven de nieuwe reglementen een aantal mogelijkheden die dergelijke afdelingen ruimte geven voor inbedding van lokale politiek van de verschillende gemeenten.

Een andere belangrijke verandering is de bepaling dat het afdelingsbestuur telkens voor twee jaar wordt gekozen. In de huidige reglementen wordt aan afdelingen de keuze gelaten voor een periode van 1 tot 4 jaar. Dit leidt in de praktijk tot onduidelijkheden. Gekozen is voor een vaste periode van twee jaar, omdat dit aansluit bij de al bestaande bepalingen dat afgevaardigden naar het congres en de Politieke Ledenraad ook voor twee jaar worden gekozen. Dat maakt dat in een jaarvergadering van de afdeling in één keer elke twee jaar alle kandidaatstellingen en verkiezingen voor interne functies kunnen worden afgehandeld. De keuze voor twee jaar is een balans tussen verschillende aspecten die een rol spelen: voor hoe lang willen leden een afspraak aangaan voor een vrijwilligersfunctie, hoe lang moet je als bestuur samenwerken om resultaat te boeken, als het een te lange periode betreft loop je het risico dat iedereen tegelijk opstapt en alles in elkaar zakt. Overigens is het aan te bevelen dat er geen bestuurswisseling is in de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen, dus is het verstandig de jaarvergaderingen met kandidaatstellingen te houden vlak na de raadsverkiezingen en halverwege de zittingsperiode van de gemeenteraad.

Bepalingen over de gewesten

Net als bij de afdelingsbesturen, is een bepaling opgenomen dat het gewestelijk bestuur telkens voor twee jaar wordt gekozen. In de huidige reglementen wordt aan gewesten de keuze gelaten voor een periode van 1 tot 4 jaar. Dit leidt in de praktijk tot onduidelijkheden. Gekozen is voor een vaste periode van twee jaar, omdat dit aansluit bij de al bestaande bepaling dat afgevaardigden naar de Politieke Ledenraad ook voor twee jaar worden gekozen. Dat maakt dat in een jaarvergadering van het gewest in één keer elke twee jaar alle kandidaatstellingen en verkiezingen voor interne functies kunnen worden afgehandeld. De keuze voor twee jaar is een balans tussen verschillende aspecten die een rol spelen: voor hoe lang willen leden een afspraak aangaan voor een vrijwilligersfunctie, hoe lang moet je als bestuur samenwerken om resultaat te boeken, als het een te lange periode betreft loop je het risico dat iedereen tegelijk opstapt en alles in elkaar zakt. Overigens is het aan te bevelen dat er geen bestuurswisseling is in de voorbereiding van de statenverkiezingen, dus is het verstandig de jaarvergaderingen met kandidaatstellingen te houden vlak na de statenverkiezingen en halverwege de zittingsperiode van Provinciale Staten.

De organisatorische taken van een gewestelijk bestuur ten opzichte van de afdelingen en de leden zijn formeel niet groot, maar in de praktijk bestaan er toch de nodige verwachtingen. Dan gaat het om het stimuleren en laten samenwerken van afdelingen, het bemiddelen als er ergens spanningen optreden, het stimuleren van debat in de partij e.d. Omdat een gewestelijk bestuur daarvoor zelf onvoldoende legitimatie heeft, is ervoor gekozen deze activiteiten te plaatsen binnen het raam van de taken en verantwoordelijkheden van het partijbestuur. Regioconsulenten zijn ook in dienst van het partijbestuur en werken in de praktijk nauw samen met de gewestelijke besturen bij dit soort van activiteiten.

Bepalingen over het partijbestuur

De belangrijkste aanpassing bij de bepalingen over het partijbestuur betreft de gang van zaken bij de kandidaatstelling voor een nieuw partijbestuur. In de huidige statuten staat daarover een bepaling die in de praktijk onwerkbaar is gebleken, namelijk dat een congres voorafgaande aan die kandidaatstelling een profielschets vaststelt, nadat het partijbestuur daar dan ook nog de Verenigingsraad over heeft gehoord. Dat zou betekenen dat direct nadat de leden van het partijbestuur zijn gekozen alweer gewerkt moet worden aan een nieuwe profiel-

schets. In de praktijk bleek het beter werkbaar dat het partijbestuur vooraf aan de kandidaatstelling een profielschets voorlegt aan de Verenigingsraad. Vervolgens wordt de profielschets vastgesteld door het partijbestuur. In het voorstel is verder bepaald dat in die zelfde profielschets wordt bepaald welke functies in het partijbestuur bezoldigd zijn. Omdat de Verenigingsraad de begroting vaststelt, is het verstandig als ook die kwestie, in de aanloop naar een kandidaatstelling, wordt besproken door de Verenigingsraad.

Voortaan zijn besluiten van het partijbestuur openbaar, tenzij het partijbestuur besluit tot vertrouwelijkheid.

Bepalingen over het presidium

De taken en het instrumentarium van het presidium zijn aanzienlijk verruimd. In belangrijke mate gaat het overigens om het formaliseren van veranderingen die geleidelijk zijn ontwikkeld en de concretisering van de visie die het partijbestuur heeft gegeven bij de verkiezing van het presidium in december 2010. Het presidium is meer dan een technisch voorzitter bij vergaderingen van congres, Politieke Ledenraad en Verenigingsraad. Het stelt ook de agenda op, op aangeven van partijbestuur en het recht van afdelingen en gewesten om agendapunten aan te melden, het maakt afhandelingsvoorstellen om een goed verloop van de vergaderingen te bewerkstelligen, het handhaaft de orde naar alle vergaderdeelnemers, het kan een voorbereidend congres beleggen enzovoort. Om te voorkomen dat twee geledingen dezelfde taak hebben, is de zogeheten Agendacommissie bij de Politieke Ledenraad geschrapt. In de praktijk bleek die onvoldoende toegevoegde waarde te hebben en met de volwaardige taakstelling van het presidium en de gelegenheid voor gewesten en afdelingen agendapunten op te voeren is er geen functie meer.

In navolging van de benoemingstermijn van leden van het partijbestuur en de beroepscommissie is ook voor het presidium gekozen voor een benoemingstermijn van 4 jaar. Met een rooster van aftreden zal bewerkstelligd worden dat telkens ongeveer de helft elke twee jaar aftreedt, ter wille van een goede continuïteit.

Bepalingen over de politiek leider

Tot nu toe werd de politiek leider niet genoemd in de statuten en reglementen van de partij. Er is voor gekozen om de rol van politiek leider op te nemen in de statuten en aan te geven wie dat is: degene die bij de Tweede Kamerverkiezingen optreedt als lijsttrekker.

Bepalingen over integriteit

Geheel nieuw zijn bepalingen over integriteit in de statuten en deel 1 van de reglementen. Er wordt een Commissie Integriteit ingesteld die bindende uitspraken kan doen in concrete kwesties over integriteit. Als basis hiervoor geldt een artikel in de reglementen waarin in hoofdlijnen is omschreven op welke basis de integriteit van partijleden wordt beoordeeld die optreden in het (semi-)publieke domein.

De bepalingen rond integriteit gelden voor alle leden die optreden in het (semi-)publieke domein doordat deze grondslag voor integriteit verbonden is aan het lidmaatschap van de partij. Wie lid is van de partij, weet dus dat hij partijgenootschappelijk aangesproken kan worden op zijn integriteit. Tot nu toe waren er wel normen, maar feitelijk was daarvoor alleen getekend door leden die kandidaat zijn voor een vertegenwoordigende functie. In het kader van de kandidaatstelling dienen zij een gedragscode te ondertekenen waarin de erecode is opgenomen. (Dat blijft ook zo, omdat deze gedragscode meer specifieke regels bevat en ook de kwestie behandelt dat iemand zijn zetel moet opgeven als hij niet langer lid is van de partij en wel voor de partij een zetel bezet, respectievelijk teruggestuurd wordt uit die functie.)

Een belangrijke reden om de integriteit goed te regelen in de statuten en reglementen is ook gelegen in de zorgvuldigheid die nodig is in concrete gevallen. Het treft immers partijenoten die niet altijd terecht worden beschuldigd van een probleem met integriteit. Hoor en wederhoor is noodzakelijk om tot een goed oordeel te komen.

Bepalingen over de besluitvorming in de partij

In de voorgestelde reglementen zijn veel uitgebreidere bepalingen dan in de huidige reglementen opgenomen over de besluitvorming in de partij. Er zijn ook enkele veranderingen:

- Het was een brede wens dat verankerd wordt dat bij het stemmen over een voorstel waarbij diverse amendementen aan de orde zijn de stemming gebeurt in volgorde van verstrekkendheid.
- Amendementen die alleen tot doel hebben een voorstel of een gedeelte daarvan te schrappen, krijgen voortaan een andere behandeling. Ze worden gezien als een aankondiging om over een voorstel of een gedeelte ervan apart te stemmen. Daartoe moet wel eerst bekend zijn hoe het uiteindelijke voorstel of de resulterende tekst luidt. Dat betekent dat dergelijke schrapvoorstellen niet meegaan in de reeks amendementen, maar pas bij afsluitende stemmingen over een deel of het geheel van een voorstel worden afgehandeld.
- Moties die een gevoel uitdrukken zijn niet door anderen amendeerbaar, al staat het indieners vrij om hun motie nog aan te passen voordat er over gestemd wordt. Natuurlijk kunnen anderen, bijvoorbeeld degene aan wie de boodschap is gericht, aangeven dat een motie voor hen aantrekkelijker (of uitvoerbaar) wordt als er wijzigingen in worden aangebracht, maar het is aan de indieners om dergelijke verzoeken al dan niet te honoreren.
- Als in de aanloop naar de besluitvorming (dat kan vooraf zijn aan de vergadering, maar ook tijdens de vergadering) over een voorstel door de indiener van een voorstel amendementen van anderen worden overgenomen (geheel of ten dele), dan zijn die wijzigingen vanaf dat moment onderdeel van het voorstel. Vooral tijdens congressen heerst veel verwarring over de status van het "oorspronkelijk voorstel" in relatie tot al dan niet overgenomen amendementen en preadviezen waarin aanpassingen zijn verwerkt ("wie is er voor het preadvies?"). Uiteraard moeten de aangebrachte wijzigingen helder blijven tijdens de behandeling en er zijn bepalingen opgenomen dat degenen die een amendement hebben ingediend op het oorspronkelijk voorstel de gelegenheid moeten hebben na te gaan of ze dat amendement nog willen handhaven of iets wijzigen (intrekken mag ook natuurlijk).
- Om geen verwarring te hebben tijdens een vergadering, is de eerste ondertekenaar van een voorstel, een motie of een amendement degene die bepaalt of het in stemming komt, aangepast wordt, wordt teruggetrokken of anderszins. Soms worden voorstellen gedaan door indieners die er gezamenlijk over beraadslaagd hebben en dan zullen ze ook afspraken moeten maken wie de eerste ondertekenaar is en hoe die eventueel tactisch moet manoeuvreren of tijdig even overleg moet plegen. Vooral bij congressen, door de wijze van voorbereiden, fungeren veel ondertekenaars van een voorstel, motie of amendement als ondersteuners en feitelijk niet als mede-indiener.

Bepalingen over de ledenraadpleging

Het instrument ledenraadpleging wordt nog nader geëvalueerd door de Commissie Evaluatie Ledendemocratie, maar op enkele punten was een wijziging nu al hard nodig.

Om deel te kunnen nemen aan een ledenraadpleging heeft een kandidaat ondersteunende handtekeningen nodig. In de huidige reglementen was niet duidelijk dat die handtekeningen moeten komen van leden die gerechtigd zijn aan de ledenraadpleging zelf mee te doen: dat is nu wel vastgelegd.

Dan was er bij elke ledenraadpleging de vaste drempel om minstens 50 geldige handtekeningen ter ondersteuning te overleggen. Dit aantal is bij landelijke ledenraadplegingen verhoogd tot 100, maar bij ledenraadplegingen in afdelingen die kleiner zijn dan 500 leden gesteld op 10% van het ledental.

Als het gaat om de ledenraadpleging voor lijsttrekker of voorzitter (andere mogen niet), dan gelden er zwaardere eisen aan degenen die kandidaat willen zijn dan als het gaat om een plaats in het bestuur of op een kandidatenlijst. Tegen de achtergrond van de vastgestelde profielschets kunnen kandidaten die onvoldoende voldoen aan de eisen uit de profielschets geweigerd worden. Kandidaten kunnen tegen zo'n beslissing in beroep gaan.

Bepalingen over de kandidaatstelling

De kandidaatstelling voor vertegenwoordigende functies is een gevoelige zaak in de partij. Er spelen persoonlijke belangen naast partijbelangen. Bij het formeren van een fractie gaat het altijd om het zoeken van een goed evenwicht in de nieuw te vormen fractie, naast de beoordeling van de individuele kwaliteiten van elke kandidaat. De nieuwe reglementen kennen zes aparte delen voor het voorbereiden van en deelnemen aan verkiezingen,

voor elk soort verkiezing één. De gang van zaken bij de verschillende procedures is zo goed mogelijk met elkaar in overeenstemming gebracht. De systematiek in deze zes delen komt overeen.

Ten opzichte van de huidige reglementen zijn er de volgende veranderingen:

- In principe is het bestuur van de geleding die een kandidatenlijst vaststelt verantwoordelijk om de ontwerp-kandidatenlijst voor te bereiden, op te stellen en te verdedigen. Zo'n bestuur kan zich laten bijstaan door anderen, maar dat is voor de bevoegde vergadering niet van belang: die heeft alleen te maken met het bestuur. Als de bevoegde vergadering (eventueel op voorstel van het bestuur) dat wenst, of als het aantal beschikbare bestuursleden om de kandidaatstelling voor te bereiden minder dan drie bedraagt, dan worden de taken bij de kandidaatstelling overgenomen door een onafhankelijke kandidaatstellingscommissie. In dat geval stelt de bevoegde vergadering die onafhankelijke kandidaatstellingscommissie ook zelf samen en heeft het bestuur alleen een faciliterende rol.
- Er kunnen zich kandidaten melden van wie het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie als oordeel heeft dat deze absoluut niet in de procedure mogen worden meegenomen. Dergelijke kandidaten kunnen bij de huidige reglementen bezwaar maken bij een bezwarencommissie. De beroepsgang blijft bestaan, maar wordt in de nieuwe reglementen neergelegd bij de beroepscommissie. De bezwarencommissie wordt geschrapt.
- Er is in de afgelopen jaren kritiek geweest op het partijbestuur dat kandidaten die geen lid waren van de partij of althans niet op tijd lid waren geworden dispensatie verleende om toch op een kandidatenlijst te kunnen staan. Deze mogelijkheid van dispensatie was niet opgenomen in de huidige reglementen, vandaar de kritiek. Omdat er behoefte bestaat aan het instrument van dispensatie, is dat in de nieuwe reglementen opgenomen.
- Bij het vaststellen van een kandidatenlijst komt het nogal eens voor dat de bevoegde vergadering betekenisvolle wijzigingen aanbrengt in de lijst of grote moeite heeft met een kandidaat. Met de huidige reglementen in de hand treedt dan een ongemakkelijke situatie op, omdat bijvoorbeeld een kandidaat keer op keer wordt weggestemd en telkens een plaats zakt. De vergadering wil die kandidaat niet en het bestuur of de onafhankelijke commissie staat machteloos, want men dient elke keer de kansloze kandidaat te verdedigen. Om dergelijke situaties het hoofd te bieden, zijn in het voorstel twee instrumenten aangereikt. In de eerste plaats kan de bevoegde vergadering een kandidaat met een tweederde meerderheid de kandidatuur ontnemen (en dat moet gebeuren voordat die kandidaat een definitieve plaats op de kandidatenlijst is toebedeeld). In de tweede plaats kan het bestuur of de onafhankelijke kandidaatstellingscommissie, mits er al wel een wijziging is opgetreden bij het vaststellen van de kandidatenlijst ten opzichte van de ontwerp-kandidatenlijst, de ontwerp-kandidatenlijst aanpassen. Uiteraard mag die aanpassing niet gaan over plaatsen die al door de bevoegde vergadering zijn ingevuld.
- Het kan voorkomen dat tussen het publiceren van de ontwerp-kandidatenlijst en de behandeling daarvan door de bevoegde vergadering een beeldbepalende kandidaat moet worden geschrapt, bijvoorbeeld door terugtrekken of overlijden. In het voorstel bestaat dan de mogelijkheid dat een kandidaat die niet in beeld was bij de opstelling van de ontwerp-kandidatenlijst deze opengevallen positie inneemt. In dat geval moet de bevoegde vergadering er wel eerst mee akkoord gaan dat deze nieuwe kandidaat "in blessuretijd" wordt toegevoegd.

Bepalingen over deelname aan een college of de regering

In de huidige reglementen waren de bepalingen niet altijd even helder en consistent als het gaat om instemming door de partij met deelname aan een college of de regering.

In het voorstel is één lijn getrokken. De bevoegde vergadering dient in te stemmen met het door de partij toetreden tot een college of de regering. Dat gebeurt op basis van het onderhandelingsresultaat: het coalitieakkoord of het regeerakkoord. Dat akkoord wordt bereikt door de fractie. Het is niet de bedoeling dat de partij op enige wijze mee onderhandelt bij het toetreden tot een dagelijks bestuur: dat is volstrekt de verantwoordelijkheid van de fractie.

De noodzaak van instemming komt voort uit de betekenis die wij hechten aan het verkiezingsprogramma. Na de onderhandelingen ligt er immers een coalitieakkoord of regeerakkoord en wat daarin staat gaat voor op wat er in het eigen verkiezingsprogramma is geregeld. Door in te stemmen met deelname aan college of regering wordt bekrachtigd dat het coalitieakkoord of het regeerakkoord voorgaat, en dat overigens natuurlijk het verkiezingsprogramma van kracht blijft voor zaken die niet in het akkoord geregeld zijn.

Bepalingen over de zittingsduur

Voor een aantal functies is een maximale zittingsduur opgenomen in de reglementen. Daarbij zijn geen wijzigingen aangebracht ten opzichte van de huidige reglementen. Nieuw is de bepaling dat ten opzichte van deze bepalingen geen andere bepalingen over een maximale zittingsduur zijn toegestaan, ook niet in profielschetsen. Wel is een nieuwe bepaling opgenomen die ertoe uitnodigt, dat bij kandidaten die al minstens 12 jaar een functie bekleden bij een nieuwe kandidatuur gemotiveerd wordt waarom de zittingsduur verlengd wordt of waarom de kandidaat in aanmerking komt voor een nieuwe periode.

Ten slotte

De voorstellen voor nieuwe statuten en reglementen zijn amendeerbaar. Dat geldt niet voor de toelichtingen en de bijlage: die zijn voor de verantwoordelijkheid van het partijbestuur en zijn niet amendeerbaar.

Begrippenlijst

(NIET AMENDEERBAAR)

Bijlage van begrippen die in de statuten of reglementen van de partij worden gebruikt

(Alfabetische) lijst van niet geplaatste kandidaten | De lijst van kandidaten die beschikbaar zijn voor een kandidatenlijst of de verkiezing in een enkelvoudige of meervoudige functie waarvoor een voordracht bestaat, en waarbij de betreffende kandidaten niet geplaatst zijn op de ontwerpkandidatenlijst of op de voordracht. De kandidaten op deze lijst van niet geplaatste kandidaten zijn beschikbaar voor de definitieve keuze door de bevoegde vergadering. De lijst vervalt als de kandidatenlijst is vastgesteld of de vacante functies zijn vervuld. Het is gebruikelijk deze niet geplaatste kandidaten te presenteren in alfabetische volgorde (op achternaam).

Aanvullende contributie | Een extra contributie die gevraagd wordt aan een lid dat een functie bekleedt die hij direct of indirect aan de partij te danken heeft. Een dergelijke extra contributie is in hoogte gekoppeld aan het inkomen dat het lid ontvangt uit de functie op grond waarvan hij de aanvullende contributie moet betalen.

Verenigingsraad | Een geleding van de partij, bedoeld om over een aantal aangewezen aangelegenheden beslissingen te nemen en daarnaast over organisatorische en financiële kwesties gevraagd en ongevraagd het partijbestuur te adviseren. De Verenigingsraad bestaat uit afgevaardigden, die zitting hebben in de besturen van grote afdelingen, gewesten en regionale combinaties van kleinere afdelingen.

Afdeling | Een afdeling in de partij verenigt de leden die woonachtig zijn in de zelfde gemeente. Het komt voor dat een afdeling meer gemeenten omvat of dat in een gemeente meer afdelingen bestaan.

Afdelingsbestuur | Het bestuur van de afdeling van de partij. Het afdelingsbestuur telt minstens drie leden. De voorzitter, secretaris en penningmeester worden in functie gekozen.

Afdelingsvergadering | De afdelingsvergadering is de vergadering waar alle leden van een afdeling toegang toe hebben en stemrecht.

Afgevaardigde | Degene die namens een geleding, neveninstelling, netwerk e.d. deelneemt aan een vergadering waarin representativiteit gewenst is.

Afhandelingsvoorstel | Een voorstel over de wijze waarop een agenda of agendapunt wordt afgehandeld. Een dergelijk voorstel kan gaan over de hoeveelheid tijd die de bespreking vergt, de verdeling van spreektijd tussen de indieners van een voorstel en degenen die er over willen spreken, de onderwerpen die specifiek aan de orde worden gesteld, het moment waarop gestemd wordt over een voorstel en de besluiten of uitspraken die verder aan de orde zijn, het mogelijk afvoeren van onderdelen of op later moment bespreken van onderdelen enzovoort.

Alfred Mozer Stichting | De Alfred Mozer Stichting (AMS) is de met de partij verbonden organisatie die zich inspannt om contacten te leggen en te onderhouden met sociaaldemocraten in Centraal en Oost-Europa.

Algemene leden | Leden van de partij die niet bij een afdeling kunnen worden ingedeeld (over het algemeen betreft dit leden die in het buitenland verblijven) of die om zwaarwegende redenen en op hun verzoek door het partijbestuur niet worden ingedeeld in de afdeling waar zij normaal gesproken bij zouden zijn aangesloten.

Alternative vote | De uitslag van een ledenraadpleging over een functie waarbij drie of meer kandidaten betrokken zijn, wordt bepaald volgens het systeem van "alternative vote". Dit systeem maakt het mogelijk een stemming in één keer te houden en toch uit te komen op een kandidaat die de steun van minstens de helft van de uitgebrachte geldige stemmen op zich verenigt. Het werkt als volgt. Elke stemgerechtigde plaatst de beschikbare kandidaten in de volgorde van zijn voorkeur (zie: stemmen met voorkeursvolgorde). Op de eerste plaats zet hij dus de kandidaat die hij het liefste in de functie ziet, op de tweede plaats degene die hij vervolgens het liefste heeft als de kandidaat van zijn eerste voorkeur afvalt. Bij het bepalen van de uitslag wordt eerst gekeken naar de eerste voorkeur bij alle geldig uitgebrachte stemmen. Als een kandidaat daarbij de meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt, is hij gekozen. Als geen enkele kandidaat meer dan de helft van de geldig uitgebrachte stemmen heeft behaald, valt de kandidaat met de minste stemmen af. Van de stemmers van wie daardoor de

eerste voorkeur wegvalt, wordt vervolgens gekeken wat hun tweede voorkeur is. Die stemmen worden opgeteld bij de betreffende kandidaten in de eerste ronde.

Als bij het bepalen van de uitslag van deze "tweede ronde" een kandidaat de meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich verenigt, is hij gekozen. Als echter opnieuw geen enkele kandidaat een meerderheid heeft behaald, dan valt opnieuw de kandidaat af die de minste stemmen op zich heeft verenigd. Bij de stemmers op die vervallen kandidaat wordt gekeken naar welke kandidaat hun eerstvolgende voorkeur uitgaat en die stemmen worden bij de betreffende kandidaten die dan nog in de "race" zijn opgeteld. Dit gaat zo door tot dat een kandidaat een meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op zich heeft verzameld.

Amendement | Een voorstel tot wijziging of aanvulling van een voorstel.

Beginselprogramma | Het door het congres vastgestelde document waarin de ideologische en politieke grondslagen van de partij zijn geformuleerd.

Beroepscommissie | De door het congres samengestelde commissie die uitspraken doet over aan deze commissie voorgelegde aangelegenheden in concrete gevallen binnen de partij waarvoor de mogelijkheid bestaat in beroep te gaan.

Besloten vergadering | Een besloten vergadering is een vergadering waarbij alleen zij die deel uitmaken van de vergadering, alsmede anderen die daartoe door de vergadering worden uitgenodigd aanwezig kunnen zijn. Dat een vergadering besloten is moet niet verward worden met vertrouwelijkheid of geheimhouding. Het is zeer wel mogelijk dat de besluiten of uitkomsten van een besloten vergadering openbaar zijn. De beslotenheid slaat dus alleen op de vergadering (of gedeelte daarvan).

Blanco stem | Een stem die wel is uitgebracht, maar geen keuze bevat voor een standpunt of een kandidaat. Een blanco stem is wel een geldige stem, maar wordt buiten beschouwing gelaten bij het bepalen van de uitslag.

Campagne | (Ook wel: verkiezingscampagne.) Het geheel van activiteiten in de aanloop naar verkiezingen die er op gericht zijn kiezers te werven. De campagne speelt zich af in de weken voor verkiezingen en is over het algemeen gericht op veel directe kiezerscontacten en het via de media hebben van indirecte kiezerscontacten.

Centrum voor Lokaal Bestuur | Het Centrum voor Lokaal Bestuur (CLB) is de vereniging van leden van de partij die in het lokale, provinciale en waterschapsbestuur en daaraan gerelateerde bestuurslichamen direct of indirect op grond van hun lidmaatschap van de partij een functie bekleden.

Commissie | Een commissie is een groep mensen die door anderen (een partijgeleding, bijvoorbeeld een partijbestuur of een afdelingsvergadering) wordt samengesteld en van een opdracht wordt voorzien. Een commissie rapporteert aan de geleding die haar heeft ingesteld en functioneert onder de verantwoordelijkheid van de geleding die haar heeft ingesteld.

Commissie van stemopneming (ook wel "stem bureau") | Bij het tellen van de stemmen en het bepalen van de uitslag van stemmingen kan de bevoegde vergadering een commissie van stemopneming instellen. Een dergelijke commissie bestaat uit minstens twee leden en wijst onderling een voorzitter aan. De leden van een dergelijke commissie worden aangewezen of verkozen door de vergadering waarvan de stemmen worden opgenomen en geteld. Het is gebruikelijk dat de voorzitter van een vergadering de aanwijzing van de leden van een commissie van stemopneming bevordert en dat daarbij gelet wordt op een evenwichtige samenstelling en in voorkomend geval regionale spreiding van de deelnemers. Het is ongewenst dat in de commissie van stemopneming leden worden opgenomen die zelf kandidaat zijn of nauw betrokken zijn bij de voorstellen waarover de stemmingen plaatsvinden.

Congres | De geleding van de partij waarin direct en indirect alle leden van de partij kunnen deelnemen. Het congres bestaat uit afgevaardigden van de afdelingen, voor een aantal onderwerpen aangevuld met de individuele leden van de partij die deelnemen aan de vergadering, en vergadert te samen met het partijbestuur, de fracties van Tweede en Eerste Kamer, de delegatie in het Europees Parlement en afgevaardigden van geestverwante organisaties en werkverbanden binnen de partij.

Contributie | Een regelmatig te betalen financiële bijdrage die een lid is verschuldigd aan de partij als uitvloeisel van zijn lidmaatschap.

Contributieschuld | Het niet voldoen van de verplichte regelmatige financiële bijdrage aan de partij die voortvloeit uit het lidmaatschap.

Decharge van de penningmeester | Indien de bevoegde vergadering de jaarrekening heeft goedgekeurd, gehoord de kascontrolecommissie en/of de accountant, wordt aan de penningmeester (en via hem aan het bestuur waarvan hij deel uitmaakt) "decharge verleend". Dit houdt in dat het beheer en de boekhouding worden goedgekeurd en dat hij van de verantwoordelijkheid over deze goedgekeurde periode wordt ontheven. Het is niet ongebruikelijk dat de bevoegde vergadering dit onderstreept met een applaus.

Defungeren | Defungeren is een verzamelbegrip van redenen waarom iemand een functie niet (meer) kan vervullen: hij kan ontslag uit een functie hebben genomen of hebben gekregen, hij is overleden, hij kan de functie niet vervullen omdat hij niet langer voldoet aan verplichte voorwaarden die aan het vervullen van de functie zijn verbonden en dergelijke.

Delegatie in het Europees Parlement | Omdat in het Europees Parlement de verkozen leden van de PvdA deel uitmaken van een internationale fractie met sociaaldemocraten, wordt de groep die voor de partij is gekozen de delegatie in het Europees Parlement genoemd.

Dictum | De conclusie van een motie.

Draaiboek | Document waarin de acties, de actoren en de planning zijn opgenomen in het kader van een te doorlopen procedure of de voorbereidingen van een te ondernemen actie.

Eerste Kamerfractie | De leden van de partij in de Eerste Kamer die gekozen zijn op de kandidatenlijst waarmee de partij heeft deelgenomen aan de Eerste Kamerverkiezingen vormen samen de Eerste Kamerfractie van de partij.

Eerste ondertekenaar | Indien een voorstel meer dan één indiener heeft, dat geldt de eerst genoteerde indiener als eerste ondertekenaar.

Evert Vermeer Stichting | De Evert Vermeer Stichting (EVS) is de met de partij verbonden organisatie die zich inspant ten aanzien van internationale samenwerking en die ernaar streeft dat de stem van de mensen uit ontwikkelingslanden doordringt in de Nederlandse en Europese politiek.

Fractie | De leden van de partij in een vertegenwoordigend lichaam die gekozen zijn op de kandidatenlijst waarmee de partij heeft deelgenomen aan de verkiezingen vormen samen de fractie van de partij.

Fractievoorzitter | De fractievoorzitter is een uit en door de fractie gekozen voorzitter. Binnen de partij heeft deze onder meer de taak om de fractie te vertegenwoordigen (met raadgevende stem) in vergaderingen van het bestuur van de geleding die de kandidatenlijst heeft vastgesteld op grond waarvan de fractie is gevormd.

Gebonden stemopdracht ("last") | Van een gebonden stemopdracht wordt gesproken als een afgevaardigde namens een geleding een stem over een onderwerp moet uitbrengen zoals vastgesteld in de geleding die hij vertegenwoordigt. Over het algemeen is in de statuten en reglementen vastgelegd dat afgevaardigden optreden zonder een dergelijke gebonden stemopdracht (voorheen werd het begrip "last" gebruikt). Het wordt namelijk essentieel geacht dat in een vergadering argumenten en standpunten worden uitgewisseld en dat een discussie wordt gevoerd om elkaar te overtuigen.

Gedragscode Erecode | Verzameling normatieve spelregels waaraan partijgenoten in publieke functies worden geacht zich te houden. Zo dat niet het geval is, dan kunnen zij daarop worden aangesproken en in bepaalde gevallen teruggeroepen uit die functie of geroyeerd als lid van de partij.

Geestverwante organisatie of instelling | Organisaties met een zelfstandige rechtspersoon (over het algemeen een stichting, maar het kan ook een vereniging zijn) die aan de partij verbonden zijn worden geestverwante organisaties genoemd. Dat geldt voor de Jonge Socialisten (die een hoge mate van zelfstandigheid hebben en een vereniging zijn), het Centrum voor Lokaal Bestuur (eveneens een vereniging, maar volstrekt verbonden met de partij) en voor neveninstellingen.

Geleding | De partij kent allerlei schakels en organisatorische onderdelen, waarvoor het verzamelbegrip "geleding" wordt gebruikt. Voorbeelden: het partijbestuur, de afdeling, het gewest, de Verenigingsraad, de gemeenteraadsfractie.

Gemeenteraadsfractie | De leden van de partij in de gemeenteraad die gekozen zijn op de kandidatenlijst waarmee de partij heeft deelgenomen aan de verkiezingen vormen samen de gemeenteraadsfractie van de partij.

Gewest | Het gewest is een partijgeleding die een provincie omvat. Alle afdelingen in een provincie maken deel uit van het gewest.

Gewestelijk bestuur | Het bestuur van een gewest. Het gewestelijk bestuur telt minstens drie leden. De voorzitter, secretaris en penningmeester worden in functie gekozen.

Gewestelijke vergadering | De vergadering van het gewest heet gewestelijke vergadering. Stemgerechtigd zijn de afgevaardigden van de afdelingen in het gewest en de leden van het gewestelijk bestuur. Alle leden die woonachtig zijn in een gewest worden uitgenodigd voor een gewestelijke vergadering en hebben het recht daar het woord te voeren.

In functie kiezen | Bij het samenstellen van een bestuur, is er sprake van dat bestuursleden in functie worden gekozen, indien de bevoegde vergadering apart stemt over de vervulling van een functie. Dat betekent overigens dat bij de kandidaatstelling expliciet de mogelijkheid open moet staan dat een kandidaat beschikbaar is voor dergelijke posities in het bestuur. Over het algemeen gaat het om het in functie kiezen van de voorzitter, de secretaris en de penningmeester. Bij de verkiezing van het partijbestuur gaat het om daarvan afwijkende functies.

Indiener | Een indiener is degene die een voorstel doet. Als er meerdere indieners zijn, dan is het gebruikelijk dat één daarvan (de "eerste indiener" of "eerste ondertekenaar") degene is die het voorstel toelicht en verdedigt, dan wel coördineert tussen de indieners hoe het voorstel wordt toegelicht en verdedigd.

Instemmingsverklaring | Een door een op de kandidatenlijst geplaatste kandidaat te ondertekenen formulier waarin hij verklaart in te stemmen met zijn plaats op die kandidatenlijst.

Interne bereidverklaring | Een door een kandidaat te ondertekenen document, waarin hij verklaart bereid te zijn de positie in te nemen waarvoor hij kandidaat is.

Jonge Socialisten | De Jonge Socialisten (JS) zijn de dragers van het politieke jongerenwerk in de partij. De JS is een zelfstandige vereniging waarvan de statuten goedkeuring behoeven van het partijbestuur.

Kandidaat | Iemand die beschikbaar is voor een functie of plaatsing op een kandidatenlijst, waarover nog geen beslissing is gevallen.

Kandidatenlijst | De lijst van kandidaten, bedoeld om mee deel te nemen aan verkiezingen, in de vorm waarin die definitief is vastgesteld door de bevoegde vergadering.

Kascontrolecommissie | Indien het controleren van de inkomsten en uitgaven, het beheer en de administratie van de middelen niet gebeurt door een externe accountant, is het regel om een kascontrolecommissie in te stellen. Dit is een kleine commissie die wordt gekozen door en uit de leden van de geleding waaraan het bestuur en de penningmeester verantwoording schuldig zijn. De kascontrolecommissie onderzoekt na een boekjaar en als de penningmeester het concept financieel verslag heeft opgesteld de feitelijkheid en rechtmatigheid van de inkomsten en uitgaven, alsmede de posten op de balans. Op grond van het verrichte onderzoek brengt de kascontrolecommissie verslag uit aan de geleding die de jaarstukken vaststelt en wel voorafgaande aan de behandeling van het financieel verslag.

Lid van de partij | Een natuurlijk persoon die door het partijbestuur is toegelaten als lid van de partij en daarin de ledenrechten mag uitoefenen.

Maand | In de reglementen kan sprake zijn van een periode van 30 of 60 dagen of wordt gesproken over maanden. In het algemeen wordt een maand gelijkgesteld aan 30 kalenderdagen.

Nauwe betrekkingen | Bij situaties waarin mensen elkaar beoordelen, kan het als belemmerend worden gezien als tussen twee of meer betrokkenen "nauwe betrekkingen" bestaan. Dergelijke nauwe betrekkingen kunnen een evenwichtige beoordeling ondermijnen of kunnen voor derden de schijn met zich meebrengen dat oneigenlijke elementen een rol hebben gespeeld bij het oordeel. Van nauwe betrekkingen wordt gesproken als mensen in de persoonlijke of zakelijke sfeer niet vrij staan tegenover elkaar, dit mede naar het gevoel van hen zelf of van de anderen die erbij betrokken zijn. In de persoonlijke sfeer kan het gaan om partners, eerste of tweede lijns bloedverwantschap (moeder - zoon, twee zussen), maar ook mensen waarvan het bekend is dat ze naar elkaar een rancuneuze verhouding hebben. In de zakelijke sfeer kan het gaan om een werkgever - werknemer relatie, maar ook om een opdrachtgeverrelatie of het gemeenschappelijk deel uitmaken van een bestuur of directie.

Netwerk | Een groep mensen (al dan niet lid van de partij) die verbonden en georganiseerd zijn op grond van een bepaald thema en/of op de achtergrond van de deelnemers. Het doel van een netwerk is het onderhouden en bevorderen van de contacten tussen de deelnemers. De organisatorische activiteiten om het netwerk te laten functioneren kunnen worden uitgevoerd door deelnemers aan het netwerk of vanuit de partijorganisatie.

Neveninstelling | Een organisatie met een zelfstandig rechtspersoon (altijd een stichting) die taken uitvoert die verbonden zijn aan de partij.

Onderafdeling | Indien een afdeling twee of meer gemeenten omvat of indien een afdeling functioneert in een gemeente waarbij binnengemeentelijk democratisch gelegitimeerde volksvertegenwoordigingen besturen, kan de afdeling besluiten onderafdelingen in te stellen voor de afzonderlijke gemeenten binnen die afdeling, respectievelijk voor de deelgemeenten of stadsdelen.

Ongeldige stem | Er is sprake van een ongeldige stem, indien een stem is uitgebracht op een andere wijze dan is voorgeschreven bij de stemming, niet is uitgebracht binnen de tijdspanne die voor de stemming is opgegeven, waarbij uit de wijze van weergeven niet is op te maken op wat of wie een stem is uitgebracht, andere kandidaten of keuzen bevat dan die waartussen de stemming werd gehouden, waarvan de keuze is doorgekrast, waarbij bij een stemming waarin tegelijk meer plaatsen vervuld moeten worden minder kandidaten zijn vermeld dan er plaatsen te vervullen zijn enzovoort, dit alles ter beoordeling van de commissie van stemopneming.

Ontwerpkandidatenlijst | De lijst van kandidaten, op volgorde geplaatst, zoals die wordt voorgelegd aan de bevoegde vergadering ter vaststelling.

Ontwerpverkiezingsprogramma | Het voorstel dat door het bestuur wordt voorgelegd aan de (leden van de) bevoegde vergadering die het verkiezingsprogramma moet vaststellen. De deelnemers aan de bevoegde vergadering worden in de gelegenheid gesteld amendementen in te dienen op de tekst van het ontwerpverkiezingsprogramma.

Oorspronkelijk voorstel | Indien een indiener van een voorstel zijn voorstel wijzigt, ontstaat er een nieuw voorstel. Het eerst ingediende voorstel, dat vanaf het moment dat het is gewijzigd niet meer in die vorm aan de orde is, wordt het oorspronkelijk voorstel genoemd.

Openbare vergadering | Een openbare vergadering is een vergadering waarin iedereen welkom is, met inbegrip van de pers.

Partijbestuur | Het door het congres gekozen bestuur van de partij als geheel.

Permanente campagne | Het buiten verkiezingstijd aangaan en onderhouden van directe contacten met de kiezers of via de media indirecte contacten met de kiezers, mede met het oog op een goede uitgangspositie als er daadwerkelijk campagne gevoerd moet worden vlak voor de verkiezingen.

Platform | Een platform verenigt mensen of biedt hen de gelegenheid om over een bepaald thema of beleidsterrein ideeën en opvattingen uit te wisselen en mogelijk te komen tot adviezen of andere resultaten. De deelname aan een platform wordt primair bepaald door de betrokkenen zelf (dit in tegenstelling tot een commissie).

Politiek leider | Degene die als lijsttrekker is aangewezen bij de Tweede Kamerverkiezingen.

Politieke Ledenraad | Een geleding van de partij, bedoeld om gevraagd en ongevraagd de fracties in de Tweede Kamer en Eerste Kamer, alsmede de delegatie in het Europees Parlement en het partijbestuur te adviseren over politieke en strategische vraagstukken. De Politieke Ledenraad is samengesteld uit afgevaardigden die samen 75% van de stemmen hebben en individuele leden die deelnemen aan de vergadering en die samen 25% van de stemmen hebben.

Presidium | De door het congres gekozen onafhankelijke geleding die de vergaderingen van congres, Politieke Ledenraad en Verenigingsraad voorbereidt en leidt. Het presidium heeft mede tot taak te bevorderen dat de beraadslaging en besluitvorming transparant en volgens de spelregels gebeuren en dat een evenwichtige inbreng van de deelnemers aan de vergadering mogelijk wordt gemaakt.

Profielschets | Document waarin de vereisten zijn opgenomen voor de samenstelling van een fractie, bestuur, commissie e.d., alsmede de vereisten ten aanzien van de afzonderlijke leden, of als het gaat om de vervulling van een enkele functie de vereisten van degene die deze functie gaat vervullen. Een profielschets heeft zowel als doel dat kandidaten zich kunnen oriënteren op een kandidatuur als dat het de geledingen die voorstellen of voordrachten doen ten aanzien van de vervulling van functies of de geledingen die daadwerkelijk deze functies vervullen houvast verschaft bij het zo goed mogelijk invullen van die functies.

Publiek domein | In de reglementen is sprake van "functies in het (semi-)publieke domein". Het publieke domein betreft het geheel van overheidsgerelateerde instituties en verbanden, zowel in Nederland als internationaal. Het gaat dan om de Rijksoverheid, provincies, gemeenten, waterschappen en direct aan de overheid gerelateerde diensten, alsmede internationale instituties en verbanden zoals de Europese Unie of de Verenigde Naties. Het semipublieke domein betreft instituties en verbanden waarin publieke doelen worden behartigd (die zijn meestal vastgelegd in wetten). Gedacht moet worden aan woningcorporaties, ziekenhuizen, onderwijsinstellingen en belangenorganisaties die optreden in het publieke domein (vakbond, milieuorganisaties e.d.). Bij het bekleden van func-

ties in het publieke domein of semipublieke domein gaat het vooral om de functies met een bestuurlijke verantwoordelijkheid, maar de andere functies (als medewerker of vertegenwoordiger) zijn ook in beeld.

Regio | Als een aantal afdelingen samenwerkt, terwijl het gebied van die afdelingen niet identiek is aan een gewest, wordt gesproken over een regio. In de partij is dat een hulpconstructie.

Resolutie | Een resolutie is een schriftelijke standpuntbepaling van een vergadering. Een resolutie kan een toelichtende tekst hebben of overwegingen bevatten, maar het verdient aanbeveling om alleen de tekst waarin de standpuntbepaling is weergegeven als resolutie aan te duiden.

Royement | Het ontnemen van het lidmaatschap van de partij aan een lid, hetgeen uitsluitend door het partijbestuur kan gebeuren.

Specifieke contributie | Een extra contributie die door het bestuur van de geleding die een lid heeft gekandideerd voor een functie van dat lid kan verlangen. Deze specifieke contributie geldt ook voor bestuurders die zijn voorgedragen door een fractie van de partij. De specifieke contributie wordt afgedragen aan de geleding die het betreft.

Statenfractie | De leden van de partij in Provinciale Staten die gekozen zijn op de kandidatenlijst waarmee de partij heeft deelgenomen aan de verkiezingen voor Provinciale Staten vormen samen de statenfractie van de partij.

Stemmen met voorkeursvolgorde | Als er drie of meer kandidaten zijn voor een functie of als er meer dan drie uitkomsten zijn rond een zakelijke kwestie, terwijl de stemming in één ronde moet plaatsvinden, dan wordt aan de leden die mogen deelnemen aan de stemming gevraagd een voorkeursvolgorde te bepalen. Een dergelijke wijze van stemmen is in de partij aan de orde bij een ledenraadpleging. De wijze waarop de uitslag van een dergelijke stemming wordt bepaald, is omschreven bij "alternative vote".

Terugroepen | Het terugroepen van een partijgenoot uit zijn functie gebeurt, indien de bevoegde vergadering oordeelt dat een partijgenoot die een functie vervult in het openbaar bestuur (zoals gemeenteraadslid) deze functie niet langer mag bekleden. De vergadering is daartoe alleen bevoegd als de betrokkene een functie vervult door plaatsing op een kandidatenlijst die door de betreffende vergadering is vastgesteld. Aan het terugroepen van een partijgenoot uit zijn functie zijn allerlei bepalingen verbonden, ook ten aanzien van bemiddeling en beroep.

Terugtrekken | Indien iemand een functie bekleedt of kandidaat is voor die functie en te kennen geeft die functie neer te leggen of niet langer als kandidaat beschikbaar te zijn, wordt gesproken van "terugtrekken".

Tweede Kamerfractie | De leden van de partij in de Tweede Kamer die gekozen zijn op de kandidatenlijst waarmee de partij heeft deelgenomen aan de Tweede Kamerverkiezingen vormen samen de Tweede Kamerfractie van de partij.

Verkiezingsprogramma | Een document dat wordt opgesteld in de voorbereiding van verkiezingen en waarin de voornemens en beleidslijnen zijn opgenomen die voor de fractie die na de verkiezingen gevormd wordt leidraad zijn bij de politieke opstelling. Het verkiezingsprogramma wordt vastgesteld door een daartoe bevoegde vergadering.

Verklaring bij de kandidaatstelling | Behalve de bereidverklaring wordt aan kandidaten die kandidaat zijn voor een vertegenwoordigende functie of die in aanmerking komen voor een bestuurlijke functie die zij bekleden op voordracht van een fractie van de partij, een verklaring voorgelegd. Deze verklaring is gebaseerd op de erecode en bevat bepalingen waaraan de partij ieder die een functie bekleedt in het publieke domein aan wil houden.

Vertegenwoordigend lichaam | Een raad van volksvertegenwoordigers die het bestuur vormt van een publiek orgaan of die in de positie is om het bestuur aan te wijzen, te controleren en te ontslaan. Het gaat met name om de Tweede Kamer, de Eerste Kamer, het Europees Parlement, Provinciale Staten, het algemeen bestuur van een waterschap en de gemeenteraad.

Volgorde van verstrekkendheid | Als over het zelfde onderwerp over meerdere moties moet worden gestemd, of indien ten aanzien van een voorstel over meerdere amendementen ten aanzien van het zelfde onderdeel van het voorstel moet worden gestemd, dan vindt een dergelijke stemming plaats in volgorde van verstrekkendheid. Dat betekent dat bij moties eerst het voorstel in stemming wordt gebracht dat het meest vergaand is ten opzichte van de bestaande situatie en dat bij amendementen eerst het amendement in stemming wordt gebracht dat het meest afwijkt van het voorstel.

Volksvertegenwoordiger | Iemand die lid is van een vertegenwoordigend orgaan dat direct of indirect is gekozen door de kiezers.

Voorstel | Teneinde een beslissing te kunnen nemen, is het noodzakelijk dat er een voorstel ligt waarin deze beslissing is verwoord. Een voorstel wordt zo mogelijk schriftelijk ingediend en als het mondeling wordt gedaan, dient het ondubbelzinnig als besluit alsnog schriftelijk te worden vastgelegd. Een voorstel is onverbrekelijk verbonden aan een indiener of indieners van dat voorstel. Het is gebruikelijk dat de indiener van een voorstel het voorstel te formuleert, het toelicht en daarover de discussie aangaat ten behoeve van de besluitvorming.

Voorstel van orde | Een voorstel dat gericht is op het verloop van een vergadering, bijvoorbeeld over het opvoeren of afvoeren van een agendapunt of om de beraadslaging te stoppen en tot stemming over te gaan.

Waterschapsfractie | De leden van de partij in het bestuur van een waterschap die gekozen zijn op de kandidatenlijst waarmee de partij heeft deelgenomen aan de waterschapsverkiezingen vormen samen de waterschapsfractie van de partij.

Week | In de reglementen kan sprake zijn van een periode van 7 of 14 dagen of wordt gesproken over weken. In het algemeen wordt een week gelijkgesteld aan 7 kalenderdagen.

Werkverband | Een werkverband is een platform of netwerk in de partij dat op grond van statuten en reglementen van de partij rechten kan doen gelden bij beraadslagingen of besluitvorming in de partij. Een werkverband dient door het partijbestuur erkend te worden.

Wiardi Beckman Stichting | De Wiardi Beckman Stichting (WBS) is het wetenschappelijk bureau, verbonden aan de partij. De WBS is een zelfstandige stichting waarvan de statuten goedkeuring behoeven van het partijbestuur.

Nieuwe wegen

Een nieuwe sociaaldemocratische visie op de toekomst van de publieke sector

Conceptresolutie

Woord vooraf

(NIET AMENDEERBAAR)

Hierbij stuurt het partijbestuur van de Partij van de Arbeid u met dank aan de Commissie Publieke Sector de conceptresolutie over de toekomst van de publieke zaak.

Want ondanks de vele succesverhalen over goede scholen, veilige buurten en goede zorg is het vertrouwen in de kwaliteit van publieke voorzieningen de afgelopen jaren steeds meer onder druk komen te staan. Het partijbestuur heeft deze handschoen in opdracht van het Congres opgepakt en eind 2010 een werkgroep in het leven geroepen om een resolutie voor te bereiden.

De conceptresolutie is tot stand gekomen door bijdragen van velen. We spraken met bewoners, wijkagenten en jongerenwerkers over het gevoel van onveiligheid dat mensen ervaren op straat. We hoorden met hoeveel toewijding mensen in de ouderenzorg werken en hoe lastig het soms is om zorg te verlenen als er te weinig personeel is, of als er te veel regels zijn. We zagen hoe, ondanks alle goede bedoelingen van mensen die zich inzetten voor de publieke zaak, burgers zich soms toch niet gehoord voelden. En we hoorden over baanbrekende initiatieven, onorthodoxe plannen en nieuwe aanpakken van onze politici en bestuurders. Met een eerste versie van onze ideeën trokken we het land in om de leden te horen. Al die mensen die zich daarvoor hebben ingezet wil ik bedanken.

Een bijzonder woord van dank aan de leden van de commissie waarvan ik het voorzitterschap mocht bekleden. Jaap van der Aa, Lennart Booij, Hans Boutellier, Jan Bouwmeester, Otwin van Dijk, Sharon Dijksma en Jacques Monasch deelden niet alleen hun inzichten en ervaringen, maar toonden eveneens de bereidheid om te luisteren en te werken aan een gezamenlijke visie. Een klus die ze niet hadden kunnen klaren zonder de ondersteuning van Sander Schaap en Hayte de Jong en het schrijfwerk dat Pieter Paul Slikker verrichtte.

Het resultaat is een trendbreuk in het denken over de publieke zaak. Het debat over de suprematie van overheid of markt, over de verantwoordelijkheid van collectief of individu, over de omvang van de staat, dat traditioneel tussen links en rechts woedt als het gaat om de publieke zaak zult u in deze tekst niet terugvinden. Onze redenering start vanuit de overtuiging dat we de zorg voor ouderen en het onderwijs voor kinderen niet moeten willen vormgeven vanuit dergelijke schutterputjes. Wat wél centraal moet staan zijn de daadwerkelijke problemen die mensen tegenkomen die we samen kunnen oplossen én de kansen voor ontplooiing die we mensen kunnen bieden die niet alleen hen maar ook Nederland sterker maken.

We presenteren vijf manieren om dat te bereiken. Zo willen we een cultuuromslag bewerkstelligen in het denken, doen en laten van politici en bestuurders, van toezichthouders en professionals, van gebruikers en bedrijven:

We werken aan samenredzaamheid

- De overheid moet mensen helpen om zelf de regie in handen te nemen. We maken gebruik van het netwerk van mensen om ze persoonlijk, effectief en betaalbaar te helpen. De overheid blijft verantwoordelijk. Wij laten niemand aan zijn of haar lot over.
- We nemen afscheid van de blauwdrukken. Beleidsnota's worden ingeperkt. Regels moeten worden losgelaten om maatwerk te kunnen leveren. We controleren op resultaat
- We zetten de beste mensen in de uitvoering. We maken een einde aan de onevenwichtigheid in beloningsstructuur tussen mensen op de werkvloer en mensen achter het bureau.

We organiseren nabijheid

- De afstand tussen het management en de werkvloer en de werkvloer en de gebruiker moet kleiner. Dat leggen we vast in prestatiecontracten per sector.
- Een schaalgrootte van organisaties die leidt tot vervreemding wordt niet langer geaccepteerd.
- Fusies worden aan banden gelegd door middel van een fusietoets waarin meerwaarde objectief wordt aangetoond.
- Bij fusies in bijvoorbeeld onderwijs moeten ook ouders, studenten en docenten akkoord gaan en niet alleen het bestuur.

De publieke sector verdient een hoge morele standaard

- Bestuurders en politici moeten aanspreekbaar, verantwoordelijk, open, dienstbaar en sober zijn. Burgers hebben niet alleen rechten maar, hebben ook de plicht om mee te doen. We moeten af van het consumen-tisme in de publieke sector.
- Iedereen houdt zich aan de gemaakte afspraken. Misbruik wordt aangepakt. Handhaving is daarvoor cruciaal. Handhavingsorganisaties besteden 75 procent van hun tijd aan controle, 25 procent aan papierwerk.
- Elk dubbeltje wordt drie keer omgedraaid. Solidariteit kan niet zonder efficiency en soberheid.
- In de (semi) publieke sector geldt de balkenendenorm als het maximum.
- Voor bonussen en gouden handdrukken is in de publieke sector géén ruimte.
- Voor PvdA-volksvertegenwoordigers en bestuurders is de gedragscode verplicht. Het niet naleven daarvan leidt tot sancties en in het uiterste geval tot roeyement.

Terug naar de maatschappelijke opdracht & kerntaak

- Publieke instellingen kennen maar één prioriteit: het publieke doel wat ze horen na te streven dichterbij brengen.
- Gemeenten en provincies leggen dit vast in prestatieafspraken met bijvoorbeeld woningbouwcorporaties.
- In de wet leggen we scherper vast wat de maatschappelijke kerntaak is en waar commerciële nevenactiviteiten aan moeten voldoen.
- Nevenactiviteiten die niet bijdragen aan het publieke doel van de organisatie mogen niet langer, financieel riskante nevenactiviteiten evenmin.

Kwaliteit afdwingen

- Burgers moeten kunnen rekenen op prima publieke voorzieningen. Als burgers het beter kunnen dan de huidige aanbieder mogen ze dat zelf regelen. Burgers hebben het recht om gevestigde instellingen uit te dagen.
- Politici moeten verantwoordelijkheid nemen voor goede voorzieningen. Hebben ze daarvoor onvoldoende grip op de zaak, dan moet de wet worden gewijzigd.
- No cure no pay. Als de kwaliteit van voorzieningen duidelijk achterblijft bij het geen wat er verwacht mag worden, hoeft je er ook niet voor te betalen.
- Beter toezicht is noodzakelijk. Medenzeggenschapraden, ouderraden en cliëntenraden krijgen het recht een derde van de leden van de Raad van Toezicht voor te dragen. Toezichthouders mogen maximaal vijf functies bekleden en we willen de beloning van toezichthouders maximeren. We gaan uit van een tijdsbesteding die overeenkomt met vijf procent van die van een bestuurder in de betreffende organisatie. De maximale beloning moet hiermee in pas lopen. Omdat de balkenendenorm geldt, kunnen toezichthouders in de publieke sector nimmer meer verdienen dan negenduizend euro per jaar.
- Professionals moeten beter zicht houden op de kwaliteit van hun werk door verplichte toetsings- en visitatiecommissies. Klokkenluiders worden beschermd.
- We voeren de transparantiegarantie in. De resultaten van publieke diensten worden gepubliceerd op het internet. Gebruikers moeten de kwaliteit van publieke instellingen kunnen vergelijken.

Het partijbestuur en de commissie zijn oprecht verheugd over deze nieuwe visie die we samen met u ontwikkeld hebben. Wij wensen u een goed debat en een nog scherper eindresultaat.

Namens het partijbestuur,

Lilianne Ploumen
Voorzitter Commissie Publieke Sector

Partijvoorzitter

Ten geleide

(NIET AMENDEERBAAR)

Vraag aan mensen wat ze werkelijk belangrijk vinden in het leven en het antwoord is even eenvoudig als ontroerend. Over maatschappelijke status, over het aantal vakanties per jaar of de staat van de overheidsfinanciën zul je weinig mensen horen. Het zijn de écht menselijke wensen die de revue passeren: ‘een goede toekomst voor de kinderen’, en een ‘fijne, veilige buurt’ of een ‘goed verzorgde oude dag voor mijn ouders’.

Die werkelijk belangrijke zaken hebben we maar beperkt zelf in de hand. Als eenling, als mens alleen, heb je maar weinig vat op de vraag of we de kans krijgen om onze talenten te ontwikkelen, of we morgen nog schone lucht inademen of dat de buurt waarin we wonen gevrijwaard blijft van overlast en criminaliteit.

Het zijn die gedeelde onzekerheden waartegen we ons waar mogelijk samen ‘verzekerden’. Eerst via kleine gemeenschappen met gedeelde belangen. Later in coöperaties, maatschappelijke organisaties en via de overheid. We organiseerden de woningbouw, het onderwijs, de gezondheidszorg en de sterke arm der wet.’ Omdat we als eenlingen dezelfde zorgen en dromen delen. Zorgen over- en dromen van een leven in gezondheid, waar je de kans krijgt om het beste uit jezelf te halen, waar de mensen om wie je geeft en de bezittingen die je een levenlang in bruikleen hebt, beschermd worden. Waar je beschermd bent tegen de willekeur van de staat, van je medemens en daar waar mogelijk van het lot. Een leven waarin iedereen een eerlijke kans krijgt. Omdat we dat beschaafd vinden én omdat we samen sterker staan en verder komen.

Die gedeelde belangen vinden hun weerslag in ‘de publieke sector’. Als Partij van de Arbeid voelen we ons van oudsher verbonden met het onderwijs, de zorg, de woningbouw en de sterke arm der wet. Niet omdat we van de organisaties *an sich* houden. Wel omdat ze instrumenten zijn om de samenleving die wij voor ogen hebben tot stand te brengen. Omdat ze de motor vormen achter de verheffingsgedachte. De motor achter een samenleving waarin we het beste uit mensen naar boven halen en waarin iedereen een eerlijke kans krijgt. Wij willen mensen sterken in hun eigen verantwoordelijkheid, niet door mensen aan hun lot over te laten maar door te investeren in goede scholen, in veilige buurten en in goede zorg voor ouderen.

Er is veel om trots op te zijn. Gingen oud en arm vroeger hand in hand, nu is er fatsoenlijke ouderenzorg. Was vervolgonderwijs een luxe voor de gegoede klasse, nu zwaait jaarlijks een pluriforme schare jonge mensen af met een diploma. En wie zich voor de geest haalt in welke erbarmelijke omstandigheden velen vroeger woonden, weet het zeker: er is in al die jaren veel ten goede gekeerd.²

Wij stonden aan de wieg van onze verzorgingsstaat. Daarom voelen we ons verantwoordelijk voor haar succes, maar ook voor haar falen. Voor de zwarte bladzijden. Voor de kastje-naar-de-muur-cultuur. Voor de studenten van InHolland die afgescheept zijn met een waardeloos diploma. Voor het graaigedrag van bestuurders. Voor al die huurders die in de knel zitten tussen de sociale en de vrije huursector. Voor de huishulpen die voor een karig loon en zonder recht op sociale zekerheid stopwatchwerk moeten verrichten. Voor al die mensen die ondanks de beste bedoelingen van politici, bestuurders en professionals soms niet de aandacht krijgen die ze verdienen.

Het piept en het kraakt in de publieke sector. Het huis is jaar in jaar uit verbouwd, bijgebouwd, onderverhuurd en opnieuw ingericht – dat eist nu z’n tol. Het is tijd voor grondige renovatie. De publieke sector zoals we die nu kennen is wat ons betreft aan het einde van haar levenscyclus. Rechts wil alles in de uitverkoop doen of afschaffen. Onder het mom van ‘de overheidsfinanciën op orde brengen’ zet rechts rücksichtslos het mes in de publieke sector. Mensen komen er onderling wel uit, als de overheid zich maar ver genoeg uit het publieke domein terugtrekt, is de filosofie van rechts.

Wij sociaaldemocraten daarentegen geloven dat we voor het realiseren van onze ambities dingen in gezamenlijkheid moeten organiseren. Omdat sommige voorzieningen voor een individu simpelweg niet zelf te regelen zijn. Wij willen dat mensen in staat gesteld worden hun eigen leven in handen te nemen. Dat betekent het best mogelijke onderwijs als trampoline om hogerop te komen. Wij willen een publieke sector die solidariteit tussen mensen organiseert. Een publieke sector die als vangnet dient, voor mensen die door pech of ziekte even niet mee kunnen.³

1. Han Noten (2005) De wet van wederkerigheid, p. 13.
2. Willem Drees (1945) De blik vooruit, program van de politiek, In april 1945 is dit program met een inleiding, als speciale uitgave, in het illegale sociaaldemocratisch orgaan ‘Vrije Gedachten’ illegaal verspreid.
3. PvdA Beginsel Manifest (2005), Uit: hoofdstuk 3.2.1 ‘Een fatsoenlijk bestaan’, p. 7.

Die idealen staan als een paal boven water. Maar we moeten scherp onderscheid maken tussen onze idealen en onze instrumenten. De reactie van links op de nietsontziende bezuinigingsdrift van rechts is vaak te defensief geweest. We schoten in de verdediging voor inmiddels vermolmd publieke instituties. Laptten ze op waar ze niet goed meer functioneerden. Kwamen we met nog meer toezichthouders, nieuwe managementstijlen en systeemwijzigingen. Dachten we dat meer geld volstond om de tent weer aan de praat te krijgen. Zo werden we de pleitbezorger van de status quo. Een rol die sociaal- democraten niet past. Ondertussen nam het aantal spoeddebatten over echte of vermeende misstanden alleen maar toe.

De positie van burgers is veranderd. Daarom moet ook de rol van mensen in de publieke sector veranderen. Onze samenleving is individueler geworden. Dat is een verdienste. Nog niet eens zo lang geleden beknotten cultuur, geloof en afkomst mensen in hun doen en laten. De toegenomen individuele vrijheid om te geloven wat je wil, om je geloof af te zweren, om je talenten te ontdekken en ontplooien, om lief te hebben wie je wil, ongeacht afkomst of geslacht- die vrijheid moeten we koesteren. Maar zij kent ook een keerzijde. We zijn in zekere zin meer egoïstisch geworden.

Het groeiende aanbod van ondersteuning door overheid en middenveld heeft bij burgers consumentengedrag in de hand gewerkt. Steeds minder mensen beseffen dat de publieke sector alleen functioneert als overheid, middenveld én burgers de handen ineenslaan. Veel mensen voelen zich niet langer deelnemer maar consument.

In de tweede plaats leiden de toegenomen kansen ook tot opzichtiger verliezers. Wie het onverhoopt niet maakt, treft al snel het verwijt een klaploper of gelukszoeker te zijn. Deze ontwikkelingen leiden tot minder vanzelfsprekende solidariteit en tot een roep om meer eigen verantwoordelijkheid. *‘Als mij of de mijnen iets overkomt moet de overheid beter leveren, als een ander iets overkomt moet die maar beter zijn best doen.’*

Die trend wil de Partij van de Arbeid keren. De toekomst van de publieke sector ligt zeker niet alleen in handen van de overheid, het middenveld en het bedrijfsleven, maar ligt ook in de handen van burgers. De solidariteit moet terug in de samenleving. We moeten afstand nemen om de publieke sector opnieuw uit te vinden. Om onze gedeelde waarden en belangen opnieuw vorm te geven. We keren daarom eerst terug naar onze idealen. De publieke sector is tenslotte slechts een instrument. Waar deden en doen we het voor? Wie doet wat? Wat is de rol van de overheid? Hoe geven we ruimte aan initiatieven van mensen en maatschappelijke organisaties? Die vragen beantwoorden we om vervolgens te kijken hoe de weerbarstige praktijk zich tot deze idealen verhoudt. We brengen zowel de goede als de slechte voorbeelden ter sprake. Tot slot komen we tot nieuwe wegen. Nieuwe manieren waarop wij goede zorg, het beste onderwijs, een veilige buurt en een fatsoenlijke dak boven het hoofd willen realiseren. Geen nieuw systeem dus, geen nieuwe blauwdruk. Maar uitgangspunten die breed toepasbaar zijn om onze gedeelde dromen dichterbij te brengen. Omdat we allemaal gezond oud willen worden en onze kinderen een toekomst gunnen waar wij trots op kunnen zijn.

1. Leidende beginselen

(AMENDEERBAAR)

Er zijn tal van zaken die mensen niet alleen kunnen regelen. We willen ons allemaal verplaatsen maar leggen zelf geen wegen aan. We sturen onze kinderen naar school omdat we willen dat ze leren schrijven en rekenen en omdat we weten dat een leraar dat beter kan dan wijzelf. Als we ziek of hulpbehoevend zijn, willen we goede zorg, en we vinden het belangrijk om een fatsoenlijk dak boven ons hoofd te hebben. Dat regelen we daarom samen. Met elkaar, voor elkaar.

We organiseren zaken samen omdat we er zelf belang bij hebben, maar ook in het besef dat we samen verantwoordelijk zijn voor de samenleving. We hebben rechten en er zijn ook plichten. We betalen mee aan voorzieningen voor ons allen waarop we gelijke willen kunnen maken. We willen misbruik bestraffen. Met elkaar en voor elkaar kan alleen als we ons samen verantwoordelijk voelen en elkaar op misstanden aanspreken. We hanteren daarom vier leidende beginselen:

- **De toegankelijkheid**⁴ van onze publieke voorzieningen moet gewaarborgd zijn, ongeacht inkomen. Voor toegang tot onderwijs tellen talent en motivatie, voor zorg het ziektebeeld. Geld mag niet domineren waar andere afwegingen bepalend moeten zijn.
- **De kwaliteit**⁵ van publieke voorzieningen moet buiten kijf staan. Alleen dan zijn collectieve voorzieningen ook voor iedereen individueel aantrekkelijk. Als de belastingbetaler onvoldoende waar voor zijn geld krijgt, volgt ‘uittreding’: de wens om het zelf te regelen. Dat verlies van kapitaalkrachtige gebruikers is ondermijnend voor goede publieke voorzieningen.
- **De wederkerigheid**⁶ van het sociale contract tussen burger en overheid is cruciaal. *‘Geen recht waar plicht is opgeheven. Geen plicht, leert zij, waar recht ontbreekt.’* En dat geldt bij uitstek voor de publieke sector. Die rechten en plichten gelden voor beide partijen. Het recht op ondersteuning is gekoppeld aan de plicht tot werken. Het recht om belasting te innen en verantwoordelijk gedrag van de burger te eisen hoort bij de plicht om goede voorzieningen te leveren en sober en doelmatig om te springen met belastinggeld.
- **De betaalbaarheid**⁷ van publieke voorzieningen is een bepalende factor bij keuzes die we maken. Ambitie en realisme moeten hand in hand gaan. *‘Dat wat we willen’* en *‘dat wat we kunnen’* staat soms op gespannen voet met *‘dat wat we willen betalen’*. Verantwoordelijk overheidsbeleid vergt dat we alle drie in ogenschouw nemen bij keuzes in de publieke sector.

De Partij van de Arbeid kiest daarom vol overtuiging voor een actieve rol van de overheid. De uitvoering van publieke taken kan een samenspel zijn van overheid, maatschappelijke organisaties, burgers en private partijen. Dat is geen principekwestie. De overheid moet toegankelijkheid, kwaliteit, wederkerigheid en betaalbaarheid van zorg, onderwijs, veiligheid en volkshuisvesting zekerstellen. Omdat het collectieve belang van voorzieningen te groot is om de garantie ervan in handen te leggen van individuen, van het maatschappelijk middenveld of van de willekeur van de markt.

4. PvdA Beginsel Manifest (2005), Uit: hoofdstuk 3.2.10 ‘Publieke voorzieningen: toegankelijkheid’, p. 9.
5. PvdA Verkiezingsprogramma (2010), Uit: hoofdstuk 2.8.2 ‘Een dienstbare semi-publieke sector’, p. 43.
6. PvdA Beginsel Manifest (2005), Uit: hoofdstuk 3.2.11 ‘Publieke voorzieningen: kwaliteit en wederkerigheid’, p. 9.
7. PvdA Verkiezingsprogramma (2010), Uit: hoofdstuk 2.5.2. ‘Goede ziekenhuiszorg’ en hoofdstuk 2.7.2 ‘Maatwerk in het huurbeleid’, p. 31 en 40.

2. De publieke sector: wat gaat er fout?

(NIET AMENDEERBAAR)

Toegankelijkheid, kwaliteit, wederkerigheid, en betaalbaarheid. Dat zijn onze leidende beginselen voor de publieke sector. Hoe verhouden onze idealen zich tot de weerbarstige praktijk? Hoe staat het met de toegan-
kelijkheid van de zorg? Met de kwaliteit van het onderwijs en de betaalbaarheid van een sociale huurwoning? Is de
veiligheid van burgers wel voldoende gegarandeerd en krijgen kwetsbare gezinnen de noodzakelijke ondersteu-
ning? Aan de hand van een aantal casussen verkennen we de praktijk van de publieke sector.

2.1 Rolverdwazing: van kerntaak naar bijzaak⁸

Woonbron en de SS Rotterdam

*Het is 30 juni 2005. De Rotterdamse woningcorporatie Woonbron koopt samen met een investeringsmaatschappij het cruiseschip de SS Rotterdam. De trots van de voormalige Holland Amerika Lijn is enkele jaren daarvoor uit de vaart genomen en wordt voor de schrootwaarde van vijf miljoen euro verkocht. Aan een investeringsmaatschap-
pij die het schip wil ombouwen tot een drijvend casino en congrescentrum. Als deze poging op de klippen loopt, stapt Woonbron samen met onderwijsinstelling InHolland in het project. Het doel: een congrescentrum, hotel, res-
taurant en opleidingscentrum, afgemeerd aan een kade in het Rotterdamse Katendrecht. Het heeft niets met wonen te maken, maar het is wel goed voor de werkgelegenheid, en levert een aantal opleidingsplaatsen op. In het
najaar van 2008, loopt het project uit op een financiële zeperd en daarmee op een politieke rel. De verbouwings-
kosten –door Woonbron aanvankelijk geraamd op zes miljoen euro- zijn inmiddels opgelopen tot een slordige 200 miljoen. Minister Ella Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie –verantwoordelijk voor het toezicht op de corpo-
ratie- wordt voor een spoeddebat naar de Tweede Kamer geroepen en erkent dat het interne toezicht bij de woning-
corporatie gefaald heeft. Woonbron moet haar aandeel van tachtig procent verkopen maar slaagt daar niet in. Inmiddels is de financiële strop voor de corporatie opgelopen tot 120 miljoen en is de toekomst van het schip nog
altijd onzeker. In dezelfde periode groeide de wachttijd voor een sociale huurwoning in Rotterdam. Een wachttijd van zes jaar is niet ongewoon.⁹*

Woonbron en de SS Rotterdam – het is een voorbeeld van rolverdwazing. Waarom koopt een woningcorporatie in een stad waar de wachttijden voor een sociale huurwoning zes jaar bedragen een cruiseschip? Waarom rekent een woningcorporatie het tot haar kerntaak om een winstgevend drijvend restaurant en congrescentrum te rea-
liseren? Waarom investeren ze het geld dat opgebracht is door huurders niet in meer en betere woningen? Hoe komt het dat het bestuur zich liet verleiden tot een prestigeproject? Waarom hebben toezichthouders en politi-
ci niet ingegrepen? Het antwoord is rolverdwazing. Publieke organisaties die niet continu scherp gehouden wor-
den door gebruikers en politici, hebben de neiging om af te dwalen van kerntaken naar bijzaken. De afgelopen jaren zagen we meer voorbeelden: een verslavingszorginstelling die met belastinggeld een luxe privé-klinkiek opent op een tropische bestemming, onderwijsinstellingen die zich bezighouden met vastgoedhandel, politie-
agenten die taken van welzijnswerkers op zich nemen in plaats van de wet te handhaven. De toegankelijkheid en het niveau van publieke voorzieningen komt onder druk te staan als woningbouwcorpo-
raties, onderwijs- en zorginstellingen niet doen waartoe ze op aarde zijn. Dat is een eerste opdracht: we moeten terug van bijzaak naar kerntaak.

8. Wiardi Beckman Stichting (2002) Grenzen aan de markt, p. 129.

9. Uit: NOS (2011) ‘Woonbron wil af van SS Rotterdam’, website: <http://nos.nl/artikel/246404-woonbron-wil-af-van-ss-rotterdam.html>, geraadpleegd op 21 september 2011.

2.2 Focus op regels in plaats van op mensen

Meten is vergeten

*Het personeel van een verzorgingstehuis in Amsterdam was van meet af aan sceptisch over de introductie van de zogeheten ‘looplijst’. Aan de hand van een tot op de minuut nauwkeurige lijst moesten zij voortaan hun werk gaan doen. Volgens de manager van het verzorgingstehuis was introductie van zo’n systematiek nodig om de beste-
ding van budget van het tehuis te kunnen verantwoorden. Elke cliënt heeft recht op een bepaalde hoeveelheid zorg die vastgelegd is in zorgwaarte pakketten (ZZP’s). Als het tehuis daarvan afwijkt, komen er klachten van cliën-
ten en hun kinderen.*

*Het personeel vindt de looplijst onwerkbaar. Als mevrouw De Vries zich ’s ochtends niet lekker voelt, is er nauwe-
lijks tijd om even een glaasje water voor haar te halen. En meneer Azough heeft geen familie meer, krijgt weinig bezoek en wil natuurlijk ook wel eens een keer een praatje maken. Maar met de drie minuten per dag die voor meneer Azough gereserveerd zijn als ‘Persoonlijk Praatje’, komt het personeel daar natuurlijk niet aan toe. Met
steeds meer tegenzin werkt het personeel hun dagelijkse ronde af; ze doen hun best zich aan de looplijst te houden. Maar dat het eigenlijk onwerkbaar is, daar zijn ze het allemaal over eens.¹⁰*

De looplijsten in verzorgingshuizen - het is een schrijnend voorbeeld van de focus op regels en het gebrek aan maatwerk in de publieke sector. Iedereen voelt direct dat dit niet in de haak is. De praktijk is niet te vatten in een formulier dat elke bewoner recht biedt op gemiddeld een x- tal minuten persoonlijke aandacht per dag. Dit is
maar één van de voorbeelden van teveel focus op regels en te weinig op de specifieke situatie van mensen. Doorgesloten efficiencywensen en het stapelen van controle op controle hebben geleid tot een fijnmazig web van regels zonder ruimte voor maatwerk. Hierin schuilt een tweede opdracht: we moeten breken met het door-
geslagen gelijkheidsdenken en met het kritiekloos vertrouwen in regels en indicaties. We moeten af van het stre-
ven naar gelijke oplossingen. Het resultaat voor mensen in hun specifieke situatie moet goed zijn.

2.3 Onbezonnen privatiseringsdrift

Stopwatchwerk voor een schamel loon

*In mei 2011 legden honderden thuishulpen van de Viva!Zorggroep voor de derde keer het werk neer. Ze staakten in de hoop dat hun toch al niet bijster hoge loon niet nog verder verlaagd zou worden. De Viva!Zorggroep wil dat de
thuishulpen akkoord gaan met een forse loonsverlaging. De ontslagvergoeding voor de 350 werknemers, die weiger-
den akkoord te gaan, is door de Viva!Zorggroep al aangevraagd. De Viva! Zorggroep geeft de gemeenten de schuld van de ontstane situatie. De lage tarieven die de gemeenten nastreven bij het aanbesteden van de Wet
Maatschappelijk Ondersteuning (WMO) leidt er volgens de thuiszorgaanbieders toe dat zij geen andere keus heb-
ben dan drastisch te korten op het personeel. Faillissement is anders nabij. De vakbonden die de oproep van de werk-
nemers ondersteunen, kunnen zich in deze argumentatie niet vinden. Thuiszorgaanbieders die om aanbestedings-
procedures te winnen voor bodemtarieven inschrijven bij gemeenten mogen de rekening daarvan niet eenzijdig bij de
werknemers leggen, zo vinden zij. Veel ouderen hebben hun thuiszorg de afgelopen jaren zien verslechteren. Er is
steeds minder tijd beschikbaar, en in plaats van een vaste thuiszorgmedewerker komen er nu verschillende mensen
over de vloer. Medewerkers doen echt hun best, maar zitten vast aan strakke tijdschema’s, ze hebben nog net geen
stopwatch in de hand. Dat alles voor nog geen tientje per uur, zonder reiskostenvergoeding of sociale zekerheid.”*

Sinds de thuiszorg wordt aanbesteed, is op veel plekken de thuiszorg achteruit gegaan en zijn de lonen en arbeidsvoorwaarden van veel thuishulpen verslechterd. De belofte van privatisering –lagere prijzen en betere dienstverlening- hebben in de thuiszorg wel tot het eerste, maar zeker niet tot het laatste geleid. Integendeel. Op
veel plekken in Nederland is het vak van thuiszorgers uitgehold; ze zijn vervangen door flexwerkers die vaak onvoldoende zijn opgeleid en die met slechte arbeidsvoorwaarden moeten werken. Met alle gevolgen van dien. Hoe kan het dat de efficiëncydroom van betere dienstverlening voor lagere kosten in de praktijk leidt tot minder
goede zorg en slechtere arbeidsomstandigheden? In die vraag ligt een derde opdracht besloten: onbezonnen pri-
vatisering uit het verleden moeten we terugdraaien en in de toekomst uitsluiten.

10. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.

11. Uit: Abvakabo FNV (2011), ‘Derde staking thuishulpen ViVa!’, website: <http://www.abvakabofnv.nl/nieuws/persberichten/viva-staking-3>, geraadpleegd op 21 september 2011.

2.4 Collectieve of individuele verantwoordelijkheid

Helma woont in Doetinchem en is moeder van twee kinderen, Martin (10) en Josien (6). Martin en Josien hebben een stofwisselingsziekte, waardoor ze beide fulltime verzorgd moeten worden. Helma heeft haar baan als huisarts opgezegd om voor haar kinderen te zorgen. Dat was tot voor kort mogelijk dankzij het persoonsgebonden budget (PGB) dat ze ontving. Met het PGB kon Helma gespecialiseerde verplegers in dienst nemen om haar te helpen bij de zorg voor haar kinderen. Martin en Josien krijgen speciale voeding en ’s nachts liggen ze aan een beademingsmachine. Beiden hebben een stoma. Martin en Josien hebben weinig energie. Elke dag weer is het maar de vraag hoe lang de kinderen het op school volhouden. Alhoewel Martin en Josien behoefte hebben aan vaste personen om zich heen, is de lijst zorgverleners en artsen die wekelijks bezocht moet worden erg lang. Helma wil de thuissituatie zo stabiel mogelijk maken voor haar kinderen. Met het PGB krijgt Helma de ruimte om de zorg voor haar kinderen goed en in nabijheid te organiseren. Maar wat als hun PGB afgenomen wordt? Moet Helma dan weer fulltime gaan werken en moeten haar kinderen naar een, overigens veel duurder, zorginstelling? Of behouden Helma en haar kinderen het PGB en kunnen Martin en Josien gewoon thuis blijven wonen?¹²

Helma en haar kinderen kunnen niet zonder een PGB en zonder de steun van mensen om hen heen. Het rechtse mantra van eigen verantwoordelijkheid onttrekt mensen als Helma de vrijheid om de zorg voor hun kinderen dicht bij huis goed te organiseren. Onder het mom van individuele verantwoordelijkheid wordt door rechtsfors bezuinigd op de PGB’s. Dit laat zien hoe onterecht dat kan zijn.

Alles in handen leggen van een alom aanwezige overheid is ook niet ons uitgangspunt. De gastouderopvang, waarbij ook opa’s en oma’s een vergoeding van de overheid kregen om op hun kleinkinderen te passen, liep financieel volledig uit de hand. Waar eindigt een vriendendienst, mantelzorg en nabuurschap en waar begint langdurige intensieve zorg voor een naaste? Hier vinden we een volgende opdracht: stel de grens van het publieke domein vast en maak ruimte voor eigen verantwoordelijkheid en gemeenschapszin.

2.5 Georganiseerd wantrouwen

De frequentie en duur van wc-bezoek

De zucht naar efficiency schiet bij tijd en wijle volledig door en staat soms symbool voor het georganiseerde wantrouwen van bestuurders en managers naar de mensen op de werkvloer. Neem de politieorganisatie. Medewerkers van servicedesks die agenten ondersteunen bij hun dienstverlening aan burgers, moeten voortaan minutieus verantwoorden hoe ze hun tijd besteden. Met codes als ‘meeting’, ‘werkgroep’, ‘vraagbaak’ en ‘pauze’ wordt de exacte tijdsbesteding van de mensen achter de servicedesks in kaart gebracht. Big Brother houdt daarbij zelfs een oogje op het WC-bezoek van de dienstdoende medewerkers. Met de speciale code ‘toilet’ wordt ook de duur en de frequentie van het wc-bezoek geregistreerd.¹³

Het verantwoorden van wc-bezoek is, gelukkig, een uitzondering. Maar het is een tekenend voorbeeld van het georganiseerde wantrouwen dat werknemers in bijvoorbeeld de zorg ervaren. Het is een fundamentele aantasting van hun beroepseer. Professionals in de publieke sector hebben baat bij een redelijke mate van controle, toetsing en verantwoording. Te vaak slaan we echter door in onze verantwoordingsdrift. De vraag dringt zich op hoe we vertrouwen in plaats van wantrouwen in werknemers organiseren.

12. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.
13. Uit: De Telegraaf (2011), ‘Politie moet wc-bezoek verantwoorden’, website: <http://www.telegraaf.nl/binnenland/9296740/Politiemoetwc-bezoekverantwoorden.html>, geraadpleegd op 21 september 2011.

2.6 De teloorgang van het moreel besef in de publieke sector

Bijklussen met behoud van uitkering

Martin is 57. Een groot deel van zijn loopbaan werkte hij als conciërge op een middelbare school. Met groot plezier. Tot de school fuseerde. De cultuur en sfeer op school veranderden, leerlingen van de verschillende scholen kwamen regelmatig tegenover elkaar te staan met steeds vaker vechtpartijen als gevolg. Als conciërge stond Martin er maar al te vaak tussenin. Na het zoveelste incident op het schoolplein werd Martin overspannen en belandde hij thuis op bank. Het eerste jaar heeft hij geprobeerd weer terug te komen, maar zonder succes. Nu zit hij al een jaar of vier thuis met een WIA uitkering. Het afgelopen jaar gaat het weer een stuk beter met hem. Zo goed zelfs dat hij steeds vaker bijklust als klusjesman, timmerman en tegelzetter. Laatst heeft hij zelfs een paar maanden meegewerkt bij een bouwproject. Zwart, dat dan weer wel. De afgelopen maanden heeft hij een aardige duit verdiend met bijklussen. Zo aardig zelfs dat hij ervan zou kunnen leven en zijn WIA uitkering zou kunnen opzeggen. Helemaal deugen doet het niet, dat weet Martin zelf ook wel. Maar ja, wat moet hij op z’n 57ste? Hij is bang voor de onzekerheid. Hij heeft toch vele jaren hard gewerkt voor zijn geld? Die paar duizend euro, dat moet toch kunnen?¹⁴

Ver boven de norm

In 2010 kwam aan het licht dat zes ICT-specialisten van de politie veel meer verdienen dan de balkenendenorm. Algemeen directeur Hans Kamphuis van de Voorziening Tot Samenwerking Politie Nederland (VTSPN) ontving een salaris van maar liefst 376.000 euro per jaar. Maar niet alleen zijn salaris deed de wenkbrauwen fronsen, ook het feit dat hij iedere dag over een afstand van 260 km van en naar zijn werk werd vervoerd door een auto met chauffeur zorgde voor de nodige ophef. Tevens werken er bij de VTSPN 375 externe ICT-specialisten die gemiddeld ruim 200.000 euro declareerden. De Nederlandse politiebond bleek niet op de hoogte. Hun reactie: ‘werkelijk waar te gek voor woorden in een tijd dat de politie elke cent moet omkeren.’ Want dat geld voor de politie komt uit één pot en gaat zo niet naar de mensen op straat. Dat betekent uiteindelijk minder blauw op straat. Slechts twee beheerders maakten van te voren bezwaar tegen de begroting waarin de norm werd overschreden, waaronder de Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb.¹⁵

Zowel burgers als bestuurders maken zich schuldig aan het ondermijnen van het vertrouwen in elkaar en in de publieke sector. De bereidheid om via belastingen bij te dragen aan onderwijs, zorg en woningbouw staat of valt met het besef dat er sober wordt omgesprongen met belastinggeld. Misbruik, fraude en graaigedrag moeten daarom hard worden aangepakt. Hierin schuilt een belangrijke opdracht: we moeten een hoge morele standaard hanteren voor de publieke sector.

2.7 Een overheid op afstand

De papieren werkelijkheid

Meneer Hendriks is 76. Hij heeft te kampen met de gevolgen van een ernstige spierziekte. Een ziekte die hem overviel, amper een jaar nadat hij op 65-jarige leeftijd met pensioen ging. Zijn vrouw, zelf inmiddels ook alweer 74, heeft de verzorging van haar man op zich moeten nemen. Ook al klaagt hij nooit, de laatste jaren gaat het eigenlijk alleen maar slechter. Nog heel af en toe neemt zijn vrouw hem mee voor een ommetje, maar veel verder dan de hoek van de straat komen ze dan niet. Tot voor kort kwam twee keer per dag een verzorgende bij hen thuis langs en hielp hem met douchen en aankleden. Aan het eind van de middag werd er geholpen bij de was, kreeg meneer Hendriks medische verzorging en was er hulp bij het koken. Tot twee maanden geleden. Toen kregen ze een brief van het Centrum Indicatiestelling Zorg. Een medewerker van CIZ had het dossier van meneer Hendriks bestudeerd en moest concluderen dat als gevolg van een veranderde beoordelingssystematiek hij niet langer recht had op verzorging op basis van klasse 8, maar klasse 6. Lees: 10 uur verzorging minder per week. Het echtpaar zit inmiddels met de handen in het haar. De belasting voor mevrouw Hendriks wordt veel te groot. Hun huisarts, die elke week even langs kwam om te kijken hoe het gaat, wist toch als geen ander dat het met de dag slechter met hem ging? Hoe kan het dan toch dat iemand vanachter een bureau, op basis van een inschatting gebaseerd op een papieren dossier zo’n ingrijpende beslissing kan nemen?¹⁶

14. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.
15 / 16. Idem.

Werk in de publieke sector moet zo georganiseerd zijn dat bestuurders en professionals zich nog kunnen identificeren met het werk dat ze doen, en met de burgers voor wie ze het doen. Het moet voor burgers helder zijn wie waar verantwoordelijk voor is. Ze moeten weten wie ze kunnen aanspreken als er klachten zijn. Bewoners moeten een politicus aan z'n jasje kunnen trekken als het in de wijk helemaal misgaat. Niet altijd is de schaal van de organisatie of instelling doorslaggevend. Maar vaak wel. De opdracht is om nabijheid te organiseren.

2.8 Een verkokerde en versnipperde overheid

Een spaghetti aan hulpverleners

Joost woont samen met z'n ouders en z'n oudere broer in Leeuwarden. Joost is 11 en zit in de brugklas van een VMBO in Leeuwarden. Erg lekker gaat het niet. Hij heeft een grote mond in de klas, steeds vaker is hij ronduit agressief tegen leraren en tegen zijn klasgenoten. Het loop echt uit de hand als hij op zaterdagavond door de politie wordt opgepakt op een gestolen scooter. Omdat hij nog minderjarig is, kan hij niet strafrechtelijk vervolgd worden. Daarom komt Jeugdzorg bij het gezin langs. Er blijkt meer aan de hand te zijn binnen het gezin. Beide ouders zijn werkloos, vader heeft losse handjes, broerlief heeft een indrukwekkend crimineel CV, het gezin vult al jaren het ene financiële gat met het andere en de burens klagen steen en been over geluidsoverlast. Jeugdzorg, GGZ, Bureau Schuldhulpverlening, de jeugdpolitie, kinderbescherming, reclassering: tal van organisaties en personen zijn bij het gezin betrokken. Hoe de professionals ook hun best doen, ze zijn vooral heel veel tijd met onderlinge afstemming en overleg kwijt. En dan nog krijgt het gezin steeds wisselende en tegenstrijdige adviezen en eisen. De druk op het gezin wordt groter, de stress van het hulpverleningscircus - bovenop de bestaande ellende - nagenoeg ondraagbaar. Ouders en de hulpverleners zien door de bomen het bos niet meer. Joost wordt door Jeugdzorg uit huis geplaatst. Joost en zijn ouders zijn er kapot van. Net als al die goedbedoelende hulpverleners. Hoe kan het nu toch dat ze er met z'n allen niet in zijn geslaagd dit gezin te helpen hun leven weer op de rit te krijgen? Waarom gaat er toch altijd zoveel tijd en energie zitten in onderlinge afstemming en soms strijd, in plaats van in het gezamenlijk werken aan oplossingen zodat het gezin weer de regie over haar leven kan nemen?¹⁷

In de jeugdhulpverlening, bij de vergunningseisen voor het café op de hoek, bij het aanvragen van een subsidie. Te vaak worden burgers geconfronteerd met een spaghetti aan regels, institutionele belangen en langs elkaar heen werkende professionals. De overheid is zo complex en zo veelkoppig geworden dat uiteindelijk iedereen verantwoordelijk is en vaak dus uiteindelijk niemand. De verkokerde overheid moet anders georganiseerd.

2.9 Een overheid die niet thuis geeft

Aangiftebereidheid, van de politie zelf

Het is niet zo'n rare gedachte. Als je bestolen wordt, doe je aangifte. Zo ook Greet en haar zus Janna. Als ze besluiten te verhuizen naar een andere woning, schakelt een hulpverleenster van een stichting ouderenzorg een klusjesman in voor de verhuizing. De zussen verblijven tijdens de verhuizing in een Zorghotel. Eenmaal in het nieuwe huis missen zij een hoop spullen. Kasten, stoelen, tafels. Maar ook dierbare spulletjes, zoals een politiepet waar Janna erg aan gehecht was. Greet wil aangifte doen van diefstal. Ze verdenkt de klusjesman. De politieagenten van het politiekorps Amsterdam-Amstelland weigeren echter haar aangifte op te nemen. Het gaat hier volgens hen om een conflict tussen burgers onderling, namelijk de zussen en de klusjesman. Ze moeten de kwestie dus bij de burgerlijke rechter aankaarten. Maar Greet is het hier niet mee eens. Zij meent dat de klusjesman iets strafbaars heeft gedaan en dat wil ze dus aangeven bij de politie. Omdat de agenten dit weigeren, klaagt ze hierover bij de Commissie voor de Politieklachten. De Commissie geeft Greet gelijk en adviseert de korpsbeheerder van politie Amsterdam-Amstelland Greet de aangifte alsnog op te nemen. Daarop vraagt de korpsbeheerder zijn agenten hierover te bellen met Greet. Maar in dat gesprek proberen ze haar er opnieuw van te overtuigen dat haar zaak bij de burgerlijke rechter thuishoort en niet bij hen. Greet komt er met de agenten weer niet uit en legt haar klacht aan de Nationale Ombudsman voor. De Nationale Ombudsman bekijkt haar zaak en komt tot dezelfde conclusie als de Commissie voor de Politieklachten. Iedereen heeft het recht aangifte te doen bij de politie van een strafbaar feit.¹⁸

Iedereen komt ermee in aanraking, een overheid die stelselmatig niet thuis geeft. Soms gaat het om iets kleins. Soms duurt het jaren voordat er eindelijk antwoord is op die aanvraag van een vergunning voor een dakkapel. Soms heeft de belastingdienst er drie maanden voor nodig om dat ene formulier op te sturen. Maar soms zijn het ernstiger zaken waarbij burgers niet door de overheid gehoord worden. Soms merken burgers dat ze keer op keer de politie kunnen bellen, zonder dat iemand een poot uitsteekt. Om het draagvlak voor de publieke sector te behouden, moet de betrouwbaarheid van de overheid naar een hoger plan. Als burgers zich onveilig voelen, moeten ze op een overheid kunnen rekenen die hen beschermt. Bij overlast op straat of bij het aanvragen van een parkeervergunning, burgers willen een overheid waarop ze kunnen rekenen.

17. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.
18. Uit: Nationale Ombudsman (2010), 'Aangifte geweigerd', website: <http://www.nationaleombudsman.nl/aangifte-geweigerd>, geraadpleegd op 21 september 2011.

3. De publieke sector: waar kunnen we van leren?

(NIET AMENDEERBAAR)

Laat de opsomming van het vorige hoofdstuk geen reden zijn voor moedeloosheid. Veel – misschien wel het meeste – gaat goed. Met dank aan verpleegkundigen die het beste voor hun patiënten willen, met dank aan leraren die het beste uit hun leerlingen halen en met dank aan managers en bestuurders die wetten naar de geest durven interpreteren. Want vaak gaat het niet *dankzij* maar *ondanks* het systeem goed. Geef professionals de ruimte, bewandel onconventionele wegen en focus op mensen, niet op regels – en de mooiste succesverhalen ontstaan. Daarvan hebben we vele voorbeelden gezien tijdens onze ronde door Nederland. Deze voorbeelden uit de praktijk inspireren en wijzen ons op nieuwe wegen voor de publieke sector.

3.1 De kracht van het eigen netwerk

Op eigen kracht

Eigen Kracht Conferenties zijn een uit Nieuw-Zeeland overgewaaid fenomeen. Bij de gezinnen voor wie deze conferenties georganiseerd worden spelen verschillende problemen; depressie, schulden, verslaving, onhandelbare kinderen, overspannen ouders. De Eigen Kracht Conferenties zetten niet de professionele hulpverlener(s), maar het sociale netwerk van mensen centraal bij het zoeken naar een oplossing. Er wordt een bijeenkomst georganiseerd (de Eigen Kracht Conferentie) waarin familie, vrienden en burens gezamenlijk de problemen benoemen en oplossingen bedenken. Ook aanwezig is een getrainde coördinator (geen professional) van de Eigen Kracht Centrale die helpt bij het organiseren van het proces. Het opstellen van een plan van aanpak en het aandragen van oplossingen gebeurt door het gezin en het sociale netwerk zelf.

Oplossingen zijn vaak dichtbij en een groot deel van de hulp wordt dan ook georganiseerd in eigen kring. Een voorbeeld van hoe het ook kan: eens in de week komt er een oom langs om met de jongste zoon een balletje te trappen, opa en oma halen de kinderen op van school, de gepensioneerde buurman doet de financiën, de buurvrouw houdt een oogje in het zeil bij de kinderen. Stuk voor stuk kleine dingen die een wereld van verschil maken. Professionele hulpverlening - zoals een psychiatrie of schuldhulpverlening - behoort altijd tot de mogelijkheden, maar de kern is dat mensen zelf moeten aangeven wat nodig is. Zo nemen zij zelf weer de regie over hun leven. Ze krijgen de kans om met hulp van familie, burens, vrienden en waar nodig een enkele hulpverlener hun leven weer op orde te krijgen.¹⁹

De Eigen Kracht Conferenties zijn een prachtig voorbeeld van het aanboren van het sociaal kapitaal van mensen en gemeenschappen. Iedereen heeft een sociaal netwerk dat grote mogelijkheden biedt als het tegenzit. Soms moet er iemand van buiten bijkomen om nieuw leven in dat netwerk te blazen. Soms is het nodig om vakmensen in te schakelen, om de eigen kracht van mensen te ondersteunen, of omdat de problemen simpelweg te groot zijn. Niet het aanbod van zorgaanbieders of professionals staat centraal, maar de vraag van de betrokkene zelf en zijn eigen antwoord daarop. Dat is een les die we ter harte moeten nemen.

3.2 De nabijheid die het verschil maakt

Oude ambachten, in een nieuw jasje

Zijn oude school vond Patrick maar niks. De lesstof was saai, de leraren ongeïnteresseerd en de lessen onbegrijpelijk. Twee jaar heeft Patrick het op het VMBO volgehouden. School interesseerde hem niet. Maar de school was ook niet geïnteresseerd in hem. Niemand merkte het als hij een dagje oversloeg. Dat deed hij dus steeds vaker. Uiteindelijk ging hij helemaal niet meer. Via een vriend van zijn vader is hij op zijn huidige school terecht gekomen. Het Vakcollege, richting Techniek. Er ging een wereld voor hem open. Patrick wordt nu aangesproken op zijn talenten. Vol overgave stort hij zich op het vak elektrotechniek. De leraren op zijn nieuwe school zijn ook veel meer geïnteresseerd in hem; de conciërge weet hoe hij heet. Op het vakcollege zitten veel jongens als Patrick, jongens met

een passie voor techniek. De overstap van VMBO naar MBO bestaat bij de school van Patrick niet meer. En dat is goed, want juist in die overgang is er veel uitval. Op het vakcollege worden leerlingen niet halverwege losgelaten en in het diepe gegooid. Op het MBO blijven ze in dezelfde klas en worden ze door dezelfde leerkracht begeleid. Minder schooluitval en meer succesvolle studenten, daar is iedereen blij mee. Volgend jaar moet Patrick stage lopen. Over het vinden van een stageplek maakt hij zich geen zorgen. Omdat zijn school samenwerkt met tientallen bedrijven uit de regio heeft hij de opdrachtgevers voor het uitzoeken. Wat een luxe.²⁰

Grote anonieme onderwijsinstellingen met ongemotiveerde leraren en nog minder gemotiveerde studenten. Iedereen kent wel zo'n school. Maar de goede voorbeelden zijn er ook. Zoals bijvoorbeeld het vakcollege van Patrick. Overal in het land zijn er scholen die er slagen om goed onderwijs, goede begeleiding en een prettige sfeer te combineren. Leerlingen hebben het gevoel dat ze gekend worden. Dat leraren weten wie ze zijn. Dat iemand het merkt als iets niet goed gaat. Dat er altijd iemand is die helpt. Zo'n school hoeft niet perse klein te zijn. Maar vaak is dat wel zo. Hoe dan ook, het onderwijs moet in nabijheid van leerlingen georganiseerd worden.

Driehoek in de wijk

Dat grote verbetering in de nabijheid van publieke diensten in relatief simpele aanpassingen kan zitten, bewijzen ze in Rotterdam. Daar vergadert het kernteam veiligheid niet – zoals gebruikelijk – achter gesloten deuren, maar in alle openheid. In dit kernteam zitten de burgemeester, de officier van Justitie en de korpschef, geflankeerd door de stadsmarinier, de deelraadvoorzitter, de straatcoaches en het jongerenwerk. Iedere maand vergadert dit team in een andere wijk, in aanwezigheid van buurtbewoners en geïnteresseerden. In de vergaderingen van het kernteam staan de buurtbewoners centraal. Zij krijgen de mogelijkheid hun vragen te stellen en grieven te uiten. Ze krijgen uitgebreide informatie over de veiligheid van hun wijk. Onder leiding van burgemeester Aboutaleb vertellen politie en jongerenwerk wat ze gaan doen om de problemen op te lossen. En als dat nog wel even zal duren, zeggen ze dat er eerlijk bij. De simpele beslissing om de vergaderingen openbaar te maken maakt dat het kernteam beter verantwoordelijkheid aflegt voor haar werk. Zo krijgen buurtbewoners meer inzicht in wat politie, jongerenwerk en (deel)gemeente wel en niet voor elkaar krijgen.²¹

Als managers, bestuurders, politici en professionals contact hebben met de mensen waar ze het voor doen, zijn de resultaten beter en is de tevredenheid groter. Zelf zijn ze beter op de hoogte. En voor leerlingen, ouders, patiënten of afnemers is het duidelijk bij wie je terecht kan. Nabijheid is geen nieuw wondermiddel, maar het helpt wel.

3.3 De professional die de ruimte krijgt

Bureau Frontlijn

Hij heet Barend Rombout. Barend is oud-politieagent en heeft tegenwoordig de leiding over Bureau Frontlijn, een bureau dat in de Rotterdamse wijken achter de voordeur hulp biedt aan mensen die het alleen niet redden. Soms zijn de mensen bij wie Bureau Frontlijn over de vloer komt er via de school van één van de kinderen terechtgekomen, soms via jeugdreclassering en soms via een kennis of familielid. De problemen die spelen lopen uiteen. Soms weten ouders zich geen raad met hun kinderen, soms zijn er gezondheidsproblemen en vaak zit men financieel in de nesten. Ook helpt Frontlijn jongeren na een gevangenisstraf op het rechte pad te blijven. Barend en zijn mensen doen dit op een onorthodoxe manier. Wars van verkokering en bureaucratisering. Pragmatisch, betrokken, confronterend en hard als het moet, maar altijd door mensen de kans te bieden hun leven weer in eigen hand te nemen. 'Je moet iedere dag een stapje extra willen zetten', zegt Barend. Deze uitspraak tekent zijn houding en die van zijn mensen. Barend heeft weinig met ambtelijk molens of bureaucratische verantwoordingsprocessen. Hij kent z'n mensen en weet en vertrouwt op wat ze kunnen. Behalve met een paar doorgewinterde professionals, werkt hij veel met stagiairs. Zij dragen niet de last van hun organisatie met zich mee en kunnen vaak makkelijker bij mensen over de vloer komen. Bureau Frontlijn dringt soms verder achter de voordeur dan menig een lief is, maar altijd met het doel om werk te maken van schuldhulpverlening, of het tegengaan van verwaarlozing of woonoverlast. Met succes.²²

19. Uit: Eigen Kracht Centrale, 'Wat is een Eigen Kracht Conferentie?', website: <http://www.eigen-kracht.nl/nl/inhoud/wat-is-een-eigen-kracht-conferentie>, geraadpleegd op 21 september 2011.

20. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.

21. Idem

22. Idem

Bureau Frontlijn grijpt tijdig in, voordat het echt uit de hand loopt. Weinig ligt vast in protocollen en regels. De juiste mensen zitten op de juiste plek. De kracht van Frontlijn is dat professionals de ruimte krijgen en nemen. Een goede professional is goud waard, als je hem of haar de ruimte gunt.

De vrijheid om te zorgen

Even voor achten belt Aenne Werner, wijkzuster voor Buurtzorg Nederland, aan bij haar eerste patiënte. Als tijdens het aantrekken van de steunkousen Aenne's mobiele telefoon gaat, loopt ze even weg. Cliënten en artsen kunnen zeven dagen per week en vierentwintig uur per dag een verpleegkundige van Buurtzorg aan de telefoon krijgen. Geen callcenter, geen wachtende voor u, geen voice mail, er komt altijd iemand aan de lijn. Jos Blok is initiatiefnemer. Voor hem waren de bureaucratie en het falende management aanleiding om Buurtzorg Nederland op te richten. Zijn plan was simpel: maak verpleegkundigen verantwoordelijk en sla de manager over; dat is niet alleen efficiënt, maar scheelt ook een hoop geld. Bovendien betreft Buurtzorg vrienden en familie bij het zorgproces, wat leidt tot intiemere zorg en lagere kosten. Het bleek een schot in de roos. Geen coördinatoren, geen managers, de teams waren voortaan zelf verantwoordelijk voor de taakverdeling. De verpleegkundige is op die manier weer de spin in het web, die inzicht heeft in de situatie en precies weet wat nodig is. Dat leidt wel tot harder werken: ‘Van de verantwoordelijkheid die nu op mijn schouders rust, lig ik soms wakker. Anders dan vroeger neem ik mijn werk tegenwoordig mee naar huis’, aldus een medewerkster. Aenne Werner heeft desondanks weer plezier in haar werk. ‘Bij mijn vorige baan zag ik soms twaalf patiënten op een ochtend, het was gekkenwerk.’ De bureaucratie was er enorm: verpleegkundigen waren voortdurend bezig met het invullen van papieren, huisbezoeken moesten op de minuut af worden getimed en er bleef onvoldoende tijd over voor hun eigenlijke vak: het zorgen voor patiënten. Dat is nu anders: verpleegkundigen krijgen de ruimte om hun eigen werk in te delen, met het belang van de patiënt als uitgangspunt.²³

Ook Buurtzorg toont aan dat professionals doen waarvoor ze aangesteld zijn als ze vertrouwen, verantwoordelijkheid en de ruimte krijgen. Goede zorg verlenen is hun vak. Zonder onnodige bestuurslagen of managementstructuren krijgen medewerkers van Buurtzorg de regie over hun werk in handen. Dat goed voor henzelf en bovenal voor de zorg voor hun patiënten.

3.4 Focus op mensen

Zorg zonder regels

Ouderenzorginstelling Stichting De Hoven in Noord-Groningen gaat experimenteren met regelloze zorg. De ooit met goede bedoelingen geformuleerde regels, protocollen en richtlijnen hebben het werk in de zorg uitgekleeft tot het uitvoeren van handelingen zonder ruimte voor menselijk aandacht, aldus het bestuur van de zorginstelling. Daarom worden op drie afdelingen alle regels afgeschaft. Medewerkers en bewoners bepalen zelf hoe hun dagen eruitzien en wat ze prettig vinden. De instelling vindt dat regels, protocollen en beschreven processen tussen de zorgmedewerkers en de ouderen zijn gaan staan. Dit terwijl het in de ouderenzorg moet gaan over aandacht en over ‘mooie laatste jaren’ . Regels staan dat in de weg en verminderen het werkplezier van medewerkers. Experiment Zorg Zonder Regels wil aantonen dat minder bureaucratie en regelgeving leidt tot meer aandacht voor de behoeften van de cliënten. De betrokkenheid van de medewerkers bij de cliënten moeten omhoog.²⁴

Geen net zo fijn of er zullen unieke situaties zijn die tussen de mazen door glippen. Daarom gooit zorginstelling Stichting de Hoven het over een andere boeg. Laat dat hele net maar zitten en richt je op de cliënten. Of dat tot betere zorg leidt, moet nog blijken. Maar het doel, meer focus op mensen en veel minder op regels, verdient steun.

23. Uit: Vrij Nederland (2011), ‘Geen managers, geen callcenter’, website: <http://www.vn.nl/Standaard-Media-Pagina/Geen-managers-geen-callcenter.htm>, geraadpleegd op 22 september 2011.
24. Uit: Stichting de Hoven, ‘Zorg zonder regels’, website: <http://www.dehoven.nl/index.php?id=255/Zorg+Zonder+Regels.htm>, geraadpleegd op 21 september 2011.

3.5 Een overheid waarop je kunt rekenen

Een overheid die optreedt

Iedereen vond het de normaalste zaak van de wereld. Wildplassen op het Marie Heineken Plein in Amsterdam. In de Amsterdamse wijk De Pijp was een openbaar urinoir ontstaan. In een stad als Amsterdam, met haar grootste-delijke problematiek en georganiseerde misdaad, opgeschoten straattuig en overvallen, was het aanpakken van wildplassen nou niet direct prioriteit nummer één. De nieuwe politiechef Jelle Kuiper dacht daar anders over. Normverval en verloedering begint met het bewust vervuilen van je eigen omgeving. De stap naar het slopen van bushokjes is dan klein. Diefstal of bedreiging de stap daarna. Aanpakken die wildplassers dus. De agenten op straat moesten er even aan wennen. Er was tenslotte wel meer te doen dan pissende kerels bekeuren. Dat bekeuren ging trouwens ook niet zonder slag of stoot. De eerste paar weken moest de ME er geregeld aan te pas komen. Maar nu steunt iedereen de politiechef. Buurtbewoners waarderen de aanpak enorm. En ook elkaar aanspreken op slecht gedrag is makkelijker als het gezag duidelijk laat zien waar de grenzen liggen.²⁵

Een veilige buurt waar je ook diep in de nacht over straat kunt lopen, komt tot stand door een samenspel tussen politie en buurtbewoners. De politie moet optreden, buurtbewoners moeten elkaar aanspreken op fout gedrag. Te vaak doet de overheid zich onmachtig voor. Burgers moeten erop kunnen rekenen dat de overheid hun bondgenoot is, als buurtgenoten de wijk verstieren of burens keer op keer ernstige overlast veroorzaken.

3.6 Een hoge morele standaard in de publieke sector

Beloningen aan banden

Alle bestuurders in de gezondheidszorg moeten zich houden aan de beloningscode. Daarvoor pleit Ruud Lapré van de vereniging van bestuurders in de gezondheidszorg NVZD. De code is gericht op het maximeren van salarissen in de zorg. Volgens hem moet het verplicht stellen van de code het aantal incidenten rondom salariëring van bestuurders in de zorg af doen nemen. “Ze leiden af van waar het werkelijk om moet gaan in de zorg: vernieuwing en het zo goed mogelijk besteden van de beperkte financiële middelen. De ervaring leert dat de bestuurders na het incident gezag en vertrouwen verliezen, niet alleen binnen hun zorginstelling, maar ook daarbuiten.”²⁶

Het vertrouwen in de publieke sector kan slechts herstellen als bestuurders een hoge morele standaard in acht nemen. Wat we gezamenlijk organiseren, moeten we sober en dienstbaar doen. Exorbitant hoge beloningen aan de top zijn net zo funest voor het draagvlak van publieke voorzieningen als de uitkeringsfraude aan de onderkant. Dat vraagt om duidelijke normen. Bestuurders en burgers moeten het goede voorbeeld geven. Daar valt nog een wereld te winnen.

3.7 Ontkokering

Stadsmariniers

In 2002 deden de zogeheten stadsmariniers hun intrede in Rotterdam. Het college van B&W was van mening dat de aanpak van onveiligheid in de stad om een onorthodoxe en krachtige aanpak vroeg. Anders dan de naam doet vermoeden, ging het hier om een soort ‘superambtenaren’ die - buiten de bureaucratie van de gemeente om - direct aan het college rapporteerden. Hun opdracht? De veiligheid in hun wijken koste wat kost verbeteren, waarbij ze de onvoorwaardelijke steun van het college zouden krijgen. Zo konden de mariniers zich, met vertrouwen van het bestuur, richten op snelle uitvoering van maatregelen die voor burgers en hun veiligheid van belang zijn. Onder het motto ‘de beste mensen in de slechtste wijken’ gingen ze aan de slag.

25. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.
26. Uit: Zorgvisie (2011), ‘NVZD wil verplichte salariscode zorgbestuurders’, website: <http://www.zorgvisie.nl/Personeel/NVZD-wil-verplichte-salariscode-zorgbestuurders.htm> geraadpleegd op 21 september 2011.

De introductie van de stadsmariniers was omstreden, niet in de laatste plaats bij de Rotterdamse gemeente zelf. De werkwijze van de stadsmarinier verhoudt zich slecht tot de werkwijze van verkokerde overheidsinstanties. En juist daar ligt ook meteen de kracht van de stadsmariniers. Om dwars door verkokering en bureaucratie partijen bij elkaar te brengen om problemen van overlast, onveiligheid en ernstige criminaliteit aan te pakken. Het blijkt te werken, langzaam maar zeker is de veiligheid in de meest kwetsbare wijken in Rotterdam toegenomen.²⁷

Of de stadsmariniers dé oplossing zijn, is de vraag. Wat vaststaat is dat het denken in hokjes binnen de gemeen- te Rotterdam verbetering van de veiligheid in de weg stond. Niet het probleem, maar het systeem stond centraal. De stadsmariniers waren een radicale stap. Ze kregen één centrale opdracht: het verbeteren van de veiligheid. Daarbij werkten ze samen met alle relevante spelers in de wijk. Het probleem en de oplossing staan centraal in de publieke sector, niet het aanbod van overheidsorganisaties.

3.8 Geen concurrentie maar samenwerking

Zorg dichtbij mensen

Doetinchem is er onder leiding van de PvdA–wethouder Otwin van Dijk in geslaagd om zorg dichtbij mensen te leveren. Op de cliënt afgestemde zorg en samenwerking zijn leidend. Omdat iedereen anders is volstaan kant en klare oplossingen niet. De zogenaamde WMO-winkel speelt een belangrijke rol. De gemeente, het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ), welzijnsorganisatie IJsselkring en tal van vrijwilligersorganisaties werken nu samen. Centraal in de benadering staat dat de klantmanager echt ook samen met de klant optrekt. De WMO-winkel helpt mensen rechtstreeks en in begrijpelijke taal. Niet de wet- en regelgeving staat centraal, maar de mogelijkheden die mensen zelf hebben. Zorgorganisaties, GGZ en welzijn werken op wijkniveau en gaan “eropaf”. Dichtbij huis en met mensen. Samen zoeken ze de beste oplossingen. Doetinchem kijkt niet alleen naar de prijs bij de aanbesteding van thuiszorg. Goede dienstverlening, samenwerking met andere hulpverleners, uitgaan van de klant en de wensen van de gemeente waren veel belangrijker bij de gunning. Evenals fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden voor werknemers en een maximumsalaris voor de bestuurders. Dat heeft zwaarder mee geteld dan de prijs; want goede zorg gaat voor prijs en samenwerking gaat voor concurrentie.²⁸

De zorg is van ons allemaal. Samenwerking tussen professionals en vrijwilligers, tussen organisaties onderling en tussen mensen is van belang. Concurrentie frustreert dat. De negatieve effecten van de markt willen we terugdringen. Waar nog geen markt is, hoeft die niet te komen. Zorg moet lokaal of regionaal geregeld worden. Gemeenten of provincies moeten erover gaan.²⁹ Het opbouwen van een fijnmazige zorgstructuur kost tijd en investeringen. We willen daarom ophouden met de aanbestedingen in de WMO. We willen kwaliteit en samen- werking boven concurrentie en marktwerking stellen. Kwetsbare mensen zijn geen assertieve zorgconsumenten die veel te kiezen willen hebben. Zij hebben hulp en intensieve zorg nodig, soms wel tientallen jaren. Daarbij past geen markt, met aanbestedingen, concurrentie op prijs, wisselende gunningen en voortdurend wisselend personeel.³⁰

27. Uit: Gemeente Rotterdam (2011), ‘Stadsmariniers belangrijk bij aanpak veiligheidsproblemen’, website:http://www.rotterdam.nl/stadsmariniers_belangrijk_bij_aanpak_veiligheidsproblemen, geraadpleegd op 21 september 2011

28. Deze casus is gebaseerd op opgedane ervaringen en gevoerde gesprekken tijdens het traject.

29. PvdA Verkiezingsprogramma (2010). Uit: hoofdstuk 2.5.2 ‘Zorg dichtbij’, p. 30.

30. Wiardi Beckman Stichting (2002) Grenzen aan de markt, p. 7.

4. Hoe nu verder? Nieuwe wegen voor de publieke sector

(AMENDEERBAAR)

Wie hoopte op een nieuwe blauwdruk komt bedrogen uit. We vallen van het geloof dat er een nieuwe universe- le oplossing voorhanden is. Wat we ontdekt hebben (en eigenlijk altijd al wisten) is dat iedere situatie uniek is. Soms slaagt een grote onderwijsinstelling er beter in om aan leerlingen passend onderwijs te bieden dan een romantisch dorpsschooltje. De bestuurlijke werkelijkheid van Den Haag verhoudt zich soms slecht tot de oplos- singen die op lokaal niveau gevonden worden. Mensen in Rotterdam zijn nu eenmaal anders dan mensen in Vlissingen of Franeker. Dat geldt al evenzeer voor de samenleving en het bestuur. Het verzorgen van een goede oude dag in een stad als Amsterdam is onvergelijkbaar met een krimpgemeente als Kerkrade. Wel presenteren we een aantal nieuwe wegen voor de publieke sector. Manieren waarop we vorm kunnen geven aan een goede, moderne publieke sector. Bruikbaar voor onze volksvertegenwoordigers en bestuurders, voor onze mensen in het maatschappelijk middenveld en voor iedereen die als gebruiker, professional of bestuurder te maken heeft met onze publieke voorzieningen. Leidend bij het beoordelen van onze publieke voorzieningen en bij het verbeteren daarvan.

4.1 Werken aan samenredzaamheid

De publieke sector verzorgt voorzieningen van algemeen nut (bijvoorbeeld bij veiligheid en infrastructuur), ver- zorgt de maatschappelijke springplank (bijvoorbeeld het onderwijs) en verzorgt een vangnet (bijvoorbeeld de zorg voor zieken en ouderen, bij schuldhulpverlening, re-integratie, sociale werkvoorziening).

Het is met name het vangnet dat steeds meer kritiek krijgt vanuit de samenleving en politiek. Dat is niet ver- wonderlijk. Juist hier woedt het debat over ‘eigen verantwoordelijkheid’ versus ‘collectieve verantwoordelijkheid’ het hevigst. De neiging in het verleden van politici en beleidsmakers – en ook de Partij van de Arbeid treft hier blaam- was om als overheid alles ter hand te nemen. Vanuit de beste bedoelingen zijn mensen bij de hand geno- men als ze even niet mee konden. In de schulden? Wij poetsen ze weg. Werkloos? Wij zoeken een baan. Tijdelijk zorg nodig? Wij sturen ze langs. De omvang van de publieke sector is daardoor fors gegroeid. Misbruik heeft op grote schaal plaatsgevonden zonder dat er sancties op stonden. Daardoor is de bereidheid om bij te dragen aan voorzieningen ‘voor een ander’ zienderogen afgenomen. Zo ging het met veel voorzieningen die veel belasting- geld kostten maar (te) weinig resultaat opleverden.

Het vangnet is een speelbal van een politiek-ideologisch debat geworden. Rechts heeft het vangnet van de publie- ke sector tot vijand verklaard. Voorzieningen worden afgeschaft of drastisch teruggesnoeid. De boodschap voor mensen die afhankelijk zijn van en gebaat zijn bij deze voorzieningen is ‘*u zoekt het zelf maar uit*’. Persoonsgebonden budgetten, de sociale werkvoorziening, de geestelijke gezondheidszorg, het speciaal onder- wijs, reïntegratie en de thuiszorg, ze blijven niet buiten schot bij de ideologische bezuinigingsoperatie van rechts. De politiek-ideologische redenatie is simpel: *‘de re-integratie is duur en niet altijd effectief in het doorgeleiden naar een reguliere baan. Wij schaffen haar daarom af zodat mensen niet langer gevangen zitten in systemen. Zo stimuleren we ze een echte baan te vinden.* De werkelijkheid is dat re- integratie nodig is om mensen aan het werk te krijgen. Als het basisonderwijs voor onze kinderen duur en slecht is, schaffen we de basisscholen ook niet af. Dan maken we ze beter. De werkelijke vraag voor het vangnet dat de publieke sector biedt, is niet *kan het minder* of *kan het weg*. De wer- kelijke vraag is *kan het beter*.

En ja, het kan beter. Neem een alleenstaande oude vrouw als voorbeeld. Ze woont nog altijd in het huis dat ze ooit samen met haar man betrok. Ze bracht er haar kinderen groot, haar man overleed er. Ze is oud maar nog redelijk zelfstandig en ze wil liever niet weg uit het huis van haar herinneringen. Ze krijgt daarom tal van instan- ties langs de deur. Zoals de thuiszorg en Tafeltje Dekje. Dat is duur en onpersoonlijk. Dat kan ook anders. Natuurlijk hoeft de overheid niet zelf de zorg en de warme maaltijden te leveren. De overheid zorgt voor het regelen daarvan. Door met deze vrouw en haar kinderen, burens, kennissen en vrienden te kijken wat er nodig is en wie wat kan doen. De buurman kookt eens wat extra, de kinderen maken het huis eens aan kant. Die zorg is persoonlijker, efficiënter en goedkoper.

Een ander voorbeeld is het Broodfonds, een soort coöperatie waarbij zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) zijn aangesloten. Individuele verzekeringen tegen ziekte en arbeidsongeschiktheid zijn te duur. Maar via het Broodfonds helpen zzp'ers elkaar als een van de leden door ziekte of arbeidsongeschiktheid geen inkomsten ontvangt. Het AMBER-alert is ook een vorm van samenredzaamheid; bij vermissingen van kinderen worden burgers opgeroepen hun ogen en oren open te houden.³¹

Samenredzaamheid kent dus vele vormen, al dan niet met een actieve bijdrage van de overheid. Ook het bedrijfsleven kan een rol spelen en gelukkig gebeurt dat ook steeds meer. Door kennis, mankracht of geld te investeren aan de verbetering van publieke of diensten of voor het verbeteren van het straatbeeld in de stad of wijk waar een bedrijf actief is. Door bij te dragen aan een betere leefbaarheid in de wijk en door deel te nemen aan een brede coalitie ter verbetering van een school. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen dichtbij huis.

We nemen afstand van het adagium 'u vraagt wij draaien'. Tegelijkertijd zweren we de loketmentaliteit af die te vaak overheidsdiensten typeert. Het oplossen van problemen voor burgers die dat nodig hebben staat centraal, zoals zorg of schuldhulpverlening. De publieke sector moet daarnaast gericht zijn op het bieden van kansen, door onderwijs, werkgelegenheid en sociale zekerheid.

De eerste opdracht aan onze volksvertegenwoordigers en bestuurders luidt dan ook: *maak werk van samenredzaamheid*.³²

Wat willen we?

De publieke sector moet aansluiten bij de behoeften van de gebruiker, solidariteit weer bevorderen, efficiënt zijn, goede waar leveren en betaalbaar zijn. De overheid krijgt daarbij een andere rol. In plaats van zelf alles uit te voeren, moet de overheid mensen helpen om zelf de regie in handen te nemen. De overheid moet ook controleren. Regelmatig kijken of er nog goed werk geleverd wordt en of de druk op de omgeving niet te groot is. Een goede publieke sector komt tot stand door een overheid die niet terugtreedt maar optreedt. Een publieke sector die gebaseerd is op de eigen kracht van mensen en op de solidariteit van hun omgeving.

Wat is daarvoor nodig?

Allereerst moeten we van een uitvoerende overheid naar een overheid die ondersteunt en organiseert. Een overheid die verantwoordelijkheden aan mensen zelf toebedeelt en gebruik maakt van het netwerk van mensen. Vaak zijn mensen huiverig om hulp te vragen, uit schaamte of omdat ze anderen niet met hun problemen lastig willen vallen. Mensen voelen zich vaak geremd om hulp aan te bieden, omdat ze zich niet met de zaken van een ander willen bemoeien. Overheden moeten dit patroon helpen te doorbreken. Tegelijkertijd is een omslag in het denken van mensen vereist. We moeten ophouden ons te verliezen in consumptisme en zelf in beweging komen. Daarnaast is het noodzakelijk dat we over *de angst voor bemoeizucht* heenkomen. De overheid, de professional, schuift aan bij mensen aan de keukentafel, analyseert het probleem en organiseert met mensen een oplossing. Dat betekent achter de voordeur kijken. Niet om te betuttelen, maar om te doen wat nodig is. We moeten professionals en mensen de ruimte te gunnen om zelf oplossingen te bedenken. Daarom moeten we *regels durven loslaten*. Waar samenredzaamheid uitkomst biedt, zoals bijvoorbeeld in de thuiszorg, de schuldhulpverlening, de ouderenzorg of re-integratie, zijn regelvrije zones gewenst. Overheid, professionals, vrijwilligers en gebruikers lossen samen het gesignaleerde probleem op. We *controleren op het resultaat*. De voorziening moet voldoen aan de belangrijkste graadmeter: tevredenheid van de gebruiker. Indien nodig springt de overheid bij. Zo niet dan bemoeit de overheid zich niet met de uitvoering.

Bovenal moeten we *solidariteit tussen mensen durven aanboren*. De banden tussen familieleden, vrienden, kennissen en burens zijn hecht. De overheid moet gebruik maken van die netwerken. Zo keert terug wat het meeste bijdraagt aan ons individuele en collectieve welbevinden: lotsverbondenheid.

Het is noodzakelijk dat we *de beste mensen in de praktijk* aan het werk zetten. De meest creatieve, betrokken en kundige medewerkers van de publieke sector horen aan de keukentafel van de gebruiker, niet aan het bureau van een hoofdkantoor.

Wat zijn de consequenties?

Eén uitgangspunt is in beton gegoten: een goed vangnet is voor iedereen beschikbaar. Maar samenredzaamheid betekent dat we afscheid moeten nemen van gelijkheid tot achter de komma. Ontstaat er ongelijkheid, dan moeten onze politici zich niet meteen aan de interruptiemicrofoon melden voor nieuwe regels. Samenredzaamheid vraagt dat we durven te vertrouwen op professionals en op mensen zelf.^{33 34}

31. Pieter Hilhorst (2011), 'Sociale veerkracht als vangnet', Socialisme en Democratie, Jaargang 68 nummer 5-6.

32. Pieter Hilhorst (2009), 'Samenredzaamheid', De Volkskrant, website:

<http://www.volkskrant.nl/vk/nl/2844/Archief/archief/article/detail/369316/2009/10/06/Samenredzaamheid.dhtml>

4.2 Organiseer de nabijheid

Efficiency was de afgelopen jaren het toverwoord in de publieke sector. Klein georganiseerde scholen en zorginstellingen waren in de ogen van beleidsmakers en politici duur en onprofessioneel. Schaalvergroting deed z'n intrede om scholen, zorginstellingen en woningbouwcorporaties betaalbaar te houden. Bij grote organisaties hoorde professioneel management. Werkervaring en betrokkenheid bij leerlingen of zorgbehoevende ouderen waren van ondergeschikt belang. Bedrijfsmatige aansturing, professionele planning en meer universele managementprincipes maakten school in de publieke zaak. Tegelijkertijd werd de publieke sector op afstand geplaatst van de politiek. Sommige taken kwamen volledig in private handen.

De roep om efficiency is begrijpelijk. De bereidheid om via belastingen bij te dragen aan publieke voorzieningen is afhankelijk van de zekerheid dat geld doelmatig wordt ingezet. Maar de laatste tijd groeit de aandacht voor de keerzijde hiervan. Scholen veranderden in leerfabrieken waarin het contact tussen ouders, scholieren en leraren verwaterde. Daar is het onderwijs niet beter van geworden. Ook de relatie tussen professional en management in de publieke sector is beschadigd. In het onderwijs en in de zorg is veel kritiek op het management. Tijd voor betere lessen of betere zorg is er niet. De energie gaat zitten in beheer en fusies, zo is de kritiek. Veranderingen en reorganisaties zijn over de hoofden van de professionals doorgevoerd. Zo is het vertrouwen verder beschadigd.

Nu de illusie van efficiency door schaalvergroting doorgeprikt is, willen sommige beleidsmakers en politici alles kleiner. Groot is uit de mode en staat symbool voor anonimiteit. Managers dreigen melaats te worden. Dat is weinig zinvol. Efficiency is een broodnodige voorwaarde voor een publieke sector die goed functioneert. De werkelijkheid is dat kleinschaligheid op veel plekken in ons land onhoudbaar is. Daar is schaalvergroting een bittere noodzaak om goede zorg en uitstekend onderwijs te garanderen. Wel moet er veel meer oog zijn voor de negatieve effecten.

De tweede opdracht aan onze volksvertegenwoordigers en bestuurders luidt dan ook: *organiseer de nabijheid*.³⁵

Wat willen we?

Hoe de publieke zaak georganiseerd wordt, is voor ons geen principekwestie. We hanteren de stelregel: het mag groot of klein zijn, als het maar nabij is. Nabijheid is een keuze, een kwestie van organisatie. Het gaat ons om de nabijheid voor gebruikers. Ouders en leerlingen willen geen anonieme onderwijsinstelling, ze willen een betrokken leraar. Een slachtoffer van diefstal wil geen bureaucratische afhandeling van zijn aangifte maar een betrokken politieagent. Ook de nabijheid van het management voor de professional is van belang. Niets is zo funest voor de prestaties van een instelling als een diepe kloof van wantrouwen tussen de top en de werkvloer. Een gedeelde missie, onderlinge betrokkenheid en wederzijds vertrouwen zijn noodzakelijke voorwaarden voor succes.

Een organisatie mag daarom best de schaal van het dorp of de stad overstijgen. Zolang de voorzieningen in nabijheid van gebruikers georganiseerd kan worden. Gebruikers en personeel moeten zich gekend weten, zodat ze niet verzuipen in anonimiteit. Voorzieningen moeten waar mogelijk lokaal, in de wijk of in de buurt geworteld zijn en kleinschalig georganiseerd worden. Niet een anonieme manager op afstand, maar een leidinggevende van de instelling zelf moet zeggenschap hebben over het onderwijs, de zorg of de veiligheid in de buurt. Als dat kan binnen een groter verband, prima. Als dat niet kan, is de schaal te groot.

Wat is daarvoor nodig?

Wat daar voor nodig is, is een cultuuromslag. Managers en beleidsmakers moeten nastreven dat beleid met mensen wordt gemaakt, niet over hun hoofden heen. Raden van Bestuur, Raden van Commissarissen en Ondernemingsraden moeten beseffen dat affiniteit met de werkvloer wezenlijk is voor succesvolle bedrijfsvoering. Grootschalig georganiseerde instellingen en organisaties moeten focussen op het organiseren van de voorzieningen dichtbij mensen. Dat gaat allemaal niet vanzelf. Waar belastinggeld naar publieke instellingen vloeit, moeten we nabijheid afdwingen met prestatiecontracten.

Wij zijn tegen verdere schaalvergroting. Helaas houdt schaal verband met vervreemding van burgers. Alleen als het voortbestaan van een voorziening op het spel staat of als samenvoeging aantoonbaar noodzakelijk is voor

33. We hebben ons bij dit schrijven laten inspireren door het werk van Jos van der Lans, zoals zijn stuk in de Groene Amsterdammer (2011), 'De lange mars uit de instituties' en zijn column in Tss-Tijdschrift voor sociale vraagstukken (2011) 'Waar is Jos van der Lans?'.
34. Pieter Hilhorst (2011), 'Sociale veerkracht als vangnet', Socialisme en Democratie, Jaargang 68 nummer 5-6.
35. PvdA Beginsel Manifest (2005), Uit: hoofdstuk 2.3 'Nabij bestuur', p. 4.

verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening, zijn fusies voor ons een optie. Dan komt er eerst een fusietoets voor het voornemen het groene licht krijgt. In het middelbaar beroepsonderwijs kennen we inmiddels zo'n fusietoets. Ouders, docenten, studenten en andere betrokkenen moeten de uitkomsten van de toets onderschrijven en hun instemming verlenen aan de fusie. Doen ze dat niet, dan gaat het niet door. Dit principe willen we ook buiten het onderwijs toepassen, in de zorg en bij woningcorporaties. Zo zetten we een rem op de ongebreidelde fusiedrift, die de publieke sector meer kwaad dan goed heeft gedaan.

4.3 De publieke sector verdient een hoge morele standaard.

We moppen wat af op overheid en politiek, op de publieke sector en op elkaar. Het lijkt een vicieuze cirkel geworden. Iedereen is schuldig, dus niemand is schuldig. De morele ankers van de publieke sector zijn losgeslagen. Iedereen onderkent dat de morele kaders scherper moeten worden. Maar niemand slaagt erin ze vast te stellen. Het sociale contract tussen burger en overheid is aan revisie toe. Voor ons geldt daarbij het adagium *geen recht waar plicht is opgeheven. Geen plicht kan zijn waar recht ontbreekt*. Geen solidariteit zonder verantwoordelijkheid. Geen verantwoordelijkheid zonder solidariteit. Het is tijd om de morele kaders weer eens heel scherp op te schrijven, en hard toe te zien op de naleving ervan. Zowel voor burgers als voor bestuurders.³⁶

Dat is onze derde opdracht aan onze volksvertegenwoordigers en bestuurders: ***biedt de publieke sector een hoge morele standaard***.

Wat willen we?

We willen een nieuw sociaal contract.³⁷ Een contract tussen verantwoordelijke, dienstbare en sobere bestuurders en politici aan de ene kant en betrokken burgers aan de andere kant. Rechten heb je zolang je plichten nakomt. Bestuurders en politici zijn verantwoordelijk voor goede, de toegankelijke, wederkerige en betaalbare publieke voorzieningen. Ze moeten ***aanspreekbaar*** zijn op hun doen en laten. Ze kunnen door de samenleving ter ***verantwoording*** geroepen worden. Ze moeten ***open*** zijn over hun handelen. Politici en bestuurders moeten ***dienstbaar*** zijn aan de samenleving. Doorschuiven van verantwoordelijkheden ('dat is niet mijn portefeuille') is taboe. Klachten moeten als gratis advies beschouwd worden. Bestuurders en politici dienen dan ook ***sobor*** te zijn. Salariëring in de publieke sector is altijd onder de balkenendenorm. Van gouden handdrukken en bonussen is geen sprake. Wachtgeldregelingen dienen sober te zijn en op naleving van de sollicitatieplicht hoort stevig toezicht.³⁸ Van burgers verwachten we betrokkenheid bij de samenleving ***en het besef dat vrijheid, verantwoordelijkheid en solidariteit hand in hand gaan***. Het recht op vrijheid bestaat bij de plicht je te gedragen en de wetten en de regels van dit land te respecteren. Op solidariteit van anderen mag je alleen rekenen als je zelf ook een bijdrage levert.

Wat is daarvoor nodig?

Een nieuw sociaal contract komt alleen tot stand als we het afdwingen. Aan bestuurders in de publieke sector stellen we eisen van verantwoordelijkheid, aanspreekbaarheid, openheid, dienstbaarheid en soberheid³⁹. We zien streng toe op de nieuwe wachtgeldregeling voor politici, waar ook de sollicitatieplicht een onderdeel van is. PvdA-volksvertegenwoordigers en bestuurders tekenen bij aantreden een sociaal contract met hun kiezer. Ze leggen vast hoe ze invulling geven aan de vereisten van verantwoordelijkheid, aanspreekbaarheid, openheid, dienstbaarheid en soberheid. Als burgers hun plichten verzaken, verliezen ze ook tijdelijk hun rechten. Wie niet meewerkt aan re-integratie verdient geen uitkering. Wie overlast veroorzaakt verspeelt zijn recht op een sociale huurwoning.

Wat zijn daarvan de consequenties?

- Als we niet kunnen toezien op naleving van wetten en regels, voeren we ze niet in. Daarom pleiten we voor een optredende overheid. Nieuwe regels zijn niet nodig, toezicht op naleving van bestaande regels wél. Daarbij passen doeltreffender sancties. Voor toezichthouders geldt de 75-25 regel: 75 procent van de tijd en inzet is voor de daadwerkelijke controle. Hooguit 25 procent van de tijd en inzet is voor de administratieve afhandeling en bureauwerk. Daarop stemmen we geldstromen en prestatieafspraken af.
- Bij alle diensten die uit belastingen of premies worden betaald geldt als maximumbeloning de balkenendenorm. Dat is universeel: er bestaat niet zoiets als een semi- publieke sector die boven de norm verheven is.

36. Han Noten (2005) De wet van wederkerigheid, p. 38.

37. Wiardi Beckman Stichting (2002) Grenzen aan de markt, p. 126.

38. Jan Gruiters (2011), 'Waardevol Maatschappelijk Middenveld, Nog steeds de derde weg naar een goede samenleving', IKV Pax Christi, p. 11.

39. Den Uyl-lezing (2010), lezing door Wouter Bos, p. 14.

- Voor bonussen en gouden handdrukken is in de publieke sector geen ruimte. De belastingbetaler mag volledige inzet verwachten van iedere werknemer in de publieke sector. Toewijding laten we niet afhangen van een bonus.
- Zeker binnen de eigen partij leggen we de nadruk op naleving van de normen. PvdA-volksvertegenwoordigers en bestuurders worden verplicht de gedragscode te ondertekenen. Niet naleven van deze gedragscode leidt tot sancties en in het uiterste geval tot roeyement. Wie pleit voor een hoge morele standaard in de publieke sector, moet daar zelf naar leven.

4.4 Terug naar de maatschappelijke opdracht en de kerntaak⁴⁰

Veel onderdelen van de publieke sector zijn om efficiencyredenen op afstand van de overheid geplaatst. Woningbouwcorporaties en zorginstellingen kregen het recht om - naast hun publieke taken - ook commerciële activiteiten te ontwikkelen. Soms gaat dat goed, maar te vaak treedt rolverdwazing op. De publieke taak wordt verwaarloosd terwijl de commerciële tak floreert. We trekken een streep in het zand. Het is niet uit te leggen aan patiënten dat ze op een wachtlijst staan als op hetzelfde moment elders met publiek geld commerciële zorg wordt geleverd. Het is onverteerbaar als organisaties aan de rand van de financiële afgrond komen te staan door het mislukken van commerciële avonturen. Publieke organisaties die niet voortdurend bij de les gehouden worden door gebruikers en politici, dwalen vaak af van kerntaken naar bijzaken. Zo worden publieke voorzieningen slechter, ontoegankelijker en minder vertrouwenwekkend. In rolverdwazing schuilt niet alleen een financieel risico. Het leidt tot ondermijning van het vertrouwen van de publieke zaak. De derde opdracht aan onze volksvertegenwoordigers en bestuurders luidt dan ook: ***terug naar de kerntaken***.

Wat willen we?

Dat publieke instellingen maar één prioriteit kennen, te weten het publieke doel wat ze nastreven. Niets meer en niets minder. Daarbij rust geen taboe op commerciële activiteiten. Ze moeten wel aantoonbaar publieke doelen dichterbij brengen. De risico's moeten verwaarloosbaar zijn. Het moet in één zin uit te leggen zijn waarom een commerciële activiteit bijdraagt aan het publieke doel van de organisatie.

Wat is daarvoor nodig?

Een einde maken aan rolverdwazing begint bij bestuurders in de sectoren zelf. Het besef van het gevaar van rolverdwazing moet doordringen. Bestuurders moeten zich bij ieder project, hoe uitdagend, prestigieus of goedbedoeld ook, drie dingen afvragen: past het binnen het doel van mijn organisatie? Zijn de risico's verwaarloosbaar? En wat zou ik er zelf van vinden als ik aan de andere kant zou staan? Deze vorm van introspectie is niet af te dwingen, maar vormt wel de kern van de zaak. Daarmee zijn we er nog niet. We moeten duidelijker in de wet vastleggen aan welke eisen commerciële activiteiten van zorginstellingen en woningbouwcorporaties moeten voldoen. Het moet voor bestuurders duidelijk zijn waar een verantwoorde investering eindigt en een riskant prestigeproject begint.

Woningbouwcorporaties moeten prestatieafspraken maken met gemeenten. De meeste gemeenten doen daar niet aan. Gemeenten die wel prestatiecontracten afsluiten, hebben onvoldoende middelen om op te treden als corporaties zich niet aan de afspraken houden.

4.5 Kwaliteit afdwingen

Wat willen we?

Voor de Partij van de Arbeid hoeven betere en toegankelijker publieke diensten niet per definitie meer geld te kosten. Goede voorzieningen zijn er in vele gedaanten. Ze vallen niet te rangschikken aan de hand van het gemiddelde opleidingsniveau van de medewerkers of van de *output*. Ook de stagiair van bureau Frontlijn kan, met goede begeleiding en een duidelijk mandaat, excellente diensten verlenen.

We zoeken voortdurend naar manieren om meer waar voor ons geld te krijgen. Vetzucht van de overheid is fnuikend voor het streven naar een betere organisatie van publieke diensten. Daarom gaan we vetzucht ten alle tijde tegen. Een voortdurende zoektocht naar de beste manier om geld te besteden, lokt innovatie uit, werkt motiveerend en houdt de publieke sector vitaal.

40. PvdA Verkiezingsprogramma (2010), Uit: hoofdstuk 2.7.2. 'Versterking van de maatschappelijke rol van corporaties', p. 40.

Sociale innovatie moet vanzelfsprekend zijn. We breken met de heersende praktijk om vernieuwing in tijdelijke organisatievormen als pilots en projecten weg te organiseren. Sociale innovatie moet leidraad zijn van al het handelen in de publieke sector. De Partij van de Arbeid daagt haar bestuurders en politici uit om zichzelf steeds af te vragen: “als ik aan de andere kant van de balie stond, als mijn kind op die school zat, als mijn buurt aan het verloederen was, zou ik het dan ook zo organiseren?”

Wat is daar voor nodig?

1. *Politiek die de goede dienstverlening afdwingt.*⁴¹

Het afdwingen van goede publieke diensten is primair een taak van de overheid. De overheid moet daartoe bevoegd zijn en verantwoordelijkheid nemen. Als politici en bestuurders onvoldoende grip hebben op de publieke sector moet de positie van het bestuur worden versterkt. Als politici en bestuurders onvoldoende verantwoordelijkheid nemen, roepen we ze tot de orde.

Om goede publieke dienstverlening te kunnen afdwingen, maken we onderscheid tussen het hoe en het wat. Politici bepalen de maatschappelijke opdracht van de politie, woningbouwcorporaties en onderwijsinstellingen. Hoe ze deze opdracht in de praktijk vervullen, is een zaak van de professionals zelf. We geven zoveel mogelijk ruimte en vertrouwen. We hanteren hierbij drie niveaus:

- *Niveau van verplichte werkzaamheden en gegarandeerde voorzieningen*
Per sector leggen we een aantal taken of voorzieningen vast die gegarandeerd zijn. In het onderwijs is dat bijvoorbeeld het maken van schoolwerkplannen waar ouders invloed op hebben en het opstellen van een jaarverslag. Bij de politie betreft het bijvoorbeeld de mogelijkheid om zes dagen per week tijdens kantooruren aangifte te kunnen doen en 24/7 bereikbaarheid. Bij woningbouwcorporaties denken we bijvoorbeeld aan een inzichtelijk beleid ten aanzien van inschrijving en een fulltime bereikbare klachtendienst. Zulke zaken behoren tot de meest fundamentele rolvervulling van publieke dienstverleners en moeten daarom gegarandeerd zijn. De overheid ziet hier strikt op toe.
- *Niveau van de maatschappelijke opdracht en kerntaak*
Iedere publieke instelling heeft een maatschappelijke opdracht. Publieke instellingen moeten uitblinden in die maatschappelijk opdracht. Woningbouwcorporaties bouwen, beheren en onderhouden betaalbare woningen voor mensen die geen kansen hebben op de particuliere huizenmarkt. Scholen zijn er om kennis aan onze kinderen over te dragen. De politie moet ervoor zorgen dat het veilig is in je buurt. Op het niveau van de maatschappelijke opdracht is het wat aan de politiek. Het hoe laten we over aan de instellingen zelf. We vertrouwen op de professionaliteit van instellingen en medewerkers en zijn volledig openhartig over de resultaten. De precieze wachttijden, realisatie van het aantal te bouwen woningen, de cito- scores van scholen en de oplossingspercentages van politie maken we onvoorwaardelijk openbaar. Dat stimuleert prestaties en draagt bij aan verantwoordelijkheid, dienstbaarheid en openheid. Als scholen, corporaties, politiekorpsen of zorginstellingen hun maatschappelijke opdracht niet waarmaken grijpen we direct in. Scholen die onderwijs geven dat niet aan de maat is komen niet weg met vage procesafspraken. Ze komen onder curatele of moeten de deuren sluiten bij aanhoudende wanprestaties.
- *Niveau van de nevenactiviteiten*
Naast hun kerntaak voeren publieke organisaties activiteiten uit die niet rechtstreeks tot hun maatschappelijke opdracht behoren, maar daaraan wel dienstig zijn. Woningbouwcorporaties dragen bij aan het wel en wee van hun huurders en aan leefbare wijken, de politie ondersteunt het jeugdwerk en scholen stimuleren actief burgerschap bij hun leerlingen. Dat zijn volledig vrije opdrachten. Dat publieke en semi-publieke instellingen hier actief op zijn, staat buiten kijf. Wat ze precies doen en hoe ze de taak vervullen is aan henzelf, op voorwaarde dat de kerntaak van de organisatie niet uit beeld raakt (zie paragraaf 4.4). Als de politiek signaleert dat ze hierin tekortschieten, worden ze hierop aangesproken. Dan kunnen er alsnog prestatieafspraken komen.

Lokale volksvertegenwoordigers en bestuurders zijn bij uitstek in de gelegenheid om hier hun verantwoordelijkheid te nemen. Wethouders kunnen voor doorbraken zorgen, heilige huisjes omverwerpen en oude patronen doorbreken. Raadsleden past geen gelatenheid, ook als zij formeel slechts geringe zeggenschap hebben. Ze mogen zich er bijvoorbeeld niet bij neerleggen dat scholen onder de maat zijn.

2. *Herover de overheid, herover de markt.*
De terechte wens voor meer efficiëntie heeft te vaak afgeleid van een vraag die belangrijk is voor collectieve voorzieningen: voelt het nog als van ons?

Een conclusie kunnen we trekken. Het voelt niet meer als van ons. Publieke voorzieningen staan te vaak te ver af van de dagelijkse wereld van gebruikers. Ze staan te weinig onder directe invloed van democratisch gekozen politici. Waar de markt efficiëntie en kwaliteitsverbeteringen had moeten opleveren –zoals bijvoorbeeld in de thuiszorg- zien we onvoldoende resultaat.

Of de markt of de overheid publieke voorzieningen aanbiedt is voor ons geen kwestie van principes. In ons beginselmanifest staat; ‘*Publieke voorzieningen moeten uitblinken door toegankelijkheid, kwaliteit en wederkerigheid. De politiek is daarvoor verantwoordelijk; dat is een principekwestie. Wie de voorzieningen aanbiedt is geen principekwestie. Als dat via de markt beter kan, moet het aanbod via de markt lopen. Als het via de overheid beter kan, moet de overheid dit doen.*’⁴²

De echte vraag is niet wie de dienst aanbiedt, maar of we grip hebben op de aanbieder. Het antwoord daarop is niet ontmanteling van de overheid of uitschakeling van de markt. Het antwoord schuilt in de herovering van de overheid én de markt. Soms moeten we het primaat van de politiek herstellen, zoals bijvoorbeeld bij de sociale woningbouw. Soms moeten we publieke diensten afschermen van de markt –zoals bijvoorbeeld in de thuiszorg, waar we samenwerking en goede zorg hoger waarderen dan concurrentie en prijs. De ideologische pretentie dat er maar één oplossing is die werkt, is gevaarlijk. We moeten van geval tot geval bekijken wat werkt. Coöperatiemodellen kunnen een uitstekende manier zijn om gebruikers, werknemers en de lokale politici samen verantwoordelijkheid te maken voor de zorg dichtbij huis. Deze resolutie is daarom ook een opdracht aan de gemeenteraadsfracties en ons lokaal bestuur.

3. *No cure no pay*
Als een publieke instelling slechte waar levert, hoeft je er niet voor te betalen. Als de gemeente niet binnen een afgesproken termijn reageert op de bouwaanvraag voor een dakkapel, wordt de vergunning automatisch toegekend. Daar waar mogelijk, passen we dit principe toe.

4. *Wij kunnen het beter; the right to challenge*
Er komt een recht om het beter te doen: the right to challenge. Als een buurtcomité of een vrijwilligersorganisatie claimt een publieke dienst beter te kunnen leveren dan de huidige aanbieder, krijgen zij de mogelijkheid om dit te bewijzen. Bijvoorbeeld bij het runnen van een wijkcentrum of het onderhouden van een park.

5. *De beste mensen in de uitvoering*
Werk moet lonen, zeker wanneer het werk in moeilijke omstandigheden wordt verricht. De voorbeelden kennen we allemaal. De leraar in de achterstandswijk die een klas met kinderen met leerachterstanden onder zijn hoede heeft. De verpleegkundige die met weinig tijd patiënten de zorg en aandacht wil geven die ze verdienen. Mensen die het werk dag in dag uit in de frontlinie verrichten. Deze mensen moeten we fatsoenlijk belonen. Toch doen we dit niet altijd. Vaak verdient de laagst verdienende beleidsmedewerker meer dan de best betaalde collega op straat. Dit vinden wij niet acceptabel. Wij nemen als uitgangspunt dat het werk in de frontlinie de beste mensen vergt. Er komt een einde aan de onevenwichtigheid in beloningsstructuur. Als de overheid zelf CAO- onderhandelingen voert, brengen we dit zelf in. Als de overheid niet direct betrokken is, roepen we sociale partners op om hierover afspraken te maken.

6. *Beter toezicht, meer zeggenschap*⁴³
Het houden van toezicht op publieke instellingen is een zelfstandige managementdiscipline geworden. Bedrijfsvoering in de publieke sector is complex. Daarom zijn kennis van financiën, corporate governance, strategievorming en human resource management kerncompetenties van toezichthouders geworden. Pas daarna komt kennis van- en affiniteit met- de praktijk. Toezichthouders in de publieke sector hebben daarom vaak een indrukwekkende lijst aan functies achter hun naam staan. Dat kan wenselijk zijn; elders opgedane kennis en expertise kunnen breder ingezet worden. Het gevaar is dat toezichthouders te weinig tijd hebben om hun taak geloofwaardig uit te voeren. Daarom moet de kloof worden overbrugd tussen de toezichthouder die de papieren werkelijkheid controleert en de gebruiker van de geleverde dienst. Juist patiënten, huurders, leerlingen en ouders weten als geen ander wat goed en fout gaat. De Partij van de Arbeid wil hun rol daarom versterken.⁴⁴ Als zij hiervoor scho-

41. Han Noten (2005) De wet van wederkerigheid, p. 37.

42. PvdA Beginsel Manifest (2005), Uit: hoofdstuk 3.2.10 ‘Publieke voorzieningen: toegankelijkheid’, p. 8-9.
43. Jan Gruiters (2011), ‘Waardevol Maatschappelijk Middenveld, Nog steeds de derde weg naar een goede samenleving’, IKV Pax Christi, p. 5.

ling willen krijgen dan wordt deze aangeboden. Inspraakorganen als medezeggenschapsraden, cliëntenraden en ouderraden krijgen het recht om een derde van de leden van de Raad van Toezicht voor te dragen.

Publieke instellingen krijgen de verplichting om jaarlijks een tevredenheidsenquête onder gebruikers te houden. De resultaten van deze enquête worden openbaar gemaakt, samen met een verantwoording van het bestuur van betreffende instelling.

Om zeker te stellen dat toezichthouders voldoende toekomen aan hun controlerende taak, maximeren we het aantal nevenfuncties op vijf. Wie al meer dan vier toezichthoudende en/of bestuurlijke functies heeft binnen en buiten de publieke sector, komt niet langer in aanmerking.

We willen de beloning van toezichthouders maximeren. We gaan uit van een tijdsbesteding die overeenkomt met vijf procent van die van een bestuurder in de betreffende organisatie. De maximale beloning moet hiermee in pas lopen. Omdat de balkenendenorm geldt, kunnen toezichthouders in de publieke sector nimmer meer verdienen dan negenduizend euro per jaar.

- 7 . Professionals die zelf kwaliteit bewaken. Professionals kunnen zelf een betere rol spelen in het bewaken van het niveau van diensten in de publieke sector. Ze moeten elkaar scherp houden door onderlinge toetsing. Ze moeten kritisch blijven op hun eigen rol. Dat betekent dat:
- we onderlinge controle door toetsings- en visitatiecommissies willen uitbreiden. De uitkomsten zijn openbaar.
 - Professionals moeten benoemen wat misgaat en zelf het niveau van de dienstverlening in de gaten houden. Momenteel produceren zorgverzekeraars ranglijsten over de geleverde zorg; professionals moeten zelf laten zien wat ze verstaan onder goede zorg en wie daaraan voldoet. Professionals moeten in het uiterste geval uit hun beroep kunnen worden gezet.
 - We moeten openstaan voor nieuwe vormen van eigenaarschap, bijvoorbeeld een model waarbij professionals aandeelhouder van hun eigen instelling zijn. Zo worden ze zelf medeverantwoordelijkheid voor goede dienstverlening.
 - Ernstige misstanden moeten professionals aan de kaak kunnen stellen. Klokkenluiders verdienen bescherming.
 - We stimuleren professionals om eerlijk te reflecteren op hun eigen functioneren. Ze moeten daarom niet meteen door toezichthouders afgestraft worden. Het doel is altijd verbetering van de eigen prestaties.

5. De financiën van de publieke sector

(AMENDEERBAAR)

Ook toekomstige generaties moeten kunnen rekenen op een publieke sector die aan hoge maatstaven voldoet. Daarom vinden we de financiële houdbaarheid van het allergrootste belang. Het past sociaal- democraten om zuinig en sober om te gaan met geld in de publieke sector. Onnodige uitgaven zijn *not done*. Van Lieftinck en Drees tot Kok en Bos hebben zuinige sociaal- democratische ministers van Financiën daarop toegezien. Het is soms verstandig om langs Keynesiaanse weg de conjunctuur tijdelijk te stimuleren en een anti-cyclisch begrotingsbeleid te voeren. Op de lange termijn moeten de overheidsfinanciën houdbaar zijn.

We moeten de publieke sector niet alleen beter, maar ook doelmatiger maken. Draagvlak voor publieke uitgaven valt of staat bij het niveau van voorzieningen en bij de vraag of burgers de lasten als noodzakelijk, rechtvaardig, eerlijk verdeeld en proportioneel ervaren.

De vergrijzing heeft gevolgen voor de financiering van de publieke sector. Het aantal werkenden in verhouding tot het aantal gepensioneerden neemt zienderogen af. Kostenstijging in de zorg gaat hand in hand met de toenemende levensverwachting en technologische vooruitgang. De financiële druk zal steeds verder toenemen.

Een *grotere* publieke sector is niet perse een betere publieke sector, net zo min als een kleinere publieke sector altijd slechter is. Traditioneel is de opvatting over de omvang van de publieke sector, samen met de opvatting over inkomensverdeling, het meest bepalende onderscheid geweest tussen de politieke ideologie van links en rechts. Maar het heeft geen zin in algemene termen te spreken over de optimale omvang van de publieke sector.

Voor de PvdA staat een goede publieke sector die van ons samen is voorop. Rechts heeft conform het cliché de opvatting: hoe kleiner hoe beter. Links vereenzelvigd zich vaak met een uitdijende publieke sector en bijbehorende lastenverzwaringen. Daar houden we voorgoed mee op. Wij hanteren vier uitgangspunten voor een solide financiering van de publieke sector:

1 . Spaarzame omgang met belastinggeld

De overheid heeft de plicht ieder dubbeltje drie keer om te draaien. Verspilling en ineffectiviteit zijn de bijl aan de wortel van publieke voorzieningen. Kritische bestuurders en gebruikers moeten optimaal samenwerken. De ontkokering van de publieke sector verdient prioriteit. Zelfsturende teams werken vaak effectiever en efficiënter dan een strikt hiërarchisch model met diverse managementlagen. Soberheid in de publieke sector moet worden bevorderd. Onderlinge waarborgfondsen en garantiestellingen voor maatschappelijke organisaties moeten worden geborgd. De markt is lang niet altijd onze vijand. Soms leidt uitbesteding van taken tot betere dienstverlening. Samenwerking heeft altijd de voorkeur boven concurrentie.

2. Sterkste schouders, zwaarste lasten – eerlijke belastingen

Een rechtvaardige financiering van de collectieve sector komt in de eerste plaats tot stand binnen het belastingstelsel. Inkomsten- en vermogensbelastingen horen progressief te zijn. Binnen de publieke sector vragen we inkomensafhankelijke eigen bijdragen. Voor huren, kinderopvang, zorgverzekering. Dat is rechtvaardig en stelt lagere en middeninkomens ook in staat om te werken, van goede zorg verzekerd te zijn en een fatsoenlijk huis te bewonen.

Pech is geen keuze en verdient collectieve verzekering. Maar als er wel keuzes mogelijk zijn, is het vragen van een eigen bijdrage redelijk. Zo verstevigen we het draagvlak voor en de betaalbaarheid van publieke voorzieningen.

3. Profijtbeginsel

Niet iedereen profiteert evenveel van publieke voorzieningen. Dat kan en hoeft ook niet. De vangnetfunctie is gebaseerd op solidariteit. Het biedt een schild voor de zwakkeren en de mogelijkheid en ondersteuning om bij tegenslag weer iets van het leven te kunnen maken.

Voor andere publieke voorzieningen geldt dat er bij gebruik zowel maatschappelijke als persoonlijke belangen gediend zijn. Met hoger onderwijs ben je verzekerd van een grote kans op een goede baan. Iedereen moet in staat gesteld en uitgedaagd worden om te studeren. Maar het is redelijk dat voor persoonlijk profijt een bijdrage mag gelden.

44. PvdA Verkiezingsprogramma (2010), Uit: hoofdstuk 2.5 ‘Zorg’, p. 30.

4. **Verantwoording en transparantiegarantie**

Bestuurders leggen verantwoording af over de rechtmatige besteding van publieke middelen. De publieke sector zou zoveel mogelijk afrekenbaar moeten zijn op de doelmatigheid. Bij het gebruik van publieke voorzieningen kunnen burgers minder makkelijk ‘met de voeten stemmen’. Waar mensen via belastingen gedwongen aan een publieke dienst meebetalen, is het cruciaal dat de overheid zichtbaar maakt welke presaties er tegenover staan.

Tegelijkertijd bestaat de wereld niet louter uit statistieken en meetbare output. Juist de nadruk op verantwoording en controle tot achter de komma kan perverse effecten opleveren. Denk bijvoorbeeld aan de minutenregistraties in de verpleegzorg. De waarde van zorg –met aandacht voor mensen- is moeilijk in cijfers en tabellen uit de drukken.

Een ander pervers effect is *cherry picking*: als een school uitsluitend op basis van examencijfers wordt gefinancierd, kan ze proberen zoveel mogelijk zwakke leerlingen te weren. Outputsturing kan ook de motivatie van professionals aantasten en cynisme in de hand werken; het personeel kan zich opgejaagd voelen uitsluitend naar de meetbare *targets* toe te werken. Het stapelen van toezicht op toezicht beklemmt de professional. Outputsturing gaat vaak gepaard met zeer gedetailleerde verslaggeving en een rigide toezicht met excessief hoge uitvoeringskosten.

Het afleggen van verantwoording en het bieden van openheid is niet hetzelfde als het tot in den treuren optuigen van registratiesystemen. Wel moeten bestuurders en werknemers openheid van zaken geven over hun doen en laten. Ze zijn verantwoording verschuldigd over de inzet van gemeenschapsgelden; wij vragen van hen een transparantiegarantie. Ze zijn gehouden aan de plicht om gebruikers inzicht te verschaffen in de kwaliteit van de geboden voorzieningen, zoals dat bijvoorbeeld nu al gebeurt met de Cito-scores op scholen. Die gegevens dienen via internet en sociale media beschikbaar te zijn voor gebruikers. In normaal Nederlands welteverstaan.

Conceptresolutie Sociaaldemocratische Internationale Politiek

Ten geleide

(NIET AMENDEERBAAR)

Voor u ligt de conceptresolutie Sociaaldemocratische Internationale Politiek. Deze is meer dan ooit nodig nu wereldwijd de ongelijkheid toeneemt, oorzaken van vele gewapende conflicten niet uit de weg worden geruimd en vele onduurzame productie- en consumptiepatronen de leefbaarheid van onze aarde aantasten, ook voor volgende generaties mensen. Wij als sociaaldemocraten hebben vele alternatieven. Oude waarden van de internationale sociaaldemocratie zoals armoedebestrijding, het recht op een menswaardig bestaan, beteugeling van het kapitalisme, internationale solidariteit en wapenbeheersing zijn nog verrassend actueel. Nieuwe waarden zoals universeel respect voor de rechten van de mens, rechtsstaat, democratie, duurzaamheid en een goed beheer van mondiale publieke goederen zijn na 1945 ontwikkeld met actieve inzet van de sociaaldemocratie, nationaal en internationaal.

Voortbouwend op het gedachtegoed van internationalisten zoals Alfred Mozer, Jan Tinbergen, Max van der Stoep en Maarten van Traa schetsen deze conceptresolutie en het eraan ten grondslag liggende rapport de contouren van een geactualiseerde sociaaldemocratische internationale koers van de Partij van de Arbeid in een veranderende wereld. Wij zijn voor Europa maar wel voor een rechtvaardiger Europa. Wij zijn voor de Verenigde Naties maar dan wel een drastisch hervormde Verenigde Naties. Wij zijn voor internationale solidariteit en zien dat tevens als een zaak van welbegrepen eigen belang voor Nederland. Wij kiezen een brede benadering van vrede en veiligheid. Naast oorlogen tussen en binnen staten heeft veiligheid ook te maken met niet-militaire bronnen van instabiliteit en onveiligheid, zoals uitbuiting, terrorisme, ernstige mensenrechtenschendingen, milieubederf, grondstoffenroof en transnationale criminaliteit. En in onze sociaaldemocratische benadering kijken we niet alleen naar de nationale veiligheid van staten, maar vooral ook naar de veiligheid van burgers. Daarbij worden we bemoedigd door de emancipatiebewegingen in vele delen van de wereld, waaronder de succesvolle democratisering in Latijns-Amerika, de Arabische lente en het vrijheidsstreven van burgers in China. Zo ook door de omarming door de Verenigde Naties van het begrip menselijke veiligheid en de verantwoordelijkheid om burgers te beschermen (‘responsibility to protect’).

Internationale politiek is niet langer een zaak van nationale staten alleen. Vele actoren spelen een rol, waaronder internationale organisaties, multinationale ondernemingen, vredes- en ontwikkelingsbewegingen en deskundigen. De sociaaldemocratische beweging wil waar mogelijk met hen samenwerken in het verwezenlijken van gedeelde idealen. Daarbij is een meersporenstrategie nodig van middelen om die idealen te kunnen bereiken. Deze middelen variëren van wederzijds respect en dialoog, overtuigingskracht op basis van gedegen ideeën, diplomatie en onderhandelingen, via positieve maatregelen (waaronder humanitaire hulp, ruimhartige ontwikkelingssamenwerking en handels- en milieumaatregelen), tot harde maatregelen, zoals het duidelijk aan de kaak stellen van mensenrechtenschendingen, internationale vervolging en berechting van de daders, en desnoods inzet van militair geweld op basis van een solide volkenrechtelijk mandaat. Nederland is stevig ingebed in de Europese, Atlantische en mondiale samenwerking. Dat moet ook zo blijven en wij hebben tal van ideeën voor vernieuwing van deze samenwerkingsverbanden in de 21ste eeuw.

Anders dan het huidige kabinet, willen wij ons niet achter de dijken terugtrekken maar willen wij dat Nederland zich volop inzet voor armoedebestrijding, menselijke veiligheid en waardigheid, en duurzame ontwikkeling –ook voor toekomstige generaties. Gedreven door onze innerlijke idealen en met zicht op de realiteit in de wereld van buiten gaan we graag de komende maanden de discussie over sociaaldemocratische internationale politiek met u aan!

*Namens de Commissie Internationaal,
Nico Schrijver, Commissievoorzitter en Eerste Kamerlid PvdA.*

Inleiding

(NIET AMENDEERBAAR)

Begin 2011 heeft het Partijbestuur van de PvdA een commissie onder leiding van Nico Schrijver (Eerste Kamerlid) ingesteld om een conceptresolutie op te stellen over het Nederlands buitenland beleid in tijden van mondialisering, en hierover het debat te voeren met iedereen die iets heeft met progressieve internationale politiek. De commissie bestaat naast de voorzitter uit Monika Sie Dhian Ho (vice-voorzitter), Marije Laffeber, Jan Pronk, Jan Marinus Wiersma, Frans Bieckmann, Jan Grueters, Rolph van der Hoeven, Bert Koenders, Marit Maij, Kati Piri (secretaris), Heleen Tromp en Frans Timmermans. Ko Colijn, Heleen de Coninck en Arie van der Hek zijn nauw betrokken als adviseurs van de commissie.

De commissie heeft geprofiteerd van een aantal gedachtewisselingen. In juni namen zestig jonge PvdA-ers op initiatief van het Internationaal Secretariaat en de PvdA Eurodelegatie deel aan de PvdA zomerschool, die volledig in het teken stond van progressieve internationale politiek; de Jonge Socialisten wijdden een studiedag aan de toekomst van het Nederlands buitenland beleid; in september organiseerden Internationaal Secretariaat, Alfred Mozer Stichting en Evert Vermeer Stichting een door ruim 170 mensen bezochte buitenlandconferentie; op de Afrikadag in oktober namen 150 mensen deel aan de sessie over dit thema en er waren diverse bijeenkomsten met de Zuid Noord Commissie van de PvdA, met de Tweede en Eerste Kamerfracties en de Eurodelegatie van de PvdA.

Naast de adviezen en verslagen van deze bijeenkomsten, ontving de commissie ook vele schriftelijke adviezen uit de partij, van onder andere de PES congresdelegatie, PvdA vrouwen, en de Landelijke Adviesgroep Ouderen van de PvdA.

Nu de conceptresolutie door het Partijbestuur is vastgesteld – op 14 november – komt de conceptresolutie beschikbaar voor alle PvdA leden. In de periode tot het congres van 21 en 22 januari 2012 zal het Internationaal Secretariaat namens het partijbestuur een aantal regionale debatten organiseren. In ieder geval op 29 en 30 november en op 1 en 3 december 2011. Tevens zal de Wiardi Beckman Stichting op haar website een aantal deskundigen vragen om hun reactie en een forumdebat organiseren voor een ieder die commentaar wil geven.

Bijgaand treft u de conceptresolutie. Hoofdstuk 1, de urgentie van sociaaldemocratische internationale politiek is niet amendeerbaar. De overige hoofdstukken zijn wel amendeerbaar. Congresafgevaardigden moeten amendementen voor 7 december 2011 aanleveren via online amendering. Naast de conceptresolutie zal een uitgebreide nota met achtergronden ter informatie beschikbaar komen via de website van de PvdA.

1. De urgentie van sociaaldemocratische internationale politiek

(NIET AMENDEERBAAR)

De sociaaldemocratie is van oudsher een internationale beweging. In tijden van mondialisering is internationale samenwerking cruciaal om onze sociaaldemocratische doelstellingen in Nederland en in de wereld te verwzenlijken. Internationale samenwerking is ten eerste nodig met het oog op het nastreven van universele waarden zoals vrede en veiligheid, mensenrechten, democratie en duurzaamheid. Internationale samenwerking is ten tweede nodig om doelstellingen als bestaanszekerheid, veiligheid en goed werk in Nederland te bereiken. De voorwaarden hiervoor moeten namelijk internationaal worden geschapen, en de onderliggende problemen zijn veelal grensoverschrijdend. Een internationale blik is dus rechtstreeks in ons nationale belang. Door mondialisering en de toenemende wederzijdse verwevenheid raken belangen en waarden steeds meer verstrengeld. Het nastreven van universele waarden elders in de wereld is in tijden van mondialisering ook in ons welbegrepen eigenbelang.

Een internationaal engagement van de sociaaldemocratie is urgenter dan ooit, in het licht van een reeks trends en uitdagingen die om een internationale aanpak vragen.

- Mondialisering en wereldwijde ontketening van het kapitalisme:** De afgelopen decennia zijn markten geliberaliseerd en gedereguleerd. In combinatie met de enorm snelle en doorlopende technologische vernieuwing op ICT-gebied, heeft dit geleid tot een toenemend overwicht van de financiële sector in de economie. Het kapitalisme is niet langer ingebed binnen de context van nationale verzorgingsstaten, maar heeft internationaal volop de vleugels kunnen uitslaan.
- Schaarste- en verdelingsvraagstukken:** De wereldbevolking en de wereldconsumptie zijn de afgelopen decennia gestaag doorgegroeid. Hierdoor wordt een zwaar beroep gedaan op de schaarse hulpbronnen in de wereld, en nemen de conflicten en spanningen binnen en tussen samenlevingen over de toegang tot natuurlijke hulpbronnen en goederen toe. De ongelijkheid in de wereld tussen en binnen landen is toegenomen. Dat creëert een groter potentieel voor het uitbreken van conflicten.
- Systeemfalen:** De eerlijke verdeling van schaarsere hulpbronnen en schaars kapitaal ten gunste van iedereen, van alle landen, alle bevolkingsgroepen, mannen en vrouwen en alle generaties, vergt beslissingen die niet aan de markt kunnen worden overgelaten. De politieke besluitvorming hierover loopt echter ook vast. Dat komt gedeeltelijk door de tegenwerking door economische machtsconcentraties, maar ook door overheden die hun internationale optreden vooral laten leiden door korte termijn geopolitiek en economisch eigenbelang. Hierdoor komen stabiliteit en duurzaamheid steeds opnieuw in het gedrang.
- Geopolitieke verschuivingen en nieuwe spelers:** De geopolitieke verhoudingen in de wereld zijn de afgelopen decennia veranderd. Van bipolaire rivaliteit tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie (de Koude Oorlog), via een unipolaire wereldorde waarin de Verenigde Staten het voortouw hadden, naar een steeds meer multipolaire wereldorde waarin naast de Verenigde Staten en Europa verschillende nieuwe machten zich manifesteren zoals China, India, Brazilië, Rusland, Zuid-Afrika, Turkije, Indonesië en Zuid-Korea. Nationale staten zijn nog steeds de hoofdrolspelers op het wereldtoneel. Daarnaast is een reeks andere spelers van toenemend belang: internationale organisaties, multinationale ondernemingen, internationale NGO's, de media, diaspora, internationale en transnationale netwerken, maar ook samenwerkingsverbanden van burgers, steden en agglomeraties. Het mondiale speelveld is niet alleen een plek waar staten zich tot elkaar verhouden, maar is ook een transnationale netwerksamenleving.
- Culturele verschuivingen:** De afgelopen decennia was op ideologisch vlak één visie leidend: het neoliberale markteconomische model in combinatie met een westerse kijk op democratie, die vooral is gebaseerd op individuele vrijheden. Door diverse groepen uit verschillende delen van de wereld zijn pogingen gedaan om een wereldwijde ideologische 'clash' te forceren tussen 'het westen' en 'de islam', onder meer door terreuraanslagen. De Westerse culturele dominantie zal verder worden uitgedaagd door de opkomst van nieuwe supermachten met een eigen cultuur, zoals China en India.

6. **Een wereldwijde lente?** Een hoopvolle recente ontwikkeling is de Arabische Lente: de omverwerping van ondemocratische regimes door de eigen bevolking die begon in december 2010 in Tunesië en navolging vond in andere Arabische landen in Noordelijk Afrika en het Midden-Oosten. Helaas niet zonder geweld en bloedvergieten, maar mogelijk leidend tot meer democratie en economische ontwikkeling. Daarnaast ontsponnen zich in de westerse wereld in een geheel andere context en van een andere orde in 2011 protestbewegingen. De gevolgen van de financiële en economische crises leidden tot een toenemende ontevredenheid onder de bevolking. Het gemeenschappelijke kenmerk van deze protesten lijkt de grote groepen jongeren met weinig perspectief in al deze landen. Nieuwe media als facebook en twitter spelen een belangrijke rol bij de groei en de dynamiek van deze bewegingen.

7. **Nieuwe technologische ontwikkelingen:** De afgelopen twintig jaar is er op het terrein van communicatie enorm veel veranderd. In grote delen van de wereld beschikken mensen inmiddels over mobiele telefoons, computers en nemen ze deel aan datacommunicatie. Zo kunnen zij informatie verzamelen en met anderen delen. Dit biedt grote kansen, met name op het terrein van de vrijheid van meningsuiting en van democratische organisatie. Zo kunnen oude media- en nieuwsmonopolies, censuur en nationale grenzen worden doorbroken en biedt het nieuwe mogelijkheden tot ontplooiing en ontwikkeling. Niet iedereen kan hiervan profiteren. Een groot deel van de wereldbevolking leeft nog steeds in armoede en beschikt niet over de financiële middelen, kennis en infrastructuur om telefoons, computers en andere (data)communicatiemiddelen aan te schaffen. Aan deze nieuwe communicatie kleven ook een aantal maatschappelijke risico's en bedreigingen. Bijvoorbeeld door misbruik voor criminaliteit, terrorisme, nieuwe vormen van (overheids)censuur, economische monopolies, en commercialisering. Dit vraagt om nieuwe vormen van internationaal publiek toezicht en anderzijds om een aangepast veiligheidsbeleid (onder meer tegen potentiële vormen van 'cyberwar' en 'cybercrime').

8. **Binnenlandse politisering van de internationale politiek:** De binnenlandse context van de internationale politiek is ingrijpend veranderd en gepolitiseerd. Dit bleek wel bij het referendum over het Europese grondwettelijke verdrag in 2005, de Nederlandse deelname aan militaire missies in Afghanistan en de politieke reacties op de problemen in de eurozone die volgden op de mondiale financiële crisis. In de afgelopen jaren waarin het politieke klimaat in Nederland en Europa werd gekenmerkt door een terugtrekkende beweging achter de grenzen, bleek het niet eenvoudig om de kiezer te overtuigen van de noodzaak van een internationale aanpak. De grote uitdaging is, duidelijk te maken dat een internationale aanpak de nationale belangen niet ondermijnt maar juist versterkt. Het is de taak van alle PvdA volksvertegenwoordigers deze ambitie op inspirerende wijze uit te dragen. Internationalisme is niet alleen cruciaal voor het Nederlands buitenland beleid, maar internationalisme is ook een nadrukkelijke opdracht aan de PvdA. Door de internationale samenwerking en solidariteit met geestverwanten en gelijkgezinden worden de mogelijkheden om onze idealen te verwezenlijken vergroot. Ook in internationale contacten moet de PvdA het voortouw blijven nemen in het gezamenlijk nastreven van onze idealen.

2. Tien beginselen voor een sociaaldemocratische internationale politiek

(AMENDEERBAAR)

Mondialisering, de grote crisisgevoeligheid van het internationale financiële systeem, toenemende schaarste, ingrijpende technologische innovatie, de opkomst van nieuwe supermachten, de Arabische Lente: in tijden van 'aardverschuivingen' in de internationale politiek vinden we houvast in een reeks beginselen voor sociaaldemocratische internationale politiek. In geactualiseerde vorm bieden deze beginselen een kompas voor de beleidskeuzes die sociaaldemocratische politici voortdurend moeten maken. Kiezers kunnen de partij op deze beginselen aanspreken. De volgende tien beginselen vormen in onderlinge samenhang de hoekstenen van onze progressieve sociaaldemocratische internationale politiek:

1. **Internationale solidariteit:** Het is allereerst de taak van de eigen overheden om burgers een vreedzaam en menswaardig bestaan te bieden. Internationale samenwerking moet dan ook primair gericht zijn op het versterken van de capaciteit van nationale overheden en de eigen kracht van burgers en hun sociale verbanden. Daar waar overheden niet in deze taak kunnen voorzien (falende staten) dan wel daarin niet willen voorzien (autoritaire regimes) is er een aanvullende, secundaire verantwoordelijkheid van de internationale gemeenschap. Overheden en burgers uit meer ontwikkelde landen dienen burgers in ontwikkelingslanden te ondersteunen bij hun streven om zich te ontwikkelen en vreedzaam en veilig te leven. Zulke internationale solidariteit kan alleen duurzaam zijn, als aan voorwaarden wordt voldaan. Ten eerste moeten mensen ervan overtuigd zijn dat de internationale samenwerking moreel gerechtvaardigd is; dat anderen ook solidair zijn; en dat het beleid op een deugdelijke manier wordt uitgevoerd. Steun aan corrupte regimes, 'free riding' door andere donorlanden, en misbruik van donorgelden zetten de bijl aan de wortel van internationale solidariteit. Ten tweede moet als voorwaarde in deze tijden van economische crisis en ingrijpende bezuinigingen gelden dat de solidariteit op nationaal niveau in stand blijft. Interne en externe solidariteit moeten dus hand in hand gaan.

2. **Een rechtvaardiger Europa:** Het creëren van een sociaal en democratisch Europa is een doel op zich en tevens een cruciaal instrument voor het Nederlandse buitenland beleid. Dat laatste is een kwestie van schaal: Nederland alleen kan niet het verschil maken in de wereld. Een beter Europa is een Europa dat markten reguleert, dat de bestaanszekerheid en het welzijn van de mensen dient, dat streeft naar een matiging van de ongelijkheid, en dat ambitieus werkt aan een schonere, meer duurzame economie. Een beter Europa betekent ook dat de politieke samenwerking moet worden versterkt, het betekent een veel democratischer Europa. Alleen zo'n Europa kan als een moderne versie van het Rijnlandse model een wenkend alternatief worden voor het harde Angelsaksische en Chinese model. Het Rijnlands model veronderstelt Europese overheden die zich actief bezighouden met onderwerpen als onderwijs, sociale vraagstukken en met milieu. Verder gaat het uit van de samenwerkingsbereidheid tussen overheid, werkgevers en werknemers, en legt het de nadruk op het middellange- en langetermijndenken, waarbij continuïteit van de onderneming belangrijker is dan het maken van kortetermijnwinst.

3. **Goed beheer van mondiale publieke goederen in het collectieve en welbegrepen eigenbelang:** Er zijn tal van problemen en opdrachten die grensoverschrijdend zijn, zoals het bewerkstelligen van goed functionerende internationale markten, wereldwijde voedselzekerheid en een stabiel klimaat. Deze mondiale uitdagingen worden ook wel aangeduid als 'mondiale publieke goederen'. Het adequaat nastreven en beheren ervan is een collectief belang, maar ook een welbegrepen Nederlands belang.

4. **Beteugeling van het kapitalisme en vermindering van ongelijkheid:** De sociaaldemocratie zal zich inzetten voor een hernieuwde beteugeling van het kapitalisme. Het neoliberale model is uiteindelijk uit zijn voegen gebarsten. Wij streven naar een ander, rechtvaardiger Europa, en naar een andere, rechtvaardigere mondialisering. Hiermee moeten tenminste vier negatieve gevolgen van een ongebreidelde marktwerking worden bestreden. Ten eerste de grote crisisgevoeligheid van het mondiale financiële kapitalisme. Ten tweede de voortdurende uitbuiting en uitsluiting alsmede de toenemende ongelijkheid in de wereld. Ten derde de structurele onderwaardering van belangrijke waarden als natuur en leefomgeving, kwaliteit van de arbeid, en sociale cohesie. En ten slotte de ondergraving van het vermogen van democratische samenlevingen om de door hen gewenste groeistrategie, verzorgingsstaat en sociale arrangementen te kiezen en te onderhouden. Door de grote internationale mobiliteit van financieel kapitaal worden samenlevingen nu steeds meer gedwongen tot convergentie en inwilliging van de eisen van dat kapitaal.

5. **Vrijheid, rechtsstaat en democratie:** Vrijheid, rechtsstaat en democratie zijn essentiële voorwaarden voor een vreedzaam en veilig bestaan van burgers en voor een geordende internationale samenleving. Zij zullen niet overal op dezelfde wijze en ook niet van de ene op de andere dag tot stand kunnen komen. Het internationale beleid van gevestigde democratieën zoals Nederland dient wel gericht te zijn op de bevordering van vrijheid, rechtsstaat en democratie. Vrije en democratische rechtsstaten zullen op de lange termijn de internationale vrede en veiligheid bevorderen. Ook democratische samenwerking in Europa met voortdurende aandacht voor de positie van burgers blijft van groot belang om de stabiliteit in dit werelddeel en de Europese waardengemeenschap te kunnen handhaven. Daarnaast vraagt het bestuur van internationale organisaties om versterking, openheid en democratisering. De Verenigde Naties dienen hervormd te worden. De Veiligheidsraad moet democratischer worden met een duidelijker geluid uit Afrika, Azië, Latijns-Amerika en namens de EU. De VN zijn, naast een interstatelijk samenwerkingsverband, bij uitstek geschikt als hoeder van het algemeen belang en dienen voor die rol beter geëquipeerd te worden.
6. **Respect voor de rechten van de mens:** Sociaaldemocraten geloven in een menswaardig bestaan voor iedereen waar ook ter wereld. Sociaaldemocraten zetten zich ook onverminderd sterk in voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen. Respect voor de rechten van de mens is een waarde op zichzelf. Dit blijkt ook uit de omarming van het nieuwe beginsel van ‘responsibility to protect’ (de verantwoordelijkheid om burgers te beschermen) dat ten grondslag ligt aan het internationaal ingrijpen in respectievelijk Libië en Ivoorkust in 2011. De mensenrechten staan onder druk, ook in Westerse samenlevingen. Vrijheidsrechten en sociale grondrechten zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en moeten universeel geëerbiedigd worden. Terrorisme vormt een ernstige schending van fundamentele mensenrechten en moet bestreden worden maar wel steeds met inachtneming van de rechten van de mens.
7. **Wederzijds respect en dialoog:** Internationale samenwerking gebeurt op basis van wederzijds respect en dialoog. Westerse landen mogen niet vanuit hun economische machtspositie en militair overwicht hun waarden opleggen aan niet-westerse landen. In de multipolaire wereld van de toekomst zouden wij immers ook niet willen dat opkomende machten zoals China dat doen. Internationale contacten tussen burgers en hun organisaties bevorderen wederzijds begrip. Ook kunnen deze bijdragen aan toenadering tussen de belangrijkste religies in de wereld. De grote uitdaging is om open te staan voor andere culturen en andere invloeden, en tegelijkertijd de positieve Europese waarden te behouden en uit te dragen. Ook in eigen land moet de sociaaldemocratie een voortrekkersrol vervullen in het debat over ons buitenlands beleid en de daarmee samenhangende dilemma’s.
8. **Gedeelde veiligheid – nationaal en internationaal:** Interne en externe veiligheid zijn met elkaar vervlochten. De verschillende problemen op het gebied van vrede en veiligheid vertonen een sterke samenhang. Daarom zijn veiligheid voor staten (‘state security’) en veiligheid voor mensen (‘human security’) onlosmakelijk met elkaar verbonden. Vrede en veiligheid hebben natuurlijk allereerst te maken met (de dreiging van) gewapende conflicten tussen en binnen staten, maar zeker ook met hoe vrede te bestendigen via rechtvaardiger verdeling van beschikbare rijkdom en politieke participatie, armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling, respect voor mensenrechten, opbouw en onderhoud van rechtsstaten en goed bestuur. Deze brede benadering van veiligheid is de gedeelde verantwoordelijkheid van nationale staten, internationale organisaties, non-gouvernementele en maatschappelijke bewegingen, de particuliere sector en individuele burgers.
9. **Duurzaamheid:** Duurzame ontwikkeling betekent dat zowel de draagkracht van de aarde en haar natuurlijke hulpbronnen als ook het recht van huidige en toekomstige generaties van mensen op een menswaardig bestaan centraal moet staan in het beleid, zowel in Nederland als internationaal. De sociaaldemocratie moet zich niet alleen inzetten voor het fysieke en immateriële welzijn van de huidige generaties, maar ook voor het welzijn van toekomstige generaties. Dat betekent het uitwerken van een alternatief klimaat-, milieu-, energie- en uiteindelijk vooral ook economisch beleid. Dit beleid mag niet gebaseerd zijn op de uitbuiting van natuur en milieu. Meer nog dan andere beleidsterreinen moet een dergelijk duurzaam economisch beleid gestalte krijgen in een Europese en mondiale context.
10. **Een rechtvaardige internationale orde en bereidheid tot internationaal optreden:** De grondslagen van de internationale rechtsorde moeten op alle niveaus worden gewaarborgd. Onder meer door verantwoordelijke nationale overheden, door daadkrachtige regionale organisaties, door een drastisch hervormde en meer effectieve VN en door burgers zelf, met behoud van hun nationale en culturele identiteit. Burgerbewegingen, het internationale bedrijfsleven en non-gouvernementele organisaties zijn onmisbaar in het bereiken en in de praktijk brengen van afspraken over vrede en veiligheid, mensenrechtenbescherming en duurzame ontwikkeling. Naast het aandragen van ideeën en het nemen van initiatieven voor een versterking van de internationale rechtsorde, moet ons land onder strikte voorwaarden ook bereid zijn tot

deelname aan internationale vredesmissies en operaties van vredesopbouw, wederopbouw en natievorming, zo mogelijk ook in Europees verband. Nederland heeft ook een welbegrepen eigenbelang bij effectief internationaal optreden, omdat (potentiële) bedreigingen van vrede en veiligheid elders gemakkelijk hun weerslag kunnen hebben op de interne veiligheid hier, in onze samenleving.

3. Sociaaldemocratische keuzes in prangende internationale kwesties

(AMENDEERBAAR)

Gedreven door onze beginselen maken we in het licht van de bovenbeschreven trends en urgente uitdagingen de volgende strategische keuzes:

3.1 Europese samenwerking en integratie

De PvdA staat positief tegenover de Europese samenwerking en integratie, en zet zich voortdurend in voor een beter Europa zonder sociale en democratische tekorten. Een beter en sterk Europa is, behalve doel op zich, een belangrijk instrument voor het Nederlands buitenland beleid. Zowel voor het veiligstellen van sociaaldemocratische doelen in Nederland als voor het realiseren van onze waarden elders in de wereld is de Europese Unie een cruciaal orderingsinstrument.

Europees optreden is noodzakelijk om het mondiale financiële kapitalisme te reguleren, en om de economische ontwikkeling in duurzame richting om te buigen. Zo wil de PvdA dat door Europese coördinatie en gemeenschappelijk beleid grensoverschrijdende en schadelijke belastingconcurrentie wordt tegengegaan. Onder handhaving van het principe dat de heffing en inning van belastingen zoveel mogelijk bij de lidstaten moet blijven, moeten op Europees niveau afspraken worden gemaakt over de inzet van het belastinginstrument voor duurzaamheid, bijvoorbeeld in de vorm van een ecotax. Europese coördinatie van een bankenbelasting en een financiële transactiebelasting met centraal vastgestelde tarieven is dringend noodzakelijk.

De machtsverschuivingen in de wereld en de opkomst van nieuwe supermachten hebben ingrijpende gevolgen. Met het toenemend gewicht van China en het blijvende belang van de VS dreigt vooral Europa aan invloed te verliezen, zeker zolang de Europese Unie er niet in slaagt met één stem te spreken ten aanzien van belangrijke internationale kwesties. Tegen deze achtergrond heeft het Nederlands buitenlands beleid als uitgangspunt: voorrang voor EU optreden waar samen beter werkt en het beleid met gezag wordt gevoerd, met aanvullend optreden van lidstaten en eigen initiatief waar EU-beleid ontbreekt of waar een eigen rol meer voor de hand ligt. Het principe van intergouvernementele samenwerking (met veto clausules) dat voor gemeenschappelijk buitenland beleid geldt, leidt vaak tot problemen. De PvdA is daarom voorstander van twee hervormingen:

- Als regel wordt over standpunten en buitenlandse optredens bij meerderheid beslist met uitzondering van besluiten over bijdragen aan militaire interventies en vredesoperaties.
- De Europese Commissie (Europese Dienst Extern Optreden) krijgt meer speelruimte wanneer het om de uitvoering gaat.

Verdere bevoegdhedenoverdracht aan de EU is mogelijk voor het realiseren van de Unie die ons voor ogen staat. Daarbij wordt het subsidiariteitsbeginsel gerespecteerd: besluitvorming moet zo dicht mogelijk bij de burger staan. Alleen die zaken die niet net zo goed (of beter) op nationaal, regionaal of lokaal niveau kunnen worden geregeld, worden op Europees niveau aangepakt.

De PvdA kiest voor handhaving van de Euro als stabiele munt en noodzakelijk complement van de interne markt. Voor een stabiele Euro moeten de landen van de Eurozone in economisch en financieel opzicht naar elkaar toegroeien uitgaande van houdbare overheidsfinanciering en de inrichting van moderne en duurzame economieën. In Europees verband dienen we daar een uiterste krachtingspanning voor te verrichten teneinde er zorg voor te dragen dat alle lidstaten volledig aan het integratieproces mee kunnen blijven doen. Pas als aan het einde van die krachtingspanning blijkt dat lidstaten daar niet in slagen is een vorm van gedifferentieerde integratie onvermijdelijk. De PvdA steunt de aanscherping van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) en het versterken van de controlefunctie van de Europese Commissie. Binnen de randvoorwaarden van het SGP bepalen lidstaten zelf hun begrotingsbeleid. De PvdA verzet zich tegen een eenzijdig op de aanbodzijde gerichte invulling van het economisch toezicht. De vraagkant van de economie verdient meer aandacht. Ook hier geldt overigens dat lidstaten ruimte moeten houden voor eigen – op de nationale situatie en op nationale prioriteiten afgestemd – beleid. De PvdA is voorstander van een Europees Sociaal Pact waarin een buitensporig sociaal tekort procedure

wordt opgenomen. Daarin worden afspraken gemaakt over minimumnormen die moeten tegengaan dat staten hun sociale beleid inzetten in een concurrentie om het aantrekken van kapitaal waardoor een ‘race to the bottom’ dreigt. De verdere inrichting van sociale stelsels blijft verder een nationale verantwoordelijkheid. Een Europees investeringsprogramma ter bevordering van economische groei en het scheppen van banen is nodig ter compensatie van de bezuinigings- en structurele aanpassingsprogramma’s.

Het ondersteunen van democratische processen in de Arabische wereld op weg naar een rechtsstaat is een EU-prioriteit. Hierbij moet bijzondere aandacht worden besteed aan de positie van jongeren en vrouwen. Vooral deze laatste groep dreigt het minste te profiteren van de Arabische lente.

Nederland en de EU respecteren de verplichtingen die zijn aangegaan jegens de kandidaat-lidstaten in Zuid-Oost Europa en Turkije. Hierbij geldt dat bij eventuele toetreding tot de EU volledig aan de voorwaarden moet zijn voldaan en aangetoond kan worden dat de EU-regels kunnen worden nageleefd. Ook moet de EU gereed zijn voor nieuwe toetredingen (absorptievermogen). Aan de oosterburen van de EU wordt nauwere samenwerking aangeboden.

Het bestrijden van schaarste en ongelijkheid is een primaire taak van de EU. Noodhulp hoort in de toekomst veel meer Europees gecoördineerd te worden. Voor ontwikkelingssamenwerking geldt hetzelfde: de al jaren geleden gemaakte afspraken over de rolverdeling tussen lidstaten en specialisatie kunnen ervoor zorgen dat ontwikkelingsgeld efficiënter wordt besteed en dat bilateraal en Europees ontwikkelingsbeleid elkaar aanvullen en versterken. Voor winning, hergebruik, besparing en vervanging van eindige grondstoffen hoort de EU nauw samen te werken met ontwikkelingslanden. Europese handelsakkoorden horen in lijn te zijn met de afspraken van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO-conventies), zoals die tegen kinderarbeid, dwangarbeid, uitbuiting van vrouwen en voor vrijheid van vakvereniging.

De JBZ-samenwerking in de EU (Justitie, Binnenlandse Zaken) op de terreinen van criminaliteitsbestrijding en de strijd tegen mensenhandel moet worden versterkt. Het gezamenlijk Europees migratie- en asielbeleid moet minimumnormen stellen voor bescherming van vluchtelingen in Europa. Nederland moet zelf kunnen blijven bepalen onder welke voorwaarden economische migranten zich voor langere periodes in Nederland mogen vestigen.

3.2 Bestaanszekerheid, goed werk en migratie

Nederland moet zich met gelijkgezinde landen wereldwijd inzetten voor een andere, rechtvaardige mondialisering, met een meer stabiele economie, een matiging van de ongelijkheid, respect voor belangrijke waarden als kwaliteit van de arbeid en duurzaamheid, en een democratische aansturing.

Om arbeid centraal te stellen en de financiële sector weer dienstbaar te maken aan de economie is een solide internationale aanpak nodig. We streven naar een raamwerk voor productieve en niet-vervuilende investeringen, financiële systemen die ten dienst staan van economische ontwikkelingen, gezonde en rechtvaardige arbeidsmarkten met betere kansen voor jongeren.

De PvdA zet zich in voor een adequate internationale regulering van de kapitaal- en financiële markten. Regulering van deze markten is van belang om de crisisgevoeligheid van het internationale financiële systeem te verminderen en de bestaanszekerheid van mensen beter te dienen. Deze regulering moet inhouden dat:

- de gewone of deposito banken (betalen, sparen en lenen) worden gescheiden van de zakenbanken (speculeren), waarbij de laatste categorie niet in aanmerking komt voor overheidsgaranties;
- een land met een open economie als Nederland, met een relatief zeer grote financiële sector, het voorbeeld van Zwitserland en het Verenigd Koninkrijk volgt en een kapitaaleis van minimum vijftien procent stelt aan banken;
- de bankensector via een bankenbelasting een bijdrage levert aan de publieke middelen. Daarnaast moet er een heffing op flitskapitaal komen;
- de hoge bonussen in de financiële sector worden beperkt;
- financiële producten met hoog risico worden ontmoedigd of verboden.

Er moet een betere balans komen tussen de behoefte van de Nederlandse arbeidsmarkt, het aanbod van migranten, en de absorptiecapaciteit van de Nederlandse samenleving. De Nederlandse en Europese arbeidsmarkt moeten beter worden ingericht om vraag en aanbod gereguleerd en legaal bij elkaar te brengen. Om negatieve effecten van arbeidsmigratie te voorkomen en tegen te gaan zal aanvullend beleid op het gebied van huisvesting en integratie, met name in de grote steden, nodig zijn. Nederland trekt gezamenlijk op in EU-verband om goede afspraken, bijvoorbeeld migratiepartnerschappen, met herkomstlanden te maken. Deze afspraken reiken verder dan het versterken van de grens en het stimuleren van terugkeer van illegalen en doen recht aan de behoefte op de arbeidsmarkt in Nederland en Europa en het aanbod uit herkomstlanden. Gereguleerde migratie zal uitbuiting van (illegale) migranten verminderen – hoewel aanvullend beleid gericht op het tegengaan van uitbuiting voortdurend noodzakelijk blijft. De situatie van illegale migranten in herkomst-, transit- en bestemmingslanden is dikwijls mensonterend. Mensenhandel is integraal onderdeel van de internationale criminaliteit en brengt illegale migranten in zeer kwetsbare posities. Nederland maakt zich hard voor verbetering van de positie van de meest kwetsbare migranten, met name de positie van vrouwen en kinderen, die in de illegaliteit groot risico lopen om in situaties van uitbuiting terecht te komen.

Nederland moet altijd ruimhartig bescherming blijven bieden aan vluchtelingen die dat nodig hebben. Nederland volgt de minimumnormen van het Vluchtelingenverdrag, die stellen dat er gegronde vrees moet zijn in de herkomstlanden voor vervolging wegens ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of seksuele voorkeur. De PvdA maakt zich daarnaast ook hard voor een humaan asielbeleid, waarbij ook de situatie in het land van herkomst (burgeroorlog) en persoonlijke trauma's of de gezinssituatie van de betrokken asielzoeker worden meegewogen.

3.3 Vrede en veiligheid

Het Nederlandse vrede en veiligheidsbeleid moet een internationale rechtsorde bevorderen die een menswaardig bestaan verzekert voor een ieder in Nederland, Europa en daarbuiten. Met Den Haag als vestigingsplaats van een groeiend aantal internationale hoven en tribunalen, kan en moet Nederland zich blijven profileren als voortrekker in het langdurig proces naar een mondiale rechtsorde. Dat betekent een voortdurend hameren op naleving van internationaal recht, voorkoming van straffeloosheid en beëindiging van het meten met twee maten. Maar ook bijvoorbeeld het consequent steunen van het Internationaal Strafhof en van de verplichting van staten wereldwijd om verdachten van het Strafhof te arresteren en over te dragen.

In het buitenland beleid dient plaats te zijn voor samenwerking met groepen die voortkomen uit de internationale civiele samenleving. Hun representativiteit, democratische gezindheid en geloofwaardigheid dient net zo zeer te worden getoetst als die van nationale regimes. Doel van deze samenwerking is vooral om op een indirecte wijze stem te geven aan mensen die in andere landen behoren tot de onderklasse en worden onderdrukt of buitengesloten.

Het Nederlandse vredes- en veiligheidsbeleid zal zich de komende decennia steeds meer gaan richten op conflicten buiten of aan de randen van Europa. Daarbij moet in eerste instantie gezocht worden naar politieke oplossingen voor conflicten, indien noodzakelijk ondersteund door een militaire component. De nadruk op 'state security' (nationale veiligheid) moet aangevuld worden met 'human security' (menselijke veiligheid).

Bij internationale vredesmissies naar landen in conflict, moet een vernieuwde 3D-aanpak ('defence, diplomacy and development') voorop staan: een aanpak waarbij de politieke en ontwikkelingsdimensie leidend is en niet de militaire, een aanpak waarbij de belangen van lokale burgers en gemeenschappen de doorslag geven en niet de belangen van de troepen zendende staten. De krijgsmacht moet primair gericht zijn het beschermen van burgers en waar nodig en mogelijk op terrorismebestrijding. Van eventuele Nederlandse inzet kan alleen sprake zijn als daarvoor een volkenrechtelijk mandaat is en militair geweldgebruik past binnen een wel-doordachte en realistische lange termijnstrategie, die de politieke oplossing van de structurele oorzaken van het betreffende conflict centraal stelt. Er moet daadwerkelijk sprake zijn van een bredere spreiding van welvaart en politieke macht, onder meer door maatschappelijke organisaties actief te betrekken in vredesonderhandelingen of wederopbouwactiviteiten. De Nederlandse diplomatie moet daartoe getraind zijn in bemiddelende en vredesbevorderende taken. Diplomaten moeten zich vooral richten op het politieke handwerk dat nodig is op het gebied van vrede en mensenrechten.

Nederland moet zich concentreren op een aantal regio's in de wereld waar conflicten op grote schaal een menswaardig bestaan belemmeren. De regionale focus is van belang omdat veel conflicten alleen kunnen worden begrepen en dus opgelost als zij worden gezien in zo'n regionale context. De inzet moet in eerste instantie gericht zijn op het wegnemen van de structurele oorzaken van de conflicten in fragiele staten (zoals Soedan,

Tsjaad en Burundi). Dat veronderstelt langdurige inzet, focus, een regionale aanpak, en samenwerking met een aantal andere gelijkgezinde landen. Alleen dan kan Nederland een zinvolle bijdrage leveren.

Nederland moet zich daar inspannen waar het in de afgelopen decennia ervaring heeft opgebouwd. In Afrika zijn dat het Grote Merengebied, de Hoorn van Afrika en Soedan. Ook in Afghanistan is grote inzet gepleegd, maar als de huidige invulling van de 'counter insurgency' van het westers bondgenootschap niet fundamenteel wordt gewijzigd, moet Nederland zich terugtrekken uit Afghanistan. Nieuwe focusregio's moeten Noord-Afrika en het Midden-Oosten zijn. Hier hebben zich in 2011 veelbelovende processen voltrokken maar de situatie is riskant. Nederland zal zich in Europees verband hard moeten maken voor een ambitieus 'nabuuerschapsbeleid' ten aanzien van deze landen, inclusief belangrijke economische preferenties voor die landen, assistentie bij de opbouw van de rechtsstaat en met een rol voor en gebruikmakend van de grote bevolkingsgroepen uit die landen op het Europese continent.

De PvdA vindt dat mensenrechten voorop moeten staan. Nederland moet afzien van het steunen of tolereren van autoritaire regimes onder het mom van de stabiliteit in de betreffende regio. Ook moet Nederland aan dergelijke regimes en aan corrupte regeringen geen overtollig defensiematerieel verkopen. Nederland moet daarnaast uiteraard een consistent terughoudend wapenexportbeleid voeren ten aanzien van deze landen. Als bemiddeling geen resultaten oplevert moet Nederland in samenwerking met andere landen actief campagnes (boycots, sancties) en druk organiseren op de betreffende autoritaire regimes, maar ook op de landen, de organisaties en de grote bedrijven die dergelijke regeringen steunen. Dat geldt in het bijzonder indien er sprake is van zeer ernstige en omvangrijke mensenrechtenschendingen, zoals bijvoorbeeld in 2011 het geval is in Syrië. Nederland moet zich actief inzetten voor grotere transparantie en regulering van financiële stromen naar en van autoritaire regimes, ook van multinationale bedrijven en banken.

Nederland moet zich actief blijven inzetten voor vergaande nucleaire wapenbeheersing binnen een afzienbare termijn en bijdragen aan inspanningen om het Midden-Oosten vrij te maken van massavernietigingswapens. Ook moet Nederland, samen met een aantal gelijkgezinde landen en non-gouvernementele organisaties, een voorhoederol spelen voor een verbod op inhumane wapens die in de praktijk geen onderscheid maken tussen burgers en soldaten, en voor een strakke naleving van het internationale Arms Trade Treaty dat binnen handbereik komt en een einde moet maken aan illegale wapenhandel.

Nederland moet kiezen voor een slagvaardig defensieapparaat met een krijgsmacht die zich specialiseert als beschermingsmacht in het kader van internationale vredesmissies met een adequaat volkenrechtelijk mandaat.

Nederland moet als middelgroot land een belangrijke rol in de NAVO en de Europese defensiesamenwerking hebben en opeisen, en daarin een hernieuwde 3D-aanpak propageren.

Nederland is onder eerdergenoemde voorwaarden bereid zijn krijgsmacht personeel en materieel in te zetten voor militaire missies. Een vernieuwd toetsingskader voor militaire missies moet garanderen dat sprake is van nuchtere en concrete doelstellingen, van samenhang tussen doel, aanpak en middelen, en van een reële onderbouwing van de kans op doelbereiking en van aandacht voor de bescherming van burgers in gewapend conflict.

De PvdA vindt dat uitgaven voor defensie en voor militaire interventies niet uit de begroting voor ontwikkelingssamenwerking mogen worden gefinancierd.

Oplossing van het Israëlisch-Palestijns conflict is van groot belang voor de hele wereldgemeenschap. De PvdA is voor een twee-statenoplossing. Wij streven naar een onafhankelijke, levensvatbare Palestijnse staat naast Israël als beste garantie voor het voortbestaan van Israël en het in vrede, veiligheid en voorspoed en het naast en met elkaar kunnen leven van zowel Israeli's als Palestijnen. Israël heeft als sterkste partij een speciale verantwoordelijkheid om het gebruik van geweld te beperken en om het initiatief te nemen het vredesproces vooruit te brengen. Nederland en de EU moeten hun goede banden richting zowel Israël als de Palestijnse Autoriteit beter gebruiken ter ondersteuning van het vredesproces. Te vaak worden Amerikaanse initiatieven afgewacht. Te weinig wordt een eigen Europese lijn gekozen, terwijl de EU veruit de grootste donor is van de Palestijnse Autoriteit.

Een constructieve Europese bijdrage kan alleen als de EU op hoofdlijnen eensgezind is. Nederland isoleert zich de laatste jaren in toenemende mate van de Europese lijn en lijkt zich dikwijls uitsluitend als de verdediger van Israëlische belangen op te werpen. Dat is niet effectief gebleken.

De PvdA ziet de volgende stappen op weg naar vrede:

- Het naast elkaar bestaan van Israël en Palestina als twee onafhankelijke levensvatbare staten op basis van de resoluties over de twee statenoplossing van de VN Veiligheidsraad, waarbij de grenzen van voor 1967 worden gerespecteerd, met Jeruzalem als gedeelde hoofdstad.
- Erkenning van Palestina als staat en in de toekomst ook als lidstaat binnen de Verenigde Naties, onder gelijktijdige erkenning door Palestina van het bestaansrecht van Israël.

- De onmiddellijke en volledige beëindiging van de Israëlische blokkade van Gaza.

- Er moet onmiddellijk een einde komen aan de Israëlische nederzettingenpolitiek. Dit betekent onder meer de onmiddellijke stop van de bouw van nederzettingen door Israël op de Westelijke Jordaanoever en in Oost-Jeruzalem. Daartegenover staat een onmiddellijke stop van alle raketbeschietingen op Israël vanuit de Gazastrook.

- Mensenrechten, humanitair recht en internationaal recht, inclusief de uitspraken van het Internationale Gerechtshof in Den Haag, moeten worden nageleefd, in het bijzonder ten aanzien van de situatie in de bezette gebieden.

- Het onmiddellijk beginnen van vredesbesprekingen, met als uitgangspunt de beginselen van de Oslo-akkoorden.

- De Palestijnse groepen Hamas en Fatah dienen zich te verzoenen. Zonder eensgezindheid is vrede in de regio onmogelijk.

3.4 Mensenrechten en democratie

Als PvdA staan we pal voor mensenrechten. Mensenrechten zijn universeel en ondeelbaar: zij gelden overal ter wereld en voor iedere burger; klassieke grondrechten (burger- en politieke rechten) en sociale grondrechten (economische, sociale en culturele rechten) zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Mensenrechten moeten allereerst op nationaal niveau nageleefd worden: investeren in de rechtsstaat is een goede waarborg daartoe.

Ook de internationale toezichtsmechanismen en strafhoven moeten versterkt en verbeterd worden. Op mondiaal niveau moet worden gestreefd naar één overkoepelend mensenrechten-comité en op lange termijn naar een Wereldmensenrechtenhof in aanvulling op de belangrijke regionale mensenrechtenhoven.

De PvdA maakt zich sterk voor gelijke rechten en kansen voor mannen en vrouwen. Het bevorderen van het respect voor de rechten van vrouwen is daarbij cruciaal. Een nieuwe VN-vrouwenconferentie moet bijeenroepen worden teneinde nieuwe stappen te zetten naar wereldwijde gendergelijkheid, economische ontwikkeling van vrouwen, het aanpakken van moedersterfte en onderdrukking op religieuze gronden.

De PvdA vindt dat mensenrechten moeten worden ingebed in alle onderdelen van internationaal beleid: Europees beleid, klassiek buitenlands beleid, ontwikkelingssamenwerking en internationaal economisch beleid. Naast de stok (negatieve maatregelen, sancties) moet ook de wortel (positieve maatregelen, extra hulp en handelspreferenties) vaker ingezet worden.

Het bevorderen van democratie staat hoog in ons vaandel. De basis voor democratie moet altijd in landen zelf liggen. Die kan met steun van buiten verder worden gebouwd. Een essentiële voorwaarde voor het slagen van een democratische transformatie is een goed functionerende rechtsstaat met noodzakelijke checks and balances. De kern daarvan vormt de onafhankelijke rechterlijke macht die kan optreden tegen mensenrechtenschendingen, corruptie en zware criminaliteit. Iedereen moet kunnen deelnemen aan democratie. Democratie en rechtsstaat gaan samen en moeten volgens de PvdA in samenhang bevorderd worden. Democratie moet gedragen worden door politici en door de burgers. De civiele samenleving speelt daarin een sleutelrol en moet daarom actief gesteund worden. Voor een democratisch land als Nederland dient democratiebevordering hoog op de agenda te staan. Dat betekent kritische aandacht voor ondemocratische regimes, steun aan democratische bewegingen en investeren in democratische transformaties. De mate van democratisch engagement mag niet ondergeschikt gemaakt worden aan economische belangen – waarmee ze overigens goed kunnen samengaan – of aan stabiliteitseisen.

Democratische revoluties zijn het begin van een proces waarin niet alleen kansen liggen voor democratie en ontwikkeling, maar waar ook risico's aan verbonden zijn. In de Arabische wereld zijn er twee risico's: de terugkeer op het politieke toneel van de oude machthebbers (die een gebrek aan democratie ten toon spreidden) en het gebruiken van verkiezingen voor het vestigen van een orthodoxe islamitische staat. Daarom vindt de PvdA het juist van belang steun te geven aan de mensen die de omwenteling tot stand hebben gebracht, te investeren in de rechtsstaat, in openheid en transparantie, en bij te dragen aan economische ontwikkeling.

Het uitdragen van democratische principes en democratiebevordering begint dicht bij huis. De kwaliteit van de eigen democratie bepaalt mede de invloed die we elders kunnen hebben. Als we zelf tekort schieten, kunnen we geen eisen stellen aan anderen. Een kritische kijk op onszelf is daarom essentieel. Maar we moeten ook oor hebben voor anderen, wanneer zij maatschappelijke problemen in Europa aankaarten of het democratisch tekort van de Europese Unie aan de orde stellen. Landen die lid willen worden en blijven van de EU moeten voldoen aan strenge democratie-eisen. Een goed functionerende rechtsstaat is daar een belangrijk onderdeel van. Daarbij geldt de praktijk en controle.

Een democratie kan verschillende vormen aannemen, bijvoorbeeld presidentieel of parlementair. Er bestaan democratisch tot stand gekomen eenpartijstaten. De PvdA vindt echter dat een goed functionerend meerpartijensysteem de beste garantie biedt voor een duurzame democratie waarin de verschillende belangen van de burgers tot uitdrukking kunnen worden gebracht. Dit vergt investeringen in de inhoudelijke kwaliteit van partijen, hun interne functioneren en de wijze waarop ze kiezers vertegenwoordigen. Overdracht van kennis en ervaring op dit terrein is een prioriteit.

3.5 Mondiale publieke goederen

De oceanen en hun visbestanden, zonlicht, de ozonlaag, het klimaatstelsel, biologische diversiteit van flora en fauna, de poolgebieden, wereldwijde vrede en veiligheid, een stabiele internationale rechtsorde en wereldvoedselzekerheid zijn te beschouwen als mondiale publieke goederen. Deze moeten als *global commons* beheerd worden.

Dat vraagt om ontwikkelde vormen van internationaal beheer, zoals die nu op enkele deelgebieden (ozonlaag, walvissen, klimaat, Zuidpool) onvolmaakt en los van elkaar bestaan. Daarbij moeten niet alleen nationale regeringen en internationale organisaties, maar tal van andere actoren op nationaal, Europees en mondiaal niveau mede vorm geven aan grensoverschrijdende oplossingen. Per onderwerp kunnen die arrangementen verschillen, al naar gelang de context, de voorwaarden, de benodigdheden, de belangen die landen of andere actoren er aan hechten, maar zij dienen in combinatie een samenhangend geheel te vormen.

Nederland moet – binnen en via Europa - een voorhoederol gaan spelen in het wereldwijde beheer van mondiale publieke goederen. In plaats van een wedloop met andere delen van de wereld – in eerste instantie nu de strijd met de vermeende economische dreiging uit Azië – is het veel beter te zoeken naar gemeenschappelijke belangen (*'common ground'*) om de grote grensoverstijgende problemen waar de wereld mee kampt te lijf te gaan.

De multilaterale organisaties, inclusief de internationale financiële instellingen, moeten als zodanig representatief zijn voor de gewijzigde machtsbalans in de wereld. Dit betekent niet alleen dat er nieuwe staten zijn die meepraten over belangrijke onderwerpen, maar ook dat andere belangrijke actoren en netwerken een stem – en verantwoordelijkheid – krijgen.

Er moeten nieuwe internationale financieringsmechanismen worden uitgevonden, passend bij het specifieke karakter van dit soort grensoverstijgende vraagstukken. Ook zullen in de toekomst alle Ministeries geld vrij moeten maken voor de financiering van mondiale publieke goederen.

3.6 Ontwikkelingssamenwerking

Nederland moet opnieuw het voortouw nemen in de aanpassing van het ontwikkelingsbeleid aan nieuwe mondiale verhoudingen, nieuwe actoren en acute mondiale crises. De PvdA is van mening dat het ontwikkelings-samenwerkingsbeleid (OS-beleid) fundamenteel van koers moet wijzigen. OS behartigt de belangen van de armen en gemarginaliseerden in een steeds meer verweven wereldstelsel, binnen een breder streven naar een andere, rechtvaardige mondialisering.

In de afgelopen kabinetsperiode is deze koerswijziging ingezet, door het centraal stellen van een economisch groeibeleid dat tegelijkertijd de ongelijkheid vermindert ('growth and equity') en meer werkgelegenheid creëert, een grotere inzet in fragiele staten, een duidelijker focus op menselijke ontwikkeling en op de positie en rol van vrouwen; en een meer concrete invulling van een beleid gericht op het beheer van mondiale publieke goederen (bijvoorbeeld op het terrein van duurzame ontwikkeling).

Het nieuwe OS-beleid moet zich in eerste instantie richten op het wegnemen van structurele belemmeringen voor een rechtvaardige ontwikkeling en emancipatie van de armen en gemarginaliseerden, veelal jongeren en vrouwen. Ook moet de agenda van 'beleidscoherentie voor ontwikkeling' verder worden uitgewerkt. De PvdA vindt dat ook op andere terreinen van buitenland beleid (zoals klimaat, migratie, energie en grondstoffen, vrede en veiligheid, bestrijding van internationale misdaad, wapenhandel, drugs- en mensensmokkel) expliciet moet worden opgekomen voor de belangen van de allerarmsten in de wereld.

De eenzijdige nadruk op liberalisering en deregulering van markten, die ook in het ontwikkelingsbeleid decennialang heeft gedomineerd, moet plaats maken voor een grotere eigen 'beleidsruimte' voor ontwikkelingslanden. Daar moeten meer mogelijkheden komen om wanneer nodig bijvoorbeeld eigen industrieën te beschermen en te stimuleren, en een groeibeleid te voeren dat veel meer oog heeft voor het verminderen van ongelijkheid.

De welvaart wordt nog steeds afgemeten aan economische groei. De PvdA vindt dat in plaats van alleen de groei van het BNP, ook de bevordering van het 'menselijk welzijn', werk, grotere gelijkheid en het streven naar positieve verandering centraal moeten komen te staan. Het gaat om het ondersteunen van positieve maatschappelijke processen, soms via gelijkgezinde regeringen, bij voorkeur in regio's waar met lokale overheden kan worden samengewerkt, vaak indirect ook door steun aan democratiseringsprocessen, sociale bewegingen of (kleinschalige) economische bedrijvigheid.

Het verkleinen van de ongelijkheid is ook economisch van belang. Een grotere koopkracht aan de onderkant van de samenleving bevordert de kleine bedrijvigheid en kan een nieuwe binnenlandse economische dynamiek op gang brengen in veel ontwikkelingslanden. Tot slot kan vermindering van de ongelijkheid een grotere middenklasse creëren, die vaak druk zet op autoritaire regimes en zo de democratie en rechtsstaat helpt bevorderen.

Het vernieuwde OS-beleid moet zoeken naar collectieve belangen en doelen, zoals: de drastische hervorming van het neoliberale economische model dat de ongelijkheid in de wereld vergroot naar een socialer model dat de ongelijkheid juist verkleint; een inbedding van het bevorderen van respect voor mensenrechten en democratisering in het gehele OS-beleid; een strenger beleid ten aanzien van belastingvlucht door multinationals; een mondiaal doordachte voedsel- en landbouwstrategie die eerlijker handel voortbrengt, speculatie tegengaat, productie door midden- en kleinbedrijf in de hele wereld stimuleert en zo uiteindelijk bijdraagt aan een adequate voedselvoorziening van de hele wereldbevolking.

Burgerbewegingen, het internationale bedrijfsleven en niet-gouvernementele organisaties zijn onmisbaar in het bereiken van afspraken over duurzame ontwikkeling en het in de praktijk uitvoeren daarvan.

3.7 Energie, klimaat en duurzaamheid

Klimaatverandering is een mondiaal probleem en zal dan ook wereldwijd via collectieve actie bestreden moeten worden. De oorzaken en effecten van klimaatverandering zijn evenwel ongelijk over de wereldbevolking en tussen landen verdeeld. Klimaatverandering wordt vaak in één adem genoemd met energie en dan met name dat van fossiele brandstoffen. Nog steeds wordt meer dan 80% van de CO₂ emissies door het gebruik van fossiele brandstoffen veroorzaakt, met name door kolen en olie en in mindere mate door gas. Het aanpakken van klimaatverandering vergt evenwel verregaande samenwerking tussen landen op een terrein – energiepolitiek – dat traditioneel juist door nationale en niet collectieve belangen wordt gedreven. Europa moet hier een voortrekkersrol gaan vervullen bij het stimuleren van duurzame energie.

Nederland heeft voor zijn hele energiehuishouding momenteel een importafhankelijkheid van ongeveer 22% (2009). Dit is relatief laag dankzij het aardgas dat gedeeltelijk wordt gebruikt voor onze eigen elektriciteit, industrie en verwarming, en gedeeltelijk wordt geëxporteerd. Dat aardgas raakt echter langzaam op, een afname wordt verwacht na 2030. Dat maakt duurzame energievoorziening tot een urgent vraagstuk. Dit kan het beste op Europees niveau aangepakt worden. Fiscaal beleid, waaronder grondstoffenbelasting, en emissiehandel kunnen hierbij een grote rol gaan spelen.

Nederland zal op langere termijn forse kosten moeten maken als klimaatverandering niet wordt voorkomen. Ook Nederland is daarmee een kwetsbaar land. Een effectief internationaal klimaatverdrag is daarmee zeer in het eigen Nederlands belang. Het Kyoto Protocol heeft door de late inwerkingtreding in 2005 en de te lage doelstellingen onvoldoende gewerkt. Toch is er veel bereikt in termen van de verplichte rapportages, samenwerking met Oost-Europese en ontwikkelingslanden, emissiehandel en publieke bewustwording. Er moet nu met kracht naar een post-Kyotoverdrag gestreefd worden op basis van de volgende uitgangspunten:

- Nederland en Europa moeten het voorbeeld blijven geven voor effectief beleid gericht op emissiereductie en toepassing van klimaatvriendelijke technologie;

- een tweede fase uitonderhandelen met ambitieuze doeleinden, waarbij ook een aantal landen dat in de eerste fase van Kyoto was vrijgesteld, reductieverplichtingen op zich gaat nemen en naar voorbeeld van onder meer het ozonregime overeengekomen sancties ook werkelijk toepassen tegen 'free riders';

- tekortkomingen die tijdens de experimentele Kyoto I fase zijn gebleken wegnemen, waaronder een bredere basis dan alleen CO₂-reductie scheppen en ambitieuzere doelstellingen; en

- een programma ontwikkelen waarbij landen worden geholpen met de voor hen onvermijdelijk negatieve gevolgen van voortgaande klimaatverandering op te vangen.